

Institutul de
Politici Publice

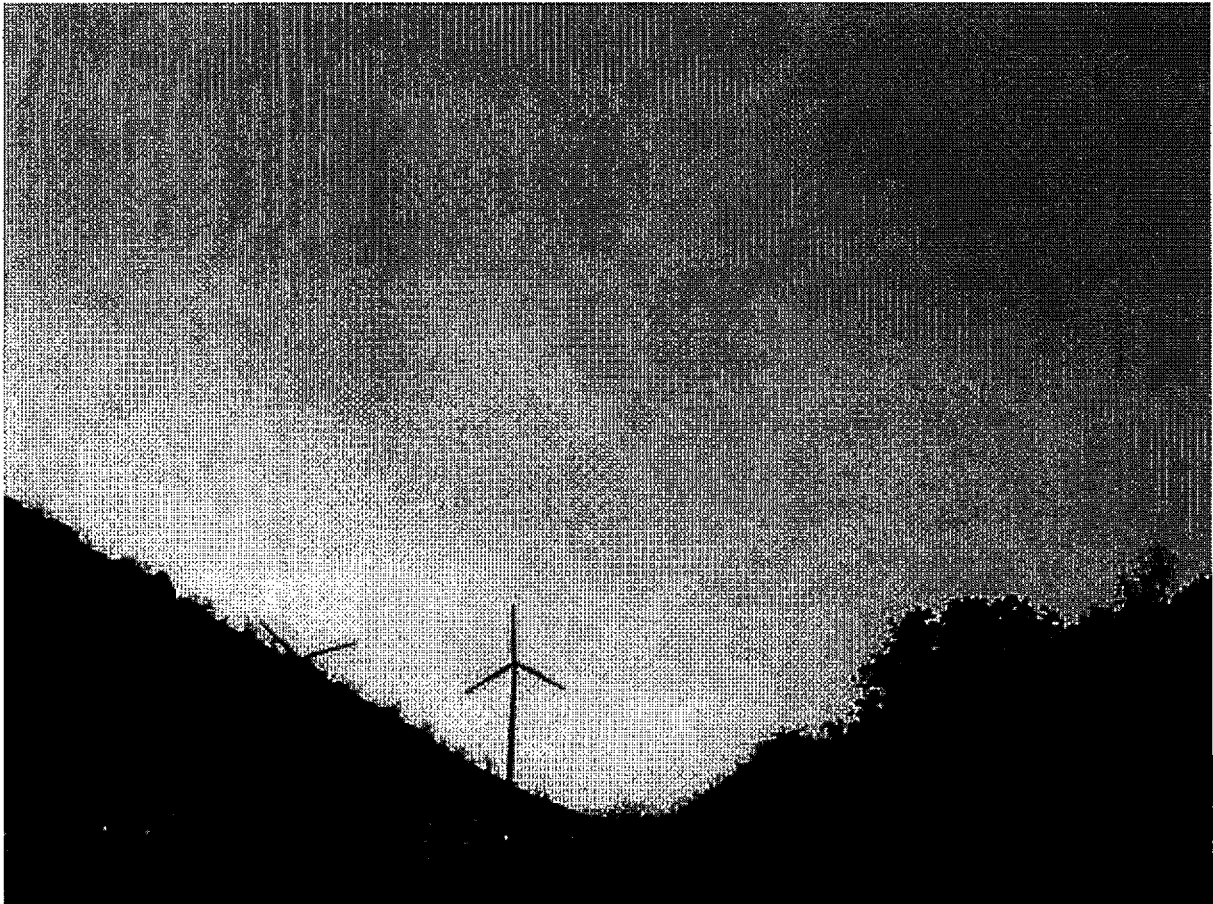
**7 goluri și sugestii de amendare a Legii 10/2016 privind
promovarea utilizării energiei din surse regenerabile în Moldova**
7 pași de democratizare a pieței și sistemului electric moldovenesc

Notă analitică

ION EFROS

Analist asociat pe probleme de energie, mediu și riscuri climatice

IPP Moldova

Chișinău 2023

Institutul de
Politici Publice

© Toate drepturile rezervate. Opiniile exprimate în această notă analitică aparțin autorului și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Institutului de Politici Publice. Diseminarea acestei note analitice este încurajată cu mențiunea autorului.

Contents

INTRODUCERE	4
1. Încadrarea "agregatorului independent" în proiectul de Lege privind energia regenerabilă	5
2. "Suveranitatea" asupra excesului de energie regenerabilă destinat autoconsumului	7
3. Extinderea listei de membri ai comunităților de energie regenerabilă	8
4. Extinderea și clarificarea în Lege a conceptului de "autoconsum colectiv"	9
5. Integrarea obiectivelor de mediu în planificarea politicilor de energie regenerabilă a țării	12
6. Extinderea listei de operatori ai bateriilor de stocare a electricității din surse regenerabile spre agregatorii independenți	14
7. Stimulentele fiscale destinate anumitor tehnologii energetice	15
CONCLUZII.....	16
RECOMANDARI	16

INTRODUCERE

În perioada Aprilie – August 2023, Guvernul Republicii Moldova a supus consultarilor publice proiectul de modificare a Legii Nr. 10 din 2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile prin organizare a 6 runde de evenimente dedicate. A fost unul din cele mai lungi și mai transparente procese de consultare a unei Legi care urmează a fi amendată din ultimii ani.

Interesul pentru această Lege a fost suscitată de criza energetică din regiune din ultimii doi ani, de interesul investitorilor pentru investiții comerciale de mare capacitate și de atractivitatea economică a sistemelor de tehnologii regenerabile din sectorul rezidențial și comercial.

Din perspectiva producătorilor și consumatorilor mici în proiectul noii Legi se regăsesc concepte noi și modele de afaceri printre care "agregatori", "comunități energetice", definirea și spațiul de operare al "prosumatorilor" sau "tranzacțiile inter-pares".

Cu toate acestea există încă o serie de aspecte care au fost atinse parțial sau neatinse deloc în propunerea de amendare a principalei legi care reglementează domeniul energiilor regenerabile a țării, dar care ar putea aduce o valoare adăugată Legii, pieței și sistemului electric local, dar mai ales prosumatorilor și consumatorilor din sectorul rezidențial, comunităților locale, IMM-urilor.

Această notă analitică a identificat cel puțin șapte goluri și sugestii în adresa proiectului de amendare a Legii 10/2016 care se referă la:

- Conceptul de "agregator independent"
- Controlul excesului de energie destinat autoconsumului
- Membrii comunităților energetice
- Conceptul de "autoconsum colectiv"
- Integrarea obiectivelor de mediu cu politicile de energie regenerabilă
- Extinderea operatorilor sistemelor de stocare
- Stimulentele fiscale destinate anumitor tehnologii energetice

Scopul acestei note analitice este de a discuta și formula sugestii de îmbunătățire a acestui proiect de Lege din perspectiva prosumatorilor și consumatorilor mici și care pot în ultimă instanță contribui la democratizarea pieței și sistemului de energie electrică al Republicii Moldova.

1. Încadrarea "agregatorului independent" în proiectul de Lege privind energia regenerabilă

"Agregatorul" este definit în proiectul de amendare a Legii Nr. 10 din 2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (în continuare Legea 10/2016) ca fiind un participant pe piața de energie electrică care combină sarcinile mai multor consumatori pentru a fi tranzacționate, cumpărate sau licitate pe orice piață de energie electrică. În același timp, proiectul de lege specifică faptul că serviciile de agregare pot fi oferite de către Furnizorul Central producătorilor eligibili în condiții de piață.

Deși introducerea agregării este o noutate pentru lege și este binevenită, aceasta nu este suficientă. Veriga lipsă pe partea de agregare ține de lipsa definirii în Lege a conceptului de "agregator independent"¹

De ce este recomandabilă anume amendarea Legii Nr. 10/2016 cu categoria de "agregator independent"? Și în ce măsură răspunde un astfel de amendament interesului public?

În conformitate cu propunerea actuală din Lege, piața serviciilor de agregare ar fi practic limitată la două categorii de furnizori monopolști. Prima ar fi furnizorul central, care este menționat în mod explicit în proiectul de Lege ca furnizor de servicii de agregare pentru

¹ Categoria de "agregator independent" există atât în spațiul juridic, cât și în realitățile pieței din UE. În Directiva (UE) 2019/244 a UE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică, agregatorul independent este definit ca un participant pe piață angajat în agregare care nu este afiliat furnizorului clientului și al cărui obiectiv principal este de a se asigura că consumatorul final poate participa pe deplin și beneficia pe deplin de serviciile auxiliare și de piețele de capacitate. Totodată în Directiva (UE) 2018/2001 privind energia regenerabilă (adică cea care amendează actualul proiect de Lege) noțiunea de agregator este amintită doar tangențial în contextul accesării comunităților energetice a piețelor de electricitate centralizate prin agregatori. O definiție agregatorului independent, însă, lipsește din această Directivă. În acest fel autorii proiectului de Lege cu privire la regenerabile din Moldova ar putea ușor motiva că noțiunea de "agregator independent" ține mai curând de amendarea Legii cu privire la electricitate. Cu toate acestea trecerea noțiunii de "agregator independent" și în proiectul de Lege cu privire la energia regenerabilă se justifică din rațiuni de: (a) *Complementaritate*. Definirea și fixarea granițelor de operare a "agregatorului independent" pe piață atât în Legea cu privire la promovarea energiei regenerabile, cât și în Legea cu privire la energia electrică nu reprezintă o contradicție; (b) *Oportunitate*. Rolul agregatorului independent și a agregării în general se consacră tocmai pe fundalul penetrării masive a pieței și sistemului electric cu energie regenerabilă, în special datorită energiei eoliene și energiei solare descentralizate. De aici apare și oportunitatea agregatorului de a oferi servicii de sistem, de a face afaceri și de a licita energie pe diferite piețe centralizate. Această oportunitate se ivește în special în cazul excesului de generare fotovoltaică la nivel casnic și IMM-uri prin așa numita gestionare explicită a cererii (explicit demand management). Altfel spus, într-un sistem perfect dispecerizabil, rolul și necesitatea unui agregator în general (și a unui agregator independent în special) ar fi egala cu zero. Prin urmare relevanța sa apare nu pur și simplu în contextul unei piețe de energie electrică, ci în primul și în primul rând pieței de energie electrică regenerabilă; (c) *Agregare care nu se limitează doar la energie electrică*. Deși este un termen despre care se vorbește mai puțin, în sistemele de încălzire centralizată avansate există și prosumatori de agent termic (<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmech.2021.623932/full>), dar și agregatori ai sistemelor centralizate de încălzire (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0196890403002140>). Rezumând, există suficiente argumente pentru a nu limita prosumarea și prosumatorii, agregarea și agregatorii (inclusiv cei independenți) doar la piața de energie electrică sau doar la Legea cu privire la energie electrică.

producătorii de energie regenerabilă eligibili (adică toți cei cu capacități instalate de peste 10 kW). Al doilea furnizor monopolist de servicii de agregare ar fi furnizorii de energie electrică tradiționali (adică cei doi mari furnizori existenți de pe piața moldovenească Premier Energy și FEE Nord, care acoperă peste 90% din piața cu amănuntul din Moldova). Acești doi furnizori cu amănuntul ar putea furniza, în principiu, servicii de agregare producătorilor cu o putere instalată mai mică de 10 kW și tuturor celorlalți producători care beneficiază de măsurarea netă (și, în viitor, de facturarea netă).

Dacă în cazul Furnizorului Central, agregarea este oarecum justificată, deoarece statul dorește în lipsa piețelor centralizate să monitorizeze ce se întâmplă cu producătorii eligibili recompensați din resurse publice, atunci în cazul pieței libere limitarea serviciilor de agregare doar la furnizorii cu amănuntul² nu se justifică în nici un fel.

De facto, prin evitarea definirii în proiectul de Lege curent a categoriei de "agregator independent", furnizorii istorici ar putea pur și simplu să beneficieze de monopolul și de poziția lor financiară și așa cum arată experiența țărilor europene cu piețe energetice mature "să blocheze clienții prin mecanisme bazate pe preț (gestionare implicită a cererii) care sunt dificil de negociat și care îi împiedică în special pe micii utilizatori să realizeze valoarea flexibilității lor"³. În mod similar, în lipsa unor norme clare din partea autorității de reglementare în domeniul energiei, furnizorii cu amănuntul pot chiar să penalizeze clientul final care a ales să treacă la un agregator independent. În concluzie, evitând să definească categoria de agregator independent, guvernul poate crea involuntar condiții prealabile pentru concentrarea pieței serviciilor de agregare, care ar trebui să fie prin definiție o piață competitivă.

Este necesar de menționat că "agregatorii independenți" sunt recunoscuți în legislația națională a 19 state membre ale UE, în timp ce existența agregării independente a consumatorilor rezidențiali a fost confirmată în 7 state membre: Franța și Finlanda au cea mai îndelungată experiență cu acest model de afaceri, în timp ce România și Bulgaria abia au început.⁴

În cazul Republicii Moldova, ar exista cu siguranță loc pentru agregatori independenți care să deservească o categorie largă de prosumatori de energie electrică din surse regenerabile (de exemplu, gospodării, IMM-uri, consumatori comerciali și industriali mari) din cel puțin patru motive:

² Caci asta se întâmplă de fapt în lipsa definirii în Lege a noțiunii de "agregator independent".

³ Saviuc, I., Zabala López, C., Puskás-Tompos, A., Rollert, K., Bertoldi, P., *Explicit Demand Response for small end users and independent aggregators – Status, context, enablers and barriers*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC129745/kina31190enn.pdf>

⁴ European Commission "EU electricity market transformation is underway: meet the independent aggregators", JRC, 8 November 2022, https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/eu-electricity-market-transformation-underway-meet-independent-aggregators-2022-11-08_en

- a. Aceștia nu au primit statutul de producători eligibili și ar putea avea o anumită capacitate instalată excedentară pe care ar fi bucuroși să o ofere unui agregator independent;
- b. Prosumatorii vor fi în căutarea unor oportunități suplimentare la sistemul de facturare netă;
- c. Prosumatorii nu sunt mulțumiți de oferta de cerere implicită oferită de furnizorul lor istoric (și caută oferte de cerere explicită din partea unui agregator independent (de exemplu, o recompensă în bani pentru flexibilitatea lor);
- d. Prin existența unui "agregator independent", guvernul va crea o piață pentru consumatorii și prosumatorii care nu optează să se alăture unei comunități energetice.

În plus, clarificarea noțiunii de "agregator independent" în lege și eligibilitatea de a avea acces la diverse piețe va crea mai multă lichiditate pe aceste piețe (de exemplu, pentru ziua următoare și intrazilnică, echilibrare, redispecerizare și gestionarea congestiilor pentru OST, gestionarea congestiilor pentru OSD, alte servicii pentru OSD), care altfel ar fi limitate la câțiva participanți ai pieței.

În concluzie, introducerea noțiunii de "agregator independent" în proiectul de Lege privind energia din surse regenerabile ar genera o concurență sănătoasă pentru aceeași gamă de servicii, oferite de diferiți participanți pe piață și în diferite momente ale zilei, săptămânii și sezonului. Cu efect final benefic asupra piețelor moldovenești de energie centralizată în construcție, a sistemului energetic în transformare și prosumatorilor a căror număr este în creștere.

2. "Suveranitatea" asupra excesului de energie regenerabilă destinat autoconsumului

Articolul 39⁴ din proiectul de lege privind energia regenerabilă menționează că autoconsumatorii de energie regenerabilă plasați în aceeași clădire cu mai multe apartamente au dreptul de a păstra drepturile și obligațiile consumatorilor finali și de a primi o remunerație în cazul unei scheme de sprijin⁵. Această specificație din lege este binevenită și necesară, însă nu este suficientă.

Proiectul de lege ar trebui să prevadă un punct suplimentar (de exemplu, litera (e) al aceluiași articol) care să precizeze în mod clar că atât casele monofamiliale, cât și clădirile de apartamente multietajate dețin controlul deplin asupra energiei electrice produse.

Ce ar însemna acest lucru? În practică acest lucru ar însemna că consumatorii rezidențiali ar avea mai multe opțiuni în decizia privitoare la utilizarea finală a energiei pe care o produc, după cum urmează:

- a. să o autoconsume în întregime;

⁵ A se vedea Articolul 39⁴ punctul (1), litera (c) și (d) din versiunea Proiectului de Lege cu privire la Energia Regenerabilă cu modificările din data de 28 iulie 2023.

- b. să vândă surplusul prin intermediul unei scheme de sprijin pe piață;
- c. să încheie un acord cu un agregator independent, în special cu acei prosumatori care nu beneficiază de nicio schemă de sprijin; sau
- d. să împartă pur și simplu în mod liber surplusul de energie electrică produsă cu o casă vecină, prin intermediul unor tranzacții de tip peer-to-peer.

3. Extinderea listei de membri ai comunităților de energie regenerabilă

Proiectul de lege menționează în definiții și, mai departe, la articolul 39⁵, că membrii sau acționarii unei comunități de energie regenerabilă pot fi persoane fizice, întreprinderi mici și mijlocii, sate și orașe, reprezentate de organele lor executive, consumatori finali, fără a exclude consumatorii vulnerabili de energie⁶.

Deși formularea din proiectul de lege transpune practic în întregime subiecții care ar putea deveni acționari ai comunităților energetice, așa cum sunt definiți în Directiva (UE) privind energia regenerabilă 2018/2001 și în Directiva (UE) privind piața internă de energie electrică 2019/944, factorii de decizie din Moldova ar putea fi mai flexibili și ar putea deschide ușa spre calitatea de membru pentru acest tip de prosumatori energetici și către alți subiecți: ONG-uri, cooperative energetice sau comunități energetice deja existente și băncilor comerciale.

Participarea ultimului subiect (bancile comerciale) ar fi oportună pentru că ar putea oferi capital adițional către cetățeni și municipalități. În același timp, proiectul de lege ar putea prevedea în mod clar că, comunitățile de energie regenerabilă nu pot contracta datorii⁷. Aceasta ar însemna că tot capitalul investit de băncile comerciale într-o comunitate de energie regenerabilă ar fi transformat automat în acțiuni. Acest lucru ar însemna că veniturile generate de comunitatea locală de energie regenerabilă ar putea fi parțial reinvestite în extinderea infrastructurii energetice, în timp ce o altă parte ar fi distribuită acționarilor proporțional cu investițiile de capital/injecțiile/contribuția lor financiară la comunitatea de energie regenerabilă. Țările din Uniunea Europeană în care băncile comerciale sunt acționari ai comunităților energetice sunt Germania și Finlanda.

Cel mai important, proiectul de Lege ar putea stipula că, pentru a preveni "capturarea" sau monopolizarea procesului de luare a deciziilor, fiecărui membru al comunității de energie

⁵ A se vedea Articolul 39⁵, punctul (1), litera (b) din versiunea Proiectului de Lege cu privire la Energia Regenerabilă trimis cu modificările din data de 28 iulie 2023.

⁷ Creditarea comunităților sau cooperativelor energetice ar putea ridica riscuri suplimentare din cauza ratei înalte a dobânzii sau a solicitării unor garanții de către bancă care ar putea fi prohibitive pentru dezvoltarea cooperativelor. Totodată în cazul neîntoarcerii sau întoarcerii cu întârzieri a creditului, comunitatea riscă să intre în procedura de faliment, fapt care ar duce la paralizarea tuturor activităților comunității energetice. Din acest motiv convertirea în acțiuni ar fi o abordare mai prudentă și echitabilă în raport cu instituția creditară, garantându-se astfel ca cooperativa nu falimentează, iar profitul obținut împartit acționarilor proporțional cu numărul de acțiuni pe care îl dețin. O astfel de măsură poate fi văzută în Danemarca, care din anul 2009 interzice prin lege contractarea datoriilor de către cooperativele energetice.

regenerabilă nu i se va încredința mai mult de un singur vot în Adunarea Generală a comunității energetice, indiferent de numărul de acțiuni deținute. În acest fel, ar fi asigurate modul participativ și democrația internă a organizației, pe baza principiului "un membru, un vot".

În cazul în care băncile comerciale vor fi considerate acționari ai comunității energetice, ar trebui incluse prevederi suplimentare în lege (de exemplu, numărul maxim de acțiuni ar putea fi limitat la 10 - 20% din numărul total de acțiuni) și orice alte elemente suplimentare care să reglementeze accesul băncilor comerciale la acest tip de activitate, având în vedere că obiectivele principale ale unei comunități energetice vizează mai degrabă beneficiile sociale și de mediu decât câștigurile comerciale.

Totodată proiectul Legii cu privire la energia regenerabilă ar putea fi amendat și cu alte prevederi menite să apropie cât mai mult energia regenerabilă de comunitățile locale. Spre exemplu proiectul de Lege ar putea obliga ca până la 20% din acțiunile parcurilor eoliene sau fotovoltaice a caror construcție urmează să fie construită prin licitații în Moldova să fie scoase și oferite spre vânzare satelor și comunelor aflate în raza a 20 km de la amplasarea acestora sau locuitorilor lor permanenți. O astfel de specificare există în legislația Danemarcei din 2009. În acest fel se vor da asigurări că de beneficiile tranziției energetice beneficiază într-un mod echitabil și comunitățile locale.

În concluzie, factorii de decizie din Moldova ar putea depăși formularea strictă a Directivei UE privind energia regenerabilă 2018/2001, devenind mai inovatori și asigurând mai multă participativitate, diversitate a membrilor fondatori și oportunități de mobilizare a capitalului necesar pentru acest tip de investiții în antreprenoriatul social prin internalizarea unei practici care există de fapt în unele țări din UE, unde ONG-urile, comunitățile sau cooperativele energetice deja existente, și băncile comerciale pot deveni (membri) acționari.

4. Extinderea și clarificarea în Lege a conceptului de "autoconsum colectiv"

Conceptul de "autoconsum colectiv" este relativ nou. Acest model ar permite cetățenilor să împartă energia electrică autogenerată cu vecinii lor pe bază de contract, completând conceptele de autoconsum individual, comunități energetice, furnizori de energie electrică, piețe angro și piețe de flexibilitate.

În acest sens proiectul de Lege ar putea oferi spațiu mai larg și mai multe detalii pentru definirea scopului, perimetrului și subiecților conceptului de "autoconsum colectiv" de energie regenerabilă. În proiectul de amendare a Legii nr 10/2016, "autoconsumul colectiv" este definit ca fiind "un grup de cel puțin doi consumatori de energie electrică regenerabilă care locuiesc în aceeași clădire sau bloc de apartamente".⁸ Această definiție ar trebui să fie extinsă, deoarece nu oferă suficiente detalii privind tipul specific de clădire. Prin comparație,

⁸ A se vedea definiția "prosumatorului de energie electrică din surse regenerabile care acționează în mod colectiv" din proiectul de amendare a Legii 10/2016.

cercetările recente precizează că abordările naționale în privința tipului de clădire la nivelul UE se referă în principal la locuințe multifamiliale, dar și la utilizarea mixtă cu birouri și/sau întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri). Totodată, parțial, autoconsumul colectiv este de asemenea permis și între diferite clădiri.⁹ Mesajul principal aici ar fi că aria de consum a "autoconsumului colectiv" nu se limitează doar la nivelul unui singur bloc multietajat sau doar la consumatorii rezidențiali.

În plus, așa cum este definit de Solar Power Europe, "*autoconsumul colectiv* este un concept de autoconsum local de energie regenerabilă, deschis consumatorilor și producătorilor situați într-un perimetru local în care fiecare entitate ai acestui tip de consum este formată din unul sau mai mulți producători de energie electrică și din unul sau mai mulți furnizori de energie electrică. Cetățenii, companiile și entitățile publice pot deveni generatori, de exemplu, cu ajutorul energiei solare amplasate pe acoperișuri, a unei mici turbine eoliene amplasate pe un teren agricol local sau a unei instalații fotovoltaice comune pe o școală locală. În principiu, toți consumatorii de energie electrică din regiune pot deveni consumatori de energie electrică dacă sunt conectați între ei prin intermediul rețelei publice sau al unei conexiuni private. Numai energia regenerabilă ar trebui să fie partajată prin intermediul CSC".¹⁰ Cu alte cuvinte, *autoconsumul colectiv* se extinde dincolo de clădirile rezidențiale spre companii și cetățeni care pot deține instalații de producție în afara locului de reședință. În mod similar, autoconsumul colectiv ar putea fi deschis pentru casele monoetajate, școlile, spitalele și clădirile publice dintr-o regiune mai mare, dacă acestea sunt conectate la rețeaua de electricitate publică sau au o conexiune privată. Acest lucru ar mai sugera că și casele unifamiliale din zonele rurale ale Republicii Moldova ar putea solicita CSC, nu doar clădirile multifamiliale (care în Republica Moldova sunt situate în principal în zonele urbane), așa cum sunt definite în actualul proiect de Lege.

"Autoconsumul colectiv" există în câmpul legal și în realitatea practică a Portugaliei și Franței, în timp ce state ca Belgia, Spania, Lituania și Slovenia, au implementat parțial acest concept.

De ce ar fi interesantă aplicarea conceptului de "autoconsum colectiv" în Moldova?

Avantajele acestui concept dovedite la nivelul UE, care cu siguranță ar putea fi valabile și în cazul Republicii Moldova, includ: (a) randamente mai mari pentru producători; (b) acces deschis la participare în cadrul CSC, independent de condițiile de locuire, și posibilitatea de a consuma energie electrică care de obicei este semnificativ mai mică decât prețurile furnizorilor; (c) investițiile colective pot mobiliza finanțări private suplimentare pentru energiile regenerabile; (d) reducerea congestiilor de rețea și utilizarea eficientă a rețelei; (e)

⁹ Dorian Frieden et al "Collective self-consumption and energy communities: Overview of emerging regulatory approaches in Europe", Working paper, June 2019, p. 10, https://www.rescoop.eu/uploads/rescoop/downloads/COMPILE_Collective_self-consumption_EU.pdf

¹⁰ Solar Power Europe (2023) "Regulatory Framework for Energy Sharing", Solar Power Europe White Paper, p. 5 https://api.solarpowereurope.org/uploads/Final_collective_self_consumption_report_133b88bb28.pdf?updated_at=2023-03-03T13:42:12.001Z

încurajarea utilizării structurilor artificiale existente și a terenurilor cu destinație industrială pentru a utiliza surse regenerabile de energie¹¹.

În cazul Moldovei, primul și principalul avantaj al aplicării cadrului "autoconsumului colectiv" va fi un model alternativ mai atractiv pentru prosumatori comparativ cu sistemul de facturare netă (care se așteaptă să înlocuiască sistemul de contorizare netă existent) pentru a-și recupera mai rapid investițiile într-un sistem fotovoltaic de exemplu. În mod similar, pentru consumatorul colectiv atractivitatea ar fi posibilitatea de a plăti un preț cu amănuntul cu până la 30% mai mic prin acest model, după cum arată exemplele de pe piețele UE.

Cel de-al doilea beneficiu major se referă la capacitatea excedentară de peste 10 kW deja instalată pe acoperișurile multor gospodării din Moldova sau IMM-uri, care nu vor beneficia de mecanismul de sprijin al tarifului fix cunoscut drept "feed-in-traiff" (mecanism de sprijin care de asemenea ar putea fi abolit). În mod similar "autoconsumul colectiv" s-ar adresa producătorilor care nu îndeplinesc cerințele pentru a se înscrie la sistemul de licitații (care urmează să fie lansat în curând în Moldova). Astfel atât cei lipsiți de posibilitatea de a beneficia de tarif fix, cât și cei care nu vor beneficia de mecanismul prețului fix (adică al licitațiilor) vor găsi o altă nișă pentru comercializarea producției lor excedentare de energie regenerabilă. În acest context, "autoconsumul colectiv" s-ar plia și pe politica energetică a țării de a încuraja producătorii de regenerabile să caute mecanisme de comercializare a energiei regenerabile pe piața liberă, adică în afara mecanismelor de sprijin oferite de către Guvern.

Cel de-al treilea beneficiu rezultă din faptul că implementarea cadrului "autoconsumului colectiv" va oferi o soluție tehnică și economică suplimentară pentru a face față la creșterii rapide de instalații fotovoltaice în Moldova. Energia solară fotovoltaică pe acoperiș a înregistrat o creștere majoră începând cu 2021, se accelerează în continuare de la începutul anului 2023 și reprezintă o mare bătaie de cap pentru planificatorii sistemului de energie electrică și decidenții din sectorul energetic al Moldovei.

Totodată ar mai trebui luate în considerare alte două elemente.

Primul element ține de partea contractuală, autoritatea de reglementare din Moldova poate adăuga un alt nivel de inovare, după cum urmează. "Autoconsumul colectiv" ar fi oferit pe bază contractuală, însă producătorul ar trebui să aibă libertatea de a alege care dintre aceștia ar trebui să plătească prețul pentru energia electrică și care ar trebui să primească această energie electrică gratuit, pe baza unor considerente sociale și de solidaritate (ceea ce înseamnă că producătorul va plăti doar costurile de utilizare a rețelei). Cu toate acestea, în ambele cazuri, s-ar plăti utilizarea taxelor de sistem ale OSD. *Al doilea element* ține de partea tehnică. Cerințele tehnice ale "autoconsumului colectiv" observate în alte state ilustrează faptul că perimetrul alocat pentru aceste tranzacții este limitat la 2 km în cazul rețelelor de joasă tensiune și la 4 km în cazul rețelelor de medie tensiune. Acest lucru ar satisface,

¹¹ibidem, p.4

teoretic, majoritatea satelor din Republica Moldova care, de obicei, sunt conectate la rețelele de joasă tensiune și au locații geografice compacte.

Elementele de bază pentru implementarea conceptului de "autoconsum colectiv" includ conform SolarPower Europe următoarele¹²:

- Clienții ar trebui să aibă dreptul de a împărți energia electrică pe care o autoproducă;
- Generarea și consumul în "autoconsumul colectiv" ar trebui să fie deschise prosumatorilor de energie regenerabilă. Activele deținute și exploatate de entități publice și private, pe terenuri sau pe acoperișuri private, ar trebui să aibă, de asemenea, dreptul de a intra într-un sistem de "autoconsum colectiv";
- Participanții trebuie să aibă dreptul de a transfera total sau parțial operarea configurației de partajare către un reprezentant certificat care nu este participant;
- Partajarea energiei ar trebui să se limiteze la corelarea producției locale la scară mică cu consumul local;
- Operatorii de sisteme de distribuție trebuie să faciliteze schimbul de energie prin crearea infrastructurii de contorizare necesare. Locația și perimetrul ar trebui să fie aliniate cu structura rețelei locale. Acest lucru va spori beneficiile "autoconsum colectiv" pentru gestionarea rețelelor de distribuție;
- Autoritatea națională de reglementare ar trebui să definească tarife de rețea dedicate, care să reflecte costurile, pentru schimbul local de energie;
- Împărțirea energiei nu ar trebui să fie calificată ca activitate pe pietele de energie electrică sau ca furnizare de energie.

În concluzie, experiența autoconsumului colectiv merită o examinare aprofundată în special în țările care pe lângă transpunerea lui legală l-au implementat în practică în sistemele lor energetice. Aceste elemente se referă la criteriile de participare, cadrul juridic organizatoric, valoarea economică pentru participanți, integrarea cu furnizorii de energie electrică, aspecte legate de integrarea energiei regenerabile în rețea.

Pilotarea și transpunerea ulterioară a acestui concept ar avea ca scop nu numai inovarea sectorului energetic în segmentul rezidențial al țării, accelerarea tranziției către un sistem energetic mai curat și democratizarea pieței și sistemului energetic din Moldova.

5. Integrarea obiectivelor de mediu în planificarea politicilor de energie regenerabilă a țării

Acest lucru ar putea fi realizat prin integrarea obiectivelor proiectului de Lege privind energia regenerabilă cu obiectivele legate de conservarea biodiversității, conservarea resurselor acvatice, păsărilor și habitatelor naturale. În acest fel, se va asigura că dezvoltarea țăintelor de energie regenerabilă în Moldova se va face ținându-se cont de protecția resurselor acvatice, a biodiversității și ecosistemelor naturale, acolo unde Moldova este extrem de vulnerabilă.

¹² <https://www.solarpowereurope.org/advocacy/position-papers/framework-for-collective-self-consumption>

Aceste componente de mediu sunt cuprinse într-o serie de directive UE pe care Moldova s-a angajat deja să le transpună și să le implementeze în cadrul Acordului de asociere cu UE sau în calitate de parte contractantă la Tratatul de instituire a Comunității Energetice (de exemplu, Directiva UE privind apa, Directiva privind conservarea păsărilor sălbatice, Directiva privind conservarea biodiversității).

În mod specific care ar fi tehnologiile de energie regenerabile care ar trebui să țină cont de obiectivele de mediu?

- *Mini-hidrocentralele.* Interesul pentru reabilitarea unor mini-hidrocentrale amplasate pe cursul râului Răut (ex. Căzănești, Piatra, Brînzenii Noi) care a existat în anii precedenți și care ar putea fi reactivat și în viitor. Experiența regională (ex. Bulgaria, Romania și țările Balcanilor de Vest) arată că aceste instalații pun presiune enormă pe ecosistemele acvatice;
- *Infrastructura hidroenergetică de capacitate medie și mare.* În condițiile în care există un punct clar de dispută între Guvernul Moldovei și Ucrainei pe subiectul modului de operare Complexului Hidroenergetic Nistrea și a impactului de mediu negativ dovedit ca urmare a operării și extinderii acestui nod hidroenergetic, este important ca orice planificare sau modelare a politicii energetice a Moldovei (care încorporează și elemente de hidroenergie) să includă și obiectivele de mediu. În așa fel încât propriul model de aliniere a politicilor energetice cu cele de mediu să devină un exemplu de guvernare integrată de energie regenerabilă și mediu și pentru alte state din regiune la planificarea sau extinderea infrastructurii hidroenergetice de mari capacități;
- *Panourile fotovoltaice.* Metale cum ar fi plumbul și cadmiul care se regăsesc în construcția panourilor solare sunt extrem de dăunătoare sănătății umane și mediului la niveluri ridicate. În acest sens politica integrată de energie regenerabilă și de mediu ar trebui să pună pe picioare un mecanism de reciclare a panourilor solare uscate din uz sau abandonate. Pe fondul creșterii masive a instalațiilor fotovoltaice la nivel casnic și comercial în Moldova din ultimii doi ani, un astfel de mecanism ar preveni apariția unei probleme adiționale celor existente reciclării deșeurilor industriale în Moldova;
- *Turbinele eoliene.* În mod similar, punctului precedent, fără o politică de reciclare a turbinelor scoase din uz, importul masiv de instalații eoliene la mână a doua în Moldova din ultimii ani, riscă să se transforme într-o problemă de mediu și sănătate publică necontrolată.

Rezumând, articolul 1 din proiectul de Lege privind energia regenerabilă, referitor la domeniul de aplicare și aria de aplicare, ar putea menționa că obiectivele legate de conservarea biodiversității, conservarea apei, păsărilor și habitatelor vor fi luate în considerare în mod

corespunzător la dezvoltarea legislației secundare și planificarea proiectelor de energie regenerabile.

6. Extinderea listei de operatori ai bateriilor de stocare a electricității din surse regenerabile spre agregatorii independenți

Proiectul propus de lege privind energia regenerabilă limitează dreptul de a stoca energie electrică la consumatorii casnici, la unitățile de cogenerare și la furnizorul central de energie. Considerăm că acest drept ar trebui extins și la agregatori. Există mai multe motive pentru extinderea grupului de operatori ai sistemelor de stocare a electricității spre agregatori:

- a. În *primul* rând, este puțin probabil ca la această etapă să existe motive pentru consumatorii casnici și IMM-urile din Moldova pentru a-și instala sisteme de stocare din cauza inexistenței piețelor centralizate și a tarifării orare;
- b. În al *doilea* rând, fără o schemă de sprijin, prețul sistemelor de stocare la scară mică va fi prohibitiv pentru prosumatori;
- c. În al *treilea* rând, pe lângă clienții de energie electrică care pot fi abordați de acest tip de participant la piață, un agregator independent are de fapt expertiza și cunoștințele necesare pentru a opera sistemele de stocare. Excesul de capacitate instalată în sistemul de contorizare netă (și, în viitor, în sistemul de facturare netă) poate fi stocat lângă locul de generare și consum și, ulterior, gestionat de către un agregator independent și contra unei plăți către prosumator, iar ulterior preluat și tranzacționat pe diferite piețe;
- d. În al *patrulea* rând, studii recente, cu analizarea seriilor de timp cu rezoluție la fiecare minut a cererii individuale a gospodăriilor casnice, au arătat că agregarea sistemelor de stocare a dus la o reducere cu 50% a necesarului de baterii pentru fiecare gospodărie pentru nevoile de atenuare a sarcinii și cu 90% pentru reducerea vârfurilor de consum¹³. Acest tip de utilizare a stocării este de obicei operat de un agregator independent.

Extinderea grupului de participanți ai pieței care pot opera sisteme de stocare ar fi atractivă pentru Moldova, având în vedere explozia numărului de prosumatori casnici, în special pe segmentul de contorizare netă din ultimii doi ani, și creșterea lor accelerată prognozată pentru viitorul apropiat.

Cel mai puternic impuls, însă, pentru modificarea Legii 10/2016 cu dispoziții care să permită agregatorilor independenți să ofere servicii de stocare ar trebui să fie crearea unei piețe

¹³ Ryan Kennedy "Energy storage aggregation unlocks benefits for homeowners, grid operators, and installers", 13 July 2021, PV-Magazine, <https://pv-magazine-usa.com/2021/07/13/energy-storage-aggregation-unlocks-benefits-for-homeowners-grid-operators-and-installers/>

competitive pentru serviciile de echilibrare în Moldova, dat fiind faptul că această piață este inexistentă, dar crucială pentru un sistem electric decarbonizat și demetanizat. Un agregator independent ar putea agrega stocarea distribuită și tranzacționarea ei ulterioară pe piață pentru a servi acestui scop.

7. Stimulentele fiscale destinate anumitor tehnologii energetice

Cu excepția “extinderii facilităților fiscale și scutirilor de taxe existente”¹⁴ către vehiculele electrice, proiectul de lege nu menționează niciun alt stimulent fiscal pentru alte tehnologii, în special în segmentul rezidențial. În acest sens ar fi cel puțin trei tehnologii care ar putea beneficia pentru început de credite fiscale: panourile solare destinate autoconsumului la nivel casnic, bateriile sau sistemele de stocare la scară mică (la fel pentru gospodăriile casnice) și pompele de căldură.

O politică țintită de scutire de TVA sau anumite elemente de creditare fiscală care să vizeze pe o perioadă determinată în timp aceste tehnologii care sunt prea scumpe, se află la un stadiu incipient sau care pur și simplu nu sunt utilizate deocamdată în Moldova va aduce beneficii sociale, economice și de mediu, precum și beneficii pentru sistemul energetic. Un studiu detaliat ar trebui să afișeze mai clar costurile și beneficiile unei astfel de politici.

Adițional o componentă de grant pe lângă facilitățile fiscale limitate în timp ar duce la:

- Scăderea costurilor și accelerarea internalizării acestor tehnologii în sistemul energetic al Moldovei în contextul apariției tarifării orare;
- Activarea pieței pentru serviciile de management al cererii odată cu creșterea surselor de energie regenerabilă distribuită și intermitentă, dar și a electrificării consumului de energie la nivelul gospodăriilor casnice;
- Crearea premiselor pentru apariția capacităților locale de producție pentru astfel de tehnologii în Moldova (în special a pompelor de căldură și bateriilor);
- Creșterea gradului de acceptabilitate socială a obiectivelor de decarbonizare trasate de Guvern.

¹⁴ A se vedea Articolul 26⁷, (3), litera (g) și (h) din versiunea Proiectului de Lege cu privire la Energia Regenerabilă cu modificările din data de 28 iulie 2023.

CONCLUZII

Ultimii doi ani s-au manifestat printr-o creștere rapidă a capacității instalate de energie regenerabilă în Republica Moldova, în special eoliană și fotovoltaică. Această creștere s-a datorat în special mecanismului de suport de tarif fix, schemei de contorizare netă și anticipării lansării licitațiilor pentru proiectele comerciale mari care vor fi sprijinite prin prețuri fixe. Totodată creșterea capacității instalate de regenerabile intermitente (în special fotovoltaice la nivel casnic și comercial) s-a petrecut pe fundalul majorării prețurilor la energia electrică și gazele naturale, creștere alimentată și de ieftinirea acestor sisteme din ultimii ani.

Amendarea Legii 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile vine să răspundă acestor schimbări, dar și să transpună elementele cheie din Directiva (UE) 2018/2001 privind energia regenerabilă.

Legea ar putea fi îmbunătățită prin inovații adiționale și modele de afaceri menite să democratizeze sistemul electric al Republicii Moldova "la capătul rețelei" electrice, adică spre consumatori. Primul pas pentru ca aceste inovații să prindă rădăcini și în Moldova, ar fi definirea lor în câmpul legislației energetice moldovenești.

Problemele cheie care urmează a fi rezolvate pentru a face aceste inovații posibile rămân a fi crearea pieței de echilibrare, a infrastructurii pentru calculul dezechilibrelor, investiții în infrastructura distribuției, meteringului și echilibrării (hard și soft), care să poată susține aceste concepte inițial prin pilotare și ulterior prin scalarea lor la nivel național.

RECOMANDARI

- i. Definirea termenului și încadrarea principiilor de operare a "agregatorului independent" în proiectul de Lege privind energia regenerabilă;
- ii. Introducerea în Lege a principiului de "suveranitate" energetică asupra excesului de energie destinat autoconsumului;
- iii. Extinderea listei de membri/acționari ai comunităților de energie regenerabilă și cooperativelor energetice spre ONG-uri, cooperative energetice și comunități energetice deja existente și spre bănci comerciale.
- iv. Obligarea dezvoltatorilor proiectelor comerciale mari de a pune spre vânzare în mod prioritar comunităților locale pînă la 20% din acțiunile unui parc eolian sau fotovoltaic amplasat în imediata vecinătate a acestora;
- v. Extinderea și clarificarea în Lege a conceptului de "autoconsum colectiv";
- vi. Integrarea obiectivelor de mediu în planificarea politicilor de energie regenerabilă;
- vii. Extinderea listei participanților pieței de energie electrică care pot opera baterii de stocare a energiei electrice la agregatori independenți;
- viii. Considerarea extinderii TVA și elementelor de creditare fiscală către tehnologii energetice incipiente precum pompele termice și bateriile de stocare a electricității care

pot facilita integrarea energiilor regenerabile intermitente în sistemul energetic al Republicii Moldova.

OMV Petrom

Energia pentru o viață mai bună.

Către: Ministerul Energiei din Republica Moldova

În atenția: Domnului Ministru Victor Parlicov

OMV PETROM S.A.

Societate administrată
în sistem dualist

Către: Ministerul Energiei din România

În atenția: Domnului Ministru Sebastian-Ioan Burduja

Str. Coralilor, nr. 22,
sector 1, Petrom City
cod poștal 013329
București, România

Către: Ambasada Republicii Moldova în România

În atenția: Domnului Ambasador Victor Chirilă

Atribut fiscal RO,
C.U.I. 1590082,
RC J40/8302/1997

Spre știința:

**Domnului Director General Veaceslav Untila, Agenția Națională pentru
Reglementare în Energetică a Republicii Moldova**

Capital social vărsat
și plătit:
6.231.166.705,80 lei
www.petrom.com

**Domnului Director al Direcției Surse de Energie Regenerabilă Nicolae Magdil,
Ministerul Energiei din Republica Moldova**

Referință: Modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din
surse regenerabile

Nr. Înreg.: 202/PA/10.08.2023

Stimate Domnule Ministru,

Având în vedere situația existentă la nivelul Republicii Moldova, raportată la contextul actual, moment în care se dorește modificarea **Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile**, proiectul de lege în acest sens fiind deja publicat, prin prezenta adresă dorim să vă comunicăm atât poziția Companiei OMV Petrom S.A. (în continuare Compania) privind schimbările legislative aduse, cât și amendamentele pe care le avem în vedere.

Expunerea analizei de mai jos are ca punct de plecare ideea conform căreia procesul asigurării tranziției energetice trebuie să reprezinte un deziderat constant, fiind totuși necesar ca el să fie aliniat nu doar standardelor locale, izolate, ci mai ales celor transfrontaliere, existente la nivelul spațiului european, în contextul pieței internaționale în care ne desfășurăm activitatea.

În urma studiului documentului comunicat de către reprezentanții Ministerului Energiei din Republica Moldova, mai exact a **Tabelului Comparativ la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)**, prin următoarele puncte, ne propunem să vă prezentăm viziunea Companiei vizavi de potențialele modificări urmărite.

În primul rând, conform tuturor documentelor ce susțin respectivele schimbări, Republica Moldova, prin țintele pe care dorește să și le asume, impunându-le, se îndepărtează de cadrul legal instituit la nivelul Uniunii Europene prin intermediul **Directivei UE 2001/2018**, act cu care, de altfel, ar trebui să se alinieze, ținând cont inclusiv de faptul că prin cererea de aderare, formulată anul trecut, și-a asumat și implementarea corectă și completă a legislației adoptate în acest spațiu – inclusiv prin raportare la **HOTĂRÂREA Nr. 1171 din 28-11-2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene**, respectiv la punctul 6 - ce promovează descurajarea introducerii oricăror norme care ar avea potențialitatea să contravină legislației Uniunii Europene.

Procedând astfel, apare un impediment major referitor la scăderea flexibilității în ceea ce privește aprovizionarea țării cu carburanți.

Problema **stringentă** remarcată se concentrează în jurul ideii că, prin modificările propuse, se impune aplicarea unui standard **neconform** cu normele existente la nivelul întregului spațiu european, astfel chiar definițiile propuse fiind diferite.

Pentru a susține aspectul astfel reliefat, atașăm în continuare un **scurt rezumat comparativ**, de unde reiese în special ideea potrivit căreia **formularea actuală referitoare la componenta BIO nu corespunde cu cea existentă la nivelul Uniunii Europene.**

- **UE biocarburant - combustibil lichid sau gazos pentru transport, produs din biomasă VS MD combustibil din biomasă - combustibili gazeși și solizi (în continuare - biocombustibili solizi) produși din biomasă.**
- Definiția pentru biomasă – la fel UE – MD.
- Valoare efectivă – **MD** = valoarea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră pentru unele sau pentru toate etapele unui proces specific de producție a **biocarburanților, biolichidelor sau combustibililor din biomasă VS EU** = reducerile emisiilor de gaze cu efect de seră pentru unele sau pentru toate etapele unui proces specific de producție a **biocombustibililor, a biolichidelor sau a combustibililor din biomasă**, calculate în conformitate cu metodologia stabilită în anexa V partea C sau în anexa VI partea B.
- Valoare tipică – **MD** = valoare tipică – valoarea estimată a reducerii reprezentative a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru o anumită filieră de producție a **biocarburanților, biolichidelor sau combustibililor din biomasă VS EU** = estimare a emisiilor și a reducerilor emisiilor de gaze cu efect de seră pentru o anumită filieră de producție a **biocombustibililor, a biolichidelor sau a combustibililor din biomasă**, care este reprezentativă pentru consumul Uniunii.
- Combustibil din biomasă – **la fel UE – MD.**
- Biocarburant avansat – **MD** = **biocarburant** produs din materiile prime enumerate în Regulamentul privind calculul consumului de energie din surse regenerabile **VS EU** = „**biocombustibili avansați**” înseamnă biocombustibili care sunt produși din materiile prime enumerate în anexa IX partea A.
- **RO** = biomasă - fracțiunea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor de origine biologică din agricultură (inclusiv substanțe vegetale și animale), silvicultură și industriile conexe, inclusiv pescuitul și acvacultura, precum și fracțiunea biodegradabilă a deșeurilor industriale și

municipale, codificate conform prevederilor legale VS MD = fracțiunea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor de origine biologică din agricultură, inclusiv substanțe vegetale și animale, din silvicultură și din industriile conexe, inclusiv pescuitul și acvacultura, precum și fracțiunea biodegradabilă a deșeurilor, inclusiv deșeuri industriale și municipale de origine biologică.

În cadrul dedicat definirii termenilor, atragem atenția asupra faptului că, din perspectiva noastră, ar trebui creat un mediu clar, transparent, adaugând în acest sens inclusiv o referire vizavi de noțiunea de **valoare implicită** - o valoare derivată dintr-o valoare tipică prin aplicarea unor factori predeterminați și care poate, în anumite condiții specificate expres, să fie utilizată în locul unei valori efective.

O altă problemă importantă se referă la **punctul consacrat politicii de stat**.

Astfel, subliniem faptul că în vederea supravegherii întregului proces de cultivare și utilizare a soiurilor de plante modificate genetic destinate producerii biocombustibilului solid și a biocarburanților în condițiile unui ciclu tehnologic închis, **este imperios să fie definit un sistem de promovare în concordanță cu un plan stabil de acțiune** (prin raportare la orice instrument, schemă sau mecanism, capabil / (ă) să promoveze utilizarea energiei din surse regenerabile prin reducerea costurilor acestei energii, prin creșterea prețului la care aceasta poate fi vândută sau prin mărirea, prin intermediul unor obligații referitoare la energia regenerabilă sau în alt mod, a cantității achiziționate de acest tip de energie; aceasta include, fără a se limita la sistemul de promovare prin certificate verzi, ajutoare pentru investiții, scutiri sau reduceri de impozite, rambursări de taxe, scheme de promovare privind obligația de cumpărare a energiei din surse regenerabile).

Un alt punct important la care dorim să facem referire se concentrează în jurul **articolului 7**, dedicat modalității de calcul a ponderii energiei din surse regenerabile.

În viziunea noastră, **trei idei** prezintă o relevanță sporită:

- Criteriile de durabilitate vor fi stabilite de autoritatea competentă prin Ordin de Ministru, dar în stransă legătură cu standardele UE (ținând cont de materia primă, de anul punerii în funcțiune a instalației de producție ș.a.m.d).
- Regulamentul (astfel cum este menționat în cadrul alineatului (4)) trebuie să indice inclusiv contribuția energiei regenerabile utilizate în transportul feroviar, ea putând beneficia și de multiplicatorul 2x, susținând intențiile de reducere de emisii de gaze cu efect de seră.
- Regulamentul trebuie definit și implementat de către Ministerul declarat ca fiind responsabil, urmând ca, în speță, Ministerul Energiei să fie desemnat în a creiona un astfel de document, practica recurentă la nivelul UE arătând că îndreptățite să acționeze prompt și eficient sunt Ministerele de resort (Mediu, Energie, Economie), iar **NU Guvernul**, precum tinde să se sugereze în cadrul articolului 10. O abordare cât se poate de corectă are în vedere plasarea responsabilității în sarcina unei singure instituții publice într-un domeniu atât de sensibil.

Continuând analiza, **articolul 8 alineatul (6) litera (b)** trebuie completat tocmai pentru a conduce spre concluzia conform căreia pentru ambele categorii, în cadrul informațiilor furnizate, trebuie redată și **criteriile de durabilitate** referitoare la următoarele aspecte: amprenta de CO₂, reducerea de emisii de gaze cu efect de seră, țara de proveniență, materia primă utilizată, dacă produsul este certificat (obligatoriu).

Însă, probabil cel mai important aspect rezidă în modificarea pe care o propunem în continuare, referindu-ne la **articolul 14 alineat (1) lit. (e)**.

Tocmai pentru a oferi flexibilitate pieței locale, în conformitate cu principiile generale aplicabile piețelor globale de carburanți și biocarburanți, sintagma respectivă ar trebui să ia următoarea formă - **e) implementează măsurile prevăzute la art. 26⁷, alin. 3), lit. a) și b) prin stabilirea, în conformitate cu Planul național integrat privind energia și clima și traiectoria orientativă trasată de acesta, a cotelor minime anuale de biocarburanți care urmează să fie amestecate în mod obligatoriu de către furnizorii de produse petroliere principale, astfel încât să fie realizat obiectivul național privind ponderea energiei din surse regenerabile utilizate în transporturi.**

Totodată, vizavi de articolul expus anterior, aducem în prim-plan faptul că nu recomandăm **plafonarea prețurilor**, având în vedere dinamica atât actuală, cât și viitoare a piețelor europene de carburanți și biocarburanți.

Înaintând, articolul asupra căruia vă atragem atenția este cel referitor la **Atribuțiile Inspectoratului de Stat Pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor (art. 18)**.

Astfel, pe lângă faptul că face trimitere la un termen lipsit de o definiție clară – **biocombustibil solid**, nu detaliază nici modalitatea unui eventual **sistem de supraveghere, respectiv implementare**. De asemenea, nu se menționează anumite aspecte importante, precum - **ce utilaje vor fi folosite în scopul determinat, care este laboratorul certificat pentru asemenea operațiuni etc.** .

Abrogarea alineatului (7) a articolului 21 relevă o abordare periculoasă, ce tinde să nu țină cont de principiile ce trebuie asumate și, implicit, respectate, astfel că propunerea noastră este în sensul susținerii prezenței criteriilor de eligibilitate, care să se raporteze la sursa materiei prime, existența certificatului de sustenabilitate, impunerea unui prag minim de reducere de emisii de gaze cu efect de seră prin comparație cu factorul fosil (ex. 50%).

Atenție, de asemenea, la corelarea menționatului aspect cu cel existent în cadrul **articolului 25**. De subliniat că toate criteriile de eligibilitate sunt expuse mai sus, nefiind necesar să se facă referire doar la calitatea biocarburantului – alineat (3). În plus, este de avut în vedere că, la acest nivel, nu este stipulată nicio condiție de verificare tehnică a procesului de producere a biocomponentelor.

Adițional, alineatul (4) din articolul 25, urmează a fi adus în concordanță cu prevederile legislației în vigoare relevante, și anume cu Hotărârea de Guvern nr. 880/2022 cu privire la modificarea unor hotărâri ale Guvernului (facilitarea accesului pe piața Republicii Moldova al produselor petroliere principale).

Prin urmare, alineatul (4) din articolul 25 urmează a fi expus, după cum urmează: **Calitatea biocarburantului produs, precum și a amestecului de biocarburant cu carburant, este atestată prin certificatul de conformitate, care este emis în baza rezultatelor încercărilor laboratoarelor de încercări acreditate, în conformitate cu prevederile Legii nr. 235/2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității. Calitatea biocarburantului, precum și a amestecului de biocarburant cu carburant, importat din țările membre ale UE, este atestată prin certificatul de conformitate, care este emis în baza rezultatelor încercărilor laboratoarelor de încercări acreditate UE.**

În aceeași ordine de idei, orice alte prevederi ale proiectului urmează a fi ajustate în mod corespunzător, astfel încât certificatele de conformitate emise de către laboratoarele de încercări acreditate UE să fie echivalente celor emise în Republica Moldova.

Un amendament serios este adus prin prisma **capitolului IV indice 2** – dar la nivelul **articolului 27 indice 7 alineat (3) lit. (a)** – trebuie să se sublinieze că obligația de reducere de emisii de gaze cu efect de seră revine tuturor furnizorilor de produse petroliere.

Prin urmare impunerea cotelor minime ar trebui să se realizeze de către toți furnizorii de produse, utilizând, **FĂRĂ** mențiunea **în mod prioritar**, biocarburanți.

Referitor la condițiile de bază sintetizate prin prisma **articolului 29**, trebuie să fie implementat un sistem prin care să fie bifată, în prealabil, conformitatea produsului final, astfel cum va rezulta din amestecul de biocarburant și carburant importat – raportare la alineatul (3).

În cadrul **dispozițiilor finale și tranzitorii**, termenele stabilite sunt foarte ambițioase, putând fi calificate, însă, din perspectiva noastră, ca fiind extrem de dificil de realizat prin prisma securizării volumelor – **alineat (12) litera (c)**.

Prin implementarea articolelor astfel schimbate, Republica Moldova ar ajunge în situația de a impune anumite condiții **diferite de cele universal aplicabile în momentul actual**.

În ceea ce ne privește, considerăm că pentru a avea o traiectorie similară în vederea atingerii tuturor obligațiilor asumate, este imperios ca legislația aplicabilă pe teritoriul Republicii Moldova să capete o formă concordantă cu cea care este disponibilă la nivelul Uniunii Europene și care, fără discuție, aduce deja multiple beneficii.

Pentru a conchide, reiterăm în mod succint principalele elemente observate de către Companie, subliniind totodată că în situația în care observațiile noastre nu vor fi avute în vedere, ne rezervăm dreptul să notificăm instituțiile europene privind aceste derapaje legislative.

- Cotele minime de biocarburanți trebuie respectate de către furnizorii de produse petroliere, **nu de către importatori**, utilizând deopotrivă biocarburanți produși local, cât și importati (dar fără tratamente speciale și prioritare).

- Legătura dintre **Republica Moldova și România** în ceea ce privește relațiile comerciale de import – export de produse petroliere trebuie menținută în **condiții favorabile dezvoltării** respectivelor fluxuri, în condițiile în care, momentan, 90% din produsele petroliere de pe teritoriul Republicii Moldova au ca proveniență teritoriul român. În eventualitatea adoptării tuturor amendamentelor analizate, se vor crea mari discrepanțe, ce vor duce, inevitabil, spre multiple probleme de natură tehnică și nu numai.
- Procesul de amestec cu bioetanol poate fi efectuat în cele mai bune condiții exclusiv în cadrul rafinăriilor, amestecul fiind realizat în condiții industriale de producere. În caz contrar, riscul unui amestec nereușit va fi plasat în sfera consumatorului final direct, având în vedere că acesta nu va avea acces la un produs de calitate garantat de producător, luând în considerare aspectul conform căruia ar rezulta dintr-un proces de amestec neconform, realizat în depozite.
- De asemenea, amestecul în depozite reprezintă un proces complex, ce ar presupune, în conformitate atât cu legislația în vigoare la acest moment, cât și cu cerințele de mediu ce urmează să fie aplicate începând cu anul 2024, investiții de peste 1 milion de euro – raportare inclusiv la Proiectul referitor la compușii volatili. Prin implementarea acestei modalități, s-ar crea asupra companiilor o presiune extremă, necesitatea investițiilor tehnologice substanțiale pentru un amestec automatizat în linie având potențialitatea de a afecta și mai grav bugetul acestora – în special în contextul unei piețe locale grav reglementate și nebeneficiind de suport din partea ANRE în recunoașterea costurilor reale ale companiilor, aceste investiții devin incerte în ceea ce privește compensarea lor.
- Țintele nu sunt aliniate cu cele existente la nivelul cadrului legal european, motiv pentru care se creează o stare incertă, de pericol vizavi de **flexibilitatea operatorilor și aprovizionarea țării.**
- „Regulamentul” – cadrul general ce indică normele metodologice, nu este definit, fapt ce periclitează strategia de aprovizionare / proiectele de infrastructură, inclusiv în ceea ce privește implementarea cotelor minime.
- Documentele emise de către laboratoarele de încercări acreditate UE trebuie să fie echivalente celor emise în Republica Moldova în concordanță legislația în vigoare.
- Criteriile de eligibilitate aferente biocarburanților se conturează doar în jurul certificatului de conformitate, nu și al sustenabilității, element extrem de grav, având în vedere că ambele sunt obligatorii în ipoteza în care ne dorim reducerea de emisii de gaze cu efect de seră.
- Înainte de a seta cote minime de biocarburanți, statul trebuie să realizeze o analiză a parcului auto existent – în contextul în care 80% din mașinile actuale sunt mai vechi de 10 ani, ceea ce determină că majoritatea autoturismelor Diesel au interzis conținutul de biodiesel.
- Zernoff sau **Garma Group**, unii dintre producătorii locali de etanol, produc acest alcool extra neutru (destinat uzului alimentar). Însă, dacă bioetanolul e produs din grâu / porumb, prin procesul de fermentație, **nu înseamnă că se califică automat în vederea amestecului cu carburant**, gradul alimentar fiind diferit prin raportare la cel utilizat în producția de benzină cu etanol.
- **Singura penalitate identificată a fost cea de neraportare a volumelor.**

OMV Petrom

Energia pentru o viață mai bună.

Vă mulțumim anticipat pentru luarea în considerare a poziției Companiei și vă asigurăm de întreaga noastră dispoziție pentru orice informații suplimentare sau clarificări pe care le considerați necesare.

Vă rugăm să primiți, de asemenea, expresia înaltei noastre considerații.

Cu deosebită stimă,

Digitally signed by
Tudor-Septimiu Bora
Date: 2023.08.10 11:29:37 +03'00'

Alexandru Maximescu
Vicepreședinte Reglementare &
Afaceri Publice Corporative

Prin împuternicit
Tudor Bora
Manager Departament
Afaceri Publice Corporative

Digitally signed by
Adrian Nicolaescu
Date: 2023.08.10 11:34:52 +03'00'

Adrian Nicolaescu
Vicepreședinte Planificare și Optimizare
Rafinărie, Aprovizionare și Logistica Est

Funded by
the European Union

NOTA

Propuneri de îmbunătățire a proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Ca apreciere general, proiectul supus consultării repetate conține îmbunătățiri față de versiunea precedent și față de textul actual al Legii.

Ca sugestii:

1. Art.10 Atribuțiile Guvernului – pct.d) de trecut "Aprobă" în loc de "stabilește" la "Stabilește mecanisme, scheme de sprijin și stimulente pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de stat în domeniul energiei din surse regenerabile, după aprobarea acestora de către autoritatea competentă în domeniul concurenței și ajutorului de stat". Pare ciudat ca niște mecanisme de sprijin sunt întâi aprobate de Consiliul Concurenței și apoi sunt stabilite de Guvern
2. Art.10 Atribuțiile Guvernului – pct.e) de înlocuit "scheme de sprijin stabilite conform Art.34" cu "scheme de sprijin stabilite conform prezentei legi". Legea prevede competența Guvernului de a stabili și alte scheme de sprijin, iar definiția schemelor de sprijin este mult mai largă decât ce se prevede la Art.34. Pentru toate ar trebui să existe posibilitatea de a stabili cote de capacitate.
3. La Art.25 alin.(1) de introdus "normele privind racordarea la rețea" în rândul cerințelor tehnice, astfel: " (1) Calitatea energiei electrice din surse regenerabile, a energiei termice din surse regenerabile, a biogazului ce urmează a fi livrat în rețelele de gaze naturale și a biocarburantului ce urmează a fi procurat de importatorii de produse petroliere principale este asigurată în conformitate cu cerințele tehnice și indicatorii de calitate stabiliți în concordanță cu normele privind racordarea la rețea, producția, distribuția și tehnologia de consum și criteriile de durabilitate stabilite față de biocarburanți, biolichide și combustibilii de biomasă, precum și în temeiul legilor speciale".
4. La Art.28 – Accesul la rețea, Alin.(4¹) privind garanția percepută de operatorul de rețea când dau avize de racordare, de completat în final, după "o garanție de bună execuție" cu "a cărei valoare este reglementată de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică"
5. Pe parcursul legii apare în mod repetat obligația furnizorului central de a achiziționa întreaga cantitate de energie electrică produsă de producătorii eligibili. Afirmatia este corectă, energia se achiziționează integral, dar doar cantitatea notificată se achiziționează la prețul fix / tariful fix, restul la preț de dezechilibru. Ar fi util de adăugat "în conformitate cu regulile pieței de energie electrică" de fiecare dată când apare această afirmație, pentru a evita eventuale interpretări greșite.
6. Tot ca recomandare pentru creșterea clarității textului, unde sunt referiri la revânzarea energiei electrice de către furnizorul central către ceilalți furnizori "conform cotelor-părți ale acestora" de adăugat "pe piața cu amănuntul". Furnizorii pe piață au o activitate mult mai largă, inclusiv import – export, deci cota de piață este o noțiune cam vagă fără clarificare. Exemplu Art.29 alin(2), Art.30 Alin.(2) lit e).
7. La art.30 – Furnizorul central de energie electrică, Alin.(1¹) și (1⁴) și Art.30¹ Alin(3) lit.d) privind lichiditățile necesare acestuia, apare doar necesitatea acoperirii plăților pentru producătorii eligibili

Funded by
the European Union

- mari. Este neclar de ce producătorii eligibili mici ar trebui supuși riscului de neplată iar cei mari nu. Propun eliminarea din text a cuvântului "mari", rămânând "producătorii eligibili" (toți).
8. Cu privire la garanțiile de origine sunt prevederi care nu este clar cum se vor aplica (de exemplu Art.32¹ Alin.(1) și (2)) dar fiind prevederi similare în Directiva 2018/2001 aceste formulări nu pot fi evitate. Neclară devine și etichetarea energiei conform Directivei 2019/944, dar, probabil, clarificări vor fi la transpunerea respectivei reglementări.
 9. Art 34 – Schemă de sprijin..., se referă doar la tarif fix / preț fix ca unică schemă de sprijin pentru regenerabile. Asta intră în contradicție cu existența altor scheme de sprijin (contorizare netă și facturare netă), cu definiția schemelor de sprijin precum și cu posibilitatea Guvernului de a stabili și alte scheme de sprijin (Art.10 d) și Art.11 (1) b)). Contradicția se poate soluționa simplu prin trecerea la plural în titlu "Scheme de sprijin" și adăugarea sintagmei "cel puțin" la alin (1): " Pentru promovarea producerii și utilizării energiei electrice din surse regenerabile se aplică cel puțin următoarele scheme de sprijin:..."
 10. La Art.34 alin.(7), de adăugat pentru clarificare "total sau parțial" și de șters din final referirea la Art.38 ce prevede o situație distinctă. Ar rezulta: " Contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este rezoluționat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică în cazul în care producătorul eligibil vinde total sau parțial energia electrică în baza altor contracte de comercializare a energiei electrice produsă de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil" .
 11. La Art.38¹ (1) sunt specificate cerințele pentru a trece la Contracte pentru diferențe. Prima condiție este să existe PZU iar a doua este " prețul pentru fiecare interval de tranzacționare pe piața pentru ziua următoare este stabilit pe durata ultimelor 6 luni consecutive". Se înțelege că timp de 6 luni consecutiv să nu existe intervale orare fără preț stabilit pe PZU. Estimez că această cerință este aproape imposibil de îndeplinit fără o cuplare a PZU în SDAC. Ar putea fi înlocuită cu "Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică stabilește în raportul întocmit conform Legii 107/2016 cu privire la energia electrică, Art. 85 Alin.(2) că piața pentru ziua următoare este funcțională " sau făcută o referire la cuplare.
 12. La Art.39 privind contorizarea netă, alin(3) prevede că "centrala electrică trebuie să fie echipată cu echipament de măsurare". Ar fi de înlocuit cu "Locul de consum trebuie să dispună de echipament de măsurare", contorizarea pe centrală fiind deja rejectată în cadrul consultărilor publice.
 13. La Art.39 privind contorizarea netă, alin(4) b) ar fi de înlocuit "furnizorul de serviciu universal" cu "furnizorul" deoarece beneficiarul de contorizare netă poate avea contract și cu alți furnizori decât cel universal. Cel puțin așa e construit tot restul articolului.
 14. La Art.39 privind contorizarea netă, alin(7), ar fi de adăugat în final "cu plata corespunzătoare a tarifelor de rețea", alineatul devenind: " (7) Raporturile juridice dintre furnizorii de energie electrică și consumatorii finali, deținători ai centralelor electrice, care nu doresc să beneficieze de contorizarea netă sau care nu îndeplinesc condițiile stabilite în legătură cu mecanismul contorizării nete se stabilesc în conformitate cu principiile și condițiile negociate de aceștia, de comun acord, prin încheiere de contracte corespunzătoare, cu plata corespunzătoare a tarifelor de rețea"
 15. La Art.39¹ (2) cifra 2) apare printre drepturi " să instaleze, dețină și să opereze sisteme de stocare a energiei electrice combinate cu centrale electrice de generare a energiei electrice din surse regenerabile, fără fi supus dublu unor plăți sau tarife pentru utilizarea rețelei pentru energia electrică stocată și rămasă în locuința/clădirea sa". Nu este clar cum cine poate fi "supus dublu unor plăți sau tarife pentru utilizarea rețelei pentru energia electrică stocată și rămasă în locuința/clădirea sa".
 16. La Art.39¹, titlul "Schema de sprijin pentru prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile" ar fi de completat în final cu " – Mecanismul de facturare netă". Despre facturare

Funded by
the European Union

netă se face multă vorbire dar nu apare în clar ca titlu de articol, așa cum apare de exemplu contorizarea netă.

17. Propun reintroducerea Art.38³ Contracte asigurătorii pe termen lung, în următoarea redacție:
Articolul 38³. Contracte asigurătorii pe termen lung

(1) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile sunt în drept să negocieze contracte de vânzare a energiei electrice pe termen lung cu furnizorii de energie electrică cu obligații de serviciu universal, în următoarele condiții:

a) prețul de contract este cu cel puțin 10% mai mic decât prețul rezultat din licitațiile organizate de furnizorul de serviciu universal conform Regulilor pieței de energie electrică aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică conform Art.7 alin.(3) lit.a) din Legea Nr.107/2016 cu privire la energia electrică;

b) contractul nu depășește durata de 15 ani și este acceptat de furnizorul de serviciu universal;

b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat nu are o dată de fabricație mai veche de 48 luni la momentul punerii în funcțiune;

d) puterea instalată per loc de producere nu depășește 18 MW;

(2) Puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte este stabilită de Guvern conform Art.10 lit.e)¹.

(3) În calculul prețului reglementat stabilit pentru consumatorii de energie electrică beneficiari ai serviciului universal, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică consideră doar contractele asigurătorii care îndeplinesc cerința de la ali.(1) lit.a).

Alexandru Săndulescu

EU HLA Energy

¹ A se vedea și propunerea 2. Guvernul trebuie să stabilească limite de capacitate pentru TOATE mecanismele de sprijin.

Republica Moldova

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ANRE

str. Alexandr Pușkin, nr. 52/A, MD-2005 Chișinău, Tel: 022 823 955, anre@anre.md, <http://www.anre.md>

Nr. 06-01/3340 din 11.08.2023

La nr. 07/3-989 din 28.07.2023

Ministerul Energiei

secretariat@energie.gov.md

nicolae.magdil@energie.gov.md

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE/Agencia) a examinat proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), remis spre avizare repetată de către Ministerul Energiei și înainteză următoarele propuneri.

1. La pct. 4, art. 3 este reglementată noțiunea de „furnizor central de energie electrică”.

Totodată, menționăm că această noțiune este prevăzută și în art. 2 din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, după cum urmează: „furnizor central de energie electrică - furnizor desemnat de Guvern să procure energie electrică de la centralele electrice eligibile care produc din surse regenerabile de energie, precum și energie electrică produsă de centralele electrice de termoficare urbane, și să o furnizeze pe piața energiei electrice la prețuri reglementate, aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, în condițiile prezentei legi”.

Prin urmare, în vederea excluderii ambiguităților de interpretare a noțiunilor existente, este necesară uniformizarea sensului noțiunii respective. Menționăm că, nu este necesară dublarea noțiunilor din alte acte normative, paralelismele în legislație fiind interzise.

2. La pct. 4, art. 3 se propune a fi inclusă noțiunea de „contract pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile direct de la producător” în următoarea redacție:

„contract pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile direct de la producător – contract în baza căruia o persoană fizică sau juridică achiziționează energie electrică din surse regenerabile direct de la un producător de energie electrică, care deține licență pentru furnizarea energiei electrice în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.”

Argumentare: Conform art. 19 alin. (6) din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, producătorul este în drept să vândă energie electrică pe piața energiei electrice cu respectarea condițiilor stabilite în prezenta lege. Producătorul este în drept să vândă energie electrică pe piața cu amănuntul a energiei electrice cu condiția obținerii și a licenței pentru furnizarea energiei electrice.

Prin urmare, Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică prevede că consumatorul final poate cumpăra energie electrică doar în baza contractului de furnizare încheiat cu furnizorul de energie electrică. Dacă un producător intenționează să încheie contracte de furnizare a energiei electrice cu consumatorii finali, atunci producătorul respectiv urmează să dețină și licență pentru furnizarea energiei electrice.

3. La pct. 4, art. 3, în textul noțiunii de „contract pentru diferențe” după cuvântul „eligibil” propunem de completat cu cuvântul „mare”.

Argumentare: Obligația de a participa la piața zilei următoare se va stabili pentru producătorii eligibili mari, dar nu pentru toți producătorii eligibili.

4. Se propune de substituit noțiunea/sintagma „consumator de energie electrică” cu sintagma „consumator final”, utilizată în textul proiectului hotărârii, pentru a nu crea divergențe la aplicarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și a Legii nr.107/2016 cu privire la energia electrică.

5. Se propune de utilizat în proiectul hotărârii sintagmele de „rețea electrică de transport”, „rețea electrică de distribuție”, „operatorul sistemului de distribuție” și „operatorul sistemului de transport”, după caz.

6. La pct. 14, propunem de modificat art. 14, alin. (1) lit. c¹), cu expunerea în următoarea redacție:

„c¹) elaborează și aprobă clauzele obligatorii ale contractului pentru tranzacții inter-pares;”.

7. Art. 14, alin. (1) lit. e¹) din legea în vigoare conținutul normei este identic cu alin. (6), art. 14 din lege.

Prin urmare, considerăm necesar de a exclude alin. (6) sau alin. (1) lit. e¹) din legea în vigoare, pentru a nu dubla conținutul normelor legale.

Menționăm că, în sinteza obiecțiilor și propunerilor/recomandărilor la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023) această propunere a fost acceptată, însă nu este inclusă în proiectul hotărârii.

8. La pct. 14, art. 14, alin. (1) lit. f¹) se propune a fi modificată și expusă în următoarea redacție:

„f¹) delegă un reprezentant pentru participare în calitate de membru în Comisia de licitație.”

Argumentare: Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este condusă de Consiliul de administrație constituit din 5 Directori. Prin urmare, Consiliul de administrație delegă un reprezentant care acționează din numele Agenției, ceea ce urmează a fi prevăzut în proiectul de hotărâre.

9. La pct. 19 art. 24 alin. (3) după sintagma „standardelor Uniunii Europene” de completat cu sintagma „adoptate ca standarde moldovenești”.

Argumentare: În conformitate cu art. 12 din Legea nr. 20/2016 cu privire la standardizarea națională, standardele și alte documente de standardizare europene, internaționale, interstatale și ale altor țări se pun în aplicare în Republica Moldova prin adoptarea acestora ca standarde moldovenești conform regulilor de standardizare națională și regulilor stabilite de organizațiile de standardizare respective.

10. La pct. 23, art. 26⁴ este oportun de substituit cuvintele „în sectorul de încălzire și răcire” cu cuvintele „pentru încălzire și răcire”, deoarece anume aceasta se subînțelege în proiect – creșterea consumului de energie din surse regenerabile pentru încălzire și răcire. Suplimentar, legislația în vigoare la moment nu operează cu noțiunea de „sector de încălzire și răcire”.

11. La pct.23, art. 26⁵ alin. (5) „Agenția Națională pentru Reglementare în Energie” de modificat în „Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică”.

12. La pct. 25, art. 28

alin. (1¹) sintagma „mici dimensiuni” se propune de substituit cu sintagma „mică capacitate”, deoarece se referă la – centrală electrică de mică putere.

Considerăm că, pentru a se exclude orice echivoc, sintagma „centralei electrice de mici dimensiuni” urmează a fi explicată, precum și expunerea criteriilor care definesc parametrii tehnici ale centralei respective.

alin. (9) propunem să fie exclus.

Argumentare: În astfel de situații operatorul sistemului de transport și de distribuție urmează a fi exonerat de careva plăți. Operatorii de sistem sunt responsabili de funcționarea sigură și fiabilă a

rețelei electrice și sunt obligați să întreprindă toate măsurile pentru a nu duce sistemul electroenergetic la colaps total sau parțial.

13. La pct. 26, art. 29

- **alin. (1)** propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„(1) Furnizorul central de energie electrică achiziționează de la producătorii eligibili mici energia electrică produsă din surse regenerabile în condițiile specificate în Regulile pieței energiei electrice și la tarifele fixe aprobate în conformitate cu prezenta lege.”

- **alin. (1¹)** propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„(1¹) Până la îndeplinirea condițiilor menționate la art. 38¹, alin. (1), Furnizorul central de energie electrică achiziționează de la producătorii eligibili mari energia electrică produsă din surse regenerabile în condițiile specificate în Regulile pieței energiei electrice și la prețurile stabilite în conformitate cu prezenta lege.”

Argumentare. Agenția aprobă tarife fixe pentru producătorii eligibili mici.

Totodată menționăm că, utilizarea sintagmei „*întreaga cantitate de energie electrică produsă*” contravine principiilor de participare la piața, prin care se procură de către furnizorul central notificările fizice validate ale producătorilor.

- **alin. (2)** propunem la sfârșit să fie completat cu sintagma „*pe piața cu amănuntul*”.

Argumentare: Furnizarea energiei electrice consumatorilor finali se realizează pe piața cu amănuntul și cantitățile vândute pe această piață sunt utilizate la determinarea cotelor.

14. La pct. 27, art. 30

- **la alin. (1²) și (1⁴)** după sintagma „*furnizorii de energie electrică*” propunem de completat cu fraza „*care furnizează energie electrică consumatorilor finali*”.

- **la alin. (2) lit. i³)** după sintagma „*furnizor de energie electrică*” propunem de completat cu fraza „*care furnizează energie electrică consumatorilor finali*”. Totodată, propunem fraza „*stabilite de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică pentru fiecare dintre furnizori*”, de substituit cu sintagma „*a acestora pe piața cu amănuntul*”.

Argumentare. Considerăm necesar să fie operată această modificare, deoarece anume furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali vor achita plățile pentru energia electrică produsă din surse regenerabile.

- **la alin. (2) lit. a¹)** propunem fraza „*întreaga cantitate de energie electrică livrată în rețelele electrice*”, **de substituit cu fraza** „*energia electrică produsă din surse regenerabile în condițiile specificate în Regulile pieței energiei electrice*”.

- **alin. (4)** se propune a fi exclus.

Argumentare: Prețul reglementat presupune divizarea unitară (pentru fiecare kWh de energie electrică procurat și vândut) a costurilor specificate la alin. (3). Repartizarea cantităților după cota parte de furnizare pe piața cu amănuntul deja presupune că furnizorii vor recupera proporțional costurile respective.

- **alin. (5)** se propune a fi exclus.

Argumentare. Această prevedere nu se regăsește în obiectul de reglementare a prezentei legi.

Considerăm că, nu poate fi desemnat Furnizorul central de energie electrică să gestioneze și alte centrale electrice sau instalații de stocare. Proprietarii instalațiilor de stocare vor desfășura activitatea conform altor norme. Legea nr. 10/2016 nu poate fi transformată în legea promovării unei societăți pe acțiuni proprietate de stat. Legea nr. 10/2016 nu prevede gestionarea de către furnizorul central a centralelor electrice care produc energie din surse regenerabile. Dacă se dorește ca furnizorul central să gestioneze centrale electrice la prețuri reglementate, atunci acest fapt urmează a fi expres prevăzut în lege.

15. La Art. 30¹, **alin. (6)** propunem să fie exclus.

Argumentare: Menționăm că, prevederile propuse contravin art. 7 și art. 8 din Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat.

16. La pct. 33, art. 34

- **alin. (1²)** propunem să fie revizuită și stabilită o altă modalitate de ajustare a tarifelor respective.

Argumentare: Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil (aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 321 din 22.01.2009) conform căreia au fost aprobate tarifele pentru energia electrică se determinau separat pentru fiecare producător nu mai este în vigoare și tarifele au fost aprobate în ani diferiți. De asemenea, este important de menționat că, centralele eoliene au fost construite în baza turbinelor utilizate, dar nu noi și nu poate fi aplicată Metodologia în vigoare (aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 375/2017 din 28.09.2017).

- **alin. (5)** propunem de modificat și de expus în următoarea redacție:

„(5) Prin contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile producătorul eligibil se obligă să vândă în condițiile stabilite în Regulile pieței energiei electrice întreaga cantitate de energie electrică produsă (conform notificărilor) de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil, pe întreaga durată pentru care a obținut acest statut.”

17. La pct. 35 art. 36 alin (1¹) remarcăm că, proiectul de hotărâre face trimitere la „Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil mic”, Prin urmare, considerăm că clauzele propuse în proiect ar putea fi inserate în Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 251/2019, fără a fi emis un alt Regulament.

18. La pct. 35, art. 36, alin. (5¹) propunem de completat cu următoarea frază: *„La solicitarea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, Agenția Servicii Publice va prezenta lista beneficiarilor efectivi ai solicitantului care depune cererea pentru confirmarea statutului de producător eligibil.”*

Argumentare: Este oportun să fie stabilit expres în lege că Agenția Servicii Publice să comunice ANRE lista beneficiarilor efectivi ai solicitantului. În cazul în care ANRE nu cunoaște beneficiarul/beneficiarii efectivi ai solicitantului care depune cererea de confirmare a statutului de producător eligibil, atunci ANRE nu poate să-și asume responsabilitățile respective și ulterior alte autorități să solicite examinarea suspiciunilor pe care le dețin privind beneficiarii efectivi.

19. La pct. 36 art. 37 alin. (1) după fraza *„să primească suplimentar la prețul de piață”* propunem de completat cu sintagma *„sau să plătească”*.

20. La pct. 36 art. 37 alin. (4²) propune de substituit și de completat cu patru alineate noi cu următorul cuprins:

„(4²) Producătorul eligibil este în drept să vândă centrala electrică eligibilă care este pusă în funcțiune și produce energie electrică din surse regenerabile. La solicitarea cumpărătorului centralei electrice eligibile, Agenția confirmă statutul de producător eligibil pentru producătorul eligibil mic. După confirmarea statutului de producător eligibil mic, cumpărătorul centralei electrice eligibile are dreptul să i se achiziționeze energia electrică produsă și livrată în rețeaua electrică până la expirarea termenului de 15 ani pentru care s-a garantat producătorului eligibil cumpărarea obligatorie a energiei electrice. Furnizorul central de energie electrice modifică contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, prin substituirea producătorului eligibil nou.

(4³) Producătorul eligibil mare este în drept să vândă centrala electrică eligibilă care este pusă în funcțiune și produce energie electrică din surse regenerabile. Cumpărătorul informează Guvernul cu privire la cumpărarea centralei electrice eligibile. Cumpărătorul solicită Furnizorului central de energie electrică modificarea informațiilor din contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile și/sau contractul pentru diferențe. Cumpărătorul centralei electrice eligibile are dreptul să i se achiziționeze energia electrică produsă și livrată în rețeaua

electrică până la expirarea termenului de 15 ani pentru care s-a garantat producătorului eligibil mare cumpărarea obligatorie a energiei electrice.

(4⁴) În cazul în care un producător eligibil mic nu-și poate onora obligațiile față de creditori și/sau finanțatori, creditorii și/sau finanțatorii producătorului eligibil mic sunt în drept să propună modificarea hotărârii Agenției cu privire la confirmarea statutului de producător eligibil prin înlocuirea producătorului eligibil mic cu o nouă entitate, depunând la Agenție o solicitare în acest sens și prezentând toate actele necesare conform Regulamentului privind confirmarea statutului de producător eligibil și acordul scris al producătorului eligibil mic. Agenția examinează solicitarea respectivă și efectuează, după caz, modificările respective în hotărârea cu privire la confirmarea statutului de producător eligibil mic. Noua entitate propusă de creditori și/sau finanțatori trebuie să corespundă prevederilor prezentei legi.

(4⁵) În cazul în care un producător eligibil mare nu-și poate onora obligațiile față de creditori și/sau finanțatori, creditorii și/sau finanțatorii producătorului eligibil mare sunt în drept să propună modificarea hotărârii Guvernului cu privire la oferirea statutului de producător eligibil mare, prin înlocuirea producătorului eligibil mare cu o nouă entitate, depunând la Comisia pentru licitație o solicitare în acest sens și prezentând toate actele necesare conform Regulamentului privind organizarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil mare și acordul scris al producătorului eligibil mare. Guvernul modifică hotărârea privind oferirea statutului de producător eligibil mare. Noua entitate propusă de creditori și/sau finanțatori trebuie să corespundă prevederilor prezentei legi.”

Argumentare. Este oportun să fie stabilit expres în lege modul de soluționare, nu doar expunerea problemei creditorilor/finanțatorilor, dar și situația în care se vinde o centrală electrică eligibilă. Se propun soluții pentru situația când se vinde centrală electrică eligibilă a unui producător mic și a unui producător eligibil mare. Problema abordată de reprezentanții băncilor urmează să fie soluționată conform prevederilor prezentei Legi, dar nu la decizia reprezentanților băncilor. Toate entitățile care urmează să fie producători eligibili, trebuie să corespundă cerințelor prezentei Legi, acestea urmează a fi respectate de toate părțile implicate în procesele respective.

21. La pct. 37 art. 38, alin. (2) propunem să fie completat cu lit. c) cu următoarea redacție:

„c) să livreze cantitatea de energie electrică produsă de capacitatea adițională și de capacitatea pentru care a fost confirmat statutul de producător eligibil și se află în construcție/dezvoltare, la tariful fix aprobat de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, în funcție de categoria de capacitate în care se încadrează capacitatea cumulată a centralei electrice.”

Argumentare: În cazul în care se intenționează majorarea capacității unei centrale electrice care se află în construcție/dezvoltare urmează să fie aplicat un singur tarif fix, în funcție de categoria de capacitate în care se încadrează capacitatea cumulată a centralei electrice și nu două tarife fixe ca în cazul în care se majorează capacitatea unei centrale care deja este pusă în funcțiune.

22. La pct. 38 art. 38¹ alin. (2) propunem să fie exclus.

Argumentare: Alineatul (1) prevede doar obligația producătorilor eligibili mari de a încheia contracte pentru diferențe și în acest sens este inoportună referirea în alin. (2) la prevederi ce nu există privind obligațiile producătorilor eligibili mici.

23. La pct. 39 art. 38² alin. (4) după sintagma „direct de la producător” de completat cu fraza „în cazul în care producătorul deține licență pentru furnizarea energiei electrice”.

Argumentare: Contracte directe cu o persoană fizică sau juridică (în calitate de consumator final urmează a fi încheiate doar de titularul licenței pentru furnizarea energiei electrice.

La pct. 40 art. 39 se propune de expus completarea de la alineatul (4) lit. a) în următoarea redacție:

„a) Operatorul sistemului de distribuție va înainta furnizorului plata pentru serviciul de distribuție prestat pentru locul de consum respectiv, luând în considerare cantitatea de energie electrică consumată din rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii de consumatorul final care beneficiază de mecanismul contorizării nete.”

Argumentare. Această modificare este oportună în contextul aprobării de către ANRE a hotărârii nr. 448 din 11 iulie 2023 publicată pe pagina web oficială a ANRE (<https://anre.md/registru-hotararilor-consiliului-de-administrare-al-anre-3-358?page=3&>).

- alin. (9) propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„(9) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică aprobă tarife pentru capacitate pentru utilizarea rețelei electrice de distribuție pe care beneficiarul mecanismului de contorizate netă îl achită furnizorului serviciului universal de energie electrică.”

Argumentare: Tarifele pentru prestarea serviciului de distribuție a energiei electrice sunt reglementate prin Legea 107/2016 cu privire la energia electrică. Pentru utilizarea rețelei electrice de distribuție urmează a fi calculate tarife pentru capacitate fără divizare pe categorii de utilizatori, întrucât legea nu prevede acest aspect.

24. La pct. 41 art. 39¹ alin. (1) lit. a) este prevăzută sintagma „instalațiile electrice interne”, se propune a se indica în textul proiectului noțiunea sau semnificația de „instalațiile electrice interne”.

Argumentare: În art. 2 al Legii nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică sunt definite noțiunile principale, după cum urmează: „instalație electrică”, „instalație de racordare”, „instalație de utilizare”, „rețea electrică”, „rețea electrică de distribuție”, „rețea electrică de transport”.

Prin urmare sintagma „instalațiile electrice interne” nu se regăsește în prevederile și noțiunile din actele normative în vigoare.

Pentru a nu lăsa interpretarea sensului exact al sintagmei respective la discreția celor care vor aplica actul normativ, considerăm necesar și oportun de a include noțiunea respectivă în proiectul hotărârii.

25. La pct. 41 art. 39¹ alin. (1) lit. b) sintagma „mecanism de protecție” de substituit cu sintagma „aparat de protecție”.

Argumentare: În Legea nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică și Hotărârea ANRE nr. 168 din 31.05.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice este utilizată sintagma „aparat de protecție”. Prin urmare, menționăm că, terminologia utilizată în actul elaborat necesită a fi constantă și uniformă ca și în celelalte acte normative, pentru a nu crea confuzii în interpretarea și aplicarea legii.

26. La pct. 41 la art. 39¹ alin. (5) lit. c) de expus în următoarea redacție:

„c) prosumatorul de energie electrică din surse regenerabile consimte și achită tariful pentru capacitate în funcție de puterea contractată la locul de consum, în funcție de nivelul tensiunii rețelei electrice de distribuție la care sunt racordate centrala electrică și locul său de consum, prin intermediul facturii lunare emise de furnizorul său de energie electrică.”

Argumentare: Prosumatorul de energie electrică din surse regenerabile urmează să achite plata pentru puterea contractată la locul de consum.

27. La pct. 41 art. 39¹ alin. (1) lit. c) cuvântul „autoconsumator” de substituit cu cuvântul „prosumator”.

Argumentare: În textul proiectului Hotărârii cuvântul „autoconsumator” a fost substituit cu cuvântul „prosumator”.

28. La pct. 41 art. 39¹ alin. (1) lit. d) remarcăm că, sintagma „*punctul de conectare*” nu este prevăzută în actele normative, din care motiv nu este clar pentru care punct se atribuie aceste prevederi.

Argumentare: În Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 168 din 31.05.2019 este utilizată sintagma „*punctul de racordare*”.

Totodată pentru cazurile de instalare a echipamentului de evidență a energiei electrice, în Regulamentul privind măsurarea energiei în scopuri comerciale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 74 din 25.02.2022, este utilizată sintagma „*punct de măsurare*”.

29. La pct. 41 art. 39¹ alin. (2) sbp. 2) lit. a) și b) menționăm că, nu este reglementat suficient de concis cum va fi asigurată partea tehnică a procesului de încărcare a sistemelor de stocare cu energie electrică exclusiv de la centrala electrică proprie și cum va fi posibil de verificat dacă această energie electrică nu este din rețeaua electrică de distribuție. Prin urmare, considerăm necesar stabilirea unui mecanism de control viabil.

30. La pct. 41 art. 39¹ alin. (3) lit. d) sintagma „*normele tehnice*” de substituit cu sintagma „*documentele normativ-tehnice*”.

Argumentare: În conformitate cu art. 7 din Legea nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică (ultimele modificări) ANRE deține atribuții în domeniul reglementării activităților din sectorul electroenergetic supuse reglementării prin licențiere și autorizare. Conform acestor atribuții ANRE elaborează și aprobă actele normative și documentele normative-tehnice distinct prevăzute în acest articol al legii. Însă în lista atribuțiilor nu se regăsesc acte spre elaborare și aprobare cu privire la modul de amenajare a instalațiilor electrice și centralelor electrice ale consumatorilor, respectiv prosumatorilor. Acest fapt poate crea incertitudini prosumatorului la aplicarea legii.

De asemenea este necesar de menționat că, în conformitate cu art. 14 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE în calitate de organ al supravegherii energetice de stat, elaborează și aprobă documentele normativ-tehnice care reglementează modul de amenajare și de exploatare a centralelor electrice, a rețelelor electrice și a instalațiilor electrice ale consumatorilor finali.

31. La pct. 41, art. 39²

- alin. (1) lit. b) și c) propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„b) prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, în condițiile în care sunt respectate plafoanele de capacitate individuală, după cum sunt stabilite de Guvern în conformitate art. 10, lit. e¹) au dreptul la o remunerare pentru cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un cont al prosumatorului de energie electrică din surse regenerabile. În cont se reflectă contravaloarea energiei electrice livrate în rețeaua electrică de distribuție și contravaloarea energiei electrice consumate din rețeaua electrică de distribuție într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă). Contravaloarea energiei electrice livrate în rețeaua electrică de distribuție și consumate din rețeaua electrică de distribuție se iau în considerare la emiterea facturii pentru energia electrică de către furnizor. Prețul și/sau modalitatea de stabilire a prețului aplicat la determinarea contravaloării cantității de energie electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție se indică în anexă la contractul de furnizare – vânzare a energiei electrice.”

„c) în cazul în care soldul monetar dintre contravaloarea energiei electrice livrate în rețeaua electrică de distribuție și consumată din rețeaua electrică de distribuție este pozitiv acesta se transferă pentru a fi considerat în următoarea perioadă de facturare. Soldul monetar este utilizat de către prosumatorul de energie electrică din surse regenerabile într-o perioadă de timp ce nu depășește 12 luni. Perioada de 12 luni începe la data de 1 ianuarie, sau la o altă dată, stabilită de Agenția Națională

pentru Reglementare în Energetică. Dacă la expirarea perioadei de 12 luni soldul monetar al prosumatorului de energie electrică din surse regenerabile este pozitiv, la solicitarea prosumatorului de energie electrică din surse regenerabile, acesta este virat pe contul bancar indicat de prosumator sau este transferat pentru utilizare în următoarea perioadă.”

Argumentare. Este oportun ca în proiectul de hotărâre să fie expres stabilite atribuțiile Agenției. Nu este cunoscută cum se va realiza procedura de coordonare.

- **alin (2)** propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„(2) În vederea implementării schemei de sprijin a prosumatorilor de energie electrică din surse regenerabile, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică aprobă anual, până la 31 martie, prețurile energiei electrice livrată în rețeaua electrică de prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile care au semnat contracte cu furnizorii serviciului universal. Pe parcursul anului Agenția este în drept să actualizeze la necesitate, prețurile pentru energia electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție de către prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile. Prețurile aprobate pentru energia electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție de către prosumatorii de energie electrică, Agenția le publică pe pagina sa web oficială.”

Argumentare: Este necesar ca prețurile pentru energia electrică să fie aprobate anual de ANRE până la 31 martie și să fie publicate pe pagina web oficială a ANRE. Pe parcursul anului ANRE este în drept să actualizeze, la necesitate, prețurile pentru energia electrică livrată în rețeaua electrică de către prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile.

32. La art. 39³

- **alin. (2)** de modificat și expus în următoarea redacție:

„(2) Prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile situați în același bloc locativ, în condițiile în care se organizează în conformitate cu prevederile Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu, au dreptul să convină asupra modalității de consum în comun a energiei electrice generate în locul sau locurile în care se află aceștia, inclusiv în spațiile de uz comun, prin reducerea plăților pentru cantitățile de energie electrică generată de centrala/centralele electrice și livrată în rețeaua electrică din plățile pentru consumurile înregistrate de echipamentele de măsurare comerciale individuale, inclusiv la locurile de uz comun, fără a aduce atingere obligației de achitare a tarifelor pentru utilizarea rețelei și altor plăți aplicabile fiecărui prosumator de energie electrică din surse regenerabile.”

Argumentare: Este oportun de stabilit că se reduc plățile pentru energia electrică consumată la locurile de consum și locurile de uz comun. Deducerea cantităților de energie electrică consumată la locurile de uz comun este mecanismul contorizării nete, dar nu a facturării nete, ceea ce urmează a nu fi promovat.

- **alin. (4)** de modificat și expus în următoarea redacție:

„(4) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică elaborează și aprobă, la necesitate, modificări la Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice din surse regenerabile, inclusiv care acționează în mod colectiv, care include:

a) norme tehnice și cerințe față centrala/ centralele prosumatorilor de energie electrică din surse regenerabilă din blocurile locative;

b) prevederi cu privire la numărul și tipul echipamentelor de măsurare a energiei electrice cu înregistrare orară;

c) prevederi cu privire la obligația de plată a tarifului pentru utilizarea rețelei electrice de distribuție;

d) *principii de consum în comun de către prosumatorii de energie electrică din blocul locativ a energiei electrice produse din surse regenerabile generate, în beneficiul tuturor prosumatorilor de energie electrică din surse regenerabile, inclusiv prevederi prin care se iau în considerare prosumatorii care fac uz de dreptul acestora conferit în baza alin. (3).*”

Argumentare: Este oportun de prevăzut expres în Lege atribuțiile ANRE, precum și urmează de delimitat prevederile ce țin de stabilirea mecanismelor de stocare, care nu sunt prevăzute nici pentru producătorii de energie electrică licențiați, nici pentru prosumatorii de energie electrică. De asemenea, Directiva UE nu prevede că prosumatorii de energie electrică vând energia electrică altor consumatori finali din blocul locativ sau condominiu, pentru că aceasta este deja obținere de profit și astfel de prosumatori de energie electrică urmează să dețină licență pentru furnizarea energiei electrice.

De asemenea, promovarea utilizării energiei electrice în sectorul rezidențial și în spațiile deținute de condominiu sunt atribuțiile instituției publice de suport, dar nu ale ANRE.

Nu este oportun și justificat ca atribuțiile instituției de suport să fie stabilite ca obligații ale autorității de reglementare.

33. La pct. 41 art. 39⁴ alin. (1) și (2) este necesar de menționat că, mecanismul de achitare a energiei electrice produse este diferit dintre OSDÎ și utilizatorii SDÎ, OSDÎ și OSD, deoarece în cazul OSDÎ și utilizatori SDÎ se include tariful de operare a SDÎ care ulterior se va regăsi și ca componentă în energia care se achită utilizatorilor SDÎ care produc energie electrică din surse regenerabile.

34. La pct. 41 art. 39⁴ alin. (5) și (6) considerăm că, este oportun să fie stabilită limitarea puterilor generate în cadrul sistemelor de distribuție închise: Dacă operatorul sistemului de distribuție închis are, de exemplu, 5 utilizatori ai sistemului de distribuție închis cu centrale electrice 200 kW? Dacă instalația electrică a operatorului sistemului de distribuție închis nu permite livrarea acestei puteri în rețeaua electrică a OSD? Menționăm că, urmează de stabilit în proiectul de hotărâre anumite prevederi cu privire la ajustarea puterii instalațiilor electrice ale operatorului sistemului de distribuție închis în cazul majorării puterii electrice la racordarea centralelor electrice.

35. La art. 39⁵

- **alin. (1)** propunem să fie exclusă fraza: *„în coordonare cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energeticii”*.

Argumentare: Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative nu prevede o astfel de procedură – de coordonare a actului normativ de reglementare.

Astfel, urmează ca ANRE să elaboreze proiectul Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea comunităților de energie din surse regenerabile și ulterior în procesul consultării publice a proiectului elaborat și avizării, Ministerul Energiei va înainta propuneri, în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017.

36. La pct. 45 (Art. II)

- **la alin. (2) lit. a)** propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„a) în termen de 4 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative de reglementare aferente procesului de confirmare a statutului de producător eligibil mic, în concordanță cu prezenta lege.”

Argumentare: Agenția nu elaborează și nu aprobă Regulamentul privind organizarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil mare, dar Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil mic.

- **la alin. (2) lit. b)** după cuvântul *„aproba”* de completat cu sintagma *„modificări la”*.

Argumentare: Este oportun de modificat ținând cont că se vor elabora și promova modificări la Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

- **la alin. (5)** propunem de exclus sintagma „și a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică”.

Argumentare: Este oportun și necesar să fie delimitate atribuțiile și competențele fiecărei autorități publice, inclusiv cele ale Ministerului Energiei de cele ale ANRE, în scopul asigurării independenței funcționale a autorității de reglementare în raport cu alte autorități și organe publice ori în raport cu alte entități publice sau private, după cum prevede Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 334 din 14.12.2018 și Legea cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017.

Ministerul Energiei urmează să elaboreze propunerile, să fie consultate public, conform Legii privind transparența în procesul decizional nr. 239 din 13.11.2018 și Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22.10.2017 și ulterior să fie promovate pentru aprobare.

- **alin. (11) lit. c)** propunem să fie exclus.

Argumentare: În prezentul proiect de modificare art. 26⁵ alin. (6) „*obligația elaborării, aprobării și publicării pe paginile sale web oficiale a unor planuri de măsuri pentru îmbunătățirea performanțelor în vederea corespunderii criteriilor înaintate față de un sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică*”, revine unităților termoelectrice.

Iar alin. (8) prevede că unitatea termoelectrice, „*are obligația solicitării și considerării avizului operatorului sistemului de transport a energiei electrice și/sau operatorului de sistem la infrastructura căruia/căroră sunt racordate instalațiile de producere a unității termoelectrice.*”

În temeiul art. 9 alin. (5) lit. g) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, art. 21 alin. (2) lit. d) din Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, titularii de licențe sunt obligați să prezinte Agenției spre aprobare, în termenele stabilite, planul de investiții pentru următorul an și raportul privind investițiile efectuate în anul precedent.

- **la alin. (14) lit. a)** propunem să fie modificat și expus în următoarea redacție:

„*a) din data intrării în vigoare a prezentei legi, furnizorii de energie electrică nu mai semnează contracte de furnizare a energiei electrice pentru aplicarea mecanismului de contorizare netă. Din data intrării în vigoare a prezentei legi, furnizorii serviciului universal sunt obligați să semneze contracte de furnizare-vânzare a energiei electrice cu prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile*”.

Argumentare: Este oportun ca să fie expres stabilit în Lege că din data intrării în vigoare a modificărilor furnizorii de energie electrică încheie doar contracte de furnizare - vânzare a energiei electrice cu prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile și nu se mai încheie contracte pentru a beneficia de mecanismul de contorizare netă.

- **la alin. 14, lit. e)** propunem ca sintagma „*converțiți în*” de substituit cu cuvântul „*devin*”.

Argumentare: Este oportun de a expune rezultatul procedurii respective.

- **la alin.14, lit. f)** propunem de modificat și expus în următoarea redacție:

„*f) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, începând cu 1 ianuarie 2024, în vederea implementării prevederilor art. 39, alin. (9), art. 39¹, alin. (3), lit. f), și 39³, alin. (4), lit. c), aprobă tarife pentru utilizarea rețelei electrice de distribuție de către beneficiarii mecanismului de contorizare netă și prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, care sunt stabilite în raport cu puterea contractată indicată în contractul încheiat cu furnizorul de energie electrică. Agenția justifică aprobarea tarifelor în baza unei analize a impactului beneficiarilor mecanismului de contorizare netă și prosumatorilor de energie electrică din surse regenerabile asupra rețelei electrice de distribuție, în cadrul căreia cuantifică sarcina disproporționată pentru sustenabilitatea financiară a operatorului sistemului de distribuție, urmărind în același timp maximizarea sprijinului pentru*

rețeaua electrică de distribuție prin promovarea producerii energiei electrice mai aproape de locul de consum, pe de o parte, și de excludere a subvenționării încrucișate între utilizatorii de sistem, de recuperarea costurilor suportate de operatorii sistemelor de distribuție cu dezvoltarea, întreținerea și exploatarea rețelelor electrice de distribuție, pe de altă parte. Rezultatele analizei de impact sunt consultate public cu părțile interesate."

Argumentare: Este necesar de a expune expres că se vor aplica tarife aprobate pentru 1 kW putere contractată de prosumatorul de energie electrică din surse regenerabile cu furnizorul de energie electrică și beneficiarii mecanismului de contorizare netă, iar puterea contractată fiind indicată în contractul încheiat cu furnizorul de prosumatorul de energie electrică din surse regenerabile și respectiv consumatorul final beneficiar al mecanismului de contorizare netă. De asemenea, este oportun de a nu include în prevederile legii norme ce nu pot fi realizate sau lasă loc de interpretări și ANRE va fi în imposibilitate să le îndeplinească.

Veaceslav UNTILA
Director general

Republic of Moldova, Chișinău, MD-2012, 134, Ștefan cel Mare și Sfânt Ave.
Phone: +373 22 820 026, email: office@egov.md, web: <http://www.egov.md>

Nr.	<u>3007 – 137</u>	din	<u>07.08.2023</u>
La nr.	<u>07/3-989</u>	din	<u>28.07.2023</u>

Ministerul Energiei

Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică” (în continuare - AGE) a examinat *proiectul de hotărâre a Guvernului privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEEn/2023)*, autor – **Ministerul Energiei**, remis spre avizare repetată, și, comunicăm următoarele.

Este necesar să precizăm că, la etapa primei avizări, din motive care nu ne pot fi imputate, AGE nu a fost inclusă în lista autorităților/instituțiilor avizatoare. Astfel, *în limitele competențelor AGE*, comunicăm următoarele.

Comentarii de ordin general:

În principiu, salutăm toate inițiativele de dezvoltare a sistemelor și resurselor informaționale de stat în domeniile patronate de ANRE pentru înregistrarea, procesarea și stocarea datelor acumulate în activitatea Agenției, precum și furnizarea, în caz de necesitate, datelor respective autorităților și instituțiilor publice abilitate. În acest context, pornind de la competențele AGE și bazându-ne pe prevederile legislației naționale relevante, considerăm oportun să venim cu unele comentarii vizavi de dreptul ANRE de creare a resurselor și sistemelor informaționale în scopul realizării misiunii proprii, luând în considerare statutul acesteia de autoritate administrativă autonomă și independentă față de Guvern, precum și competențele Agenției.

În primul rând, este necesar de menționat că Legea nr.467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat, care reglementează, la nivelul normelor primare, raporturile juridice care apar în procesul de creare, formare și utilizare a resurselor informaționale automatizate de stat, a tehnologiilor, sistemelor și rețelelor informaționale, prin art.23 alin.(5), *abilitează autoritățile publice, inclusiv și ANRE, cu competența de bază de formare și utilizare a resurselor informaționale departamentale în scopul exercitării atribuțiilor acestora*. Cu referire la resursele informaționale departamentale, conform art.16 alin.(1) din aceeași lege, acestea se formează și se utilizează de către autoritățile în cauză, în calitate de posesori ai resurselor respective, și conțin informația necesară executării funcțiilor lor, cu excepția datelor ce urmează a fi incluse în resursele informaționale de bază - Registrul de stat al populației și Registrul de stat al unităților de drept. Totodată, este important să se rețină că, potrivit art.7⁶ alin.(1) din Legea nr.467/2003, *„documentarea sistemelor și resurselor*

informaționale de stat este obligatorie", indiferent de categoria acestora de bază, departamentale sau teritoriale. De asemenea, este nu mai puțin important de ținut cont că, în conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.467/2003, „*resursele informaționale departamentale trebuie să fie interoperabile cu resursele informaționale de bază, departamentale și teritoriale respective*”.

Cu referire la modul de instituire, înregistrare și ținere a registrelor *din posesia autorităților publice care nu sunt subordonate Guvernului*, menționăm că sunt aplicabile reglementările Legii nr.71/2007 cu privire la registre, care, prin *art.5 alin.(2)*, prevede posibilitatea instituirii unor *registre departamentale*. În acest context, legea în cauză prevede *competența autorităților publice abilitate prin lege*:

art.2 alin.(1) – de stabilire, conform Legii nr.71/2007, a regulilor de ținere a registrelor departamentale;

art.6 alin.(1) – de stabilire a obiectelor conținute în registrele pe care le instituie, conform destinației acestora;

art.7 alin.(1), coroborat cu *pct.4* din Hotărârea Guvernului nr.153/2021 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat” și a Regulamentului privind modul de ținere a Registrului resurselor și sistemelor informaționale de stat:

1) de înregistrare, prin intermediul Sistemului informațional „Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat” (<https://rsi.gov.md/>), resursele și sistemele informaționale departamentale existente;

2) de asigurare a coordonării, prin intermediul Registrului respectiv, a intențiilor de creare a resurselor și sistemelor informaționale departamentale și a conceptelor viitoarelor resurse și sisteme informaționale departamentale;

3) de înregistrare a viitoarelor resurse și sisteme informaționale departamentale până la începerea creării sau implementării acestora;

4) de actualizare a datelor aferente resurselor și sistemelor informaționale departamentale înregistrate;

art.8 alin.(1) – de finanțare a creării și asigurării funcționării registrelor departamentale din contul și în limitele bugetului alocat, precum și din contul altor surse prevăzute de lege, inclusiv al mijloacelor obținute din prestarea serviciilor;

art.11 – de exercitare a calității de posesor al registrelor departamentale și de respectare a obligațiilor ce-i revin în această calitate;

art.16 alin.(1) – de instituire a registrelor departamentale, prin adoptarea deciziei respective;

art.16 alin.(3) – de aprobare a regulamentului cu privire la modalitatea de ținere a unui registru departamental, înainte de punerea în exploatare a sistemului informațional destinat ținerii acestuia;

art.17 alin.(1) și *art.18 alin.(1)* – de adoptare a hotărârii cu privire la reorganizarea sau lichidarea unui registru departamental.

Pornind de la comentariile expuse supra, prezentăm următoarele **obiecții și propuneri la articolul I din proiectul de lege**:

1. În **pct.14 (art.14 alin.(1), în redacția lit.b³) și b⁴)**), după cuvântul „instituire” considerăm necesar de completat cu textul „*documentează, conform prevederilor actelor normative în domeniul informatizării și resurselor informaționale de stat și în domeniul registrelor,*”. Totodată, cuvântul „*registru*” recomandăm de substituit prin cuvântul „*Registrul*”.

2. În **pct.18 (art.21 alin.(6) lit.a)**) cuvintele „*prezintă documentul confirmativ în acest sens*” propunem de exclus, deoarece considerăm că cerința respectivă este una abuzivă, în condițiile în care în conformitate cu dispozițiile art.14 alin.(3) lit.b) din Legea nr.234/2021 cu privire la serviciile publice, în procesul prestării serviciilor publice, prestatorul nu este în drept să solicite de la beneficiarul de servicii publice depunerea documentelor, dacă datele conținute în documentele respective sunt disponibile în resursele informaționale ale prestatorului de servicii publice sau în resursele informaționale ale altor autorități/instituții publice și pot fi consumate de către prestatorul de servicii publice în mod automatizat, prin intermediul platformei de interoperabilitate instituite de către Guvern. În acest context, menționăm că datele privind înregistrarea unităților de drept sunt date cu acces public și pot fi accesate de către funcționarii ANRE prin serviciul electronic de acces la date (<https://date.gov.md/open/company-search>), parte componentă a platformei de interoperabilitate (MConnect), instituită prin Hotărârea Guvernului nr.211/2019 privind platforma de interoperabilitate (MConnect).

3. În **pct.18 (art.21 alin.(6) lit.d)**) cuvântul „*registru*” recomandăm de substituit prin cuvântul „*Registrul*”.

4. În **pct.29 (art.31 alin.(4¹))** propunem de reformulat, luând în considerare comentariile de ordin general din prezentul aviz. Astfel, propunem de expus alineatul respectiv în următoarea redacție:

„(4¹) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică instituie, documentează, conform prevederilor actelor normative în domeniul informatizării și resurselor informaționale de stat și în domeniul registrelor, și ține Registrul garanțiilor de origine în scopul emiterii, transferului și anulării garanțiilor de origine.”

În acest context, considerăm că nu este clar care a fost raționamentul și care va fi plusvaloarea stabilirii unei derogări de la prevederile Legii nr.71/2007 cu privire la registre la instituirea Registrului garanțiilor de origine. În plus, menționăm că în urma examinării Directivei (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și al Consiliului din 11 Decembrie 2018 privind promovarea utilizării și consumul surselor de energie regenerabilă (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001>) nu am identificat vreo normă care ar argumenta necesitatea stabilirii unei asemenea derogări.

5. Subsecvent propunerii expuse supra, în **pct.29 (art.31 alin.(4²)-(4⁴))** și în **pct.30 (art.32 alin.(2))** și **pct.31 (art.32¹ alin.(3))** textul „*Sistemul informațional (registru) al garanțiilor de origine*” propunem de substituit prin cuvintele

„Registrul garanțiilor de origine”. Pentru argumentarea acestei propuneri, este necesar de precizat că, în conformitate cu dispozițiile art.25 alin.(1), coroborat cu cele ale art.26 alin.(1) și art.11 alin.(2) lit.b) din Legea nr.71/2007 cu privire la registre, „registrele se țin în formă electronică”, iar ținerea electronică a registrului se realizează prin intermediul constituirii resursei informaționale care reprezintă ansamblul obiectelor informaționale, cu utilizarea sistemului informațional destinat ținerii registrului, organizarea creării căruia fiind obligația posesorului registrului – în cazul Registrului garanțiilor de origine a ANRE. Prin urmare, pornind de la reglementările legale enunțate, utilizarea formulei de scriere „Sistemul informațional (registru)” este nepotrivită.

6. În continuarea propunerilor de mai sus, în **pct.40 (art.39³ alin.(2))** primul alineat propunem de expus în următoarea redacție:

„Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică instituie, documentează, conform prevederilor actelor normative în domeniul informatizării și resurselor informaționale de stat și în domeniul registrelor, și ține Registrul autoconsumatorilor de energie regenerabilă, care include următoarele informații:”.

7. De asemenea, mai sus, în **pct.40 (art.39⁵ alin.(1) pct.2) lit.d)** propunem de expus ca un alineat distinct, având următorul cuprins:

„Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică instituie, documentează, conform prevederilor actelor normative în domeniul informatizării și resurselor informaționale de stat și în domeniul registrelor, și ține Registrul comunităților de energie din surse regenerabile.”.

Director adjunct

Andrei PRISACAR

Digitally signed by Prisacar Andrei
Date: 2023.08.07 16:36:54 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. : Eduard Fricățel,
e-mail: eduard.fricatfel@egov.md
tel.: 0794 38 138

Număr 04-02/248
Data 08.08.2013

Destinatar

Ministerul Energiei

Prin prezenta, Institutul de Standardizare din Moldova (ISM) în baza atribuțiilor care îi revin în temeiul Legii nr. 20 din 04.03.2016 cu privire la standardizarea națională, Vă comunică următoarele.

În conformitate cu art. 6, alin. (1), lit. r) din Legea nr. 20, una din atribuțiile principale ale organismului național de standardizare este avizarea proiectelor de acte legislative și normative care au legătură cu standardele și standardizarea, inclusiv care conțin referințe directe la standarde.

La fel conform art. 12, alin. (1) din Legea nr. 20 standardele europene și internaționale, se pun în aplicare în Republica Moldova prin adoptarea acestora ca standarde moldovenești.

În acest context, ISM a examinat proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile plasat pe pagina oficială particip.gov.md, și Vă comunică despre necesitatea de a substitui indicativul standardului SM EN 16325 din Articolul 31 cu indicativul SM EN 16325+A1.

ISM rămâne deschis și disponibil pentru colaborare în domeniul standardizării.

**Cu respect,
Stelian Manic,
Director**

REPUBLICA MOLDOVA
COMISIA NAȚIONALĂ a PIETEI FINANCIARE

Nr. 06 – 4 / 2281 din 11.08.2023
La nr. 07 / 3 – 989 din 28.07.2023

Ministerul Energiei
secretariat@energie.gov.md

Re.: proiectul număr unic 238/MEn/2023

Prin prezenta, Comisia Națională a Pieței Financiare, cu referire la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, comunică lipsă de obiecții.

Cu respect,

Digitally signed by Budianschi Dumitru
Date: 2023.08.11 09:47:32 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dumitru BUDIANSCHI,
PREȘEDINTE

V. Leorda, (373 22) 859 443
e-mail: vasile.leorda@cnpf.md

Societatea pe Acțiuni „CET-Nord” în proces de reorganizare

Republica Moldova, 3100, mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 168
tel. (+373-231) 53-359, 88-359,
E-mail: office@cet-nord.md, www.cet-nord.md
IDNO 1002602003945, Capitalul social :117 074 300 lei
IBAN: MD39VI022510100000013MDL
BC „Victoriabank” SA filiala 1 Bălți,
BIC:VICBMD2X740

Nr. 100-08/1369 din 08.08.2023

Ministerul Energiei
secretariat@energie.gov.md

Referitor la: avizarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)

Urmare a examinării proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016, Vă comunicăm despre susținerea proiectului înaintat spre avizare, cu următoarele obiecții/propuneri.

Potrivit proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016, articolul 17 se completează cu alin. (6) cu următorul cuprins: „(6) *Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi sau al doilea, sau de nivel special, la eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectare, în calitate de emitenți și în conformitate cu prevederile Legii nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, pentru blocurile locative noi, clădirile cu destinație mixtă sau alt tip de clădiri noi, după cum sunt specificate în art. 3, alin. (2) a Legii privind performanța energetică a clădirilor, țin cont de prevederile art. 26⁶, alin. (8).*”

Astfel, prevederea citată face trimitere la prevederile art. 26⁶ alin. (8), care nu se regăsește în varianta actuală a proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016, fapt ce creează o incertitudine.

În vederea depășii situației create, propunem ca articolul 26⁶ „*Drepturile și obligațiile consumatorilor de energie termică și de răcire*” să se completeze cu un nou aliniat având următorul text „(5) *Autoritățile administrației publice locale iau în considerare, în mod obligatoriu, avizele unităților termoenergetice cu privire la posibilitatea conectării, la zi sau în perspectivă, a unei sau mai multor clădiri la sistemul eficiente de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire, în sensul alin. (3), precum și, după caz, concluziile evaluării elaborate de investitor și avizate de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor, la eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectare conform prevederilor Legii 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.*”

Respectiv, la articolul 17 alin. (6) din proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 textul „*țin cont de prevederile art. 26⁶, alin. (8)*” se va substitui cu textul „*țin cont de prevederile art. 26⁶, alin. (5).*”

**Director General interimar
al întreprinderii**

Digitally signed by Brînza Marian
Date: 2023.08.08 09:29:57 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Marian BRÎNZA

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
Str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
Tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 231 din 14 august 2023

Ministerul Energiei
al Republicii Moldova
secretariat@energie.gov.md

Copie:
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

AVIZ

repetat la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat adresarea Ministerului Energiei din 28 iulie 2023, privind avizarea repetată a proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), [în continuare – proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului hotărârii prin prisma legislației în vigoare și a intereselor autorităților administrației publice, corelate cu interesele cetățeanului și a mediului de afaceri.

2. Legislația aplicabilă

- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă;
- Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică;
- Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996;
- Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010;
- Hotărârea Guvernului nr. 690/2018 despre aprobarea Regulamentului privind desfășurarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil.

3. Constatări și propuneri asupra proiectului:

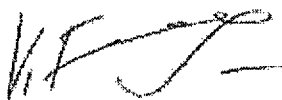
Există temeri justificate că, actualmente, capacitatea economiei naționale și a potențialilor utilizatori ai energiei din surse regenerabile este încă insuficientă pentru a satisface integral cerințele impuse prin proiectul de lege, care presupun costuri mari chiar și în perspectiva/perioada propusă de proiectul de lege (la proiectare, construire, procurarea și punerea în exploatare a sistemelor/instalațiilor întru asigurarea ponderii energiei din surse regenerabile, înlocuirea instalațiilor și sistemelor actuale). De asemenea, considerăm că introducerea conceptului de comunitate de energie din surse regenerabile cu statut de persoană juridică ai căror membri fondatori pot fi și UAT de nivelul întâi și al doilea, va facilita descentralizarea și producerea de energie din surse regenerabile la nivel local și regional.

Având în vedere că proiectanții asigură proiectarea obiectelor, iar APL doar verifică respectarea cerințelor la emiterea actelor permissive, la pct. 16 (Art. 17 alin. (2) *La planificarea, proiectarea, construirea și/sau renovarea zonelor industriale, comerciale sau rezidențiale, autoritățile administrației publice locale asigură o combinare optimă a tehnologiilor și echipamentelor de eficiență înaltă, de valorificare a energiei din surse regenerabile, a sistemelor eficiente de alimentare centralizată cu energie termică și/sau de răcire, în conformitate cu prevederile și obligațiile stabilite în prezenta lege, Legea nr. 92/2014 privind energia termică și promovarea cogenerării și Legea privind performanța energetică a clădirilor), se propune substituirea cuvântului „asigură” cu cuvintele „cer prin actele permissive de la proiectanți, inspectori ai sistemelor de încălzire, inspectori ai sistemelor de ventilare și condiționare”.*

Prin urmare, CALM susține prezentul proiect de lege, cu luarea în considerație a observației și propunerilor menționate mai sus.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

*Ex.: Igor Cristal,
Expert CALM, tel:22-35-09*

AGENȚIA SERVICII PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA
PUBLIC SERVICES AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, mun. Chișinău, str. Aleksandr Pușkin, nr. 42 42 Aleksandr Pushkin str., MD-2012 Chisinau
tel.: +373 22 50 46 54, fax: +373 22 21 22 59, e-mail: asp@asp.gov.md, web: asp.gov.md

11.08.2023
07/3-989

Nr. 01/1307
28.07.2023

Ministerul Energiei
Cancelaria de Stat

nicolae.magdil@energie.gov.md

Agenția Servicii Publice, a examinat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEEn/2023)* și, în limita competențelor funcționale, vă comunică despre lipsa de obiecții și propuneri la proiectul sus-menționat.

Director

Digitally signed by Eșanu Mircea
Date: 2023.08.11 17:20:58 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Mircea EȘANU

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-04-5066 din 31.07.2023

Ministerul Energiei

secretariat@energie.gov.md

nicolae.magdil@energie.gov.md

Urmare demersului nr. 07/3-989 din 28 iulie 2023, Agenția Proprietății Publice a **examinat repetat** proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEEn/2023)*, autor - Ministerul Energiei și, în limita competențelor funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor, reieșind din faptul revizuirii proiectului de act normativ și acceptarea poziției Agenției expediată prin avizul nr.05-03-2411 din 13.04.2023.

Director general

Roman COJUHARI

Digitally signed by Cojuhari Roman
Date: 2023.08.04 08:27:11 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Executor: Vitalie Manole, tel. 068-684-188
e-mail: vitalie.manole@app.gov.md

nr. 12/09-2835 din 11.08.2023

la nr. 07/3-989 din 28.07.2023

Ministerul Energiei

S.A. "ENERGOCOM" a examinat repetat proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/Men/2023), remis spre avizare de către Ministerul Energiei și intervine cu următoarele obiecții și propuneri.

„Articolul 30 alin.2 lit b), c), e), i³) de expus în următoarea redacție după cum urmează:

b) solicită producătorilor de energie electrică din surse regenerabile să prezinte prognoze anuale, lunare și pentru ziua următoare ale cantităților de energie electrică care urmează a fi livrate în rețelele electrice, conform Regulilor pieței energiei electrice;

c) colectează și agregă prognozele privind producerea energiei electrice din surse regenerabile primite de la producătorii eligibili, stabilește cantitățile de energie electrică care urmează a fi livrate în rețelele electrice în ziua următoare și comunică zilnic această informație furnizorilor/operatorilor sistemelor de distribuție în modul și cazurile stabilite de Regulile pieței energiei electrice, aprobate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

e) determină cantitățile lunare de energie electrică care urmează a fi achiziționate de fiecare furnizor în funcție de cotele deținute pe piața energiei electrice și prezintă Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică informația respectivă în condițiile și în termenele stabilite de către aceasta;

(i³) colectează plățile pentru energia electrică din surse regenerabile de la fiecare furnizor de energie electrică pentru perioada de gestiune, proporțional cotelor-părți stabilite conform Regulilor Pieței Energiei Electrice pentru fiecare dintre furnizori, și prezintă informațiile Agenției în condițiile și în termenele stabilite de aceasta. Aplică penalități furnizorilor de energie electrică pentru întârzierea plăților în conformitate cu termenii și condițiile contractelor de achiziționare a energiei electrice;”

Art. 37 p. (7) de expus în următoarea redacție după cum urmează:

”(7) La calculul dezechilibrelor de energie electrică pentru perioada de calcul, poziția netă măsurată (PNM) a producătorilor eligibili determinate conform

Regulilor pieței energiei electrice (RPEE) se ajustează de către OST, la poziția netă contractuală (PNC), dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei fotovoltaice."

Notă: Notificările fizice ale producătorilor eligibili nu pot fi ajustate din considerente că facturarea lunară a acestora se efectuează conform graficului coordonat.

Varianta propusă nu poate fi acceptată din considerente că se schimbă graficul prognozat (PNC), care este livrat furnizorilor conform cotelor de repartizare a energiei electrice, de la Furnizorul Central.

Astfel, considerăm oportun ca art. 37 p. 7,10 urmează a fi discutat în cadrul unei ședințe comune cu reprezentanții Ministerului Energiei, ANRE, Premier Energy, S.A. "FEE-NORD", Î.S. "Moledetricea" și Furnizorul Central S.A. "ENERGOCOM".

Cu respect,

/ Director General interimar

Victor BÎNZARI

**Ministerul Energiei din
Republica Moldova**

Nr.: 27 Data: 14.08.23

In legătură cu publicarea proiectului Anunțul privind inițierea consultărilor publice asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile publicat pe portalul www.particip.md, Organizația Obștească Lex-Econ Consulting propune spre examinare Puncte de Reper asupra inițiativei legislative de modificare a Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (*versiunea actualizată din august 2023*).

Administrator

Octavian CALMÂC

PUNCTE DE REPER
asupra inițiativei legislative de modificare
a Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile
(versiunea actualizată din august 2023)

1. Situația și comentarii generale pe proiect

Pe parcursul anului curent Ministerul energiei a organizat mai multe ședințe și discuții publice pe marginea inițiativei legislative de modificare și completare a Legii nr.10 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Astfel, sectorul privat și societatea civilă dar și antreprenori individuali și investitorii din țară au prezentat mai multe sugestii și propuneri pentru îmbunătățirea cadrului legislativ și crearea unor premise de dezvoltare a acestui sector valorificând la maximum potențialul economic din țară.

Cu toate acestea se poate de constatat următoarele:

- Poziția producătorilor de energie din surse regenerabile nu a fost auzită și propunerile acestora fiind ignorate. Mai mult ca atât, în materialele date publicității lipsește tabel de sinteză sau orice alt document în care s-ar regăsi argumentele și contrargumentele autorilor în privința propunerilor lansate de sectorul privat;
- Lipsa unor soluții față de problemele din domeniu, în special cele generate de lipsa unui cadru normativ tranzitoriu de la legislația din domeniu aplicată până în anul 2016 și în prezent;
- Procesul de armonizare a legislației la normele UE se face selectiv, tendențios și unilateral pentru protejarea intereselor companiilor mari din domeniu și împiedicând dezvoltarea capacităților naționale și proprii (practica altor state care au armonizat legislația în domeniu resurselor regenerabile gradual, odată cu dezvoltarea capacităților proprii și reieșind din interesele businessului autohton). Lipsește și tabelul de convergență ale normelor UE cu cele propuse în legislația națională. Majoritatea prevederilor au un caracter de ordin național și nu țin contul de angajamentele internaționale sau bunele practici din țările UE care încă din anii '90 promovează resursele regenerabile;
- Interesele economice ale consumatorilor casnici care au investit masiv în centrale electrice individuale de generare a energiei electrice prin sistemul de contorizare netă sunt violate prin: (i) introducerea unei taxe de utilizare a rețelei de distribuție și (ii) anularea sistemului de contorizare netă la 31 decembrie 2027 și introducerea sistemului de facturare netă care reduce la maximum atractivitatea instalării acestor sisteme la nivelul consumatorilor casnici (majorarea esențială a timpului de recuperare a investițiilor de la 4 ani la 12 ani, lipsa unor programe de suport din partea statului, bariere și costuri suplimentare din partea operatorilor de distribuție a energiei electrice etc.);
- Aplicarea unui sistem excesiv de penalități și reglementări în domeniu nicidecum nu stimulează dezvoltarea acestui domeniu, ba din contra îngrijorează investitorii din țară și de peste hotare privind riscurile investiționale și lipsa de oportunitate în domeniu.

Cu toate că până în prezent RM nu a reușit să-și consolideze securitatea sa energetică și să valorifice potențialul oferit de sursele regenerabile, ponderea acestora nu depășește 6% în consumul total de energie. Cotele oferite de Guvern pentru ambele scheme de suport (cca 480 mW cumulativ) sunt extrem de mici și neadecvate comparativ cu obiectivele globale internaționale, precum și așteptările investitorilor locali și internaționali. Mai mult ca atât, cei

câțiva mii de gospodării casnice care în baza contorizării nete și-au instalat centrale fotovoltaice individuale nu afectează fiabilitatea și sustenabilitatea sistemului de aprovizionare și distribuție a energiei electrice din țară. Acest fenomen a înregistrat o dezvoltare mai mare doar în anii 2022-2023, fiind explicat prin prețurile majorate la energia electrică și gazele naturale în acea perioadă.

În condițiile în care sectorul privat din țară și investitorii strategici nu au valorificat pe deplin oportunitățile investiționale oferite de cadrul legislativ existent, schimbarea radicală a regulilor și cadrului juridic este inoportună, contraproductivă și în detrimentul obiectivelor anunțate.

2. Comentarii și propuneri specifice pe proiect

Modificarea art. 28 al Legii 10/2016 - Salutăm schimbarea abordării și introducerii unei garanții financiare pentru accesul la rețea din partea operatorilor sistemului de transport și/sau distribuție. Cu toate acestea, pentru a exclude orice interpretare ambiguă sau pentru a evita situația creării unor bariere financiare inutile în calea obținerii avizelor de racordare se propune plafonarea acestor garanții financiare de bună execuție la nivel de până la 0,5% și pentru toți solicitanții avizelor de racordare. În cazul în care infrastructura de transport sau distribuție a operatorilor nu permite racordarea unor capacități de generare a energiei electrice mai mari, atunci aceste infrastructuri vor fi dezvoltate prin planuri investiționale, costurile cărora vor intra în tarife de transport și distribuție.

De asemenea, considerăm că trebuie de limitat în timp și valabilitatea avizelor de racordare la un termen de până la 5 ani, inclusiv cu extinderea acestora. În cazul în care în perioada indicată nu are loc utilizarea și implementarea proiectului investițional în domeniul resurselor regenerabile, garanția financiară va fi utilizată de operatorii sistemelor de distribuție și transport la dezvoltarea rețelelor proprii, cu notificarea ANRE despre aceasta.

La art. 30 punctul (2) se propune de a reglementa expres perioada de timp necesară pentru semnarea obligatorie a contractelor reglementate pentru achiziționarea energiei electrice și contracte pentru diferențe din surse regenerabile dintre Furnizorul central și producătorii eligibili mici și mari. Având în vedere caracterul lor tipizat în baza modelului elaborat de ANRE se propune limitarea timpului pentru semnare la 3-5 zile lucrătoare.

La articolul 35 punctul 4 se propune de a menține și fixa prin lege plafoanele maximale ale garanțiilor de participare de 0,2% și cea de bună execuție de 2% pentru licitațiile organizate de Guvern și ANRE la stabilirea și acordarea statutelor de producători eligibili mari și mici. Menținerea normelor față de garanțiile financiare pentru participare la licitație și buna execuție sunt esențiale și strict necesare și reprezintă un criteriu de performanță, seriozitate și determinare pentru viitorii investitori în domeniul regenerabilelor.

Adițional, la art.36 punctul (5¹) reiterăm necesitatea modificării sintagmei aferente condițiilor de rudenie asupra fondatorilor companiei. Practica arată că restricțiile pot și trebuie să fie aferente capacităților centralelor electrice și beneficiarilor săi, însă nicidecum față de fondatori, administratori, acționari, etc. În majoritatea cazurilor aceste informații sunt imposibile de obținut, în special în raport cu întreprinderile cu capital străin, întreprinderi mixte, off-shore-uri, societăți pe acțiuni, întreprinderi municipale, etc. Mai mult ca atât,

scopul legii este de a promova utilizarea surselor regenerabile și eliminarea barierelor administrative în domeniu.

La articolul 37 la punctele (7)-(11) se recomandă de a revizui plafoanele privind plata pentru dezechilibre și se propune unificarea limitelor indiferent de tehnologie și introducerea unui mecanism de reducere graduală în timp a acestora.

Astfel, reiterăm propunerea și redacția nouă a punctului (7):

(7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările zilnice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă acestea se află în interval de +/-10% pentru centralele fotovoltaice și eoliene de la capacitatea instalată și se repartizează furnizorului central. Coeficientul de ajustare se va reduce la începutul fiecărui an cu 0,5% până nivelul de +/-8%.

De asemenea, la alineatele (8) și (9) se propune revizuirea limitelor inferioare și superioare ale prețului pentru dezechilibre de la 75% cea inferioară la 150% - superioară.

La art.38² punctul (4) de a utiliza intervale de eroare și abordare precum se specifică la art.37 punctul (7) sau de +/- 10% pentru centralele fotovoltaice și eoliene de la capacitatea instalată și se repartizează furnizorului central. Coeficientul de ajustare se va reduce la începutul fiecărui an cu 0,5% până nivelul de +/-8%.

În pofida multiplelor discuții și propuneri la propunerea Ministerului energiei pe marginea prevederilor articolului 38³ care ține de contracte asiguratorii pe termen lung, nu este clară necesitatea excluderii acestui articol în întregime din versiunea actualizată a proiectului Legii. Chiar dacă toți participanții la discuții au susținut această inițiativă, nu sunt clare circumstanțele și motivele acestei excluderi.

Astfel, se propune revenirea la normele sale inițiale cu amendamentele de rigoare și anume:
“Articolul 38³. Contracte asiguratorii pe termen lung

(1) Producătorii și grupuri de producători de energie electrică din surse regenerabile sunt în drept să negocieze contracte de vânzare a energiei electrice pe termen lung cu furnizorii de energie electrică cu obligații de serviciu universal sau de furnizare de ultimă opțiune, în următoarele condiții:

- a) contractul nu depășește durata de 15 ani;*
- b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat nu are o dată de fabricație mai veche de 36 luni la momentul punerii în funcțiune, cu excepția centralelor electrice bazate pe turbine eoliene și instalațiilor de biogaz;*
- c) prețul de contract este mai mic, decât media ponderată a prețului de achiziție a energiei electrice din alte surse ale furnizorului respectiv, dar nu mai mică, decât 90% din tariful fix aprobat de ANRE pentru fiecare tehnologie în parte;*
- d) puterea instalată per loc de producere nu depășește [20 MW] și 100 MW pentru grupurile de producători de energie electrică din surse regenerabile;*
- e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă.”*

La articolul 39 – contorizarea netă a energiei electrice din surse regenerabile se propun mai multe elemente noi, cum ar fi: elaborarea și aplicare de către ANRE a unui tarif pentru

utilizarea rețelei de distribuție și acoperirii costurilor operatorilor și excluderea acestui mecanism de contorizare netă începând cu 31 decembrie 2027.

În pofida faptului că procesul de implementare a centralelor electrice individuale în baza sistemului de contorizare netă a înregistrat o dezvoltare semnificativă în anii 2022-2023 datorită tarifelor și prețurilor majorate la resursele energetice, ele nu au ajuns la cote majore încât să afecteze fiabilitatea și integritatea rețelelor de distribuție și întreg sector energetic. Chiar dacă în ultimii ani câteva mii de gospodării casnice și-au instalat centrale electrice individuale, preponderent panouri fotovoltaice, ponderea lor în sistem este una foarte mică.

Mecanismul propus este în detrimentul consumatorilor casnici și avantajează operatorii de distribuție care și fără aceste modificări au suficiente mecanisme legale care le permit să recupereze costurile de distribuție din tarifele de distribuție reglementate și stabilite de ANRE. În lipsa unor programe de suport, similar țărilor dezvoltate și celor din UE, introducerea unor tarife pentru utilizarea de rețea reduce din atractivitatea proiectului investițional asumat de gospodăriile casnice și extinde perioada de recuperare a investițiilor de la 5 ani la 12 ani.

În acest context, reiterăm și solicităm a se considera următoarele propuneri:

- Menținerea sistemului actual al contorizării nete, fără aplicarea unor tarife suplimentare privind utilizarea rețelei de distribuție cel puțin până la 31 decembrie 2030 și crearea concomitentă a premiselor pentru trecerea treptată la facturarea netă;
- Excluderea oricăror cerințe noi privind prezentarea informațiilor lunare, trimestriale și anuale privind energia generată de către centralele electrice individuale, precum și instalarea unor echipamente de măsurare suplimentară care să înregistreze cantitatea de energie electrică generată. Toate aceste informații deja sunt disponibile și pot fi prezentate lunar de către furnizorii de energie electrică fără a crea bariere inutile și suplimentare beneficiarilor (referință la punctele (3) și (3')).

În lipsa unui program de susținere, similar celor din țările UE în care autoconsumătorii beneficiază de granturi de până la 80% din valoarea totală a centralelor electrice, schimbarea regulilor jocului este contraproductivă, irațională și periculoasă, atât din punct de vedere politic, cât și economic, financiar și social.

Schimbarea abordării privind contorizarea netă conține în sine atât riscuri economice, sociale, dar și politice.

Pe de altă parte, mediul de afacere din țară este în așteptarea unei abordări mai flexibile și stimulatorii față de centralele electrice cu o capacitate de peste 200 kW și până la 500 kW. În aceste condiții toate elementele aferente unui tarif de utilizare a rețelei de distribuție sau facturarea netă pot fi propuse spre considerare. Majorarea capacității centralelor electrice instalate de până la 500 kW poate fi examinată în contextul noului concept de prosumator și autoconsumator.

Reflecții și propuneri la Art.II al proiectului Legii – Dispoziții finale și tranzitorii

În pofida faptului că acest articol a suferit schimbări majore redacționale, totuși, unele probleme sistematice cu care se confruntă mediul de afacere din țară în domeniul utilizării și gestionării surselor regenerabile de energie electrică rămân nesoluționate.

În pofida faptului că la punctul (2) litera d) al acestui articol, ANRE “*pune în aplicare în aplicare mecanismul de ajustare a tarifelor producătorilor de energie electrică care beneficiază de schemă de sprijin stabilită până la intrarea în vigoare a Legii nr.10/2016, stabilit la art. 34, alin.(1²), începînd cu 1 ianuarie 2024*”, totuși se consideră necesar de a prevedea un cadru juridic mai predictibil privind criteriile spre considerare de către ANRE la această ajustare și anume:

- Criteriu de uniformizare a tarifelor pentru fiecare tehnologie în parte și eliminării discriminărilor și disproporționalităților în domeniu la nivel de beneficiari, reieșind din costurile efective ale investițiilor în domeniu, cheltuielile anuale de mentenanță și de personal și necesitatea recuperării investițiilor în termeni rezonabili;
- Stabilirea unor tarife de ajustare și compensatorii pentru perioada ratată de la punerea în aplicare a Legii nr.10/2016 și până în prezenta stabilind o referință de 90% de la tarifele anuale aprobate de ANRE la acordarea statutului de producător eligibil;
- Stabilirea criteriului de indexare și ajustare anuală a tarifelor în funcție de evoluția anuală a cursului valutar în raport cu USD; și
- Stabilirea unui termen de 4 luni pentru ANRE la elaborarea și aplicarea acestui mecanism de ajustare al tarifelor, dar nu mai târziu de 1 ianuarie 2024.

Drept urmare a unor criterii neclare și netransparente s-a creat situația inexplicabilă în una și aceeași perioadă ANRE a aprobat diverșilor solicitanți pentru una și aceeași tehnologie și același echipament, tarife fixe diferite: de la 0,72 lei/kwh pînă la 1,42 lei/kwh.

La punctul (14) litera d) de extins termenul de aplicare a sistemului de contorizare netă până la 31 decembrie 2030, timp în care gospodăriile casnice care și-au implementat centrale electrice individuale își vor recupera investițiile aferente. De asemenea, se propune excluderea referințelor la necesitatea instalării unor echipamente de măsurare suplimentare noi. Toate acesteia și așa sunt conform cerințelor operatorilor de distribuție.

La dispoziții finale și tranzitorii se propune de completat cu un paragraf nou cu următorul conținut:

“(15) În termen de 30 zile, operatorii sistemelor de transport și distribuție vor elabora și aproba prin coordonare prealabilă cu ANRE procedura de eliberare/reînnoire și prelungire a avizelor de racordare la rețea, cu condiția respectării prevederilor art. 28 al prezentei legi.”

Ministerul Energiei

Magdil Nicolae

Şef al Direcţiei surse de energie regenerabilă

Nr _____
10 august 2023

BC "MAIB" S.A. (în continuare maib) cu referire la cele expuse în sinteza obiecțiilor și propunerilor / recomandărilor la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), ținând cont de faptul că Ministerul Energiei a remis spre avizare repetată proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, consideră necesar și util să revină asupra următorului cel mai important aspect, și anume cel al tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile.

În varianta actuală a reglementărilor conform cadrului juridic național existent, aceste tarife fixe aprobate se ajustează (indexează) anual pe durata perioadei de 15 ani, reieșind din evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de dolarul SUA, conferindu-le în așa mod un statut de nesiguranță, fiindcă modalitatea și formula de calcul se regasesc doar în *Metodologia de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 375 /2017 din 28.09.2017*, iar în acest sens se propune divizarea aliniatului 1, articolul 37 din Legea nr. 10/2016 și completarea cu noua formula de ajustare din Metodologie (articolul 13):

Actual	Propuneri
<p>- <i>Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile</i></p> <p>Articolul 37. Drepturi și responsabilități ale producătorilor eligibili</p> <p>(1) După ce a participat la licitație și a obținut statutul de producător eligibil sau după confirmarea statutului de producător eligibil, producătorul beneficiază de dreptul de a i se achiziționa întreaga cantitate de energie electrică livrată în rețelele electrice la prețul fix stabilit în cadrul licitației, respectiv la tariful fix stabilit de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu prezenta lege, timp de 15 ani de la punerea în funcțiune a centralei electrice. În acest interval de timp, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ajustează prețurile fixe stabilite în cadrul licitației și tarifele fixe în conformitate cu metodologia aprobată și în funcție</p>	<p>- <i>Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile</i></p> <p>Articolul 37. Drepturi și responsabilități ale producătorilor eligibili</p> <p>(1) După ce a participat la licitație și a obținut statutul de producător eligibil sau după confirmarea statutului de producător eligibil, producătorul beneficiază de dreptul de a i se achiziționa întreaga cantitate de energie electrică livrată în rețelele electrice la prețul fix stabilit în cadrul licitației, respectiv la tariful fix stabilit de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu prezenta lege, timp de 15 ani de la punerea în funcțiune a centralei electrice.</p> <p>(2) Tarifele fixe aprobate și prețurile stabilite în cadrul licitațiilor se ajustează anual pe durata perioadei de 15 ani. Astfel, începând cu data de 1 martie a fiecărui an ulterior anului punerii în funcțiune a</p>

de evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de USD.

- Metodologia de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 375 / 2017 din 28.09.2017

13. Tarifele fixe aprobate în conformitate cu prezenta Metodologie și prețurile stabilite în cadrul licitațiilor se ajustează anual pe durata perioadei de 15 ani. Astfel, începând cu data de 1 martie a fiecărui an ulterior anului punerii în funcțiune a centralei electrice de către producătorul eligibil, tarifele fixe și prețurile stabilite în cadrul licitațiilor vor fi indexate reieșind din evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de dolarul SUA:

$$T_n = T \times \prod \left(\frac{LeiD_n}{LeiD_{n-1}} \right) \quad (10)$$

unde:

$LeiD_n$ – cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc față de dolarul SUA în anul "n", anul pentru care se indexează tarifele fixe sau prețurile la energia electrică produsă din surse regenerabile stabilite în cadrul licitațiilor;

$LeiD_{n-1}$ – cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc față de dolarul SUA în anul precedent (n-1).

centralei electrice de către producătorul eligibil, tarifele fixe și prețurile stabilite în cadrul licitațiilor vor fi indexate reieșind din evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de dolarul SUA:

$$T_n = T \times \prod \left(\frac{LeiD_n}{LeiD_{n-1}} \right) \quad (10)$$

unde:

$LeiD_n$ – cursul oficial de schimb mediu (zilnic) al leului moldovenesc față de dolarul SUA publicat de Banca Națională a Moldovei pentru perioada 01 ianuarie – 28 februarie inclusiv, în anul "n", anul pentru care se indexează tarifele fixe sau prețurile la energia electrică produsă din surse regenerabile stabilite în cadrul licitațiilor;

$LeiD_{n-1}$ – cursul oficial de schimb mediu (zilnic) al leului moldovenesc față de dolarul SUA publicat de Banca Națională a Moldovei pentru perioada 01 martie – 31 decembrie inclusiv, în anul precedent (n-1).

Cu respect,

Digitally signed by Glevatskyi Andrii
Date: 2023.08.10 18:03:24 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Andrii Glevatskyi,
Vicepreședinte

Ex: Larisa Cebotari
(022) 303-380

SOCIETATEA PE ACȚIUNI MOLDO-RUSĂ
МОЛДАВСКО-РОССИЙСКОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

SA "MOLDOVAGAZ"

MD-2005, str. Alexandr Pușkin, 64, mun. Chișinău, RM
tel. (+373 22) 578-002, 578-004,
IBAN MD73ML000000002251109248 BC "Moldindconbank"
SA, Filiala Centru mun. Chișinău, cod bancar: MOLDMD2X309,
IDNO: 1003600005148, Capitalul Social: 1 332 908 000 lei

MD-2005, ул. Александр Пушкин, 64, мун. Кишинэу, РМ
тел. (+373 22) 578-002, 578-004,
IBAN MD73ML000000002251109248 КБ «Moldindconbank» АО,
Филиал Центру, мун. Кишинэу, код банка: MOLDMD2X309,
IDNO: 1003600005148, Уставный Капитал: 1 332 908 000 лей

E-mail: office@moldovagaz.md, www.moldovagaz.md

Nr. 03/1-2402 din 09.08. 2023
La nr. 07/3 - 989 din 28 iulie 2023

**Ministerul Energiei
al Republicii Moldova**

SA „Moldovagaz” a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile* (numărul unic 238/MEn/2023) și Vă comunică, că nu are careva obiecții sau propuneri asupra proiectului dat.

**Președintele
Consiliului de Administrație**

Vadim CEBAN

Nr. 35 din 23 august 2023**Către: Ministerul Energiei
MD-2012 Republica Moldova,
mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1,
Tel. (022) 250 694 secretariat@energie.gov.md****Copie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MD-2005, Republica Moldova
Chișinău, Bd. Ștefan Cel Mare Și Sfânt 162
Tel:(022) 20-45-08; E-mail: cancelaria@maia.gov.md****De la:
ASOCIAȚIA MOLDOVA FRUCT
Mun. Chișinău, MD-2012, Republica Moldova, str. Mitropolit Dosoftei, 102
Tel: +373 22 22 30 05 Email: info@moldovafruct.md****Stimate Domnule Ministru, Victor Parlicov,**

Asociația Moldova Fruct apreciază scopul nobil al „Proiectului lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile” destinat securității energetice a țării și posibilitatea fiecărui cetățean de a deveni independent energetic, și de a produce energie din surse alternative cu reducerea emisiilor de CO₂.

Totodată ne îngrijorează faptul că unele propuneri înaintate de noi, nu au fost luate în calcul, în pofida faptului că aceste sunt legitime și obiective. Mai ales ținând cont de sarcinile puse de către Prim-ministrul, în cadrul unei ședințe cu mediul de afaceri, și îndrumându-ne să micșorăm preșul de cost al produselor moldovenesti pentru a fi competitive pe piețele alternative.

În acest context, și analizând problemele și propunerile parvenite de la membrii Asociației, producătorii autohtoni referitor la sistemele de energie regenerabilă, de precum și a riscurilor economice prognozate pentru următorii ani Asociația Moldova Fruct, ca reprezentant a sectorului horticol din Republica Moldova solicită introducerea unor modificări la „Proiectului lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile”, și anume:

1. Pentru producătorii de energie pentru consum propriu, majorarea capacității permise a centralei electrice să dispună de o putere instalată de până la 500 kW, dar nu mai mare decât puterea contractată pentru locul de consum respectiv, astfel încât puterea admisă să fie calculată în baza consumului mediu contractat pentru ultimii 3 ani de zile cu o marjă de deviere +/- 10%.

2. Mecanismul contorizării nete a energiei electrice, pentru producătorii de energie pentru consum propriu, să fie aplicat pe o perioadă de cel puțin 10 ani pentru agenții economici care au dat și vor da în exploatare centralele electrice până la momentul intrării în vigoare a modificărilor la Legea 10/2016.
3. Să fie elaborată o metodologie de calcul corectă și obiectivă de stabilire a tarifelor la energia electrică pentru a nu admite introducerea în tarife a unor cheltuieli de transport sau de distribuție nejustificate, astfel încât diferența de tarife a energiei procurate și a energiei plasate în rețea să nu depășească 10-20%.

Cu respect,
Iurie Fală
Director Executiv

11.08.2023 nr. 46-54/1740
La nr. 07/3-989 din 28.07.2023

Ministerul Energiei al Republicii
Moldova

*Cu privire la examinarea modificărilor la Legea nr.10 din 26.02.2016
privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile*

Ca răspuns la scrisoarea Dvs. nr. 07/3-989 din 28.07.2023, cu privire la modificarea Legii nr.10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Î.S. "Moldelectrica" propune următoarea redacție a alineatului (7) art.37:

"(7) În cadrul grupului de echilibrare, responsabil al căruia este Furnizorul central, notificările producătorilor eligibili se ajustează la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea se ajustează la nivelul limitei depășite."

Argumentele de rigoare sunt următoarele:

Noțiunea de "notificare fizică" este utilizată în cadrul procesului de notificare a operatorului sistemului de transport de către Partea Responsabilă de Echilibrare. În cadrul grupului de echilibrare se propune de utilizat noțiunea de "notificare" care reprezintă un grafic orar transmis către responsabilul grupului care realizează agregarea notificărilor de la participanții din cadrul grupului.

Director general interimar
Sergiu APARATU

Executor S. Rîjcov
tel: /022/ 253-567

Agenția Relații Funciare și Cadastru
a Republicii Moldova

Nr. 36/01-06/722 din 10.08.2023

La nr. 07/3-989 din 28.07.2023

Nr. unic 238/MEEn/2023

**Ministerul Energiei
al Republicii Moldova**

Agenția Relații Funciare și Cadastru a examinat proiectul de hotărîre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, transmis spre avizare de către Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova și în limita competențelor funcționale atribuite comunicăm lipsa de obiecții pe marginea acestuia.

Totodată, cu titlu de recomandare se propune completarea Art. II alin (1) din proiectul legii, în conformitate cu art. 70 alin (1) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, cu prevederi referitor la asigurarea republicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr. 10/2016, cu modificările operate, dat fiind faptul că textul legii menționate se modifică substanțial.

Director general

Ivan DANII

Digitally signed by Danii Ivan
Date: 2023.08.10 13:28:57 GMT+02:00
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

*Ex: Eremia Cornelia
Tel. 022 881259*

S.A. "Rețelele Electrice de Distribuție Nord"

MD 3100, mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 180 "A"
tel: +373 231 53100, fax: +373 231 53118
email: auticamera@rednord.md; www.rednord.md
IDNO 1003602006563 Cod TVA I200555

Nr. SEEE-08/1544 din 10 august 2023

Domnului Victor PARLICOV

Ministru

Ministerul Energiei al Republicii Moldova

mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1, MD-2012

Stimate Domnule Ministru,

Referitor la scrisoarea nr. 07/3-989 din 28 iulie 2023 cu privire la avizarea repetată a proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (*număr unic 238/ME_n/2023*), S.A. „RED-Nord” Vă informează că, a analizat proiectul prezentat, susține modificarea actului normativ menționat și, înaintează următoarele propuneri, care vizează aspecte ce țin de activitatea operatorului de distribuție, după cum urmează:

1. Articolul 39 prevede: *la alin. (4), lit. a), se completează cu o propoziție nouă cu următorul cuprins "Operatorul sistemului de distribuție va înainta furnizorului plata pentru serviciul de distribuție prestat pentru locul de consum respectiv, determinat ca diferența dintre cantitatea de energie electrică consumată din rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii și cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii."*

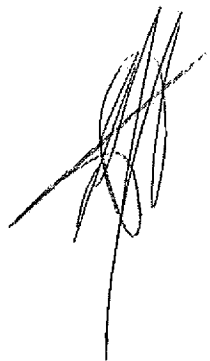
În opinia noastră, această normă legală intră în contradicție cu Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr. 448 din 11 iulie 2023 pct.1, care stabilește că „Se obligă S.A. „RED-Nord” și Î.C.S. „Premier Energy Distribution” să determine contravaloarea serviciului de distribuție a energiei electrice facturat furnizorilor serviciului universal și de ultimă opțiune prin sumarea cantităților de energie electrică livrată din rețeaua electrică de distribuție și consumată de consumatorii finali care beneficiază de mecanismul contorizare netă, înregistrate de echipamentele de măsurare la consumul de energie electrică activă ale consumatorilor finali respectivi (codul OBIS al contorului – 1.8.0. Active Energy Total Import) și se propune de modificat *alin. (4), lit. a)*, în conformitate cu Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 448 din 11 iulie 2023.

2. Articolul 39¹ (1) pct. c) de înlocuit cuvântul "autoconsumatorul" cu „prosumatorul”.

3. **Articolul 39¹ (1) pct. d)** de exclus sintagma "*sau două echipamente de măsurare unidirecționale cu înregistrare orară*" și de suplinit cu textul "*echipamente citibile la distanță având sistemele de comunicație compatibile cu cele ale operatorului sistemului de distribuție, la rețelele căruia este racordată centrala dată*".
4. **Articolul 39² (1) pct. b)** după cuvântul "*calculat*" de adăugat textul "*de către Furnizor*".

Cu respect,

Director general interimar

Romeo LOPOTENCU

Ex. Albert Mazur
Tel. 023153156
email: albert.mazur@rednord.md

ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 1
MD – 2001, Chișinău,
Republica Moldova
tel: (+373 22) 27-14-78
Fax: (+373 22) 54-28-23
E-mail: consiliu@asm.md

ACADEMY OF SCIENCES OF
MOLDOVA

1, Ștefan cel Mare și Sfânt Ave.
MD – 2001, Chișinău,
Republic of Moldova
tel: (+373 22) 27-14-78
Fax: (+373 22) 54-28-23
E-mail: consiliu@asm.md

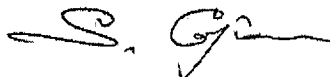
Nr. 369-12/7 din 09.08. 2023
La nr. 07/3-989 din 28.07.2023

Domnului Victor PARLICOV
Ministerul Energiei al Republicii Moldova

Stimate Domnule Ministru,

În răspuns la scrisoarea cu referire la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), Vă informăm că Academia de Științe a Moldovei nu are propuneri pentru acest proiect de lege.

Cu respect,
Vicepreședinte
membru corespondent

 Svetlana COJOCARU

**CENTRUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA DATELOR
CU CARACTER PERSONAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48, tel: (+373-22) 820801, 811807, fax: 820810, www.datepersonale.md

Nr. 04 - 01/2415

„17” august 2023

La proiectul cu nr. unic 238/MEn/2023

Ministerul Energiei

secretariat@energie.gov.md

nicolae.magdil@energie.gov.md

Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova, a examinat demersul prin care s-a solicitat avizarea repetată a *proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)* și, reieșind din competențele sale funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Totodată, din conținutul proiectului s-a reținut că vor avea loc prelucrări de date cu caracter personal în contextul normelor/regulilor ce se instituie. Astfel, la elaborarea actelor normative de implementare a Legii, recomandăm să fie luată în considerare necesitatea instituirii principiilor de protecție a datelor cu caracter personal, prin includerea normelor corespunzătoare, precum și transmiterea acestora spre avizare Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Cu respect,

Digitally signed by Muntean Victoria
Date: 2023.08.17 16:45:31 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Victoria MUNTEAN
Director

AO "AMPER GREEN"

Adresa juridică: MD-2025, mun. Chișinău, str. Mircești nr. 21/6

IDNO 1023620001513

Președinte: Plămădeală Zinaida

Tel. (+373) 69748665; (+373) 79867881

Email: ampergreen.ao@gmail.com

**Domnului Victor PARLICOV,
Ministru al energiei**

Scrisoare de iesire nr. 05 din 02 aprilie 2023

Stimate Domnule ministru,

Urmare discuțiilor publice din 27 aprilie 2023 pe marginea inițiativei legislative a Ministerului energiei privind modificarea și completarea Legii nr.10 din 26 februarie 2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile comunicăm următoarele:

Membrii asociației noastre dar și întreaga societate civilă au așteptat cu nerăbdare lansarea discuțiilor pe marginea amendamentelor menționate și apreciază efortul depus de echipa ministerială pe marginea acesteia.

Cu toate acestea, pe parcursul implementării Legii nr.10/2016 și a practicilor acumulate membrii asociației noastre au identificat un șir de inconsistente, neconformități și abordări diferențiate care trebuie înlăturate. Pe de altă parte, realitățile, practicile și tendințele de pe piața internă, dar și cea internațională au progresat semnificativ, de aceea se impune intervenția la cadrul juridic primar pentru crearea premiselor de dezvoltare accelerată a sectorului și alinierea la obiectivele țintă ale țărilor UE în utilizarea surselor regenerabile și protecția mediului înconjurător.

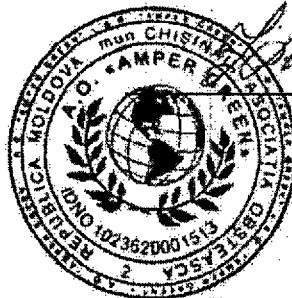
Având în vedere cele menționate, precum și pentru depășirea situațiilor problematice din sector, prezentăm alăturat reflecțiile noastre asupra acestei inițiative legislative, urmate cu un șir de propuneri de îmbunătățire.

Fiind în așteptarea discuțiilor pe marginea acestui proiect de Lege, permiteți-mi, Dle Ministru, să Vă asigurăm de înaltele noastre considerațiuni și implicare activă la elaborarea și promovarea noului cadru juridic în domeniul utilizării surselor regenerabile.

Cu profund respect,

Zinaida Plămădeală,

Președintele Asociației "AMPER GREEN"

Către: D-lui Victor Parlicov, Ministru, Ministerul Energiei

Nr. 65/23-EC din 23 august 2023

Ref: proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)

Stimate dle Ministru,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) se adresează în contextul consultărilor publice demarate și avizării repetate a proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, și prezintă anexat propunerile comunității EBA reieșind din dezideratul de dezvoltare a energiei sustenabile prin măsuri de eficiență energetică și promovarea producerii energiei electrice din surse regenerabile. Apreciam deschiderea ministerului pentru a dezbate aceste subiecte prioritare în vederea identificării celor mai optime soluții cu impact cât mai redus asupra consumatorului final.

Comunitatea de afaceri își menține poziția legată de necesitatea imperativă de a asigura predictibilitate și transparență considerând că Guvernul trebuie să monitorizeze prin mecanisme eficiente nivelul impactului asigurând o dezvoltare sustenabilă a sectorului.

Rămânem la dispoziția Dvs., exprimând deschiderea și disponibilitatea comunității de afaceri de a oferi suportul și expertiza necesară în vederea ajustării cadrului legal pentru realizarea unei dezvoltări sustenabile pe termen lung al sectorului energetic al Republicii Moldova.

Anexă: 6 pagini

Cu deosebit respect,

**Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European**

Document semnat electronic. Pentru verificarea semnăturii a se accesa: <https://msign.gov.md>

Ex: eugen.cozmulici@eba.md

Tel: 079188919

Anexă: propuneri amendamente EBA (număr unic 238/MEn/2023)

Anexă: Propuneri de modificare a Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 3. Noțiuni principale</p> <p>garanție de bună execuție a contractului - mijloace financiare depuse de către un potențial producător la dispoziția Guvernului, în cazul oferirii statutului de producător eligibil în cadrul licitației, Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în cazul confirmării statutului de producător eligibil de energie electrică, pentru asigurarea realizării obligațiilor contractuale privind construcția și punerea în funcțiune a centralei electrice de producere din surse regenerabile.</p>	<p>Articolul 3. Noțiuni principale</p> <p>garanție de bună execuție - mijloace financiare depuse de către un potențial producător la dispoziția Guvernului, în cazul oferirii statutului de producător eligibil în cadrul licitației, Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în cazul confirmării statutului de producător eligibil de energie electrică, pentru asigurarea realizării obligațiilor contractuale privind construcția și punerea în funcțiune a centralei electrice de producere din surse regenerabile, sau operatorilor de sistem la emiterea avizelor de racordare.</p>	<p>Ajustat în conformitate cu modificarea din art. 28 (4¹)</p>
<p>Articolul 14: „c¹) elaborează și aprobă clauzele obligatorii la contractul pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile de la producător, precum și modelul contractului pentru tranzacții inter-pares;”</p>	<p>Articolul 14: c¹) elaborează și aprobă clauzele obligatorii la contractul pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile de la producătorii eligibili, precum și modelul contractului pentru tranzacții inter-pares;</p>	<p>Clauzele obligatorii ar fi oportune să fie impuse numai pentru producătorii eligibili, cel liber nu trebuie să fie reglementat.</p>
<p>Articolul 28: Accesul la rețea (1¹) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, inclusiv prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, beneficiază de o procedură simplificată de racordare la rețea a centralei electrice de mici dimensiuni, prin intermediul unei notificări simplificate cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice să fie menținute. Procedura de notificare simplificată este descrisă în Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat</p>	<p>Articolul 28: Accesul la rețea (1¹) Prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile cu puterea instalată de nu depășește 10 kW, beneficiază de o procedură simplificată de racordare la rețea a centralei electrice de mici dimensiuni, prin intermediul unei notificări simplificate cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice să fie menținute. Procedura de notificare simplificată este descrisă în Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice,</p>	<p>Se propune până la 10 kW fiind o putere optimă pentru o centrală deținută de un consumator casnic și care nu are un impact considerabil asupra rețelelor de distribuție. La fel nu poate fi aplicat pentru alți producători deoarece pentru ei sunt exigente specifice de funcționare în paralel cu rețeaua electrică, inclusiv din punct de vedere a securității, fiabilității și calității serviciilor prestate.</p>

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
în conformitate cu Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică	aprobat în conformitate cu Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.	
<p>Articolul 28: (4¹) Operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție a energiei electrice, la eliberarea avizelor de racordare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, percep din partea solicitantului a cărui unitate de generare depășește 200 kW, în conformitate cu condițiile și termenii stabiliți în Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, o garanție de bună execuție.</p>	<p>Articolul 28: (4¹) Operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție a energiei electrice, la eliberarea avizelor de racordare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, percep din partea solicitantului a cărui unitate de generare depășește 200 kW, în conformitate cu condițiile și termenii stabiliți în Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, o garanție de bună execuție. Cuantumul garanției de bună execuție pentru 1 kW putere instalată va fi aprobată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. În cazul în care un producător nu îndeplinește avizul de racordare în termenul stabilit din acesta, avizul este anulat, iar garanția de bună execuție va fi utilizată de operatori pentru întărirea rețelelor electrice.</p>	<p>Este necesar de specificat valoarea garanției de bună execuție ori sa punem în sarcina Reglementatorului. Această valoare trebuie să fie una care ar descuraja blocarea rețelei cu avize de racordare solicitate iresponsabil. De asemenea este necesar de scris cum se va gestiona restituirea garanției solicitantului sau transferul acesteia în folosul operatorului.</p>
<p>Articolul 30: a) fiecare activitate reglementată se desfășoară în cadrul unui grup de echilibrare distinct;</p>	<p>Articolul 30: a) fiecare activitate reglementată se desfășoară în cadrul unui sub grup de echilibrare distinct;</p>	<p>Cu cât mai redus va fi grupul de echilibrare cu atât mai reduse sunt efectele acestui grup, din aceste considerente în cadrul unui grup de echilibrare pot fi integrate mai multe subgrupuri de echilibrare. Algoritmii de funcționare a grupului de echilibrare ar fi oportuni să fie reglementați de ANRE la fel cum este și în România.</p>
<p>Articolul 30¹: (4) Agenția Națională pentru Reglementarea în Energetică repartizează costurile aferente prețului</p>	<p>Articolul 30¹: (4) Furnizorul central repartizează costurile pentru energia electrică din surse regenerabile fiecărui furnizor,</p>	<p>ANRE doar stabilește reguli de repartizare a costurilor aferente furnizorului central și verifică dacă aceste reguli de repartizare se</p>

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>reglementate pentru energia electrică din surse regenerabile fiecărui furnizor de energie electrică, proporțional cotelor-părți prognozate pe piața energiei electrice, ce ar urma a fi deținute de furnizorii respectivi. Furnizorii de energie electrică pot include echivalentul prețului reglementat pentru energia electrică din surse regenerabile în prețurile de furnizare a energiei electrice propriilor săi consumatori finali.</p>	<p>proporțional cotelor-părți înregistrate de furnizorii respectivi pe piața cu amănuntul a energiei electrice pentru ultimele 12 luni. Furnizorii care activează pe piața cu amănuntul a energiei electrice pot include echivalentul prețului reglementat pentru energia electrică din surse regenerabile în prețurile de furnizare a energiei electrice propriilor săi consumatori finali.</p>	<p>respectă, iar însuși repartizarea efectivă a costurilor în cauză este realizată lunar de către Furnizorul central. Mecanismul din propunerea noastră funcționează deja nu înțelegem care este necesitatea de a o modifica.</p>
<p>Articolul 30¹: (5) În cazul unor diferențe între cotele-părți prognozate și efective ale fiecărui furnizor, înregistrate la sfârșitul fiecărei perioade de gestiune, Furnizorul central de energie electrică determină, în conformitate cu metodologia aprobată de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, și plătește furnizorilor, o plată de reconciliere, care corespunde diferenței dintre prognoză și cota-parte efectiv înregistrată, cu luarea în considerare a mijloacelor financiare transferate. Dacă plata de reconciliere are valoare negativă, ea se reține din următoarea plată datorată de Furnizorul central de energie electrică către furnizorul respectiv.</p>	<p>Articolul 30¹: Punctul (5) – se exclude</p>	<p>În cazul când se aplică cote stabilite în baza istoricului înregistrat în ultimele 12 luni dispăre necesitatea plăților de reconciliere.</p>
<p>Articolul 38³: Punct nou</p>	<p>Articolul 38³: Contracte pe termen lung (1) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile cu Furnizorii de serviciu universal sunt în drept să negocieze semnarea contractelor de vânzare a energiei electrice pe termen lung, în următoarele condiții: a) contractul nu depășește durata de 15 ani; b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat este nou și</p>	<p>Consideram necesar includerea acestui punct cum a fost inițial deoarece în situația actuală producătorii din surse regenerabile cu o putere instalată mai mare de 5MW nu vor avea unde să vândă energia electrică în caz că nu au putut participa la licitația organizată de companii ori guvern, ori nu au câștigat la licitație. La fel considerăm extrem de important să se permită semnarea contractelor pe o perioadă mai</p>

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
	<p>nu are o dată de fabricație mai veche de 48 luni la momentul punerii în funcțiune;</p> <p>c) prețul de contract este cu cel puțin 10% mai mic din tariful fix stabilit de ANRE în dependență de tehnologie. Prețul stabilit se ajustează anual, în dependență de valoarea tariful fix ajustat de ANRE;</p> <p>d) puterea instalată pe centrala electrică nu depășește 20 MW;</p> <p>e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte va fi stabilită pentru fiecare tehnologie în parte dar nu depășește jumătate din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern. Repartizarea cotei între întreprinderi va fi efectuată printr-o hotărâre a ANRE în dependență de cota deținută de piață.</p>	<p>mare de 1 an, la moment avem așa restricție. Acest lucru va aduce mai mulți investitori și țara și proiectele vor fi mai atractive, adițional va ușura obținerea finanțării.</p>
<p>Articolul 39: (3) Ultima propoziție: Operatorul de sistem, la rețelele căruia este conectată centrala electrică a beneficiarului mecanismului contorizării nete, îl notifică despre posibilitatea comunicării în format electronic a datelor lunare, sau cumulativ pentru ultimele 12 luni, la intervenirea termenului stabilit în conformitate cu alin. (4), lit. b), cu privire la activitatea de generare a energiei electrice din surse regenerabile, disponibilă pe invertor/ inverteoare.</p>	<p>Articolul 39: (3) Ultima propoziție – se exclude</p>	<p>Nu este clară necesitatea acestei comunicări. Se propune excluderea acestei prevederi. Dacă această prevedere a fost inclusă cu scopul determinării unei statistici a energiei electrice real generate, pot fi aplicate metode analitice pentru estimare.</p>
<p>Articolul 39: (8) b¹) cantitatea de energie electrică generată, lunar și/sau cumulativ pentru 12 luni, după cum a fost recepționată de la beneficiarii mecanismului de contorizare netă conform alin. (3), și/sau estimată de operatorii sistemelor de distribuție.</p>	<p>Articolul 39: (8) b1) cantitatea de energie electrică generată, lunar și/sau cumulativ pentru 12 luni, estimată conform procedurii aprobate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.</p>	<p>Acumularea de date de pe inverteoarele producătorilor este un proces anevoios, care va genera și pierderi de informație sau interpretări, astfel, aplicând metode analitice, vor estima aceste valori în baza unei proceduri aprobate de ANRE.</p>

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 39¹: (1) d) la punctul de conectare al unui prosumator, acesta are obligația instalării unui echipament de măsurare bidirecțional care înregistrează orar energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea, sau două echipamente de măsurare unidirecționale cu înregistrare orară, într-un loc ușor accesibil pentru citirea datelor. Operatorul de sistem, la rețelele căruia este conectată centrala electrică a prosumatorului, îl notifică despre posibilitatea comunicării în format electronic a datelor lunare, sau cumulativ pentru ultimele 12 luni, la intervenirea termenului stabilit în conformitate cu alin. (4), lit. b), cu privire la activitatea de generare a energiei electrice din surse regenerabile, disponibilă pe invertor/ inverteoare.</p>	<p>Articolul 39¹: (1) d) la punctul de conectare al unui prosumator, acesta are obligația instalării unui echipament de măsurare bidirecțional care înregistrează pe interval energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea, sau două echipamente de măsurare unidirecționale cu înregistrare pe interval, într-un loc ușor accesibil pentru citirea datelor.</p>	<p>Contoarele vor măsura energia electrică pe interval, fără a specifica orar. Specificarea parametrilor tehnici, măsurarea orară sau la fiecare 15 min sau 5 min se va realiza în Regulamentul corespunzător. Nu este clară necesitatea acestei comunicări. Se propune excluderea acestei prevederi. Dacă această prevedere a fost inclusă cu scopul determinării unei statistici a energiei electrice real generate, pot fi aplicate metode analitice pentru estimare. Transmiterea informațiilor va fi una anevoioasă.</p>
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii Punct nou</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (1) e) înaintează propunerea de modificare la Codul Fiscal cu privire la scutirea de TVA cu drept de deducere la importul echipamentelor utilizate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile și care au o durată de fabricație ce nu depășește 48 de luni.</p>	<p>Scutire de TVA ar veni în susținerea producătorilor de energie din surse regenerabile ce aduc echipamente noi, mai ales având în vedere că unii dintre acești producători ar putea să vândă energia electrică în condiții de piață. În prezent sunt asemenea exemple când unii producătorii, care nu au obținut statutul de producător eligibil la tarife fixe aprobate de ANRE, vând energia electrică în condiții de piață.</p>
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (5) a) în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și amenajării teritoriului, autorizării</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (5) a) în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și</p>	<p>Consideram ca aceasta poate fi aplicat numai pentru prosumatori până la 10 kW, pentru capacități mai mari trebuie să fie emis aviz de racordare deoarece sunt necesare verificări adiționale, verificări din punct de vedere a securității, fiabilității, calității etc.</p>

Prevederea articolelor	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>executării lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate, stabilite la art. 28, alin. (1³). Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, inclusiv cele deținute de prosumatori, sau centrale electrice din surse regenerabile instalate în cadrul unor proiecte demonstrative, cu o capacitate electrică unitară sau agreată de 50 kW sau mai puțin, cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute.</p>	<p>amenajării teritoriului, autorizării executării lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate, stabilite la art. 28, alin. (11). Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, inclusiv cele deținute de prosumatori, cu o capacitate electrică unitară sau agreată de 10 kW sau mai puțin, cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute.</p>	

Denis Tumuruc

From: Hanif, Adil <HanifA@ebrd.com>
Sent: Thursday, August 3, 2023 21:50
To: Carolina Novac; 'Nicolae Magdăil'; Denis Tumuruc
Cc: Gkiaouris, Georgios; Westbroek, Marise; Cosovan, Alexandru; Jolita Hoxholli; Andreas Gunst
Subject: RE: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie [OU]

Follow Up Flag: Follow up
Flag Status: Flagged

OFFICIAL USE

Dear Ministry and EnCS Colleagues,

Thank you very much for sharing the different materials relating to the draft Amendments to Law No 10/2016 on the promotion of the use of renewable energy sources (the 'RES Law'), including the Information Note, Comparative Table and Synthesis. We have reviewed these materials and have also had a chance to receive inputs from the consulting team. Thank you very much for introducing a number of helpful changes to the RES Law amendments – for example, the provisions related to extending the commissioning period in cases of force majeure (Article 34 (6), (7), (8)), or the introduction of step-in rights (Article 37(4)).

At the end of this email, we have noted our comments and reflections. These take the form of principles that we believe would be useful to reflect in the RES Law. If you agree with the suggested principles, we can follow-up with specific wording that can be incorporated into the RES Law.

I also wanted to take this opportunity to introduce a new member of the EBRD team: Marise Westbroek (in cc). Marise has recently joined the EBRD renewables energy team and will be a key member of the team providing support in Moldova. We hope to have an opportunity for fuller introductions in calls and meetings in the near future.

Please let us know if we can provide further clarifications on any of the points. We would welcome the opportunity to provide specific language suggestions on any items that you agree should be reflected in the RES Law.

Kind regards,
Adil

1. **Defining the averaging period of the reference price underpinning the CfD (Article 3).** Thank you for clarifying that the settlement period for the day-ahead market (DAM) is one hour.
 - a. We would, however, note that this RES Law does not specify the period over which the DAM price is averaged for the purpose of calculating the reference price. Our recommendation would be that the averaging period should be one hour (i.e. the same as the settlement period of the DAM).
 - b. We note that if any other interval is chosen for averaging (e.g., a daily average of the DAM, a monthly average, or even a yearly average), many other questions would arise about the weighting of such an average. For example, will a technology-specific average be taken over generation? Any such averaging could unfairly advantage some technologies (at the disadvantage of others), since the time at which different technologies generate electricity (and therefore how much of the daily/monthly/annual average price they are able to "capture") differs systematically between technologies such as wind and solar.
 - c. We therefore recommend fixing the averaging period for the reference price that underpins the CfD to one hour (i.e. the trading interval of the DAM as per the Electricity Market Rules). The drafting associated with this would be something like: *"the weighted average price established over a given time interval on the Day-ahead Market, with the averaging period set to the settlement period of the day-ahead market in accordance with the Electricity Market Rules"*. We can revert with more precise

legal wording if you agree with the suggestion of setting the averaging period to the same as the settlement period of the DAM.

2. **Allowing the Tender Committee to amend the mandatory clauses for PPAs and CfDs (Article 14(c,d)).** This Article covers ANRE's powers in adopting mandatory clauses for PPAs and CfDs.
 - a. We recommend expanding the powers of the Tender Committee established under the Auctioning Regulation to amend the regulated PPAs and CfDs approved by ANRE on the grounds of necessity – i.e. the Tender Committee can, within the context of a specific auction, make changes that are felt to be necessary to account for the specific features of the auction.
 - b. The rationale for this recommendation is that the provisions of the PPA/CfD need to be reflective of the specific features of the auction (e.g. the technology used, the risk allocation provisions, etc.) and there may be changes required to the mandatory clauses (which are intended to be applicable to all projects).
 - c. If you agree, we can suggest some wording that capture would this suggestion.
3. **Aligning the curtailment provisions explicitly with the Recast Electricity Regulation (Article 28(9)).** Article 28 addresses the topic of curtailment provisions.
 - a. In our view the newly added paragraph at the end of Art. 28(9) stating that *"The Agency shall set out in the Electricity Market Rules and in the methodology developed in accordance with this paragraph the conditions and circumstances under which certain quantities of electricity not produced due to generation curtailments shall not be considered as not produced and not delivered"* could add uncertainty to the concept of curtailment compensation.
 - b. If the aim of this additional paragraph is for ANRE to determine events of re-dispatching or curtailment due to network congestion, we recommend that the drafting be clarified in accordance with the Recast Electricity Regulation.
4. **Allowing eligible producers to receive guarantees of origin for power that is not supported through the PPA/CfD (Article 32).** Article 32 addresses the award of Guarantees of Origin (GOOs) to eligible producers. Article 32.2 notes that *"The market value of the guarantee of origin shall be duly taken into account where financial support is offered in a competitive tendering process organised in accordance with Article 35."*
 - a. We would like to bring to your attention the situation in which only part of a RES producer's power is supported, for example because the length of the support period is shorter than the project's lifetime (and the project has a 'merchant tail'). In this case, the award of GOOs for the merchant tail (or any unsupported power) will make this power highly attractive to a corporate PPA offtaker.
 - b. To maximise the opportunities for the RES producer to sell this merchant power, we suggest amending the above formulation to: *"The market value of the guarantee of origin shall be duly taken into account where financial support is offered in a competitive tendering process organised in accordance with Article 35, to the extent that the power produced is supported. Any merchant power shall be excluded from this provision."*
5. **Transitional balancing arrangements (Article 37(4-11)).** Article 37 covers the transitional arrangements for balancing responsibility. We would like to highlight a few key aspects.
 - a. Eligible generators' obligation to be part of the Central Electricity Supplier's Balancing Group.
 - i. The Article currently states *"Eligible generators are obliged to be part of the balancing group for which the Central Electricity Supplier is responsible."*
 - ii. We suggest maintaining an option for the RES producers to join the Central Electricity Supplier balancing group, but not an obligation. RES producers should be free to accede another balancing group providing for more favorable balancing services terms. This would incentivise RES producers to seek more efficient service providers on the balancing market.
 - iii. Therefore, we suggest amending the above phrase in Art. 37(4) to, *"Eligible generators are entitled, but not obliged, to be part of the balancing group for which the Central Electricity Supplier is responsible."*
 - b. Relative deviations of renewable power production from the relevant forecast. Your clarification that the imbalance threshold for renewables is defined relative to forecast generation is helpful.
 - i. In light of this definition, however, we find that permissible deviations of +/-8% for wind power and +/-4% for solar power are on the low side.
 - ii. We recommend setting higher caps of +/- 15% for wind and +/- 10% for solar, with an option for the Tender Committee or ANRE to lower for specific auctions rounds.
 - c. Symmetric penalties for imbalance (underproduction vis à vis overproduction).
 - i. We highlight that the system of penalties should provide an incentive to forecast accurately.

- ii. The penalties are currently different between the cases where the eligible producer under-forecasts and the case where the eligible producer over-forecasts. You responded to this point in your email dated 2 August 2023, stating, 'If you happen to have any concrete suggestions regarding the highlighted articles, we kindly request you to share with us the figures that you/DLA believe would encourage the renewable energy (RE) producers to forecast more accurately.'
 - iii. We wanted to clarify that the key issue is not the specific numbers, but rather the asymmetry. We recommend that the penalties should be symmetric, meaning that overproduction relative to the forecast carries the same financial penalty (per MWh) as underproduction relative to the forecast.
 - iv. By introducing different caps for positive and negative imbalances, the law creates asymmetric incentives that may bias the behavior of RES producers towards under-nominating and over-generating compared to nominations. In particular, the law appears to incentivise under-nominations in order to cause a positive imbalance and therefore bear a lower imbalance cost. This effect would exacerbate the challenge of grid stability faced by the transmission system operator.
 - v. Our recommendation would be to:
 - 1. Reformulate the penalties so that there is a distinction between a penalty for imbalances and a mechanism that accounts for electricity payments in the DAM being based on nominations.
 - 2. The imbalance penalty should be symmetric (for example, equal to a percentage of the CfD strike price).
 - 3. The mechanism for accounting for electricity payments should be linked to the actual price in the DAM. For example, if the producer has over-nominated (i.e. produced less electricity than it forecast (and nominated in the DAM)), the revenues it has earned from power nominated in the DAM (but not delivered) should be accounted for separately from the penalty for the imbalance.
6. **Conversion from PPA to CfD (Article 38(1-4)).** Article 38 outlines provisions for the PPA-to-CfD conversion and the post-CfD period. We have listed our recommendations for this key article below:
- a. PPA-to-CfD conversion period.
 - i. The Article stipulates that "Regulated contracts for the purchase of electricity from renewable energy sources concluded with large eligible producers established in tendering procedures before the fulfilment of the following conditions shall be converted into contracts for differences with financial settlement within six months after the fulfilment of the following conditions: a) the market for the next day is set up and operational; b) the hourly price (for each trading interval) on the market for the following day is determined over the last 6 consecutive months."
 - ii. We note that in other countries, such as Albania and Kosovo, a longer period has been considered for the power exchange to be operational before triggering a conversion, e.g. 9 months. We invite the authorities to extend the conversion period to 9 months.
 - b. Route to market post-CfD conversion.
 - i. The Article states that "*Large eligible generators shall be obliged to sell electricity produced from renewable sources on the day-ahead market from the time of contracting for differences (...)*".
 - ii. Considering the criteria set forth under Art. 38(1), we consider it probable that RES generators might face barriers in finding a route to market post-CfD conversion.
 - iii. Developed markets such as UK or France have considered an Off-taker of Last Resort providing a route to market at a price below market price levels. We recommend the addition of a provision assigning powers to ANRE to conduct an in-depth market assessment and, where relevant, designate an Off-taker of Last Resort.
 - iv. To this purpose we suggest adding a paragraph under Art 38(1) regulating an option (but not an obligation) to establish an Off-taker of Last Resort.
 - c. Merchant RES project. The Law does not seem to preclude a combination of supported and merchant capacities.
 - i. For the sake of clarity, we suggest adding: "*Supported capacities can be combined with merchant projects*".

- ii. We note that the European Commission has confirmed this approach in the Electricity Market Design of May 2023, by promoting auction designs that combine the award of support to those projects that offer a merchant component covered by a corporate PPA.

From: Carolina Novac <carolina.novac@energie.gov.md>
Sent: 03 August 2023 17:02
To: 'Nicolae Magdîl' <nicolae.magdil@energie.gov.md>; Cosovan, Alexandru <CosovanA@ebrd.com>; 'Denis Tumuruc' <denis.tumuruc@energy-community.org>
Cc: Gkiaouris, Georgios <Giaourig@ebrd.com>; Hanif, Adil <HanifA@ebrd.com>; Westbroek, Marise <WESTBROM@ebrd.com>
Subject: RE: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie [OU]

CAUTION: External Email. Do you know the sender? Consider whether the email is safe before opening links or attachments. If in doubt, contact the IT Service Desk.

Dear Mr Cosovan,

Regarding „no changes in the law and dispute resolution references”, I suggest we clarify these aspects directly on Friday. Meantime, I also checked these elements with Romanian experts concerning their legal applicable framework on RES and the Ministry’s legal expert.

See you tomorrow.

Best,

Carolina

From: Nicolae Magdîl [<mailto:nicolae.magdil@energie.gov.md>]
Sent: Wednesday, August 2, 2023 12:05 PM
To: 'Cosovan, Alexandru' <CosovanA@ebrd.com>; 'Denis Tumuruc' <denis.tumuruc@energy-community.org>; carolina.novac@energie.gov.md
Cc: 'Gkiaouris, Georgios' <Giaourig@ebrd.com>; 'Hanif, Adil' <HanifA@ebrd.com>; 'Westbroek, Marise' <WESTBROM@ebrd.com>
Subject: RE: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie [OU]

Dear Mr. Cosovan,

I hope this message finds you well.

We greatly appreciate your expertise and insights in referring to the draft law. If you happen to have any concrete suggestions regarding the highlighted articles, we kindly request you to share with us the figures that you/DLA believe would encourage the renewable energy (RE) producers to forecast more accurately. It would be helpful if you could provide these suggestions in written form, preferably via email. This will allow us to treat them as inputs within the ongoing public consultation process.

Regarding the international arbitration aspects, we would like to acknowledge that this issue was discussed with the consultant team last year and the Ministry’s position has not changed on this aspect.

With respect,
Nicolae Magdîl,
Head of the renewable energy sources Directorate,
Ministry of Energy of the Republic of Moldova
E-mail: nicolae.magdil@energie.gov.md

Tel: +373 (22) / 250-685

From: Cosovan, Alexandru [mailto:CosovanA@ebrd.com]
Sent: Friday, July 28, 2023 11:26 PM
To: Denis Tumuruc <denis.tumuruc@energy-community.org>; carolina.novac@energie.gov.md; nicolae.magdil@energie.gov.md
Cc: Gkiaouris, Georgios <Giaourig@ebrd.com>; Hanif, Adil <HanifA@ebrd.com>; Westbroek, Marise <WESTBROM@ebrd.com>
Subject: Re: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie [OU]

Dear Mr Tumuruc,
Dear Mr Magdil,

We note that the Ministry has launched today the final public review round on draft amendments to Law nr. 10/RES Law. Glad to see the draft reach this stage!

Per my last email, can you please clarify whether the international arbitration aspects (reiterated from our letter of July 2022) have been considered/introduced in any way?

Also, from the Summary Issues/Tabela de sinteza, one of our questions from our letter of 25 April 2023 doesn't seem to have been answered, namely the following (item iii in bold underlined text below):

b. Differentiate the transitional balancing arrangements between: (i) when the eligible producer is receiving support under a feed-in tariff (i.e. before electricity is sold in the day-ahead market) and no liquid intraday market exists; and (ii) when the eligible producer is receiving support under a contract-for-difference (CFD) and no liquid intraday market exists.

i. In case (ii), the eligible producer will sell electricity in the day-ahead market and receive revenues on the basis of nominated electricity. The transitional balancing market arrangements should account for this so that any penalties applied should ensure that revenues earned from nominated electricity (and that is ultimately not produced) are accounted for. Likewise, the transitional balancing arrangements should also account for cases where more electricity is produced than what was nominated (and therefore paid for) in the day-ahead market.

ii. At present, paragraphs 8 and 9 do not account for the trading of electricity in the day-ahead market (referring only to the fixed tariff or the fixed price; we understand that the latter is referring to the strike price underpinning the CFD).

iii. We would also highlight that the system of penalties should (in addition to being predictable) provide an incentive to forecast accurately. The penalties are currently different between the cases where the eligible producer underforecasts and the cases when the eligible producer over-forecasts. We recommend that this is reviewed carefully to ensure that eligible producers have incentives to forecast accurately when the transitional balancing arrangements are in operation.

Looking forward to your clarifications.

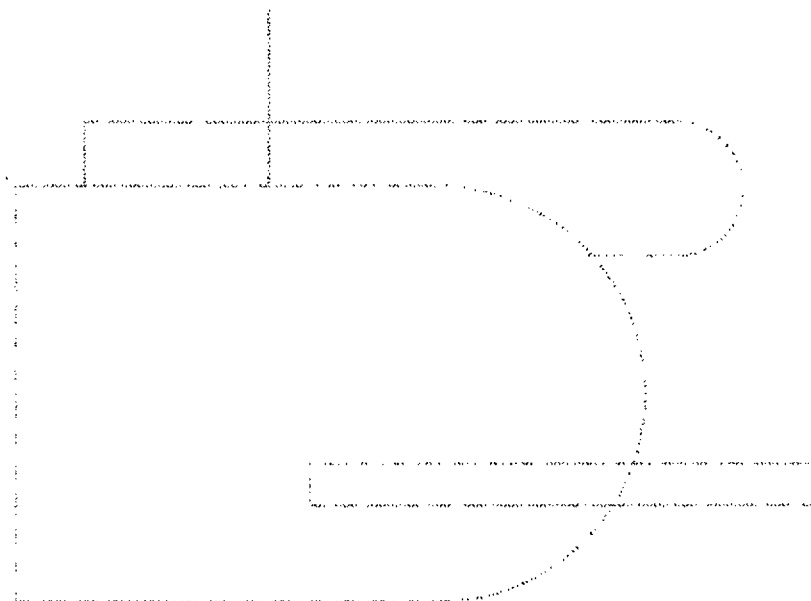
Thank you and kind regards,
Alexandru Cosovan

Get Outlook for iOS

From: Cosovan, Alexandru <CosovanA@ebrd.com>
Sent: Tuesday, July 25, 2023 2:20 PM
To: Denis Tumuruc <denis.tumuruc@energy-community.org>; carolina.novac@energie.gov.md <carolina.novac@energie.gov.md>; nicolae.magdil@energie.gov.md <nicolae.magdil@energie.gov.md>

Cc: Gkiaouris, Georgios <Giaourig@ebrd.com>; Hanif, Adil <HanifA@ebrd.com>; Westbroek, Marise <WESTBROM@ebrd.com>

Subject: RE: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie [OU]

OFFICIAL USE

Dear Mr. Tumuruc,

Thank you for sharing the most recent version of amendments to the RES Law and the summary of issues resulting from the public consultations so far.

We will share them with the Consultants to get their views as well in the meantime (with the main focus on auctions related matters or those affecting utility-scale projects).

I note that a response is still pending on the first of the issues (e.g. transitional arrangements for balancing responsibility) that we have flagged in our letter form 25 April 2023. We hope Ministry of Energy colleagues could help clarify it as well.

In addition, in the context of the public consultations on the revisions to the RES Law, it would be appreciated if you and/or Ministry Colleagues could also confirm the extent to which **the other issues we have raised at an earlier stage back in 2022 have been addressed. I attach hereto our letter from 26 July 2022 for ease of reference.**

With thanks and best regards,
Alexandru Cosovan

From: Denis Tumuruc <denis.tumuruc@energy-community.org>

Sent: 25 July 2023 11:29

To: Cosovan, Alexandru <CosovanA@ebrd.com>

Cc: nicolae.magdil@energie.gov.md

Subject: RE: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie

CAUTION: External Email. Do you know the sender? Consider whether the email is safe before opening links or attachments. If in doubt, contact the IT Service Desk.

Dle Cosovan,

rog să găsiți în anexă documentele ușor revizuite, precum și o versiune in track-changes a legii, pentru o navigare mai facilă prin modificările aduse la proiectul supus inițial consultărilor (în luna aprilie)

Denis Tumuruc
Senior Energy Expert
Project Management Unit

Energy Community
Secretariat
Stefan cel Mare si Sfânt
Boulevard 180
MD-2004 Chisinau, Moldova

Mobile +37 368 067 919
Mobile +43 (0)664 883 685 43
Email denis.tumuruc@energy-community.org
Web www.energy-community.org

This message may be privileged and confidential. It is intended only for the use of the addressee named above. If you are not the intended recipient, any unauthorised dissemination, distribution or copying is illegal. If you have received this communication in error, you should kindly notify the sender by reply email and destroy this message. We do not guarantee security or completeness of information hereby transmitted. We shall not incur any liability resulting from accessing any of the attached files which may contain a virus or the like.

Please consider the environment before printing this e-mail.

Follow us

From: Denis Tumuruc
Sent: Tuesday, July 25, 2023 9:51
To: Cosovan, Alexandru <CosovanA@ebrd.com>
Cc: nicolae.magdil@energie.gov.md
Subject: proiect de modificare L10, la ziua de 24 iulie

Dle Cosovan,
Vă salut.

Rog să vedeți în anexă două documente – proiectul de lege si sinteza propunerilor.
Documentele încă nu sunt finale, inclusiv poziția MoE la prima întrebare BERD (avizul din 25.04) nu a fost pe deplin formulată.

Rămân la dispoziția Dvs.

Denis Tumuruc
Senior Energy Expert
Project Management Unit

Energy Community
Secretariat
Stefan cel Mare si Sfânt
Boulevard 180
MD-2004 Chisinau, Moldova

Mobile +37 368 067 919
Mobile +43 (0)664 883 685 43
Email denis.tumuruc@energy-community.org
Web www.energy-community.org

This message may be privileged and confidential. It is intended only for the use of the addressee named above. If you are not the intended recipient, any unauthorised dissemination, distribution or copying is illegal. If you have received this communication in error, you should kindly notify the sender by reply email and destroy this message. We do not guarantee security or completeness of information hereby transmitted. We shall not incur any liability resulting from accessing any of the attached files which may contain a virus or the like.

Please consider the environment before printing this e-mail.

Follow us

OFFICIAL USE

To learn more about EBRD classifications, visit www.ebrd.com/ic

This message may contain privileged information. If you have received this message by mistake, please keep it confidential and return it to the sender.

Although we have taken steps to minimise the risk of transmitting software viruses, the EBRD accepts no liability for any loss or damage caused by computer viruses and would advise you to carry out your own virus checks.

The contents of this e-mail do not necessarily represent the views of the EBRD.

OFFICIAL USE

To learn more about EBRD classifications, visit www.ebrd.com/ic

Ministerul Energiei al Republicii Moldova
MD-2012, mun. Chişinău,
Piaţa Marii Adunări Naţionale 1
secretariat@energie.gov.md
nicolae.magdil@energie.gov.md

Scrisoare de ieşire 0505/144774-20230814
La nr. de intrare 20230731-75813

Stimate dle Victor Parlicov,

Luând în vedere faptul că *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023, necesită o studiere și examinare minuțioasă, în conformitate cu prevederile art. 92 „Legea cu privire la energia electrică” nr. 107 din 27/05/2016, solicităm prelungirea termenului de prezentare a avizului până la data de 18.08.2023.*

Cu această ocazie, vă asigurăm de întreaga noastră colaborare.

Cu respect
Galina Porohonciuc
Administrator ÎCS „Premier Energy” SRL

Digitally signed by Porohonciuc Galina
Date: 2023.08.14 14:32:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex.: S. Codreanu
Tel.: 022431441

Anexă: Aviz la „Legii nr. 10/26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile” de la Premier Energy Distribution SA

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 3. Noțiuni principale</p> <p>garanție de bună execuție a contractului - mijloace financiare depuse de către un potențial producător la dispoziția Guvernului, în cazul oferirii statutului de producător eligibil în cadrul licitației, Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în cazul confirmării statutului de producător eligibil de energie electrică, pentru asigurarea realizării obligațiilor contractuale privind construcția și punerea în funcțiune a centralei electrice de producere din surse regenerabile.</p>	<p>Articolul 3. Noțiuni principale</p> <p>garanție de bună execuție - mijloace financiare depuse de către un potențial producător la dispoziția Guvernului, în cazul oferirii statutului de producător eligibil în cadrul licitației, Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în cazul confirmării statutului de producător eligibil de energie electrică, pentru asigurarea realizării obligațiilor contractuale privind construcția și punerea în funcțiune a centralei electrice de producere din surse regenerabile, sau operatorilor de sistem la emiterea avizelor de racordare.</p>	<p>In conformitate cu modificare din art. 28 (4¹)</p>
<p>Articolul 28: Accesul la rețea</p> <p>(1¹) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, inclusiv prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, beneficiază de o procedura simplificată de racordare la rețea a centralei electrice de mici dimensiuni, prin intermediul unei notificări simplificate cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute. Procedura de notificare simplificată este descrisă în Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și</p>	<p>Articolul 28: Accesul la rețea</p> <p>(1¹) Prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile cu puterea instalată de nu depășește 10 kW, beneficiază de o procedura simplificată de racordare la rețea a centralei electrice de mici dimensiuni, prin intermediul unei notificări simplificate cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute. Procedura de notificare simplificată este descrisă în Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat în conformitate cu Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.</p>	<p>Se propune până la 10 kW fiind o putere optimă pentru o centrala deținută de un consumator casnic și care nu are un impact considerabil asupra rețelelor de distribuție. La fel nu poate fi aplicat pentru alți producători deoarece pentru ei sunt exigente specifice de funcționare în paralel cu rețeaua electrica, inclusiv din punct de vedere a securității, fiabilității și calității serviciilor prestate.</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat în conformitate cu Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică		
<p>Articolul 28: (4¹) Operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție a energiei electrice, la eliberarea avizelor de racordare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, percepe din partea solicitantului a cărui unitate de generare depășește 200 kW, în conformitate cu condițiile și termenii stabiliți în Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, o garanție de bună execuție.</p>	<p>Articolul 28: (4¹) Operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție a energiei electrice, la eliberarea avizelor de racordare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, percepe din partea solicitantului a cărui unitate de generare depășește 200 kW, în conformitate cu condițiile și termenii stabiliți în Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, o garanție de bună execuție. Cuantumul garanției de bună execuție pentru 1 kW putere instalată va fi aprobată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. În cazul în care un producător nu îndeplinește avizul de racordare în termenul stabilit din acesta, avizul este anulat, iar garanția de bună execuție va fi utilizată de operatori pentru întărirea rețelelor electrice.</p>	<p>Este necesar de specificat valoarea garanției de buna execuție ori sa punem în sarcina Reglementatorului. Această valoare trebuie să fie una care ar descuraja blocarea rețelei cu avize de racordare solicitate iresponsabil. De asemenea este necesar de scris cum se va gestiona restituirea garanției solicitantului sau transferul acesteia în folosul operatorului.</p>
<p>Articolul 30: (5) a) fiecare activitate reglementată se desfășoară în cadrul unui grup de echilibrare distinct;</p>	<p>Articolul 30: (5) a) fiecare activitate reglementată se desfășoară în cadrul unui sub grup de echilibrare distinct;</p>	<p>Cu cât mai redus va fi grupul de echilibrare cu atât mai reduse sunt efectele acestui grup, din aceste considerente în cadrul unui grup de echilibrare pot fi integrate mai multe subgrupuri de echilibrare. Algoritmii de funcționare a grupului de echilibrare ar fi oportuni să fie reglementați de ANRE la fel cum este și în România.</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 37: (1) Ultima propoziție: În acest interval de timp, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ajustează preturile fixe/ de exercitare stabilite în cadrul licitației și tarifele fixe în conformitate cu metodologia aprobată și în funcție de evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de USD.”</p>	<p>Articolul 37: (1) Ultima propoziție: În acest interval de timp, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ajustează preturile fixe/ de exercitare stabilite în cadrul licitației și tarifele fixe în funcție de evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de USD.”</p>	<p>Este suficient ca fie specificat parametrul cu care se ajustează ori de indicat numai metodologia.</p>
<p>Articolul 39: (3) Ultima propoziție: Operatorul de sistem, la rețelele căruia este conectată centrala electrică a beneficiarului mecanismului contorizării nete, îl notifică despre posibilitatea comunicării în format electronic a datelor lunare, sau cumulativ pentru ultimele 12 luni, la intervenirea termenului stabilit în conformitate cu alin. (4), lit. b), cu privire la activitatea de generare a energiei electrice din surse regenerabile, disponibilă pe invertor/ invertoare.</p>	<p>Articolul 39: (3) Ultima propoziție – se exclude</p>	<p>Nu este clară necesitatea acestei comunicări. Se propune excluderea acestei prevederi. Dacă această prevedere a fost inclusă cu scopul determinării unei statistici a energiei electrice real generate, pot fi aplicate metode analitice pentru estimare.</p>
<p>Articolul 39: (4) Ultima propoziție: Operatorul sistemului de distribuție va înainta furnizorului plata pentru serviciul de distribuție prestat pentru locul de consum</p>	<p>Articolul 39: (4) Ultima propoziție – se exclude</p>	<p>Se propune excluderea acestei prevederi deoarece prosumatorul va fi pus în situația să achite serviciile de sistem dublu, atunci când generează și atunci când consumă această energie electrică. Pe altă parte, producătorii de energie electrică care sunt racordați la rețelele de distribuție sunt exonerati de plata cărora servicii de sistem. Contorizarea netă este o schemă de sprijin care a fost inițiată în anumite condiții</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
respectiv, determinat ca diferența dintre cantitatea de energie electrică consumată din rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii și cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii.;		și nu este corect ca pe parcurs aceste condiții să fie modificate.
Articolul 39: (8) b ¹) cantitatea de energie electrică generată, lunar și/sau cumulativ pentru 12 luni, după cum a fost recepționată de la beneficiarii mecanismului de contorizare netă conform alin. (3), și/sau estimată de operatorii sistemelor de distribuție.	Articolul 39: (8) b1) cantitatea de energie electrică generată, lunar și/sau cumulativ pentru 12 luni, estimată conform procedurii aprobate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.	Acumularea de date de pe invertoarele producătorilor este un proces anevoios, care va genera și pierderi de informație sau interpretări, astfel, OSD ori furnizorul, aplicând metode analitice, vor estima aceste valori în baza unei proceduri aprobate de ANRE.
Articolul 39¹: (1) b) centrala electrică a prosumatorului funcționează în mod paralel și sincron cu rețeaua electrică. Centrala electrică este echipată cu un mecanism de protecție care deconectează automat centrala electrică de la rețeaua electrică și întrerupe livrarea energiei electrice în rețea în cazul în care este întreruptă livrarea energiei electrice către consumatorul final, deținător al centralei electrice;	Articolul 39¹: (1) b) centrala electrică a prosumatorului funcționează în mod paralel și sincron cu rețeaua electrică. Centrala electrică este echipată cu un mecanism de protecție care deconectează automat centrala electrică de la rețeaua electrică și întrerupe livrarea energiei electrice în rețea în cazul în care este întreruptă livrarea din rețea a energiei electrice către consumatorul final, deținător al centralei electrice;	Precizarea respectivă aduce claritate în privința direcției fluxurilor de energie – în rețea / din rețea.
Articolul 39¹: (1) c) capacitatea totală instalată a centralei electrice (centralelor electrice) a prosumatorului este egală sau mai mică decât	Articolul 39¹: (1) c) capacitatea totală instalată a centralei electrice (centralelor electrice) a prosumatorului se înscrie în limitele stabilite de Guvern în	O redacție similară este aplicată pentru contorizarea netă la art.39 alin.(6).

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică pentru respectivul loc de consum, se încadrează în plafonul de capacitate individuală stabilit de Guvern, dar nu depășește 200 kW. Capacitatea totală a centralei electrice poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite zone, din cauza limitărilor tehnice din rețeaua electrică în zonele respective, iar cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de autoconsumatorul de energie electrică din surse regenerabile poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite perioade de timp. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică monitorizează aceste cazuri și acțiunile întreprinse de operatorii de sistem în vederea soluționării acestor limitări și este responsabilă de soluționarea litigiilor dintre operatorii de sistem și prosumatori;</p>	<p>conformitate cu art. 10 lit. e1) și în condițiile în care au obținut avizul de racordare a centralei electrice. Capacitatea totală a centralei electrice poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite zone, din cauza limitărilor tehnice din rețeaua electrică în zonele respective, iar cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de autoconsumatorul de energie electrică din surse regenerabile poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite perioade de timp. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică monitorizează aceste cazuri și acțiunile întreprinse de operatorii de sistem în vederea soluționării acestor limitări și este responsabilă de soluționarea litigiilor dintre operatorii de sistem și prosumatori;</p>	
<p>Articolul 39¹: (1) d) la punctul de conectare al unui prosumator, acesta are obligația instalării unui echipament de măsurare bidirecțional care înregistrează orar energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea, sau două echipamente de măsurare unidirecționale cu înregistrare orară, într-un</p>	<p>Articolul 39¹: (1) d) la punctul de conectare al unui prosumator, acesta are obligația instalării unui echipament de măsurare bidirecțional care înregistrează pe interval energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea, sau două echipamente de măsurare unidirecționale cu</p>	<p>Contoarele vor măsura energia electrică pe interval, fără a specifica orar. Specificarea parametrilor tehnici, măsurarea orară sau la fiecare 15 min sau 5 min se va realiza în Regulamentul corespunzător. Nu este clară necesitatea acestei comunicări. Se propune excluderea acestei prevederi. Dacă această prevedere a fost inclusă cu scopul determinării unei statistici a energiei electrice real generate, pot fi aplicate</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>loc ușor accesibil pentru citirea datelor. Operatorul de sistem, la rețelele căruia este conectată centrala electrică a prosumatorului, îl notifică despre posibilitatea comunicării în format electronic a datelor lunare, sau cumulativ pentru ultimele 12 luni, la intervenirea termenului stabilit în conformitate cu alin. (4), lit. b), cu privire la activitatea de generare a energiei electrice din surse regenerabile, disponibilă pe inverter/ invertoare.</p>	<p>înregistrare pe interval, într-un loc ușor accesibil pentru citirea datelor.</p>	<p>metode analitice pentru estimare. Transmiterea informațiilor va fi una anevoioasă.</p>
<p>Articolul 39²: (1) b) prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, în condițiile în care sunt respectate plafoanele de capacitate individuală, după cum sunt stabilite de Guvern în conformitate art. 10, lit. e1), au dreptul la o remunerare pentru surplusul de energie electrică livrată în rețea, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un sold, calculat pe baza valorii energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă), care se ia în considerare la întocmirea facturilor de energie electrică de către furnizor. Prețul și/sau modalitatea de stabilire a prețului la care are loc conversia cantității de energie electrică livrată în rețea</p>	<p>Articolul 39²: (1) b) prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile, în condițiile în care sunt respectate plafoanele de capacitate, după cum sunt stabilite de Guvern în conformitate art. 10, lit. e1), au dreptul la o remunerare pentru surplusul de energie electrică livrată în rețea, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un sold, calculat pe baza valorii energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă), care se ia în considerare la întocmirea facturilor de energie electrică de către furnizor. Prețul și/sau modalitatea de stabilire a prețului la care are loc conversia cantității de energie electrică livrată în rețea în mijloace financiare și de utilizare a acestor mijloace financiare ce se acumulează în</p>	<p>Necesar de revăzut dacă un astfel de mecanism este viabil. Probabil că acest mecanism este valabil pentru furnizorii ne reglementați și pentru cei reglementați, prin decizia ANRE, a se vedea în continuare p. 2) al acestui articol.</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
în mijloace financiare și incluse în sold, este indicat în anexă la contractul de furnizare a energiei electrice.	soldul monetar, este specificată în anexă la contractul de furnizare a energiei electrice.	
<p>Articolul 39⁴:</p> <p>(5) Capacitatea centralei electrice (centralelor electrice) a/ale operatorului sistemului de distribuție închis este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică, dar nu depășește 200 kW.</p> <p>(6) Capacitatea centralei electrice (centralelor electrice) a/ale utilizatorului sistemului de distribuție închis este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică sau operator al sistemului de distribuție închis, dar nu depășește 200 kW.</p>	<p>Articolul 39⁴:</p> <p>(5) Capacitatea centralei electrice (centralelor electrice) a/ale operatorului sistemului de distribuție închis este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică, dar nu depășește limitele stabilite de Guvern în conformitate cu art. 10 lit. e1).</p> <p>(6) Capacitatea centralei electrice (centralelor electrice) a/ale utilizatorului sistemului de distribuție închis este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică sau operator al sistemului de distribuție închis, dar nu depășește limitele stabilite de Guvern în conformitate cu art. 10 lit. e1).</p>	O redacție similară este aplicată pentru contorizarea netă la art.39 alin.(6).
<p>Articolul 39⁵:</p> <p>(2) b) comunitatea de energie din surse regenerabile este o persoană juridică autonomă, care acționează în nume propriu și poate exercita drepturi și poate fi supusă unor obligații independent de membrii și acționarii săi. Comunitatea este controlată și gestionată de acționarii sau membrii săi, care sunt localizați în proximitatea unităților de generare a energiei prin valorificarea</p>	<p>Articolul 39⁵:</p> <p>(2) b) comunitatea de energie din surse regenerabile este o persoană juridică autonomă, care acționează în nume propriu și poate exercita drepturi și poate fi supusă unor obligații independent de membrii și acționarii săi. Comunitatea este controlată și gestionată de acționarii sau membrii săi, care sunt localizați în proximitatea unităților de generare dar nu mult de 500 m a energiei prin valorificarea potențialului regenerabil dezvoltate de comunitate;</p>	Care sunt criteriile prin care se stabilește dacă localizarea este în proximitatea unităților de generare, am propus 500 m.

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
potențialului regenerabil dezvoltate de comunitate;		
<p>Articolul 40: (2) a) deținătorii centralelor electrice de producere a energiei electrice din surse regenerabile conectate la rețelele de distribuție, cu o capacitate mai mare de 200 kW, sunt obligați să instaleze sisteme de transmitere a datelor cu privire la activitatea de producere în timp real și să asigure transmiterea acestora către Operatorii sistemelor de distribuție;</p>	<p>Articolul 40: (2) a) deținătorii centralelor electrice de producere a energiei electrice din surse regenerabile conectate la rețelele de distribuție, cu excepția centralelor conform mecanismelor de sprijin descrise în art. 39, 39¹, 39², 39³, 39⁴, sunt obligați să instaleze sisteme de transmitere a datelor cu privire la activitatea de producere în timp real și să asigure transmiterea acestora către Operatorii sistemelor de distribuție;</p>	<p>Conform solicitărilor Moldelectrica, se necesită transmiterea datelor relevante (P, Q, U, I) pentru toate centralele de producere a EE. Adicional este necesar de stabilit măsuri de constrângere în situația în care aceștia nu asigură mentenanța și înlocuirea echipamentelor de transmitere a datelor.</p>
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii Punct nou</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (1) e) înaintează propunerea de modificare la Codul Fiscal cu privire la scutirea de TVA cu drept de deducere la importul echipamentelor utilizate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile și care au o durată de fabricație ce nu depășește 48 de luni.</p>	<p>Scutire de TVA ar veni în susținerea producătorilor de energie din surse regenerabile ce aduc echipamente noi, mai ales având în vedere că unii dintre acești producători ar putea să vândă energia electrică în condiții de piață. Evident aceasta va contribui la scăderea costurilor per instalație.</p>
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (5) a) în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și amenajării</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (5) a) în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și amenajării teritoriului, autorizării executării</p>	<p>Consideram ca aceasta poate fi aplicat numai pentru prosumatori până la 10 kW, pentru capacitați mai mari trebuie sa fie emis aviz de racordare deoarece sunt necesare verificări adiționale, verificări din punct de vedere a securității, fiabilității, calității etc.</p>

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>teritoriului, autorizării executării lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate, stabilite la art. 28, alin. (1¹). Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, inclusiv cele deținute de prosumatori, sau centrale electrice din surse regenerabile instalate în cadrul unor proiecte demonstrative, cu o capacitate electrică unitară sau agregată de 50 kW sau mai puțin, cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute.</p>	<p>lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate, stabilite la art. 28, alin. (11). Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, inclusiv cele deținute de prosumatori, cu o capacitate electrică unitară sau agregată de 10 kW sau mai puțin, cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute.</p>	

Republica Moldova

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ANRE

str. Alexandr Pușkin, nr. 52/A, MD-2005 Chișinău, Tel: 022 823 955, anre@anre.md, <http://www.anre.md>

Nr. 06-01/ 1176 din 28.04.2023
La nr. 18-69-3580

Ministerul Energiei
secretariat@energie.gov.md
nicolae.magdil@energie.gov.md
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE/Agenția) a examinat proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), remis spre avizare de către Ministerul Energiei și intervine cu următoarele obiecții și propuneri.

1. La pct. 3, art. 1, se propune de expus fraza a 2-a în următoarea redacție, după cum urmează:

„Legea definește normele referitoare la schemele de sprijin, garanțiile de origine, procedurile administrative aplicabile, autoconsumul de energie electrică produsă din surse regenerabile, cooperare regională, accesul producătorilor de energie din surse regenerabile la rețele, precum și alte prevederi necesare întru atingerea unui consum mai mare al energiei din surse regenerabile de economia națională.”

Expunerea propoziției în redacția propusă o considerăm necesară și oportună, deoarece redă mai explicit scopul și obiectivele urmărite la elaborarea și aprobarea legii enunțate.

2. La pct. 4, art. 3, se propune de modificat titlul noțiunii de „autoconsumator de energie din surse regenerabile” în „autoconsumator de energie electrică din surse regenerabile”.

Totodată, propunem de modificat noțiunea de „autoconsumator de energie electrică din surse regenerabile” în următoarea redacție, după cum urmează:

„autoconsumator de energie electrică din surse regenerabile”- consumator final care produce energie electrică din surse regenerabile pentru propriul consum și care poate stoca sau comercializa energia electrică din surse regenerabile produsă, cu condiția ca, în cazul unui autoconsumator non-casnic de energie electrică din surse regenerabile, aceste activități să nu constituie activitatea sa comercială sau profesională de bază”.

De asemenea, este oportun de modificat și titlul noțiunii de „autoconsumatori de energie din surse regenerabile care acționează în mod colectiv” și de expus în următoarea redacție: *„autoconsumatori de energie electrică din surse regenerabile care acționează în mod colectiv”, – un grup de cel puțin doi autoconsumatori de energie electrică din surse regenerabile, care se află în aceeași clădire, sau clădire cu mai multe apartamente;”*

Argumentare: Operarea prezentei modificări este necesară pentru a reda sensul exact al noțiunilor și a exclude interpretările divergente la aplicarea legii respective. La caz, în lege se intenționează de reglementat noțiunea de autoconsumator de „energie electrică”, dar nu de alte forme de energie.

Astfel, se propune de completat după caz în întreg textul proiectului cu cuvântul „electrică”.

3. La pct. 4, art. 3 se propune de exclus noțiunea de „piață pe parcursul zilei lichidă”.

Considerăm că, această noțiune nu are tangență cu prevederile Legii nr. 10/2016, dar ar putea fi inserată în Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

4. La pct. 4, art. 3 din noțiunea „încălzire sau răcire centralizată” **de exclus sintagma** „sau surse descentralizate de producție.”

Argumentare: Investițiile privind evaluarea întregului sistem termoeenergetic sub aspect tehnic și economic, în vederea identificării, valorificării și dezvoltării unei infrastructurii de răcire centralizată, necesită mijloace financiare majore, atât în partea ce vizează reutilizarea CET/CT, cât și resistemizarea rețelelor de distribuție interioare. Un factor nu mai puțin semnificativ ce ar trebui luat în calcul este și faptul că durata anuală de funcționare a instalațiilor frigorifice nu depășește nici 4 luni și investiția se va amortiza într-un interval îndelungat de timp. Pentru promovarea sistemului de răcire centralizat, este necesar de a fi identificate resurse financiare, și acordat suportul în implementarea lor.

5. La pct. 4, art. 3 propunem de modificat noțiunea „garanție de bună execuție a contractului” după cum urmează:

„garanție de bună execuție a contractului –mijloace financiare depuse de către solicitant la dispoziția Guvernului, în cazul oferirii statutului de producător eligibil în cadrul licitației, sau Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în cazul confirmării statutului de producător eligibil de energie electrică, pentru asigurarea realizării obligațiilor contractuale privind construcția și punerea în funcțiune a centralei electrice de producere din surse regenerabile”.

Argumentare: Potrivit dicționarului, noțiunea de *beneficiu* semnifică câștig, profit sau folos pe care îl are cineva (de pe urma unei situații, activități etc.), iar în contextul depunerii garanției, aceasta poate fi rambursată la contul deponentului. Prin urmare, propunem ca sintagma „în beneficiul” să fie substituită cu sintagma „la dispoziția”.

6. La pct. 7, art. 7 sintagma „Legii nr. 139/2016 cu privire la eficiența energetică” de substituit cu sintagma „Legii nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică”.

7. La pct. 8, art. 8 alin.(6), lit. b) se propune a fi exclus.

8. La pct. 14, art. 14, alin. (1), lit. c) propunem de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„c) elaborează și aprobă modelul contractului pentru diferențe, modelele contractelor reglementate pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, condițiile de procurare a energiei electrice de la autoconsumatorul de energie electrică din surse regenerabile, - anexă la contractul de furnizare a energiei electrice;”

Argumentare: Considerăm că, legislația trebuie simplificată, pentru a garanta că normele juridice sunt înțelese de toți cetățenii, precum și pentru a respecta principiul de claritate al legii.

Consumatorul final (care poate fi concomitent și autoconsumator de energie electrică produsă din surse regenerabile) are încheiat contract de furnizare a energiei electrice cu furnizorul și respectiv este oportun de a completa acest contract cu o anexă privind achiziționarea surplusului de energie electrică produsă de sursa regenerabilă de energie și livrată în rețeaua electrică de către consumatorul final. Furnizorul achită plata pentru cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de către consumatorul final.

9. La pct. 14, art. 14, alin. (1) lit. e¹) conținutul normei este identic cu alin. (6) din legea în vigoare.

Prin urmare, considerăm necesar și oportun de a exclude alin. (6) pentru a nu dubla conținutul normelor legale.

10. La pct. 14, art. 14 alin.1 g¹) de expus în următoarea redacție:

g¹)„stabilește prețuri plafon **de comercializare** pentru biocarburanții produși local, pe categoriile stabilite la art. 26⁷, alin. (1), lit. a) - d), în corespundere cu prețul de comercializare a biocarburanților

pe piețele europene, care urmează a fi considerate în contextul obligației importatorilor de produse petroliere principale de procurare a biocarburanților produși local”

Argumentare: Articolul vizat conține doar prevederi generale fără a fi specificat modul de calcul a prețurilor plafon.

În acest context, considerăm necesară și oportună specificarea în textul legii a componentelor prețului, factorilor de influență și parametrii tehnici care urmează a fi luate în calcul la stabilirea prețurilor plafon pentru fiecare tip de biocarburant pentru categoriile stabilite la art. 26⁷, alin. (1), lit. a) - d).

De exemplu: prețul de achiziție sau costul de producție a biomasei, consumurile și cheltuielile de producere a biocarburanților, randamentul procesului de fabricare (care diferă substanțial de la un tip de biocarburant la altul), conținutul energetic al biocarburanților, etc.

La fel, nu este suficient de reglementat modul în care urmează a fi luat în considerare prețul de comercializare a biocarburanților pe piețele europene, care este sursa de informare și unde s-ar regăsi acesta în formula de calcul a prețului plafon.

Prin urmare, se propune prin analogie cu Legea nr. 461/2001 privind piața produselor petroliere, indicarea în textul legii a formulei de calcul a prețurilor plafon în corelare cu cotațiile Platts pentru fiecare tip de biocarburant conform categoriilor stabilite la art. 26⁷, alin. (1), lit. a)-d).

11. La pct. 18, art. 21, alin. (6) de expus în următoarea redacție:

„(6) Activitatea de producere a biocarburantului și activitatea de amestec a biocarburantului cu carburant, se desfășoară după înregistrarea solicitanților în registrul instituit și ținut în conformitate cu un regulament elaborat și aprobat de Agenție. Solicitanții pot cere înregistrarea sa în Registru dacă întrunesc următoarele condiții:

- a) Sunt înregistrați în calitate de întreprinderi în Republica Moldova, prezintă documente confirmative în acest sens și nu se află în procedură de insolvență;
- b) Prezintă situațiile financiare pentru ultima perioadă de gestiune, sau extrasul din contul bancar în cazul inițierii afacerii;
- c) Prezintă documente care confirmă dotarea tehnică cu utilaj necesar pentru desfășurarea activității.

Argumentare: Având în vedere faptul că genurile respective de activitate nu se reglementează prin licențiere, este necesar de stabilit condiții clare privind cerințele care urmează a fi întrunite pentru inițierea activității respective.

Totodată, este necesară evidența strictă a producătorilor de biocarburanți, în scopul realizării sarcinilor impuse de proiect privind stabilirea prețurilor plafon, colectarea rapoartelor semestriale și monitorizarea acestora.

12. La pct. 19, art. 24 alin. (1) și (2) conține prevederi vagi, prin urmare considerăm necesar să fie reformulate, astfel încât normele articolului să fie redactate cu suficientă precizie și claritate pentru a atinge scopul legitim urmărit de autor.

Articolul urmează să prevadă cine și care „cerințe tehnice minime” trebuie să definească, modalitatea elaborării și aprobării lor, precum și definirea actului prin care vor fi adoptate.

Suplimentar menționăm că, sintagma „cerințele tehnice minime pentru echipamente” are un conținut vast și prezumă inclusiv cerințe privind acreditarea și evaluarea conformității echipamentelor, care nu țin de competența funcțională a ANRE.

Mai mult ca atât, ANRE nu dispune de atribuții în domeniul de etichetare ecologică, energetică, eficiență energetică, prin urmare autorul urmează să prevadă expres instituția responsabilă de fiecare domeniu, prin prisma atribuțiilor Agenției stipulate în Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică și Legea nr. 107 din 27.05. 2016 cu privire la energie electrică.

13. La pct. 22, art. 26¹ alin.(1) propunem ca după cuvântul „efect de”, de completat cu cuvântul „seră”.

14. La cap. IV¹, art. 26⁵ propunem de expus în următoarea redacție:

(1) Unitățile termoelectrice, în sensul Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, conectează instalațiile producătorilor de energie termică din surse regenerabile și furnizorii de căldură reziduală la rețeaua termică și achiziționează energia termică sau frigul produs din surse regenerabile de energie de la respectivii producători.

(2) O unitate termoelectrică poate refuza conectarea instalațiilor producătorului de energie termică din surse regenerabile sau procurarea energiei termice sau frigului, după cum este stabilit în alin. (1), în următoarele condiții:

(a) sistemul este lipsit de capacitatea necesară din cauza altor producători de energie termică sau răcire reziduală, energie termică sau frig din surse de energie regenerabilă sau produse prin cogenerare de înaltă eficiență;

(b) energia termică sau frigul de la un furnizor terț nu întrunește parametrii tehnici necesari pentru conectarea și asigurarea funcționării fiabile și sigure a sistemului de alimentare centralizată cu energie termică sau sistemul centralizat de răcire; sau

(c) unitatea termoelectrică demonstrează că asigurarea accesului la rețea ar duce la o creștere excesivă a costurilor pentru energia termică furnizată sau frigul pentru consumatori, în comparație cu costurile utilizării surselor existente de producere a energiei termice sau frigului.

(3) Atunci când o unitate termoelectrică refuză conectarea instalațiilor unui producător de energie termică sau frig în conformitate cu alin. (2), aceasta trebuie să furnizeze informații producătorului și Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică cu privire la motivele refuzului, precum și condițiile care trebuie îndeplinite și măsurile care trebuie implementate la nivel de rețea termică pentru a permite racordarea instalațiilor acestuia.

(4) Unitățile termoelectrice care gestionează sisteme de alimentare centralizată cu energie termică și/sau sisteme centralizate de răcire descrise de următoarele performanțe sau caracteristici, sunt exceptate de obligația stabilită la alin. (1):

(a) sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire;

(b) sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire care exploatează centrale electrice de termoficare în regim de cogenerare de înaltă eficiență;

(c) sisteme de alimentare centralizată cu energie termică și sisteme centralizate de răcire care, în baza planurilor și conceptelor de dezvoltare, sprijinite, după caz, de planurile investiționale, aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, către data de 31 decembrie 2025 ar deveni sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire;

(d) sistem de alimentare centralizată cu energie termică și sistem centralizate de răcire cu o putere termică nominală totală sub 20 MW.

(5) Unitatea termoelectrică descrie și publică pe pagina sa web oficială condițiile și procedurile de conectare la rețeaua termică și achiziționarea energiei termice și frigului din surse regenerabile de energie și căldurii sau frigului rezidual, în conformitate cu un regulament aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.

Argumentare: Considerăm că o normă de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, claritate, astfel încât să nu se admită interpretări eronate, prin urmare textul a fost completat pentru a atinge scopul urmărit de autor.

15. La pct. 23, art. 26⁵, art. 26⁶ termenul *31 decembrie 2025* stabilit în articolele 26⁵ alin. (4) și (5), art. 26⁶ alin. (2) și (6), reprezintă termenul când unitățile termoelectrice ar deveni sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire, sau acest termen este stabilit pentru aprobarea și publicarea planurilor și conceptelor de dezvoltare, planurilor investiționale, aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Or art. 26⁵ alin. (6) prevede **termenul de aprobare și publicare** pe paginile sale web oficiale a unui **plan de măsuri pentru îmbunătățirea**

performanțelor în vederea corespunderii criteriilor înaintate față de un sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire **până la 31 decembrie 2025**, iar art. 26⁶ alin. (6) prevede (...) *conectarea în mod obligatoriu la sistemele eficiente de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire, sau la cele care în condițiile prevederii de la art. 26⁵, alin. (6) ar deveni astfel către 31 decembrie 2025.*

Astfel, termenul de aprobare a planului de măsuri pentru îmbunătățirea performanțelor în vederea corespunderii criteriilor înaintate față de un sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și termenul când un sistem de alimentare centralizată ar deveni sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire este același.

16. La pct. 23, la art. 26⁶ de exclus alin. (2).

Argumentare: Art. 42, alin. (7) al Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării prevede că *deconectarea de la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică, inclusiv cu scopul conectării la o altă sursă de alimentare cu energie termică, este interzisă, cu excepția cazurilor în care studii de fezabilitate demonstrează rentabilitatea economică a deconectării. Studiul de fezabilitate elaborat se coordonează cu Agenția pentru Eficiență Energetică.*

17. La pct. 23, de exclus art. 26⁶ alin. (3) prevederile stipulate în art. (8) și (9) al Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, lege sectorială, prevede condițiile cumulative privind procedura de deconectare de la sistemul de alimentare centralizat cu energie termică și mențin un echilibru dintre interesele titularilor de licență și consumator. Mai mult ca atât alin. (11) al aceluiași articol prevede că încălcarea prevederilor alin. (7), (8) și (9) se sancționează conform Codului contravențional al Republicii Moldova, atunci cel puțin pentru menținerea redacției actuale al art. 26⁶ alin. (3) ar trebui să facem derogare și de la alin. (11) al art. 42 din Legea nr. 92/2014.

18. La pct. 23, art. 26⁶ alin. (4) de exclus sintagma „și de partea neamortizată a activelor utilizate pentru furnizarea energiei termice și frig consumatorului/ consumatorilor respectivi” în conformitate cu art. 45 alin (2) al Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, *Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 396/2019 din 01.11.2019*, include modalitatea de stabilire a valorii cheltuielilor de amortizare ca componentă tarifară, mai mult ca atât articolele neamortizate pot fi reutilizate ulterior în activitatea operațională a întreprinderii. După sintagma „deconectarea fizică” de adăugat sintagma „efectuată la nivelul întregii clădiri”.

Or, costurile aferente serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice sunt constituite din cheltuielile necesare și justificate de la punctul de intrare în rețeaua termică până la punctul de delimitare între rețeaua termică și instalațiile de utilizare a energiei termice ale consumatorilor.

19. La pct. 23, art. 26⁶ alin. (5) după sintagma „și sistem centralizat de răcire” de adăugat sintagma „efectuată la nivelul întregii clădiri”,

La fel, considerăm oportun includerea art. 26⁶ alin. (4) și alin. (5) în Legea sectorială Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, care prevede normele speciale ale sectorului.

20. La pct. 24, art. 26⁸ alin. (1) lit. b) se propune a fi exclusă sintagma „precum și vânzătorii cu amănuntul”.

Reieșind din faptul că, amestecul dintre biocarburanți se poate efectua doar în condiții de producător (rafinărie), iar vânzătorii cu amănuntul procură produsele petroliere principale de la importatori, decade necesitatea respectării cerințelor privind cotele/ cantitățile minime de amestec a

biocarburanților în carburanții comercializați spre consum final, conform art. 26⁷, alin. (1) de către vânzătorii cu amănuntul.

Totodată, în conformitate cu prevederile noilor modificări a art. 26⁸ obligația de comercializare pe piață a carburantului în amestec cu un anumit procent/ cantitate de biocarburant, în mod prioritar produs local, și/sau de import (inclusiv deja în compoziția produselor petroliere principale la importul acestora), a fost impusă importatorilor de produse petroliere, care la rândul său livrează spre comerț cu amănuntul celorlalți participanți la piața produselor petroliere, Agenția constată ca fiind inoportună obligarea vânzătorilor cu amănuntul de produse petroliere de a prezenta informații cu privire la cantitățile de carburanți comercializați inclusiv date cu privire la cantitățile și cota biocarburanților din componența acestora.

21. La pct. 27, art. 30:

1) **La alin. (1²) lit. b)** cuvântul „concluserii” de substituit cu cuvântul „semnării”, după cum este prevăzut la alin. (1¹).

2) **Alin. (1³)** de expus în următoarea redacție: „(1³) *Mijloacele financiare colectate pe contul bancar dedicat al Furnizorului central de energie electrică, stabilit în conformitate cu alin. (1²), sunt destinate achitării cantităților de energie electrică procurate de la producătorii eligibili mari și mici, în conformitate cu termenii și condițiile contractelor semnate cu aceștia.*”

Argumentare: Este oportun de indicat expres că mijloacele financiare colectate pe contul bancar dedicat al Furnizorului central de energie electrică se utilizează doar pentru achitarea cantităților de energie electrică procurată de la producătorii eligibili.

3) **Alin. (1⁴)** de expus în următoarea redacție: „(1⁴) *Furnizorul central de energie electrică face uz de mijloacele financiare (lichidități) în vederea onorării angajamentelor sale financiare față de producătorii eligibili mari, conform termenilor și condițiilor stabilite în contractele semnate cu aceștia, în cazul în care furnizorii de energie electrică nu-și onorează obligațiile de plată a energiei electrice produse din surse regenerabile.*”

Argumentare: Furnizorul central de energie electrică încheie contracte de vânzare a energiei electrice cu ceilalți furnizori de energie electrică și respectiv ultimii urmează să-și onoreze obligațiile de plată a cantităților de energie electrică achiziționate.

4) **La alin. (2), lit. f)** de expus în următoarea redacție: „f) *încheie contracte de furnizare a energiei electrice din surse regenerabile cu furnizorii care furnizează energie electrică consumatorilor finali, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la energia electrică și Regulile pieței energiei electrice;*”

Argumentare: Este oportun de indicat expres care furnizori de energie electrică achiziționează energia electrică de la Furnizorul central de energie electrică și anume furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali.

5) **La alin. (2), lit. f²)** de expus în următoarea redacție: „f²) *este responsabilul grupului de echilibrare al producătorilor eligibili;*”

Argumentare: Este oportun ca Furnizorul central de energie electrică să fie responsabilul grupului de echilibrare pentru toți producătorii eligibili.

În caz contrar, vor fi situații când unii producători eligibili și responsabili ai grupurilor de echilibrare vor folosi tarifele fixe și prețurile fixe pentru a obține avantaje, fără a fi posibil de întreprins careva măsuri față de respectivii participanți ai pieței energiei electrice. Aceasta a fost constatat în rezultatul investigației pe piața energiei electrice efectuată de ANRE.

6) **La alin. (2), lit. i³)** de expus în următoarea redacție: „i³) *colectează plățile pentru energia electrică din surse regenerabile de la fiecare furnizor de energie electrică pentru perioada de gestiune,*

proporțional cotelor-părți stabilite de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică pentru fiecare dintre furnizori, și prezintă informațiile Agenției în condițiile și în termenele stabilite de aceasta. Aplică penalități furnizorilor de energie electrică pentru întârzierea plăților în conformitate cu termenii și condițiile contractelor de achiziționare a energiei electrice;”

Argumentare: Este oportun de menținut modalitatea existentă de determinare, aprobare și aplicare a unui preț reglementat pentru energia electrică achiziționată de către Furnizorul central de energie electrică de la producătorii eligibili. Această modalitate este simplă în aplicare și permite acoperirea costurilor suportate de furnizorul central de energie electrică și respectiv achitarea cantităților de energie electrică procurată de la producătorii eligibili.

7) **Alin. (5)** propunem să fie exclus.

Argumentare: Considerăm că, prevederea dată nu este argumentată, este ambiguă și nu este clar ce fel de surse de energie electrică pot fi gestionate de Furnizorul central de energie electrică.

În cazul în care se consideră oportun de a stabili careva obligații Furnizorului central de energie electrică, atunci ele urmează a fi stabilite expres în Lege. De asemenea, nu este clar de cine vor fi stabilite astfel de obligații, din ce motive și de ce astfel de prevederi pot fi stabilite în conformitate cu prezenta Lege.

22. **La pct. 28, art. 30¹** de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„Articolul 30¹. Contribuția financiară pentru energia electrică din surse regenerabile

(1) Costurile aferente schemei de sprijin și activității Furnizorului central de energie electrică sunt recuperate prin intermediul prețului reglementat aprobat de Agenție conform art. 30 alineat (3) pentru energia electrică din surse regenerabile impusă și achitată de toți furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali.

(2) Prețul reglementat pentru energia electrică din surse regenerabile se calculează de către Furnizorul central de energie electrică conform metodologiei elaborate și aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, se aprobă de Agenție și se colectează lunar de la toți furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali, pe kWh furnizat.

(3) În prețul reglementat pentru energia electrică din surse regenerabile se includ:

(a) costuri aferente achiziționării obligatorii a energiei electrice din surse regenerabile de la producătorii eligibili;

(b) costuri aferente obligației de colectare și dispunere de mijloace financiare (lichidități) echivalente plăților prognozate producătorilor eligibili mari stabiliți în cadrul procedurilor de licitații, pentru perioadă de o lună, în conformitate cu contractele semnate cu aceștia;

(4) Schema de sprijin pentru energia electrică din surse regenerabile, inclusiv mecanismul contribuției financiare pentru energia electrică din surse regenerabile sunt notificate și autorizate în conformitate cu Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat.”

Argumentare: Este oportun de expus articolul dat în redacția propusă, deoarece urmează a fi luat în considerare că sunt situații când sunt ieșiri din funcțiune a rețelei electrice de transport și/sau de distribuție inclusiv situații de efectuare a lucrărilor planificate de întreținere și exploatare și de reparație a rețelei electrice și, de asemenea, sunt situații când din cauza unor situații meteo speciale, sunt unele defecțiuni în rețeaua electrică ce nu pot fi eliminate sau integral evitate. În astfel de situații operatorul de sistem sau Furnizorul serviciului universal nu poate suporta costuri pentru energia electrică nelivrată în rețeaua electrică de către producătorul eligibil. Este oportun ca să se efectueze o evaluare a costurilor ce urmează a fi suportate de operatorii de sistem și Furnizorul central de energie electrică.

Astfel de costuri nu sunt eligibile pentru a fi incluse în prețurile și tarifele reglementate și obligarea prin lege a recuperării lor va duce la reducerea capacităților operatorilor de sistem să facă

investiții în rețelele electrice, ce va avea ca efect înrăutățirea parametrilor de funcționare a rețelelor electrice și la un număr mai mare de ieșiri din funcțiune pe durate mai mari de timp.

23. La pct. 31, art. 32¹ și 32²:

1) **Propunem excluderea articolului 32¹**, deoarece garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile nu se comercializează.

2) Articolul 32² alin. (1) și (2) de expus în următoarea redacție:

„(1) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică calculează și include în raportul de activitate pentru anul precedent informații cu privire la cantitățile și valorile procentuale ale tuturor surselor de producere a energiei electrice din energie regenerabilă în energia electrică furnizată consumatorilor finali din Republica Moldova în anul calendaristic precedent.

(2) La îndeplinirea prevederii de la alin. (1), Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ia în considerare garanțiile de origine utilizate și expirate.”

Argumentare: Aceste modificări sunt oportune, deoarece raportul privind activitatea ANRE în anul precedent este un document public și include cele mai importante și complete date și informații privind dezvoltarea centralelor electrice care produc energie electrică din surse regenerabile.

24. Art. 34, alin. (1¹) din Legea nr. 10/2016 în vigoare de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„(1¹) Producătorii de energie electrică care beneficiază de schema de sprijin stabilită până la intrarea în vigoare a prezentei legi nu pot beneficia, pentru aceeași centrală electrică/aceleași centrale electrice, de schemele de sprijin stabilite la alin. (1).”

Argumentare: Propunerea dată are scopul de a ajusta prevederea din alin. (1¹) la alin. (3).

25. La pct. 33, art. 34 alin. (7) de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„(7) Contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este rezoluționat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică în cazul în care producătorul eligibil vinde energia electrică în baza altor contracte de comercializare a energiei electrice produsă de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil.”

Argumentare: Este oportun de expus corect acțiunile Furnizorului central de energie electrică – rezoluționează unilateral contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile.

26. Art. 36, alin. (8) din legea în vigoare, propunem a fi expus în următoarea redacție:

„(8) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică stabilește cerințele aplicabile procedurii de confirmare a statutului de producător eligibil mic pentru a verifica respectarea de către producătorii eligibili mici a obligației ce le revine în legătură cu construcția centralei electrice în termenele și în condițiile stabilite de procedura în cauză, iar în calitate de organ al supravegherii energetice de stat emite actul de corespundere al centralei electrice în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică”.

Argumentare: Cerințele aplicabile procedurii de confirmare a statutului de producător eligibil nu sunt stabilite de organul de supraveghere energetică de stat. În același timp, conform prevederilor art. 48 al Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, ANRE în calitate de organ al supravegherii energetice de stat, emite acte de corespundere a centralelor electrice, inclusiv care produc din surse de energie regenerabilă.

27. La pct. 36, art.37 alin.(7) de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„(7) Până la stabilirea existenței pieței pe parcursul zilei lichide, la calcularea dezechilibrelor cantitățile de energie electrică incluse în notificările fizice ale producătorilor eligibili depuse în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în limitele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în

cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, cantitățile de energie electrică incluse în notificările fizice se ajustează la nivelul limitei stabilite.”

Argumentare: Este oportun de expus că măsurile respective se utilizează la calcularea dezechilibrelor, iar în cazul în care cantitatea de energie electrică real livrată în rețeaua electrică depășește limita stabilită, atunci cantitatea de energie electrică notificată luată în considerare la determinarea dezechilibrului va fi egală cu 96% sau 104% din valoarea în cazul instalațiilor fotovoltaice și 92% sau 108% în cazul instalațiilor eoliene.

28. Art. 38, alin. (2) de expus în următoarea redacție:

„(2) În cazul majorării capacității centralei electrice existente sau în raport cu care unui producător de energie electrică din surse regenerabile i-a fost confirmat statutul de producător eligibil prin instalarea unei capacități adiționale de producere a energiei electrice care utilizează același tip de sursă regenerabilă de energie, producătorul, deținător al centralei electrice, este obligat:

a) să livreze cantitatea de energie electrică, produsă de centrala electrică existentă pînă la realizarea majorării capacității, la tariful fix aprobat de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în cadrul procedurii de confirmare a statutului de producător eligibil sau la prețul fix stabilit, în cadrul licitației pentru capacitatea deținută inițial, pînă la majorare;

b) să livreze cantitatea de energie electrică produsă de capacitatea nou-instalată la tariful fix aprobat de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în cadrul procedurii de confirmare a statutului de producător eligibil sau la prețul fix stabilit, în cadrul licitației pentru capacitatea adițională, în funcție de categoria de capacitate în care se încadrează capacitatea cumulată a centralei electrice extinse.”

Argumentare: Este necesar de prevăzut în lege și situația când un producător cărui a i s-a confirmat statutul de producător eligibil solicită majorarea capacității, până când a fost pusă în funcțiune centrala electrică eligibilă, adică centrala electrică nu este pusă în funcțiune, dar se solicită majorarea puterii electrice a centralei: de exemplu de la 200 kW la 300 kW.

29. La pct. 37, art. 38¹:

1) **La alin. (1)** expresia „*convertite în*” de substituit cu expresia „*înlocuite cu*”.

Argumentare: Contractul pentru diferențe este un alt contract și respectiv este oportun de expus corect acțiunea ce va fi întreprinsă de părțile contractului – înlocuirea unui contract cu altul.

2) Este oportun de reexaminat **alineatul (1¹)**, deoarece nu toată cantitatea de energie electrică va putea fi comercializată pe piața zilei următoare. Conform Regulilor pieței energiei electrice participanții pieței energiei electrice pot participa la piața zilei următoare, sunt obligați să se înregistreze la operatorul pieței energiei electrice, dar nu sunt obligați să comercializeze întreaga cantitate de energie electrică pe piața zilei următoare. De asemenea, este oportun de luat în considerare că pe piața zilei următoare nu se comercializează toate cantitățile de energie electrice. Majoritatea cantităților de energie electrică va fi comercializată în baza contractelor bilaterale și să obligăm doar pe producătorii eligibili mari să comercializeze întreaga cantitate de energie electrică pe piața zilei următoare este subiect ce urmează a fi reexaminat. Actualmente se consideră că prețul energiei electrice pe piața zilei următoare va fi mai mare decât prețul fix pentru energia electrică, dar realitatea ar putea fi alta, după lansarea pieței zilei următoare.

3) **Alin. (3)** de expus în următoarea redacție: „(3) Furnizorul central de energie electrică și producătorii eligibili mari convin asupra încheierii contractului pentru diferențe, care prevede păstrarea echilibrului dintre beneficii, drepturi și responsabilități, riscuri și compensații, după cum s-a convenit între părți la semnarea contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice produse din

surse regenerabile. Prevederile privind prețul de comercializare a energiei electrice obținut în cadrul procedurii de licitație se completează cu prevederi privind prețurile de piață, obținute de producătorul eligibil pentru tranzacționarea energiei electrice produse pe piața pentru ziua următoare, și o primă variabilă, determinată de diferența dintre prețul de piață și prețul de exercitare stabilit în cadrul licitației;”

Argumentare: Contracte pentru diferențe se vor încheia doar cu producătorii eligibili mari.

4) **Alin. (3¹)** de expus în următoarea redacție: „(3¹) *Producătorii eligibili mari sunt obligați să facă parte din grupul de echilibrare pentru care este responsabil Furnizorul central de energie electrică.*”

Argumentare: Toți producătorii eligibili urmează să facă parte din grupul de echilibrare pentru care este responsabil Furnizorul central de energie electrică. În cazul în care producătorii eligibili fac parte din alte grupuri de echilibrare, iar Furnizorul central de energie electrică achită pentru cantitățile de energie electrică conform notificărilor fizice, responsabilii grupurilor de echilibrare utilizează tarifele fixe pentru a obține avantaje nejustificate. Aceasta a fost constatat în rezultatul investigației pe piața energiei electrice efectuată de ANRE și astfel de situații urmează a fi evitate pe viitor. Contracte pentru diferențe se vor încheia doar cu producătorii eligibili mari.

30. Pct. 38, art. 38² și 38³:

1) **La art.38², alin.(4) și (5)** de expus în următoarea redacție:

„(4) *Până la stabilirea existenței pieței pe parcursul zilei lichide, la calcularea dezechilibrelor cantitățile de energie electrică incluse în notificările fizice ale producătorilor eligibili depuse în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în limitele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, cantitățile de energie electrică incluse în notificările fizice se ajustează la nivelul limitei stabilite.*

(5) *Costurile dezechilibrelor producătorilor ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în limitele stabilite la alin. (4) se transferă furnizorilor de energie electrică care furnizează energia electrică consumatorilor finali cu care respectivii producători au contracte de achiziționare a energiei electrice.*”

Argumentare: Este necesar de prevăzut expres în care condiții se efectuează recalculările respective și cui se transferă costurile pentru dezechilibre. Nu este oportun ca operatorul pieței să-și asume costurile pentru dezechilibrele respective.

2) **La art. 38³, alin. (1) lit. c), d) și e)** de expus în următoarea redacție:

„c) *prețul energiei electrice din surse regenerabile nu depășește cel mai mic preț negociat pentru energia electrică procurată în rezultatul licitațiilor organizate pentru achiziția energiei electrice necesare;*

d) *puterea centralei electrice nu depășește [10 MW];*

e) *puterea totală a centralelor electrice care produc energie din surse regenerabile pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă.*”

Argumentare: Este oportun de reexaminat și de modificat prevederile respective, deoarece prețul mediu de achiziționare a energiei electrice ar putea fi mai mare decât prețurile fixe, tarifele fixe și în astfel de situații se diminuează sensul schemei de sprijin. Pentru astfel de centrale este oportun ca puterea centralei să fie de 10 MW pentru a putea construi astfel de centrale electrice cât mai mulți producători. Avizele de racordare emise anterior și construcția centralelor electrice sunt probleme ce urmează a fi soluționate.

31. În pct. 39, art. 39 alin. (3¹) se prevede sintagma „...la ieșirea din inverter”, care considerăm că creează incertitudine, și anume, în cazul în care centrala electrică conține 10 invertoare nu este clar cum se va aplica prevederea dată.

De asemenea, ținând cont că alin. (3) art. 39 rămâne în redacția actuală, este necesar de specificat care este destinația contorului - „de control” sau „comercial”.

32. Pct. 39, art. 39, alin. (4) lit. a) din Legea în vigoare, se propune de completat cu următorul text: „(...), iar în acest caz operatorul sistemului de distribuție va înainta furnizorului plata pentru serviciul de distribuție prestat pentru locul de consum respectiv, determinat ca diferența dintre cantitatea de energie electrică consumată din rețeaua electrică de distribuție pe parcursul lunii și cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de distribuție pe parcursul luni”.

Argumentare: Este necesar de a stabili expres că în această situație furnizorul serviciului universal achită plata pentru serviciul de distribuție prestat. Această problemă urmează a fi soluționată, deoarece provoacă neînțelegeri între operatorul sistemului de distribuție și furnizorul serviciului universal.

33. La pct. 40, art. 39¹, alin. (1) de expus în următoarea redacție, după cum urmează:

„Articolul 39¹ Drepturile și obligațiile autoconsumatorilor de energie electrică din surse regenerabile

(1) Orice consumator final are dreptul de a construi o centrală electrică de generare a energiei electrice din surse regenerabile și de a deveni autoconsumator de energie electrică din surse regenerabile în următoarele condiții:

a) centrala electrică a autoconsumatorului este conectată la rețeaua și instalațiile electrice interne ale autoconsumatorului, în cadrul aceluiași loc de consum;

b) centrala electrică a autoconsumatorului funcționează în mod paralel și sincron cu rețeaua electrică;

c) capacitatea totală instalată a centralei electrice (centralelor electrice) a/ale autoconsumatorului este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică, dar nu depășește 200 kW. Cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică de autoconsumator de energie electrică din surse regenerabile poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite perioade de timp, din cauza limitărilor tehnice din rețeaua electrică. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică monitorizează aceste cazuri și acțiunile întreprinse de operatorii de sistem în vederea soluționării acestor limitări și este responsabilă de soluționarea litigiilor dintre operatorii de sistem și autoconsumatori de energie electrică din surse regenerabile;

d) centrala electrică este echipată cu un mecanism de protecție care deconectează automat centrala electrică de la rețeaua electrică și întrerupe livrarea energiei electrice în rețeaua electrică în cazul în care este întreruptă livrarea energiei electrice către consumatorul final, deținător al centralei electrice;

e) cantitatea de energie electrică utilizată de autoconsumatorul de energie electrică din surse regenerabile din rețeaua electrică se achită lunar furnizorului la prețul stabilit în contractul de furnizare a energiei electrice. Cantitatea de energie electrică livrată lunar în rețeaua electrică de către autoconsumatorul de energie electrică din surse regenerabile se achită lunar de către furnizor la prețul stabilit în anexa la contractul de furnizare a energiei electrice.”

34. La pct. 40, art. 39¹, alin. (3), lit. b) propunem să fie exclusă.

Argumentare: Este oportun de a simplifica modalitatea de plată pentru energia electrică utilizată din rețeaua electrică și pentru energia electrică livrată în rețeaua electrică. Lunar se determină soldul

valoric și se procedează în conformitate cu prevederile contractului. Nu este necesar de a menține soldul 12 luni și ulterior să se achite sumele respective de către furnizor. Furnizorul lunar urmează să achite sumele respective.

De asemenea, nu este necesară nici o autorizație emisă de către ANRE. Nu este necesar de creat obstacole administrative. Există avizul de racordare, emis de operatorul de sistem, se proiectează centrala electrică, se execută lucrările de montare, electricianul autorizat eliberează declarația electricianului autorizat și se emite actul de corespundere de către ANRE sau declarația electricianului autorizat pentru consumatorii casnici, după caz, este încheiat contractul respectiv cu furnizorul. Lunar se determină soldul și se achită plățile de autoconsumator sau de furnizor.

35. Art. 39¹ alin.(3) lit. d) prevede *„obligația autoconsumatorului să se asigure că rețeaua și instalațiile sale interne sunt realizate în conformitate cu normele tehnice aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu Legea 107/2016 cu privire la energia electrică”*.

Din prevederea dată rezultă că autoconsumatorul urmează să se asigure singur, ceea ce contravine normelor legale în vigoare, prin urmare autorul urmează să reformuleze obligația menționată.

36. Art. 39¹ alin.(3) lit. f) prevede că *„(...) cerințele cu privire la măsurarea energiei electrice, după cum este stabilit la lit. f)”*.

Remarcăm că, autorul proiectului urmează să rectifice „litera” unde sunt indicate cerințele respective.

37. La art. 39², alin. (1), (2), (5) și (6) propunem să fie excluse ca fiind ineficiente.

Argumentare: Autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile sunt similar consumatorii de energie electrică care beneficiază de mecanismul contorizare netă. Pentru astfel de consumatori care beneficiază de mecanismul de contorizare netă nu a fost necesar nici un Regulament suplimentar și pentru autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile, de asemenea, nu este necesar să fie elaborat un alt regulament. Nu este necesar de creat obstacole administrative. Există avizul de racordare, emis de operatorul de sistem, se proiectează centrala electrică, se execută lucrările de montare, electricianul autorizat eliberează declarația electricianului autorizat și se emite actul de corespundere de către ANRE, după caz, se semnează contractul respectiv cu furnizorul.

38. Articolul 39³ se propune a fi exclus.

Argumentare: Considerăm inoportună elaborarea reglementărilor ineficiente. Cerințele tehnice pentru instalațiile autoconsumatorilor de energie electrică din surse regenerabile sunt cunoscute și urmează a fi respectate.

Se eliberează avizul de racordare de operatorul de sistem, se proiectează centrala electrică, se execută lucrările de montare, electricianul autorizat eliberează declarația electricianului autorizat și se emite actul de corespundere de către ANRE, după caz, se semnează contractul respectiv cu furnizorul.

39. La pct. 41, art. 40, alin. (2) propunem să fie expus în următoarea redacție:

„(2) Operatorii sistemelor de distribuție asigură transmiterea datelor cu privire la activitatea de producere în timp real a instalațiilor de producere a energiei electrice racordate la rețelele electrice de distribuție, pe tehnologii de producere, cu o capacitate mai mare de 200 kW, către Operatorul Sistemului de Transport. Operatorul Sistemului de Transport, publică datele cu privire la activitatea de producere în timp real a centralelor electrice racordate la rețelele electrice de distribuție, integrate cu datele aferente centralelor electrice racordate la rețeaua electrică de transport, pe tipuri de tehnologii, pe pagina sa web oficială. Operatorul Sistemului de Transport pune la dispoziția publicului date istorice cu privire la activitatea de producere a energiei electrice de producătorii care operează centralele electrice care produc din surse regenerabile de energie, pe pagina sa web oficială”.

Argumentare: Alineatul a fost completat cu expresii și cuvinte care lipsesc, pentru ca în final norma legală să fie formulată cu suficientă precizie și claritate.

40. La pct. 44, art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii,

1) La alin. (2) lit. a) de expus în următoarea redacție:

„a) în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative de reglementare aferente procesului de confirmare a statutului de producător eligibil în concordanță cu prezenta lege;”

Argumentare: ANRE nu elaborează regulamentul cu privire la organizarea licitațiilor și nici documentele necesare anunțării licitației.

ANRE elaborează și aprobă Regulamentul cu privire la confirmarea statutului de producător eligibil.

De asemenea, este oportun de luat în considerare că termenul de 4 luni nu este suficient pentru elaborarea și aprobarea actelor normative.

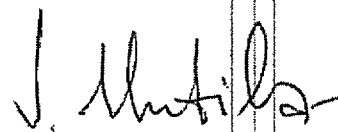
2) La alin. (9) după sintagma „căldurii și frigului” de completat cu sintagma „rezidual utilizate, ”, iar în continuare după text.

De asemenea este necesară mai multă claritate vizavi de majorarea procentuală a ponderii energiei regenerabile aplicată pentru perioada anilor 2026-2030.

3) La alin. (13) lit. c) de expus în următoarea redacție:

„c) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, începând cu 1 ianuarie 2024, va aproba tarife specifice pentru utilizarea rețelei electrice de distribuție în funcție de nivelul tensiunii, pentru 1 kW putere contractată, ce urmează a fi aplicate de furnizorii de energie electrică pentru autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile și de către consumatorii finali care beneficiază de mecanismul contorizării nete.”

Argumentare: Este oportun de a fi aprobate astfel de tarife, deoarece consumatorii care beneficiază de mecanismul contorizării nete urmează să suporte și ei costurile pentru construcția, exploatarea, întreținerea rețelei electrice de distribuție, ceea ce actualmente lipsește. Unii consumatori finali chiar majorează puterea contractată pentru a construi și pune în funcțiune centrale electrice din surse regenerabile și astfel se transformă în producători de energie electrică. Este necesar de a întreprinde măsurile respective, deoarece se încearcă toate modalitățile de a beneficia din plin de acest mecanism, pe când ceilalți consumatori finali, achită toate costurile pentru construcția, întreținerea și exploatarea rețelei electrice de distribuție, ceea ce nu este echitabil.

Veaceslav UNTILA
Director general

ENERGETICA

MINISTERUL ENERGIEI AL RM

e-mail: secretariat@energie.gov.md
nicolae.negru@energie.gov.md

28 aprilie 2023

Asociația Patronală a Producătorilor de Energie din Surse Regenerabile "ECOENERGETICA" din Republica Moldova, a fost înregistrată în Registrul de stat al persoanelor juridice la data de 05.03.2021, cu scopul de a contribui la reprezentarea, promovarea, susținerea și apărarea intereselor economice, tehnice și juridice ale membrilor acesteia în relațiile cu autoritățile publice, cu sindicatele, cu alte terțe persoane, atât în plan național cât și internațional, în raport cu obiectul și scopul lor de activitate, în conformitate cu legislația Republicii Moldova și actele normative în vigoare.

Referitor la avizul Asociației ECOENERGETICA privitor la Legea 10/2016 în redacție nouă vă remitem în format editabil documentul cu toate modificările și propunerile de îmbunătățire.

Printre cele mai importante elemente ce țin de lege vom menționa:

1. În art. 3 din Legea 10/2016 redactată nu se regăsesse un șir de noțiuni principale care se regăsesc în redacția actuală Legii 10/2016.
2. În art. 3 recomandăm să revedeți noțiunea de „autoconsumatori de energie electrică din surse regenerabile care acționează în mod colectiv” din moment ce aceasta nu face referire la un grup mai vast de autoconsumatori ce acționează în nume colectiv și se referă EXCLUSIV la cei din blocuri de locuit. Mai mult de atât, noțiunea se cuprinde în noțiunea „comunitate de energie din surse regenerabile”. Recomandăm în cazul păstrării noțiunii de „autoconsumatori de energie din surse regenerabile” să nu fie limitată doar la cei din blocuri de locuit. (ex. ce facem cu locatarii zonelor pomicole).
3. La art. 3 la noțiunea „comunitate de energie din surse regenerabile” după expresia „o entitate juridică” să fie completat cu „ce dezvoltă proiecte de producere a energiei din surse regenerabile” și după expresia „mai degrabă decât profituri financiare” să fie completat cu „prin dezvoltarea proiectelor de producere a energiei din surse regenerabile”.
4. La art. 3 rugăm să revedeți noțiunea „contractul pentru diferențe” care e o noțiune ce se referă doar la producătorii eligibili mari.
5. Rugăm să revedeți conținutul textual din Legea 10/2016 în partea ce ține de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Au rămas denumiri de gen Agenția Națională de Reglementare în Energie (art. 26³ alin.(5)).
6. La art. 3 rugăm să revedeți noțiunea „piața pe parcursul zile lichidă” care e o noțiune ce posedă o eroare de exprimare. Cel mai probabil ar fi de indicat „piața lichidă pe parcursul zilei” (expresia inițială creează impresia unei zile lichide și nu unei prețe lichide).
7. La art. 3 recomandăm să introduceți noțiunea de „serviciu de agregare” cu explicația clară ce constituie acest serviciu.

8. Rugăm să revedeți pe tot cuprinsul legii obligația stabilită de Legea 10/2016 în redacție nouă de instalare a contorului la ieșirea din inverter acesta contravine mai multor principii reglementate atât de lege (art. 5, alin. 3) cât și celor ce tin de obligațiile ce și le vor asuma furnizorul de energie. Legea în redacție nouă prevede că consumatorul este obligat de a instala acest contor, însă nu definește pentru ce sarcină sunt colectate informațiile, în ce scop, cine și cum le colectează și dacă aceste cheltuieli se transpun în tarif final la consumator. Sunt alte măsuri de a obține date statistice (platforme ale inverteoarelor instalate, de la furnizor direct sau prin obligația consumatorului de a transmite informații la perioade definite către un centru de colectare).
9. Din textul Legii 10/2016 a fost înlocuită denumirea de *Agentie pentru Eficiență Energetică* cu *Instituția Publică de Suport*. Recomandăm să se revadă întreg cuprinsul textual al legii în redacție nouă și înlocuirea acestor informații.
10. Recomandă la art. 14, alin. 2 după expresia „din practica internațională” să fie completat cu „și locală”.
11. La art. 29 a fost completat cu alin. (1¹) care face la achiziția energiei electrice de către FCEE de la producători eligibili mari până la îndeplinirea condițiilor indicate la art. 38¹, alin. (2). Cel mai probabil ca este o eroare de referință, condițiile îndeplinite se referă la art. 38¹, alin. (1).
12. Propunem la art. 30, alin. 2, lit. a¹) de prevăzut prin lege obligații ferme de semnare a contractului reglementat de achiziție a energiei electrice produse din SER, fără solicitare de documente suplimentare, totul axat pe dreptul transpus în statutul de producător eligibil mic sau mare. Astăzi, semnarea contractului cu FCEE este supusă unor cerințe ce nu se regăsesc în normele legale, inclusiv actul de delimitare de la furnizorul de energie și contract de echilibrare cu operatorul pieței. Nici una, nici altă cerință nu se regăsește legal în acte normative. Mai mult de atât, la semnarea actului de delimitare de la furnizor, furnizorul impune de a semna o Declarație de furnizare a energiei la prețuri 0 (zero) până la prezentarea contractului cu FCEE. Iar contractul de echilibrare cu operatorul pieței este un abuz. Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, au obligația de a prezenta notificări de producere responsabilului grupului de echilibrare din care fac parte, în cazul dat FCEE. Deci ei nu sunt participanți activi ai pieței energiei electrice, nu se pot echilibra. Prin urmare notificările zilnice și orare pe piață se transmit de FCEE pentru toți membri săi, iar prognozele se trimit de aceștia nu pe sistemul operatorului pieței, dar în sistemul responsabilului grupului de echilibrare. Faptul că actual NU se semnează în mod imperativ contractul, activitățile practice indică o situație birocratică care face ca din momentul semnării actului de dare în exploatare a unei centrale electrice din surse regenerabile și până la inițierea furnizării de energie la preț/tarif fix timpul de așteptare să depășească 30 zile, cu situații comune de 60-90 zile, perioadă de timp în care se livrează energie în rețea la preț 0 (zero).
13. Propunem la art. 30, alin. (2) să fie prevăzute obligații ferme a FCEE, să fie adăugată litera f³) cu următorul conținut „f³) în baza prognozelor colectate și agregate, întreprinde măsuri de aplanare a dezechilibrelor și orientează expres activitățile spre diminuarea efectelor negative a dezechilibrelor create de membrii săi, sarcină asimilată ca responsabil al grupului de echilibrare” și litera i⁴) cu următorul conținut „i⁴) prezintă producătorilor eligibili cu care are încheiate contracte, în condiții contractuale semnate, informații cu privire la măsurile și activitățile desfășurate ca responsabil al grupului de echilibrare pentru aplanarea dezechilibrelor membrilor grupului său.”
14. Prevederile incluse în art. 30¹, alin. (1) prevăd din conținutul frazelor că Costurile schelelor de sprijin sunt suportate de FCEE, ceea ce semnifică că toate costurile aferente producătorilor eligibili la furnizarea energiei electrice, necesită a fi acoperite de FCEE, inclusiv dezechilibrele create.

15. Prevederile incluse în art. 30¹, alin. (1) lit. c) ar fi necesar de redactat. Expresia „o parte a costurilor” chiar și în baza alin. (7)-(11) din art. 37 nu reflectă că se acoperă toate costurile pentru marjele stabilite, ci doar o parte. E suficient trimitere la alineatele indicate la art. 37.
16. În lege în redacție nouă nu sunt clare acțiunilor producătorii eligibili mici în etapa de până la stabilirea unui nivel suficient de lichiditate pe piața energiei electrice și după? Contractele pentru diferențe sunt pentru producătorii mari, deci cei mici cum vor acționa. Propunem ca achiziția de energie din SER de la producătorii eligibili mici să se efectueze pe durata celor 15 ani fără o modificare a condițiilor pe termenul stabilit.
17. Rugăm să revedeți expresiile din art. 31, alin. 5) lit. a¹) e neînțeles e a dorit să scrie autorul.
18. Rugăm să revedeți art. 32¹, alin. 3 în parte ce ține de COMERCIALIZAREA garanțiilor de origine de către ANRE. Anterior aici era FCEE. Cine totuși le comercializează?
19. La art. 36, alin 5¹ rugăm să se revadă condițiile impuse ce țin de persoane afiliate. În versiunea redactată a Legii 10/2016 precum și în hotărârile de guvern sau ale ANRE actuale ce țin de persoane afiliate restrâng dreptul de desfășurare a unei activități libere de antreprenoriat și dreptul la familie, fapt ce contravine principiului consacrat în art. 16, 28 și 126 din Constituția Republicii Moldova. Pe de altă parte, prevederile se contrazic cu cele indicate în Legea 10/2016, art. 5, lit. e) și aceleași prevederi sunt în contradicție cu Legea 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, art. 6.
20. La art. 37, alin. (1)– rugăm să fie corectată expresia „*timp de până la 15 ani*” în forma „*timp de 15 ani*”.
21. La art. 37, alin. (1) considerăm că ajustarea tarifelor la cursul USD este o metodologie veche. Ajustarea tarifelor la o singură valută forte e o tehnică care au renunțat majoritatea statelor, inclusiv țările din UE, iar evoluțiile economice din ultimul deceniu au determinat că ajustarea dată nu reflectă deloc situația reală din domeniu. De aceea e necesar de prevăzut o altă modalitate de ajutorare, iar această modalitate se poate de exclus din Lege și de transferat în responsabilitatea ANRE.
22. E necesar de prevăzut în lege sau în orice altă hotărâre de nivel inferior ajustarea tarifelor conform metrologiei aprobate de ANRE a tuturor celor ce au obținut tarif sau preț fix. Pe parcursul ultimilor 6-8 ani sunt diverși producători eligibili ce au obținut tarif în condițiile unei anumite legi, din anul 2020 tarifele se ajustează, pe când cele de până în anul 2020 tarifele sunt rămase fixe. Deci e necesar de prevăzut o modalitate de ajustare a tarifelor pentru toți furnizorii de energie din SER.
23. La art. 37, alin (1¹) considerăm că termenul de construcție, reieșind din experiența și situația regională, să fie extins la 60 luni. Termenele de execuție și implementare a proiectelor au demonstrat în ultimii ani că modificarea ordinii mondiale ce poate fi afectată de pandemii, crize, conflicte armate, poate duce la rețineri în luarea deciziilor. Or acest lucru nu ține de riscul asumat de viitorul producător eligibil și e o cauză ce nu poate fi imputată acestuia. Prin urmare, deciziile investiționale, atât pentru proiecte solare, eoliene sau de orice altă natură nu mai pot fi realizate într-un interval de 24-36 luni, ci necesită un timp mai îndelungat. OR politica statului nu este orientată spre a penaliza pe cineva ce nu a investit din motive neimputate acestuia. Considerăm termenul de 60 luni unul rezonabil și necesar de aplicat.
24. La art. 37, alin (7) – nu există nici un argument, nici în AIR, nici în Legea 10/2016 prin care s-a luat decizia de a stabili intervalele $\pm 4\%$ și $\pm 8\%$. Recomandările ANRE din AIR prevăd $\pm 5\%$ și $\pm 10\%$. Autorii legii trebuie să vină cu argumente ce țin de impactul acestor intervale. Plus la toate, se face referință la experiența regională. Însă nu se ține cont de faptul că experiența regională este asimilată de pe o piață lichidă pe parcursul zilei funcțională deja mai bine de 20-30 ani, pe când local

experiența e 0 (zero). Din considerentul dat, aplicarea acestei metodologii pentru etapa de până la stabilirea unei piețe lichide pe parcursul zilei să fie mărit intervalul în limita $\pm 10\%$ și $\pm 15\%$, cu referință în dispoziții tranzitorii că aceste intervale vor fi revăzute la etapa respectivă. Mai mult de atât metodologia cu limitele indicate să fie păstrată pe toată durata de garantare a tarifului fix, cu excepția faptului că aceste limite se vor ajusta odată cu intrarea stabilirea unui nivel de lichiditate suficient pe piața pe parcursul zilei

25. La art. 37, alin (7) – considerăm că intervalele aplicabile pentru producătorii eligibili mici să fie funcționale 15 ani și nu doar limitat până la stabilirea unei piețe lichide pe parcursul zilei
26. La art. 37, alin (8) și (9). Nu a fost determinat prin AIR impactul financiar al limitelor de 50% și 200%. Pe de o parte se înțelege interesul statului de a descuraja producătorii de energie din SER de a oferi prognoze pesimiste. Însă majorarea de 2 ori a prețului pentru faptul că nu a fost asigurată producția nominalizată este tot o descurajare de a oferi prognoze pesimiste Considerăm că intervalul optim ar fi de 70% și 130%. Ori se prezintă o prognoză pesimistă, ori prea realistă, producătorul va pierde aceeași sumă. Descurajarea de a prezenta prognoze pesimiste e a reduce limita inferioară la 70%, însă limita superioară nu poate fi majorată în sensul ca la orice dezechilibru negativ producătorul să fie penalizat dublu. Această tehnică e cu mult mai descurajabilă decât un preț mai redus pentru dezechilibrul pozitiv.
27. La art. 37, propunem redactarea alin. (11) cu următorul conținut: „(11) Prevederile alin. (7) – (10) se aplică pentru toți producătorii eligibili mari până la stabilirea existenței unei piețe lichide pe parcursul zilei.”
28. La art. 27 propunem includerea alin.(12) cu următorul conținut: „(12) Prevederile alin. (7) – (10) se aplică pentru toți producătorii eligibili mici pe parcursul celor 15 ani, prin derogare, la stabilirea existenței unei piețe lichide pe parcursul zilei intervalele urmează a fi revăzute de către ANRE.”
29. La art. 38² alin. (3) și art. 38³ alin. (1) lit. b) argumentul limitei de 48 luni (36 luni) nu e pe deplin înțeles. În dezbaterile publice din data de 27.04.2023 au fost aduse argumente de diverși participanți ce ține de tehnologii. Credem că acest termen pentru cei ce vor să vândă energie electrică în condiții de piață este unul cu tendințe abuzive. Sunt necesar de inclus obligațiuni privind valorificarea deșeurilor, iar deciziile ce țin de acest aspect să fie asumate de investitori, însă limitarea dată de fapt e o imixtiune în activitatea de business a companiilor.
30. În contextul prevederilor de la art. 38³ lit. b) în forma reprezentată actuală din lege avem situația că actualii producători eligibili, după cei 15 ani, sunt restricționați în posibilitatea de a încheia contracte asiguratorii pe termen lung. Este iarăși o îngrădire a dreptului de desfășurare a business-ului. Credem că e necesar de prevăzut excepții pentru acești furnizori. Prețul fix și tariful fix aprobat până la urmă e orientat spre a genera profit 0 (zero) pe 15 ani garantați. Ori investițiile date sunt pentru a genera și profit suplimentar, deci se îngrădește efectiv dreptul de a obține venit din activitatea desfășurată pentru opțiunea semnării contractelor asiguratorii pe termen lung.
31. Considerăm că limita de 5% indicată în art. 39, alin. (6) este o valoare ce nu e necesar să fie indicată în Legea 10/2016. Modificarea acesteia de către ANRE va face ca legea să nu mai fie actuală și va crea incertitudini. Se propune de a modifica conținutul textual și a lăsa această limită să fie în responsabilitatea ANRE sau a guvernului de a fi aprobată/stabilită. Mai mult de atât recomandăm să fie prevăzute modalități de distribuire a acestei limite. Astăzi foarte multe companii din domeniul agricol sau conexe instalează centrale electrice pe principiul contorizării nete dat fiind subvenții obținute de la stat sau programe de finanțare de la ODA. Consumatorii casnici sau alte entități economice din alte domenii nu au această posibilitate. Prin urmare într-un interval foarte scurt de

timp cotele asimilate de furnizorii de ultimă opțiune vor fi asimilate, iar consumatorii casnici nu vor putea instala centrale solare. Deci e oportun astăzi de divizat cotele între tipuri de consumatori (casnic și comercial), precum și în cote la nivel regional (pe zone sau regiuni / raioane).

32. La art. 39¹, alin (1), lit. c) rugăm să fie majorată puterea contractată la limita de 500kW. Similar pentru comunitățile de energie din surse regenerabile. Argumentele acestei solicitări ține de faptul că Republica Moldova nu are o economie prea dezvoltată, iar entități consumatoare de energie cu putere de peste 200kW nu sunt foarte multe, însă în același timp se îngreșește dreptul lor de a genera energie pentru consum propriu în cazul în care consumurile sunt cu mult mai mari. Astăzi se aplică principii de divizare a puterii între 2 puncte de transformare, ceea ce permite consumatorului de a majora puterea. Ori în baza principiului autoconsumator (facturarea netă) descurajarea e deja un factor asimilat (contorizarea netă actuală are avantaje față de facturarea netă). Deci menținerea limite de 200kW pentru contorizare netă nu mai devine actuală.

33. La art. 39¹ alin (1), lit. e) și art. 39² alin. (1) lit. c) rugăm să fie anulat mecanismul de anulare a soldului pozitiv pentru autoconsumator. Acest aspect a fost susținut de toți participanții la ședința de dezbateri, este eroare asimilată de autorii proiectului de modificare a legii, iar prin esență această anulare în general îngreșește drepturi esențiale transpuse în constituție. Or, energia produsă în intervalul de dispecerizare X e consumată și achitată, deci cineva a obținut resurse financiare pentru aceasta. Anularea soldului indică că acest sold rămâne la furnizorii de ultimă opțiune în detrimentul autoconsumatorului.

34. La art. 39¹ alin (1), lit. e) propunem să fie redactată cu următorul conținut „e) surplusul de energie electrică livrat în rețea pe durata a 12 luni trebuie să fie mai mic decât cantitatea de energie electrică consumată din rețea în aceeași perioadă. Dacă surplusul de energie electrică livrată în rețea în perioada de 12 luni este mai mare decât cantitatea de energie electrică consumată în aceeași perioadă, partea din surplusul de energie electrică care depășește energia electrică consumată la solicitarea în scris a consumatorului final, furnizorul achită consumatorului final respectiv echivalentul monetar acumulat în sold, calculat pe baza energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea în ultimele 12 luni. Perioada de 12 luni începe la data de 1 aprilie.”

35. La art. 39¹ alin (1), lit. e) rugăm să fie îngreșit dreptul ANRE de a modifica perioadele de 12 luni ce încep la 1 aprilie. Considerăm că acest lucru e necesar de indicat în lege și se modifică doar de organul legislativ.

36. La art. 39¹ alin (2), lit. b) rugăm să revăzute subpunctele de la litera dată. Mecanismul de funcționare a unui sistem hibrid pe bază de baterii de stocare este un mecanism mult mai complex decât cel ce este restricționat (bateriile nu se pot încarca din rețea). Probabil că autorul legii are altceva de spus, sau nu e inițiat deplin în mecanismul de funcționare a unui sistem hibrid. Un caz simplu pentru sistemul casnic hibrid ce funcționează prin sistem autoconsumator reflectă că consumul se face din baterii pe perioada când nu este producere, iar insuficiența se ia din rețea. În momentul când bateriile se descarcă, acestea în regim automat, prin intermediul inverterului, se încarcă din rețea pentru a asigura consumul curent în limita puterii bateriilor de stocare. Acest lucru NU poate fi influențat, este un principiu fizic funcționabil și prevederile reflectate în lege se contrazic cu principii fizice de funcționare a sistemelor de stocare hibride.

37. La art. 39¹ alin (3), lit. f) – rugăm să se revadă referința de la lit. f), fiind admisă de autorul legii o eroare de referință.

38. La art. 39¹ alin (5), prin care se oferă dreptul DOAR autoconsumatorilor casnici de a instala o centrala electrică SER în afara locului de consum. Rugăm să fie eliminată expresia „consumator casnic”.
39. La art. 39² alin (2), lit. a) e necesar o reformulare astfel încât să fie foarte bine înțeles – METODOLOGIA se supune revizuirii nu mai târziu decât odată în 2 ani. Interpretarea curentă e una eronată.
40. La art. 39³ alin (1), lit. c) propunem să fie redactată cu următorul conținut: „c) dacă soldul monetar este mai mare decât valoarea energiei consumate din rețea pentru aceeași perioadă de facturare, soldul este transferat în următoarea perioadă de facturare. Soldul monetar este utilizat de către autoconsumatorul de energie din surse regenerabile într-o perioadă de timp de nu depășește 12 luni. Dacă la expirarea perioadei de 12 luni soldul monetar al autoconsumatorului este pozitiv, la solicitarea în scris a consumatorului final furnizorul achită consumatorului final respectiv echivalentul monetar cumulat în sold, calculat pe baza energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea în ultimele 12 luni.”
41. La Art.45 Dispoziții finale și tranzitorii, pct. 13, lit. a) Contorizarea netă are perioadele de calcul 01 aprilie - 31 martie. Ce se întâmplă în perioada 01 ianuarie – 31 martie 2027? Propunerea de a extinde perioada – până la 31 martie 2027.
42. Propunem să se prevadă în Legea 10/2016 nu doar dreptul autoconsumatorilor de a instala sistem de stocare ei și dreptul oricărui producător de energie din SER de a instala. O prevedere ce să ofere posibilitate să se dezvolte aceste sisteme ce pot contribui la dezvoltarea grupurilor de echilibrare, la oferirea opțiunii producătorilor de a efectua prognoze mai corecte și opțiunea de a se auto-echilibra.
43. Considerăm oportun de a include în Lege modalități sau responsabilitatea Guvernului de a veni cu măsuri de sprijin pentru autoconsumatori casnici și comerciali ce tin de promovarea implementării proiectelor de producere de energie electrică din SER pentru consum propriu. Astăzi, proiectele pe principiul contorizării nete sunt dezvoltate de persoane cu venituri medii spre mari și doar ca urmare a situației economice regionale prin care prețul la energie a fost majorat exponențial – majorare de la 1,51 lei la 6,0 lei sau 2,98 lei la moment per kW fără TVA. Dacă tendințele de diminuare a prețului vor continua, principiul contorizării nete /autoconsumator nu va mai fi unul atractiv. Mai mult de atât, domeniul agricol și conex beneficiază de scheme de suport (subvenții) ceea ce nu poate fi spus și de alte domenii industriale, iar sub acest aspect se fac diferențieri enorme, sistemele de contorizare netă comerciale fiind dezvoltate preponderent de agricultori și nu de toți producătorii industriali. Una din măsurile de promovare pentru proiectele de producere energie pentru autoconsum din SER ar fi scutirea de TVA a consumatorului casnic, care oricum nu achită TVA pentru energia electrică, însă instalația acestia o procură cu TVA. Eliminarea TVA de la proiectele SER implementate de consumatori casnici ar oferi posibilitatea unui număr mult mai mare de cetățeni de a implementa proiecte pentru autoconsum, inclusiv cu sisteme de

Cu deosebit respect,

Președinte

Mihail STRATAN

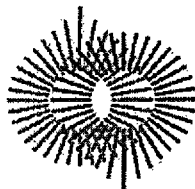

Adresa juridică: mun. Chișinău, str. Buna Vestire 15/2, of. 3p

e-mail: office@ecoenergetica.md

Tel. +373 79 70 60 52

Guvernul Republicii Moldova
Agenția Proprietății Publice
„TERMoeLECTRICA” S.A.
MD-2024, mun. Chișinău, str. Tudor Vladimirescu, 6
Tel: +373-22-43-64-59, fax: +373-22-49-50-97
E-mail: aplicamara@termoelectrica.md
Cod fiscal: 1003600026295, Cod TVA: 0400008
Cod IBAN: MD63ML000000002251328842
B.C. „Moldindconbank” S.A., sucursala „Burebista”
Capitalul social: 554051660 lei

TERMoeLECTRICA S.A.

Правительство Республики Молдова
Агентство Публичной Собственности
„TERMoeLECTRICA” A.O.
MD-2024, mun. Кишинев, ул. Тудор Владимиреску, 6
Тел: +373-22-43-64-59, fax: +373-22-49-50-97
E-mail: aplicamara@termoelectrica.md
Фискальный код: 1003600026295, НДС: 0400008
Код IBAN: MD63ML000000002251328842
B.C. „Moldindconbank” A.O., отделение „Burebista”
Уставный капитал: 554051660 лей

Nr. 79/221 dt din 26.04.2023
La nr. 07/3-126 din 04.04.2023

Ministerul Energiei

Piața Marii Adunări Naționale, 1

MD-2012, mun. Chișinău

e-mail: secretariat@energie.gov.md

nicolae.magdil@energie.gov.md

Copie: **Agencia Proprietății Publice**

Piața Marii Adunări Naționale, 1

MD-2033, mun. Chișinău

e-mail: corespondenta@app.gov.md

Urmare demersului Ministerului Energiei nr. 07/3-126 din 04.04.2023 privind prezentarea avizului la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), „Termoelectrica” S.A. informează că a examinat proiectul respectiv și propune următoarele modificări la art. I din proiectul prezentat.

Pct. 4 Art. 3:

1) După noțiunea „deșeurii” se regăsește sintagma „prime variabile sau fixe”, aceasta urmează a fi definită sau exclusă din proiect;

2) Noțiunea „furnizor central de energie electrică” este definită și în Legea 107/2016 cu privire la energia electrică. Pentru a nu crea confuzii și interpretări, este necesar ca această noțiune să fie adusă în concordanță în ambele Legi;

3) Nu este clar ce înseamnă abrevierea „IMM-uri”, utilizată în noțiunea „comunitate de energie din surse regenerabile”.

Pct. 22, Art. 26¹ alin. (1), după cuvintele „cu efect de” de suplinit cu sintagma „seră”.

Pct. 23, Art. 26⁵:

1) alin. (2), litera c) nu este clar ce înseamnă „creștere excesivă a costurilor pentru încălzire sau răcire pentru consumatorii finali”, considerăm oportun stabilirea procentului de creștere;

2) alin. (4), litera c) cuvântul „devenit” de a substitui cu cuvântul „deveni”;

3) alin. (7), litera f) cuvântul „investițional” de a substitui cu cuvântul „investiționale”;

4) alin. (8) considerăm oportun stabilirea termenului de prezentare a rapoartelor anuale;

1. Art. 26⁶

1) în tot textul Articolului de substituit sintagma „consumatori finali” cu sintagma „consumatori”, deoarece noțiunea respectivă este contrară noțiunilor utilizate în Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;

2) în tot textul Articolului de substituit sintagma „consumatori non-casnici” cu sintagma „consumatori alții decât cei casnici”, deoarece noțiunea respectivă este contrară noțiunilor utilizate în Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;

3) alin. (2) nu este clar ce înseamnă „o performanță energetică semnificativ mai bună”, considerăm oportun stabilirea procentului de creștere;

4) alin. (2) de suplinit cu o literă nouă (c) cu următorul conținut: „dacă necesarul de energie termică produsă în regim de cogenerare de înaltă eficiență este deja satisfăcut”. Această modificare este necesară pentru a aduce în concordanță cu prevederile Art. 35, alin. (2) lit. (a) din Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;

5) alin. (3) nu este clar de ce este prevăzută derogarea de la art. 42, alin. (8) și (9) ale Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;

6) deoarece din text nu reiese clar cine trebuie să compenseze costurile și cui trebuie să le plătească alin. (4) pentru a nu crea confuzii și interpretări propunem să fie modificat după cum urmează:

„(4) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică aprobă principiile și regulile de compensare, de către consumatorul/ consumatorii deconectați, unității termoelectrice a costurilor cauzate direct de deconectarea fizică și de partea neamortizată a activelor utilizate de către unitatea termoelectrică pentru furnizarea energiei termice și frig consumatorului/ consumatorilor respectivi.”;

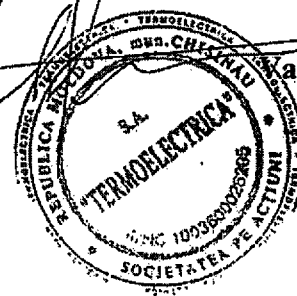
7) alin. (5) sintagma „Costurile cu deconectarea” de a substitui cu sintagma „Costurile de deconectare”;

8) alin. (7) sintagma „efectuată de de un auditor energetic” de a substitui cu sintagma „efectuată de un auditor energetic”;

9) alin. (8) sintagma „sistemul sistem eficiente” de a substitui cu sintagma „sistemul eficient”.

Totodată, reieșind din faptul că în proiectul de lege prezentat spre examinare au fost incluse clauze ce țin de sistemele de alimentare centralizată cu energie termică și sistemele centralizate de răcire, solicităm respectuos aducerea în concordanță cu prevederile Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării.

Director General al întreprinderii (interimar)

Kasile LEU

Ex. Gherșun Natalia
022 436.472

MD-2012, m. Chişinău, str. V. Alecsandri, 78
E-mail: cancelar@moldelectrica.md
Tel. (0-37322) 22-22-70; Fax 25-31-42,
IDNO 1002600004580, BC MOLDINDCONBANK SA.,
IBAN MD37ML000000022515094716

MD-2012, м. Кишинёв, ул. В. Александри, 78
E-mail: cancelar@moldelectrica.md
Тел. (0-37322) 22-22-70; Факс 25-31-42,
IDNO 1002600004580, КБ MOLDINDCONBANK АО,
IBAN MD37ML000000022515094716

26-04-2023 nr. 46-53/869
La nr. 07/3-126 din 04.04.2023

Ministerul Energiei al Republicii Moldova

Cu privire la examinarea modificărilor la Legea nr.10 din 26.02.2016
privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Ca răspuns la scrisoarea Dvs. nr.07/3-126 din 04.04.2021, cu privire la modificarea Legii nr.10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Vă transmitem comentariile, obiecțiile și propunerile Î.S. „Moldelectrica” privind modificările propuse de Ministerul Energiei.

- 1) În Articolul 3 există mai multe referințe la sintagmele "*prețul de piață*", "*contract pentru diferențe*" și "*diferența de venit*".
Piața concurențială implică tranzacțiile bilaterale, PZU și PPZ. În acest context este necesară o specificare clară a sintagmei "*prețul de piață*" ca indicator pentru contractele de diferențe. Doar în cazul tranzacționării exclusiv pe PZU și utilizării PIP ca preț de piață, acesta ar reflecta sensul sintagmei "*diferența de venit*". Pe piața angro pot avea loc tranzacții atât fizice cât și financiare. Pe PZU și PPZ sunt tranzacționate obligații de vânzare/cumpărare ("physical futures"). Pe piața contractelor bilaterale, de asemenea, tranzacțiile pot fi atât fizice cât și avea forma de obligații de vânzare/cumpărare. Indiferent de tranzacțiile în care se angajează participanții, dezechilibrele sunt calculate conform pozițiilor contractuale care sunt notificate de participanții la piață (și care de regulă reflectă obligații contractuale).
- 2) Articolul 3, noțiunea "*primă variabilă*" se referă la prețul pieței angro de energie electrică. Regulile pieței includ doar noțiunea de PIP, prețul de închidere a PZU, care reprezintă un preț orar. În condițiile în care pentru a defini prețul de piață este utilizat PIP, atunci acesta nu reflectă tranzacțiile nemijlocite ale unui producător eligibil, care poate tranzacționa și pe piața contractelor bilaterale (inclusiv export) și PPZ. Doar în cazul tranzacționării exclusiv pe PZU și utilizării PIP ca preț de piață, acesta ar reflecta "*diferența de venit*".
- 3) Articolul 3, noțiunea "*prețul pieței angro de energie electrică*" nu reflectă integral noțiunea "*diferența de venit*".
Pentru reflectarea "*diferenței de venit*" implică tranzacționarea exclusivă pe PZU.
- 4) Articolul 3, noțiunea "*tranzacție inter-pares*" – nu este clar la ce se referă tranzacțiile în cauză: pe piața angro sau pe piața cu amănuntul.
- 5) Articolul 3, noțiunea "*agregator*". În textul propunerilor de modificare, ținând cont de noțiunile specificate, în Legea 107/2016 și RPEE este necesar alinierea noțiunii de agregator cu noțiunea de PRE / responsabilul grupului de echilibrare sau detalierea funcțională a noului concept cu

introducerea modificărilor în Legea 107/2016 și RPEE, pentru diferențierea noțiunilor în cazul existenței acestora.

- 6) Deoarece la articolul 21 (2), sintagma *“Licența pentru producerea energiei electrice poate fi obținută de solicitant, la cerere, până la construcția centralei electrice”*, contravine Legii 107 art. 12 (3) care prevede că licența pentru activitatea de producere a energiei electrice se eliberează doar producătorului care dispune de o centrală electrică, în condițiile în care se dorește o excepție pentru producători eligibili, se propune precizarea sintagmei menționate.

“Licența pentru producerea energiei electrice pentru producătorii care au obținut statut de producător eligibil poate fi obținută de către solicitant, la cerere, până la construcția centralei electrice.”

- 7) Articolul 26⁵ (6) – se propune de a fi completat cu următoarea sintagmă:

“Până la aprobarea Planului de măsuri, toți producătorii și deținătorii unităților termoenergetice vor solicita avizul operatorului sistemului de transport și/sau operatorului de sistem la care este racordată unitatea respectivă”.

Completarea este necesară pentru a asigura utilizarea la maxim a posibilităților tehnice ale unităților termoenergetice de prestare a serviciilor de sistem în condițiile disponibilității extrem de limitate ale acestora în SEN.

- 8) Articolul 28 (8) – după sintagma *“necesară întru asigurarea”*, propunem să fie adăugată sintagma *“securității și echilibrului sistemului electroenergetic național”*.

Participantului la piață îi este interzisă funcționarea în dezechilibru de excedent. În cazul în care producătorul nu a tranzacționat energia electrică parțial sau total din oricare motive (lipsă contract, lipsă cerere, etc.), programul de funcționare la o valoare validată conform regulilor de planificare operative nu reprezintă o restricționare. Ținem să menționăm că, în cazul tranzacționării valorilor prognozate, restricționarea după programarea operațională în scopul managementului restricțiilor de rețea de către OST nu implică careva prejudicii financiare, dat fiind faptul că producătorul deja a colectat mijloacele bănești pentru valorile prognozate, iar dispoziția OST este luată în considerație la calculul poziției contractate și nu implică dezechilibru.

- 9) Articolul 28 (9) – propunem să fie completat cu următoarele:

“Nu se consideră ca energie neprodusă, cantitățile limitate ca urmare a:

- limitărilor cauzate de funcționare în dezechilibru de excedent determinate la etapa programării operaționale sau în timp real;*
- deconectării instalațiilor de producere ca rezultat al lucrărilor de reparație sau deconectare în rețelele electrice în condițiile unei soluții de racordare, care nu asigură integral criteriul N-1 (derivație, racord direct fără rezervare);*
- deconectărilor N-1-1, indiferent de soluția de racordare;*
- deconectărilor de scurtă durată ca urmare a funcționării sistemelor de protecție;*
- nerespectării cerințelor normelor tehnice și Codului rețelelor electrice.”*

- 10) Articolul 29 (1) se propune de a fi supus detalizării, dat fiind faptul că, sub sintagma *“achiziționează de la producătorii eligibili mici întregă cantitate de energie electrică”* nu este clară obligația Furnizorului central de energie electrică de a achiziționa energia electrică produsă efectiv (conform datelor contorului) sau a graficului prognozat (conform datelor notificate).

- 11) Articolul 29 (1) – propunem de a exclude cuvântul *“lunar”*. Conform modelului nou de piață angro, intervalul de tranzacționare este orar.

- 12) Articolul 30 (2) (1²) – sintagma *“își asumă rolul de responsabil al grupului de echilibrare al producătorilor eligibili mici”*, contravine Legii 107/2016 art. 84 (4) care prevede că Furnizorul central de energie electrică este responsabilul grupului de echilibrare constituit din centralele

electrice de termoficare urbane și centralele electrice eligibile care produc energie electrică din surse regenerabile. Este necesar alinierea cu Legea 107/2016.

13) Articolul 36 (8) – după sintagma “*stabilește cerințele tehnice*”, se propune de a adăuga sintagma “*(inclusiv prin aplicarea cerințelor Codului rețelelor electrice)*”, întru conformarea cu cerințele acquis-ului Comunității Energetice.

14) Articolul 37 (1¹) – după sintagma “*lipsa posibilității de a o racorda la rețeaua electrică din cauza nerespectării de către operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție a termenilor privind dezvoltarea rețelei electrice*”, propunem de a adăuga sintagma “*conform planurilor de dezvoltare și investiții sau prin aplicarea art. 28 6¹*”.

Oferirea statutului de producător eligibil implică deținerea unui aviz de racordare, care poate fi condiționat cu dezvoltarea rețelei în cazul aplicării art. 28 6¹ sau a unor lucrări deja incluse în planul de dezvoltare al operatorului de sistem și aprobate de Agenție.

15) Articolul 37 (7) – (10). Comentariu general.

Notificările fizice la nivelul OST sunt transmise la nivel de PRE/grup de echilibrare și nu la nivel de producător. Notificarea fizică reprezintă un set de date aferente unităților dispecerizabile, schimburilor cu alte PRE, import/export/tranzit. În cazul dat, este necesar de a indica limitele dezechilibrului care intră sub incidența mecanismului de suport și care sunt transferate furnizorilor cu consumatori finali. Mecanismul dat poate fi aplicat în cadrul grupului de echilibrare gestionat de Furnizorul Central. Menționăm că nu ar fi cazul de a fi promovat în schema de suport dezechilibrul în excedent, dat fiind faptul că funcționarea în excedent implică necesitatea asigurării surselor de echilibrare la reducere, care în condițiile promovării cogenerării, consumului mic pe parcursul orelor de gol, lipsei surselor flexibile de pornire/oprire nu sunt disponibile pentru OST. La etapa programării operaționale (notificărilor) valorile validate pentru unitățile dispecerizabile reprezintă programul de funcționare al acestora, iar funcționarea în excedent reprezintă o încălcare a programului de funcționare.

Ținând cont de cele menționate se propun următoarele:

a) Articolul 37 (7) se propune de a fi modificat după cum urmează:

“(7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, marja dezechilibrelor în deficiți suportate de Furnizorul Central fără drept de transfer către producătorii eligibili din cadrul grupului de echilibrare se va considera egală cu 8% în cazul utilizării sursei eoliene și 4% în cazul utilizării sursei solare.”.

b) Articolul 37 (8) se propune după cum urmează:

“(8) Prețul dezechilibrului pozitiv pentru cantitatea de energie electrică produsă de către producătorul eligibil în exces se va stabili conform RPEE”.

c) Articolul 37 (10) se propune de a fi modificat după cum urmează:

“(10) Soldul costurilor și veniturilor provenite din dezechilibrele producătorilor eligibili ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară, cu aplicarea alin. (7), (8) și (9), se suportă de Furnizorul central de energie electrică și se transferă furnizorilor consumatorilor finali”.

16) Articolul 38¹ (3¹) se propune de a fi exclus. Noțiunea “*serviciu de agregare*”, nu este definită.

17) Articolul 38² (4) se propune de a fi exclus, dat fiind faptul că prevederile articolului nu pot fi realizate la nivelul OST.

Notificările fizice la nivelul OST sunt transmise la nivel de PRE/grup de echilibrare și nu la nivel de producător. Notificarea fizică reprezintă un set de date aferente unităților dispecerizabile,

schimburilor cu alte PRE, import/export. În cazul producătorilor care realizează export de energie nu este cazul suportării dezechilibrelor acestora de către consumatorul final din Republica Moldova. Menționăm că dezechilibrul în excedent nu ar fi cazul de a fi promovat în schema de suport, dat fiind faptul că funcționarea în excedent implică necesitatea asigurării surselor de echilibrare la reducere, care în condițiile promovării cogenerării, consumului mic pe parcursul orelor de gol, lipsei surselor flexibile de pornire/oprire nu sunt disponibile pentru OST. La etapa programării operaționale (notificărilor) valorile validate pentru unitățile dispecerizabile reprezintă programul de funcționare al acestora, iar funcționarea în excedent reprezintă o încălcare a programului de funcționare.

18) Articolul 38³ (1) (c) se propune de a fi modificat.

Se propune să fie descrise detaliat condițiile în care poate avea loc achiziția în baza unui astfel de contract. Contractul, ca fiind semnat pe 15 ani, trebuie să asigure un preț continuu nu mai mare ca prețul de piață pentru o perioadă recentă. Preț lunar/trimestrial/anual mediu. Este necesar un indicator mai clar (spre exemplu prețul trimestrial din Raportul ANRE).

19) Articolul 39 (2) – după sintagma “*trebuie să îndeplinească următoarele condiții*”, propunem să fie adăugată sintagma “*pentru fiecare loc de consum la care se solicită aplicarea mecanismului de contorizare netă*”.

20) Articolul 39 (2) (b) – după sintagma “*puterea contractată cu furnizorul respectiv*”, propunem să fie adăugată sintagma “*pentru locul de consum respectiv*”.

21) Articolul 39 (3¹) – propunem să fie completat cu propoziția:

“Consumatorul final va asigura transmiterea în timp real a valorii puterii active generate totale către operatorul de sistem la care este racordat locul de consum.”.

22) Articolul 39¹ (1) (c) – după sintagma “*cu propriul furnizor de energie electrică*”, propunem să fie adăugată sintagma “*pentru respectivul loc de consum*”.

23) Articolul 39¹ (2) (b) – sintagma “*este încărcată cu energie electrică produs exclusiv de centrala electrică proprie a autoconsumatorului*”, este necesar să fie descrisă mai detaliat, dat fiind faptul că va fi necesară implementarea măsurilor tehnice de monitorizare.

24) Articolul 39¹ (5) (c) – sintagma “*autoconsumatorul consimte și achită tariful pentru serviciul de distribuție pentru energia electrică transportată*”, este necesar să fie modificată, dat fiind faptul că consumatorii nu achită direct tarifele de distribuție sau transport sau să fie modificat modul de prestare al serviciilor de transport și de distribuție al energiei electrice.

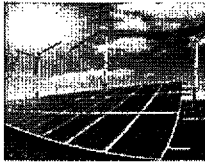
25) Articolul 39¹ (5) (d) – după sintagma “*instalate din contul consumatorului final*”, propunem de a adăuga sintagma “*autoconsumatorul va asigura transmiterea în timp real al valorii puterii active generate și consumate de instalația de stocare către operatorul de sistem la care este racordat locul de consum*”.

Director general interimar

Sergiu APARATU

Ex: Cazacu Iu.
tel: /022/ 253-172
Rîjcov S.
tel: /022/ 253-567

nr.10/i din 14/04/2023

**Opinie (preliminară) asupra proiectului de Lege cu privire la modificarea
Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile**

A.O. "Asociația Producătorilor de Energie Electrică Eoliană și Fotovoltaică din Republica Moldova", în persoana subsemnatului, Președinte: Vitalie Malai, expediază obiecțiile și propunerile preliminare formulate în contextul analizei *Proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile*.

1) Proiectul de modificare analizat este contrar prevederilor art.63 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.100 din 22.12.2017 „Cu privire la actele normative”, potrivit căror:

„Modificarea unui act normativ este admisă numai dacă nu afectează concepția generală ori caracterul unitar al actului respectiv. În caz contrar, actul normativ se înlocuiește cu un nou act, urmînd să fie abrogat în întregime.

Modificările aduse actului normativ trebuie să se integreze armonios în actul respectiv, asigurîndu-se unitatea de stil și de terminologie, precum și succesiunea firească a elementelor structurale”.

Astfel, se impune elaborarea unei noi Legi, pentru a nu afecta concepția generală și caracterul unitar al acesteia, garantînd implimentarea directivei Uniunii Europene 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11.12.2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

2) Proiectul de modificare este contrar prevederilor art.3 alin.(1) lit.d) din Legea nr.100 din 22.12.2017 „Cu privire la actele normative”, potrivit căreia la elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii: oportunitatea, coerența, consecutivitatea, stabilitatea și predictibilitatea normelor juridic.

Or, unele norme nu sunt oportune, coerente și predictibile.

Spre exemplu, la pct.7 al proiectului de modificare a Legii nr.10/2016, cu referire la art.7 alin.(4) lit.e), se face referire la un act normativ la începutul șirului de enumerare și la sfârșitul enumerării:

„(4) La calcularea consumului final brut de energie electrică din surse regenerabile, în conformitate cu **Regulamentul privind calculul consumului de energie din surse regenerabile**:

d) *Energia electrică generată de centralele hidroelectrice și instalațiile eoliene, se consideră în conformitate cu regulile de normalizare, stabilite în Regulamentul privind calculul consumului de energie din surse regenerabile”.*

Mai mult, lit.d) menționată supra nu se încadrează în șirul logic al enumerării de la alin.(4) art.7.

Alt exemplu, la pct.36 al proiectului de modificare a Legii nr.10/2016, cu referire la art.37 alin.(1¹), nu este clar ce nu se respectă de operator:

„...lipsa posibilității de a o racorda la rețeaua electrică din cauza nerespectării de către operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție a termenelor privind dezvoltarea rețelei electrice; întârzierea de către operatorul de sistem în executarea și punerea în funcțiune a instalației de racordare conform contractului de racordare”.

3) Proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, la pct.3 cu referire la completarea art.3 din Lege, conține noțiunea ce ar defini alți producători de energie electrică din surse regenerabile pentru care au fost aprobate tarife pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și producători de energie electrică din surse regenerabile pentru care nu au fost aprobate tarife sau oferite scheme de sprijin.

Astfel, menționăm că în realitate vor exista următoarele categorii:

1. producători de energie electrică din surse regenerabile pentru care nu au fost aprobate tarife sau oferite scheme de sprijin.
2. producători de energie electrică din surse regenerabile pentru care au fost aprobate tarife pînă la intrarea în vigoare a legii nr.10/2016 (art.45 alin.(2) din Lege).
3. producători eligibili mici.
4. producători eligibili mari.

În această ordine de idei considerăm lipsa descrierii acestor noțiuni va genera dificultăți la implimentarea Legii nr.10/2016 și va discrimina primele două categorii de producători.

4) Proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nu se expune la producătorii de energie regenerabilă, care dețin centrale electrice instalate pînă în prezent și nu au beneficiat de scheme de sprijin din partea Statului.

Acest aspect va genera discriminarea producătorilor menționați supra și încălcarea dreptului la proprietatea privată garantat de art.1 al protocolului 1 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

De asemenea, pct.38 din proiectul de modificare a Legii nr.10/2016, cu referire la art.38² alin.(3), nu este unul suficient de coerent și predictibil și anume:

„În vederea promovării investițiilor în tehnologii performante de valorificare a energiei din surse regenerabile, prietenoase mediului și durabile, centralele electrice de producere a energiei electrice din surse regenerabile în afara schemei de suport și comercializarea acestora în condiții de piață, sunt fabricate cu cel mult 48 de luni pînă la punerea acestora în funcțiune”.

Astfel, nu este clar ce doresc autorii proiectului, dacă analizez modalitatea de expunere. Probabil urma să fie folosită următoarea formulare: „centralele electrice de producere a energiei electrice din surse regenerabile în afara schemei de suport pot fi instalate, doar dacă sunt fabricate cu cel mult 48 de luni pînă la punerea acestora în funcțiune”.

De asemenea, nu este clar ce se are în vedere prin „punerea în funcțiune”, precum și, o astfel de formulare, acordă discreția unei autorități de a tergiversa procesul de punere în funcțiune și a refuza pe motivul expirării termenului de 48 de luni.

Considerăm oportun modificarea noțiunii „punerea acestora în funcțiune” cu „importul instalației în Republica Moldova”.

Un alt aspect, mai important, ține de necesitatea excluderii termenului de 48 de luni, deoarece, luând în considerare procesul costisitor de instalare a turbinelor eoliene, probabilitatea dezinstalării acestora în perioada de până la 48 de luni de la fabricarea lor pentru comercializare, este exclusă.

Acest fapt poate fi demonstrat prin aceea că, în Republica Moldova, până în prezent, au fost instalate centrale electrice (turbine eoliene) fabricate cu minim 15 ani (180 luni) în urmă.

În așa mod, prin includerea „vârstei” centralei electrice de până la 48 de luni, specificat la alin.(3) se contrazice cu alin.(1) din art. 38² al Legii nr.10/2016, deoarece Guvernul nu încurajează investitorii și dezvoltatorii de proiecte de producerea energiei electrice din surse regenerabile să dezvolte proiecte în condiții de piață, dar prin impunerea termenului de 48 luni, exclude această categorie de investitori în acest domeniu.

5) Suplimentar indicăm că Legea nr.10/2016 are prevederi similare în diferite articole și anume: - art.35 alin.(7) din Legea nr.10/2016,

„(7) În cazul în care potențialul producător de energie electrică din surse regenerabile nu a obținut statutul de producător eligibil în urma participării la licitație sau nu a participat la licitație, acesta este în drept să comercializeze energia electrică produsă în baza unor condiții negociate cu participanții la piața energiei electrice”.

- art.36 alin.(6) din Legea nr.10/2016,

„(6) În cazul în care potențialul producător de energie electrică din surse regenerabile nu a obținut statut de producător eligibil în conformitate cu procedura prevăzută în prezentul articol, acesta are dreptul să comercializeze energia electrică produsă în baza unor condiții negociate cu participanții la piața energiei electrice”.

Această circumstanță este un argument suplimentar că Legea nr.10/2016 nu urmează a fi modificată și completată, dar se impune adoptarea Legii într-o nouă redacție cu inițierea dezbaterilor publice și implicarea tuturor persoanelor interesate.

Reieșind din volumul informației prelucrate, precum și timpul restrâns de prezentare a propunerilor, A.O.„APEEEF” intervine cu solicitarea de prelungire a termenului limită de prezentare a recomandărilor și propunerilor la acest proiect, până la data de 30.04.2023.

Digitally signed by Malai Vitalie
Date: 2023.04.14 18:20:27 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**Cu înalte considerațiuni,
Președintele
AO ” Asociația Producătorilor
de Energie Electrică Eoliană
și Fotovoltaică din Republica Moldova”**

Vitalie MALAI

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
Str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
Tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md,
www.calm.md

Nr.96 din 20 aprilie 2023

Ministerul Energiei
al Republicii Moldova
secretariat@energie.gov.md

Copie:
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

AVIZ

*la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege cu privire la
modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile
(număr unic 238/MEn/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat adresarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-3580 din 03 aprilie 2023 (recepționată la 04 aprilie 2023), privind avizarea proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), [în continuare – proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului hotărârii prin prisma legislației în vigoare și a intereselor autorităților administrației publice, corelate cu interesele cetățeanului și a mediului de afaceri.

2. Legislația aplicabilă

- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă;
- Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică;
- Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996;
- Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010;
- Hotărârea Guvernului nr. 690/2018 despre aprobarea Regulamentului privind desfășurarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil.

3. Constatări principale:

Congresul Autorităților Locale din Moldova salută inițiativa de armonizare a reglementărilor în domeniul utilizării energiei din surse regenerabile cu Directiva Uniunii

Europene. Totuși, considerăm capacitatea economiei naționale și a potențialilor utilizatori ai energiei din surse regenerabile încă insuficientă pentru a satisface integral cerințele impuse prin proiectul de lege, care presupun costuri mari chiar și în perspectiva/perioada propusă de proiectul de lege (la proiectare, construire, procurarea și punerea în exploatare a sistemelor/instalațiilor întru asigurarea ponderii energiei din surse regenerabile, înlocuirea instalațiilor și sistemelor actuale). De asemenea, considerăm că introducerea conceptului de comunitate de energie din surse regenerabile cu statut de persoană juridică ai căror membri fondatori pot fi și UAT de nivelul întâi și al doilea, va facilita descentralizarea și producerea de energie din surse regenerabile la nivel local și regional.

4. Propuneri asupra proiectului.

Propunem următoarele modificări și completări ale proiectului de lege:

1. La Art. I. pct. 4. (Articolul 3) după noțiunea „deșeuri” urmează a se exclude textul „prime variabile sau fixe” (corectarea erorii).
2. În Art. I. pct. 4. (Articolul 3) sintagma „de toate nivelurile, inclusiv municipalități” urmează a fi înlocuită cu sintagma „de nivelul întâi sau al doilea, sau de nivel special”. Temeiul propunerii: urmează a fi utilizată terminologia Legii nr. 436/2006 (art. 1).
3. În Art. I. pct. 15. (Articolul 16 alin. (2) se propune excluderea sintagmei „și autoritățile administrației publice locale” și completarea cu o nouă propoziție în următoarea redacție: „Autoritățile administrației publice locale pot promova aceste sisteme și echipamente prin implementarea măsurilor la nivel local, în conformitate cu propriile strategii de dezvoltare a sectorului”. În caz contrar, în redacția actuală a proiectului de lege, formularea constituie o obligație (a AAPL) care în conformitate cu principiile constituționale ale autonomiei locale și descentralizării, dar și potrivit cadrului legal în vigoare din domeniu, obligă la indicarea sursei de acoperire financiară/materială/instituțională care trebuie prevăzută expres în bugetul de stat pentru realizarea sarcinii/politicilor locale impuse în mod unilateral APL.
4. În Art. I. pct. 16. (Articolul 17 alin. (1) cuvântul „promovează” se propune a fi substituit cu cuvintele „iau în considerare”. Este valabilă precedentă argumentare a propunerii. În formularea propusă de CALM, la emiterea actelor permissive și la avizarea, aprobarea documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, APL va lua în considerare (spre promovare) sistemele eficiente respective și această activitate nu va necesita resurse financiare suplimentare.
5. În Art. I. pct. 16. (Articolul 17 alin. (2) după cuvântul „rezidențiale” se propune completarea cu cuvintele „proiectanții, inspectorii sistemelor de încălzire, inspectorii sistemelor de ventilare și condiționare”. Temeiul propunerii: Legea nr.835/1996 și Legea nr. Legea nr. 163/2010. Totodată, a se vedea și prevederile proiectului aflat în avizare și adoptare „Cu privire la aprobarea proiectului de lege privind performanța energetică a clădirilor”.
6. În Art. I. pct. 16. (Articolul 17 completat cu alin. (6) sintagma „Autoritățile administrației publice locale de toate nivelurile” urmează a fi substituită cu sintagma „Emitenții”. Temeiul propunerii: utilizarea terminologiei Legii 163/2010 coroborată cu argumentele sus-menționate.

7. În Art. I. pct. 21. (Articolul 26 alin. (4) sintagma „de toate nivelurile” urmează a fi înlocuită cu sintagma „de nivelul întâi sau al doilea, sau de nivel special”. Temeiul propunerii: urmează a fi utilizată terminologia Legii nr. 436/2006 (art. 1).
8. La Art. I. pct. 23. (Articolul 39/4 alin. (1) lit. c) textul „să-ți” urmează a se substitui cu textul „să-și” (întru corectarea erorii).
9. În Art. I. pct. 23. (Articolul 26/6 alin. (8) se propune completarea cu o nouă propoziție în următoarea redacție: „Această obligație incumbă și proiectanților, inspectorilor sistemelor de încălzire, inspectorilor sistemelor de ventilare și condiționare”, precum și urmează a se substitui cuvintele „sistemul sistem” cu cuvântul „sistemul” (corectarea erorii). Temeiul propunerii: Legea nr.835/1996 și Legea nr. Legea nr. 163/2010. Totodată, a se vedea și prevederile proiectului aflat în avizare și adoptare „Cu privire la aprobarea proiectului de lege privind performanța energetică a clădirilor”.
10. În Art. I. pct. 40 din proiectul de lege se prevede că „se completează cu art. 39/1 – 39/4 ”, iar de fapt se completează cu art. 39/1 – 39/5. Prin urmare, este necesară corectarea cifrelor „39/1 – 39/4” cu cifrele „39/1 – „39/5”.

Prin urmare, CALM susține prezentul proiect în condițiile ajustării la cadrul constituțional al autonomiei locale și legal, în conformitate cu propunerile menționate mai sus.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex: Cristal Igor, expert CALM
Tel.(022) 22-35-09

Societatea pe Acțiuni „CET-Nord” în proces de reorganizare

Republica Moldova, 3100, mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 168

tel. (+373-231) 53-359, 88-359,

E-mail: office@cet-nord.md, www.cet-nord.md

IDNO 1002602003945, Capitalul social :117 074 300 lei

IBAN:MD39VI022510100000013MDL

BC „Victoriabank” SA filiala 1 Bălți,

BIC VICBMD2X740

Nr. 120-08/0612 din 26.04.2023

Ministerul Energiei

Referitor: proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)

Urmare a examinării proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023), Vă comunicăm despre susținerea proiectului înaintat spre avizare, cu unele obiecții/proponeri.

La situația actuală, se atestă o tendință de a reglementa procedura de deconectare de la sistemul centralizat sau colectiv de alimentare cu energie termică, în diferite acte normative, deși Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării deja reglementează la art. 42 procedura de deconectare, întrerupere și limitare a alimentării cu energie termică.

Astfel, prin aprobarea Legii nr. 187 din 14.07.2022 cu privire la condominiu, la art. 50 „Dreptul de debranșare și suportarea unor cheltuieli” s-a stabilit dreptul proprietarului unității de a renunța la folosirea în unitate a sistemului de încălzire ori de răcire centralizat al clădirii.

O tendință similară o întâlnim și în proiectul de modificare a Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care la art. 26⁶ stabilește că „Consumatorul final de energie din cadrul unui sistem de alimentare centralizată cu energie termică și sistem centralizat de răcire, care nu întrunește criteriile unui sistem eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire sau nu devine astfel către 31 decembrie 2025, după cum este stabilit la art. 26⁵, alin. (6), are dreptul de a se deconecta de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică și sistemul centralizat de răcire prin rezilierea sau modificarea contractului pentru a produce el însuși încălzire sau răcire din surse regenerabile”.

Subsecvent, alin. (3) al aceluiași articol din proiectul de lege, prevede că „Dreptul la deconectare menționat la alin. (2) poate fi exercitat de către consumatorii casnici și non-casnici. În cazul clădirilor de locuit cu mai multe apartamente, clădirilor cu destinație mixtă sau altor tipuri de clădiri, după cum sunt specificate în art. 3, alin. (2) a Legii 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor, prin derogare de la art. 42, alin. (8) și (9) ale Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, deconectarea poate fi efectuată numai la nivelul întregii clădiri.

În asemenea circumstanțe, reglementarea procedurii de deconectare de la sistemul centralizat sau colectiv de alimentare cu energie termică în diverse acte legislative, generează probleme de ordin juridic sub aspectul aplicabilității prioritare a normei juridice, or, potrivit art. 5 a Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, în caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială. Totodată, în caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie.

În ordinea celor expuse, propunem ca această procedură să fie reglementată în Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, cu modificările de rigoare, în contextul ajustării cadrului normativ sectorial la directivele Uniunii Europene.

Director tehnic
a întreprinderii în alte ramuri

Digitally signed by Savin Igor
Date: 2023.04.26 15:38:36 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Igor SAVIN

Ministerul Energiei al Republicii Moldova,
Piața Marii Adunări Naționale nr. 1, Chișinău,
MD-2012, E-mail: secretariat@energie.gov.md

Nr. de ieșire: 0506/073649-20230428
Nr. intrare: 39783 din 20230405
La Nr.: 07/3 -126 din 04 aprilie 2023
Ref.: 0504/055888-20230411

Subiect: Avizarea "Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile"

Prin prezenta, Î.C.S. "Premier Energy Distribution" S.A. având în vedere scrisoarea Nr. 07/3 -126 din 04 aprilie 2023, de avizarea a *proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile*, expediază atașat documentul de analiză cu privire la elaborarea proiectului citat.

Anexa: Propuneri de modificare a „Legii nr. 10/26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile” Î.C.S. "Premier Energy Distribution" S.A pe 10 pagini.

Cu respect,

Digitally signed by Gotișan Tatiana
Date: 2023.05.03 11:00:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Gotișan Tatiana

Director Reglementari, Tarife și Achiziții de Energie

Ex: Stancu Elena
Tel: 022 431 934

Anexă: Propuneri de modificare a „Legii nr. 10/26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile”

Premier Energy Distribution SA

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 28:</p> <p>(4) Pentru asigurarea unui acces eficient la rețele, operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție sânt obligați să ofere solicitanților informații suficiente cu privire la racordare, inclusiv informațiile privind:</p> <p>a) costurile ce se estimează a fi suportate în legătură cu racordarea;</p> <p>b) termenul de racordare la rețea;</p> <p>c) planificarea dezvoltării rețelei în zona respectivă.</p>	<p>Articolul 28:</p> <p>(4) Pentru asigurarea unui acces eficient la rețele, operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție sânt obligați să ofere solicitanților informații suficiente cu privire la racordare, inclusiv informațiile privind planificarea dezvoltării rețelei în zona respectivă.</p>	<p>Se propune sa fie excluse cerințele date cu privire la costuri estimate și termenul de racordare. Costurile se calculează/determina în baza documentației de proiect. Totodată, urmare a unei instabilității pe piața a preturilor la materiale si servicii, un cost estimativ prezentat unui solicitant peste un timp poate avea cu totul alta valoare.</p>
<p>Articolul 30:</p> <p>(f²) își asumă rolul de responsabil al grupului de echilibrare al producătorilor eligibili mici care dețin statutul de membri ai grupului său de echilibrare;</p>	<p>Articolul 30:</p> <p>(f²) își asumă rolul de responsabil al grupului de echilibrare în baza unei solicitări în scris de la producătorii eligibili mici;</p>	<p>Fiind o piața libera consideram că producătorul individual ar trebui să decidă din ce grup de echilibrare sa facă parte. Dacă în piață exista un grup ce oferă condiții mai avantajoase nu înțelegem de ce trebuie să existe obligații. În caz ca în piață se fac manipulări de către participanți la piața acestea trebuie sa fie identificate și sa existe posibilitatea retragerii licenței la acești participanți.</p>
<p>Articolul 34:</p> <p>(6) Producătorul eligibil poate renunța oricând la contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile fără drept de revenire asupra deciziei de renunțare.</p>	<p>Articolul 34:</p> <p>(6) Producătorul eligibil poate solicita suspendarea contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile pentru cel puțin o lună calendaristică cu drept de revenire asupra deciziei de suspendare.</p>	<p>Pe de o parte, conform celor specificate în această lege avem îndemnarea de a dezvolta surse regenerabile de energie. Dar, dacă se menține obligația pentru acești producători de a rămâne blocați la furnizorul central, atunci aceasta nu mai este un suport, ci o limitare care reduce sau chiar anulează stimulentele de dezvoltare a energiei regenerabile. Drept urmare, considerăm că mecanismul de suport ar urma să fie privit ca o opțiune pusă la dispoziția producătorilor din surse regenerabile și nu sub forma unei obligații restrictive.</p>

<p>(7) Contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este denunțat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică în cazul în care producătorul eligibil vinde prin alte contracte cantități de energie electrică produse de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil.</p> <p>(8) În cazurile stabilite la alin. (6) și (7), producătorul pierde statutul de producător eligibil pentru capacitățile de producere a energiei electrice ce fac obiectul contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile ce își încetează valabilitatea.”</p>	<p>(7) și (8) – se exclude</p>	<p>Considerăm că își pierde sens conceptul de liberalizare a pieței. De asemenea, dacă acești producători au posibilitate să vândă în exterior această energie electrică “scump” de ce să nu o facă? În această situație ar fi bine să fie exclusă prevederea de plafonare a prețului dezechilibrului, așa cum preturile externe ar putea să-i acopere aceste costuri fără a pune presiune pe consumatorul final.</p>
<p>Articolul 34: Punct nou</p>	<p>Articolul 34: c) înaintează propunerea de modificare la Codul Fiscal cu privire la scutirea de TVA cu drept de deducere la importul echipamentelor utilizate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile și care au o durată de fabricație ce nu depășește 48 de luni.</p>	<p>Considerăm că această scutire de TVA ar veni în susținerea producătorilor de energie din surse regenerabile ce aduc echipamente noi, mai ales având în vedere că unii dintre acești producători ar putea să vândă energia electrică în condiții de piață.</p>
<p>Articolul 37: (7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili</p>	<p>Articolul 37: (7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei</p>	<p>Pentru determinarea poziției nete măsurate se va lua în considerație consumul tehnologic de energie electrică între punctul de măsurare și punctul de delimitare. Deoarece din textul propus nu este clar la ce cantitate de energie se face referință, au fost inserate precizări cu privire la poziția netă măsurată și poziția netă contractuală conform prevederilor RPEE.</p>

<p>efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite.</p>	<p>electrice se ajustează automat la poziția netă măsurată în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare, fiind exclusă obligația de plată a dezechilibrelor cuprinse între intervalele indicate.</p>	<p>Care este totuși justificarea intervalelor de toleranță specificate (+/-8%, +/-4%)?</p>
<p>Articolul 37: (11) Prevederile alineatelor (7) – (10) se aplică pentru toți producătorii eligibili până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide.</p>	<p>Articolul 37: (11) Prevederile alineatelor (7) – (10) se aplică pentru toți producătorii eligibili mari până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide sau în situația când producătorul eligibil mare vinde prin alte contracte cantități de energie electrică produse de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil.</p>	<p>Este necesară specificarea producătorilor eligibili mari, deoarece producătorii eligibili mici nu sunt obligați să vândă energia electrică în piață.</p>
<p>Articolul 38¹: (1) b) prețul orar (pentru fiecare interval de tranzacționare) pe piața pentru ziua următoare este stabilit pe durata ultimelor 6 luni consecutive.</p>	<p>Articolul 38¹: (1) b) prețul pentru fiecare interval de tranzacționare pe piața pentru ziua următoare este stabilit pe durata ultimelor 6 luni consecutive.</p>	<p>Nu este necesar de specificat orar, deoarece în timp un interval de tranzacționare poate suferi modificări, de exemplu, în cazul RO - 15 min, sau în cazul altor state din UE - 5 min.</p>

<p>Articolul 38²:</p> <p>(4) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor din sursă eoliană sau solară, alții decât producătorii eligibili, efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite.</p>	<p>Articolul 38²:</p> <p>(4) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor din sursă eoliană sau solară, alții decât producătorii eligibili, efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la poziția netă măsurată în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare, fiind exclusă obligația de plată a dezechilibrelor cuprinse între intervalele indicate.</p>	<p>Pentru determinarea poziției nete măsurate se va lua în considerație consumul tehnologic de energie electrică între punctul de măsurare și punctul de delimitare. Deoarece din textul propus nu este clar la ce cantitate de energie se face referință, au fost inserate precizări cu privire la poziția netă măsurată și poziția netă contractuală conform prevederilor RPEE.</p> <p>Totuși, care este justificarea intervalelor de toleranță specificate (+/-8%, +/-4%)?</p>
<p>Articolul 38³:</p> <p>(1) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile sunt în drept să negocieze contracte de vânzare a energiei electrice pe termen lung cu furnizorii de energie electrică cu obligații de serviciu universal sau de furnizare de ultimă opțiune, în următoarele condiții:</p> <p>a) contractul nu depășește durata de 15 ani;</p>	<p>Articolul 38³:</p> <p>(1) Furnizorii serviciului universal sunt în drept să încheie contracte bilaterale de procurare a energiei electrice pe termen lung cu producătorii de energie electrică din surse regenerabile, în următoarele condiții:</p> <p>a) contractul nu depășește durata de 15 ani;</p> <p>b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat este nou și nu are o dată de fabricație mai veche de 48 luni la momentul punerii în funcțiune;</p>	<p>Considerăm că ar mai corect să se specifice că acest drept este al furnizorilor la serviciului universal, deoarece sunt impuse condiții specifice de procurare a energiei electrice pentru entitățile reglementate.</p> <p>comentariu la pct. b) Pentru acești producători urmează să fie specificată o limită a duratei de fabricație similară celei pentru producătorii mari din surse regenerabile conform art.35 alin.(6), art.37 alin.(2) și art.382 alin.(3).</p> <p>comentariu la pct. c) Considerăm că producătorii SER, care nu beneficiază de schemele clasice de suport specificate în această</p>

<p>b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat nu are o dată de fabricație mai veche de 36 luni la momentul punerii în funcțiune;</p> <p>c) prețul de contract este mai mic decât prețul mediu de achiziție a energiei electrice din alte surse al furnizorului respectiv pe toată durata contractului;</p> <p>d) puterea instalată per loc de producere nu depășește [20 MW];</p> <p>e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă.</p>	<p>c) prețul de contract este mai mic decât 75% din tariful fix stabilit de ANRE în dependență de tehnologie. Prețul stabilit se ajustează anual, în dependență de valoarea tariful fix ajustat de ANRE;</p> <p>d) puterea instalată pe centrala electrică nu depășește [20 MW];</p> <p>e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă.</p>	<p>lege, ar urma să fie susținuți prin oferirea unor prețuri de vânzare a energiei electrice, care să nu depășească tarifele fixe acordate producătorilor eligibili.</p> <p>comentariu la pct. d) In conformitate cu definițiile din Codul de Rețea.</p>
<p>Articolul 39:</p> <p>(3¹) Centrala electrică trebuie să fie echipată, la ieșirea din inverter, cu echipament de măsurare, instalat din contul consumatorului final, deținător al centralei electrice, care să înregistreze cantitatea de energie electrică generată de centrala electrică respectivă.</p>	<p>Articolul 39. (3¹) – se exclude</p>	<p>Pentru cantitatea de energie generata lunar, OSD trebuie să citească echipamentele de măsurare instalate la ieșirea din inverter, după cum este specificat la alin.(31) din acest articol. Însă, ținând cont că invertoarele nu sunt amplasate în locuri accesibile pentru personalul OSD, această activitate de citire devine practic o misiune imposibilă (mai ales în cazul consumatorilor casnici, care nu vor fi prezenți și respectiv nu vor asigura accesul în orele de lucru când este efectuată citirea). Dar chiar și dacă consumatorii finali vor fi prezenți și vor asigura accesul pentru citire, aceasta duce la creșterea timpului de citire a echipamentelor de măsurare, iar drept urmare duce la creșterea costurilor cu citirea echipamentelor de măsurare. Alternativ ar putea fi determinate cantitățile de energie electrică pe baza estimărilor/evaluărilor lunare efectuate baza unei</p>

		proceduri aprobate de ANRE, deoarece urmează să fie aprobate randamente separate pentru fiecare lună a anului.
<p>Articolul 39:</p> <p>(6) Beneficiază de mecanismul de contorizare netă, în baza principiului "primul venit, primul servit", consumatorii finali deținători ai centralelor electrice a căror capacitate instalată cumulată nu depășește 5% din valoarea sarcinii maxime înregistrate pe parcursul anului precedent de către operatorul sistemului de distribuție la rețelele căruia sânt racordate centralele electrice respective. Limita de 5%, stabilită în prezentul alineat, poate fi revizuită și modificată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică prin aprobarea, în conformitate cu Legea cu privire la energetică, a unei hotărâri motivate și supuse în prealabil consultărilor publice.</p>	<p>Articolul 39:</p> <p>(6) Beneficiază de mecanismul de contorizare netă, în baza principiului "primul venit, primul servit", consumatorii finali deținători ai centralelor electrice a căror capacitate instalată cumulată nu depășește 10% din valoarea sarcinii maxime înregistrate pe parcursul anului precedent de către operatorul sistemului de distribuție la rețelele căruia sânt racordate centralele electrice respective. Limita de 10%, stabilită în prezentul alineat, poate fi revizuită și modificată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică prin aprobarea, în conformitate cu Legea cu privire la energetică, a unei hotărâri motivate și supuse în prealabil consultărilor publice.</p>	<p>Valoare modificata de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.</p> <p>Informativ: Plafonul de 10% stabilit de ANRE – 59,4MW Semnat PE – 40,55 MW Avize emise PED – 115 MW</p>
<p>Articolul 39¹:</p> <p>(3) Autoconsumatorul de energie din surse regenerabile are următoarele obligații:</p> <p>e) să ofere acces operatorului sistemului de distribuție a energiei electrice la echipamentele de măsurare a energiei electrice produse de centrala electrică, energia electrică livrată în rețea, energia</p>	<p>Articolul 39¹:</p> <p>(3) Autoconsumatorul de energie din surse regenerabile are următoarele obligații:</p> <p>e) să transmită lunar operatorului sistemului de distribuție a energiei electrice cantitatea energiei electrice produse de centrala electrică,</p>	<p>Conform celor comentate la art.39 alin.(8) lit.b¹).</p>

<p>electrică consumată, în vederea stabilirii unui bilanț deplin și corect al fluxurilor de energie electrică către și dinspre rețeaua electrică;</p> <p>d) să îndeplinească toate cerințele tehnice stabilite de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, inclusiv cerințele cu privire la măsurarea energiei electrice, după cum este stabilit la lit. f).</p>	<p>d) să ofere acces operatorului sistemului de distribuție a energiei la echipamentele de măsurare a energiei electrice livrate în rețea, energia electrică consumată, în vederea stabilirii unui bilanț deplin și corect al fluxurilor de energie electrică către și dinspre rețeaua electrică;</p>	
<p>Articolul 39¹ :</p> <p>(5) Prin derogare de la alin. (1), lit. a) și alin. (3), lit. c), un autoconsumator de energie din surse regenerabile consumator casnic, poate deține o centrală electrică localizată în afara locului său de consum, cu respectarea prevederilor stabilite la art. 39¹ – 39³, inclusiv a următoarelor condiții cumulative.</p>	<p>Articolul 39¹ :</p> <p>(5) Prin derogare de la alin. (1), lit. a) și alin. (3), lit. c), un autoconsumator de energie din surse regenerabile, poate deține o centrală electrică localizată în afara locului său de consum, cu respectarea prevederilor stabilite la art. 39¹ – 39³, inclusiv a următoarelor condiții cumulative.</p>	<p>Reieșind din faptul că există porțiuni de rețea unde nu este posibilă acomodarea puterii, aceasta ar permite distribuirea acestor centrale fără necesitate extinderii rețelelor.</p>
<p>Articolul 40: Punct nou</p>	<p>Articolul 40:</p> <p>(3) Deținătorii instalațiilor de producere a energiei electrice conectate la rețelele de distribuție, cu o capacitate mai mare de 200 kW sunt obligați să instaleze sisteme de transmitere a datelor cu privire la activitatea de producere în timp real și să asigure transmiterea acestora către Operatorii sistemelor de distribuție.</p>	<p>Se va complete pentru ca OSD sa existe posibilitatea de a include aceste prevederi în Aviz de Racordare sau inclusiv pentru acei care deja s-au racordat. Necesitate stringentă pentru a putea îndeplini cele specificate la art.40 (2).</p>

Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor, cu suportul instituției publice de suport și a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică:

a) în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și amenajării teritoriului, autorizării executării lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate. Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, deținute de auto-consumatori, sau centrale electrice din surse regenerabile instalate în cadrul unor proiecte demonstrative, cu o capacitate electrică unitară sau agregată de 50 kW sau mai puțin, cu condiția ca

Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii

(2) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor, cu suportul instituției publice de suport și a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică:
în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Guvernului propuneri de modificare a legislației cu incidență în domeniul energiei electrice, promovării energiei din surse regenerabile, urbanismului și amenajării teritoriului, autorizării executării lucrărilor de construcție, în vederea implementării procedurii de conectare la rețeaua electrică în baza unei notificări simplificate. Procedura de notificare simplificată va viza racordarea la rețelele electrice de distribuție a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, deținute de auto-consumatori, sau centrale electrice din surse regenerabile instalate în cadrul unor proiecte demonstrative, cu o capacitate electrică unitară sau agregată de 50 kW sau mai puțin, cu condiția ca stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute. Conform procedurii, operatorul sistemului de distribuție ar putea, într-un termen de până la 7 de zile lucrătoare de la înregistrarea notificării, să refuze racordarea la rețeaua electrică

Considerăm că termenul trebuie să fie specificat în zile lucrătoare, deoarece în caz contrar aceasta ar presupune practic activitatea on-line a OSD ceia ce va duce la costuri suplimentare.

<p>stabilitatea, fiabilitatea și siguranța rețelei electrice sunt menținute. Conform procedurii, operatorul sistemului de distribuție ar putea, într-un termen de până la 7 de zile de la înregistrarea notificării, să refuze racordarea la rețeaua electrică sau să propună un punct alternativ de racordare din motive justificate din punct de vedere tehnic sau de siguranță a funcționării rețelelor electrice. În cazul unei decizii pozitive sau în absența unei decizii a operatorului sistemului de distribuție, în termen de 30 de zile de la data depunerii notificării simplificate, centrala sau centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie ar putea fi racordată la rețea;</p>	<p>sau să propună un punct alternativ de racordare din motive justificate din punct de vedere tehnic sau de siguranță a funcționării rețelelor electrice. În cazul unei decizii pozitive sau în absența unei decizii a operatorului sistemului de distribuție, în termen de 30 de zile de la data depunerii notificării simplificate, centrala sau centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie ar putea fi racordată la rețea;</p>	
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (12) În vederea implementării prevederii de la art. 39, alin. (3¹):</p> <p>a) operatorii sistemului de distribuție a energiei electrice notifică în termen de două luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi toți consumatorii finali - utilizatori existenți ai mecanismului de contorizare netă despre obligația instalării unui echipament de măsurare a energiei electrice la ieșirea din inverter;</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (12) În vederea implementării prevederii de la art. 39, alin. (3¹):</p> <p>a) operatorii sistemului de distribuție a energiei electrice notifică în termen de două luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi toți consumatorii finali - utilizatori existenți ai mecanismului de contorizare netă despre obligația transmiterii lunare a datelor privind</p>	<p>Conform celor comentate la art.39 alin.(8) lit.b1).</p>

<p>b) consumatorii finali utilizatori ai mecanismului de contorizare netă au obligația instalării, în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, a unui echipament de măsurare a energiei electrice la ieșirea din inverter;</p>	<p>energia electrică generată la ieșirea din inverter;</p> <p>b) consumatorii finali utilizatori ai mecanismului de contorizare netă au obligația transmiterii, în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, a datelor lunare privind energia electrică generată la ieșirea din inverter.</p>	
---	---	--

Nr. 07 / 28.04.2023

Către: Ministerul Energiei al Republicii Moldova

In atenția dl. Ministru Victor Parlicov

Ref: Comentarii la proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEEn/2023)

Stimate dl. Ministru Victor Parlicov,

Qair International (Franța) este un producător de energie electrică și hidrogen, care a construit și exploatează 1GW de putere instalată în surse regenerabile. Grupul are în dezvoltare peste 30GW în peste 20 de țări în care este prezent.

În Republica Moldova, Qair International a preluat portofoliul de proiecte dezvoltat de Electra Norte, și anume: Parc Eolian Purcari 45MW, Parc Eolian Pietrosu 60MW, Parc Solar Tâșăreni 15MW.

Qair își confirmă angajamentul de a participa la licitațiile organizate de Guvern pentru adjudecarea capacităților de producere a energiei electrice din surse regenerabile și este convinsă, că în condițiile actuale de finanțare la nivel global și regional, unica modalitate de asigurare a bancabilității proiectelor este schema de sprijin “preț fix” reglementată prin Legea 10/2016.

În legătura cu proiectul de modificare a Legii 10/2016, ne exprimăm susținerea pentru majoritatea propunerilor conceptuale, considerând-le importante pentru asigurarea funcționării unei piețe de energie electrică și promovării utilizării energiei regenerabile.

Totuși, sunt unele aspecte asupra cărora am dori să ne expunem, și anume:

Nr.	Text proiect	Propunere / comentarii
Art. 37 (1)	... “timp de până la 15 ani de la punerea în funcțiune...”	Expresia “pana la” presupune ca pot exista modificări în această perioadă, de aceea propunem a fi exclusă, să rămână așa cum era în versiunea inițială.
	... “cel mult 36 de luni”...	Propunem ca termenul de punere în funcțiune să fie stabilit per tehnologie.

Qair International

Paris office : 155, boulevard Haussmann - 75008 Paris – T : +33 (0) 1 79 35 67 10

Montpellier office : @7Center - Immeuble l'@ltis - 521, rue Georges Méliès - 34000 Montpellier – T : +33 (0)4 11 95 11 11

Headquarters : 2, rue Alfred de Vigny - 75008 Paris - France

Simplified joint-stock company with a capital of 336 221 071 € - 832 792 964 RCS Paris - Intracommunity VAT FR53 832 792 964

www.qair.energy

		Termenul de livrare a turbinelor eoliene este de min.12 luni, de 3 ori mai mare fata de panourile fotovoltaice. Sau cel puțin sa se prevada în posibilitățile de prelungire a termenului cu 12 luni, pentru parcuri eoliene.
Art. 38 ¹ (2)	... “întreaga cantitate de energie electrică”...	A se adăuga “întreaga cantitate de energie electrică livrată”
Art. 38 ² (3)	... “sunt fabricate cu cel mult 48 de luni”...	De completat cu “sunt noi și nu au fost utilizate”
Art. 38 ³	Contracte asiguratorii pe termen lung	Nu înțelegem scopul acestor contracte? Dacă e un mecanism de a promova producerea de energie electrica din surse regenerabile, atunci trebuie sa fie descrise / reglementate proceduri și conditii. Daca are scop de a reglementa o situație existentă, atunci sa se modifice prevederile respective din Legea 107 care are limitări privind durata și puterea centralei. Vrem să atragem atenția că reglementarea oricărui tip de contract pentru a promova producerea de energie electrică din surse regenerabile, cu sau fără scheme de sprijin, trebuie să fie bancabilă, adică condiții transparente și competitive de semnare a acestor contracte, posibilitatea semnării lor înaintea construirii centralei, precum și existența unei piețe lichide de energie electrică.
Dispoziții finale și tranzitorii (1), lit. b)	... în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi - va elabora și consulta documentația de licitație...	Propunem ajustarea acestor termene in vederea asigurării respectării angajamentelor asumate.

În speranța că propunerile noastre vor fi analizate, ne exprimăm disponibilitatea de a furniza detalii și explicații suplimentare, precum și de a participa în procesul de consultare publică.

Cu considerație,
Marcela Lefter
 Administrator

LEFTER
 MARCELA

Digitally signed by LEFTER
 MARCELA
 Date: 2023.04.28 11:23:28
 +03'00'

Qair International

Paris office : 155, boulevard Haussmann - 75008 Paris – T : +33 (0) 1 79 35 67 10

Montpellier office : @7Center - Immeuble l'@ltis - 521, rue Georges Méliès - 34000 Montpellier – T : +33 (0)4 11 95 11 11

Headquarters : 2, rue Alfred de Vigny - 75008 Paris - France

Simplified joint-stock company with a capital of 336 221 071 € - 832 792 964 RCS Paris - Intracommunity VAT FR53 832 792 964

www.qair.energy

Către: Dlui Victor Parlicov, Ministru, Ministerul Energiei

Nr. 29/23-EC din 02 mai 2023

Ref: proiectul de lege pentru modificarea Legii 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Stimate dle Ministru,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) se adresează în contextul consultărilor publice demarate pentru modificarea Legii 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, și prezintă anexat propunerile comunității EBA reieșind din dezideratul de dezvoltare a energiei sustenabile prin măsuri de eficiență energetică și **promovarea producerii energiei electrice din surse regenerabile**. Apreciem deschiderea ministerului pentru a dezbate aceste subiecte prioritare în vederea identificării celor mai optime soluții cu impact cât mai redus asupra consumatorului final.

Comunitatea de afaceri își menține poziția legată de necesitatea imperativă de a asigura predictibilitate, transparență și nediscriminare în procesul legislativ, considerând că Guvernul trebuie să controleze prin mecanisme eficiente nivelul impactului asupra tarifului la energie electrică, asigurând o dezvoltare sustenabilă a sectorului.

Rămânem la dispoziția Dvs., exprimând deschiderea și disponibilitatea comunității de afaceri de a oferi suportul și expertiza necesară în vederea ajustării cadrului legal pentru realizarea unei dezvoltări sustenabile pe termen lung al sectorului energetic al Republicii Moldova.

Cu deosebit respect,

**Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European**

Document semnat electronic. Pentru verificarea semnăturii a se accesa: <https://rnsign.gov.md>

Ex: eugen.cozmulici@eba.md
Tel: 079188919

Anexă: propuneri amendamente EBA

Prevederea	Propunerea	Argumentarea
prevederile pct. 1 cu indicele 2	Se propune: 1. De a redenumi din "cont bancar dedicat" în "cont bancar destinat", dat fiind faptul că sistemul bancar din Republica Moldova operează cu această terminologie.	Ar mai putea fi și alte activități? În cazul în care furnizorul central de energie va opera cu transferuri de mijloace financiare din activități altele decât cele indicate la lit. a, b, c, care vor fi acțiunile Băncilor la care furnizorul central de energie are deschise conturi? (se vor refuza transferurile? Nu se va deschide cont pentru alte activități?). 2. La conturile deschise furnizorilor centrali de energie colectarea mijloacelor bănești la conturile deschise destinate, se va efectua doar prin virament?
„Articolul 32 ¹ . Garanțiile de origine pentru producătorii eligibili	Sintagma: <i>Prin derogare de la alin. (3), furnizorii de energie electrică pot fi obligați de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică să cumpere o cotă definită de garanții de origine la prețul stabilit de Agenție pe baza prețului garanțiilor de origine pe piața europeană. O astfel de obligație va fi impusă în mod transparent și egal între toții furnizorii de energie electrică.</i> Propunem a fi exclusă.	La ce servește atunci acest mecanism de susținere? Vor fi obținute venituri din garanții de origine și de la alți participanți la piață sau care sunt așteptările? Ar trebui să fie reevaluat mecanismul de sprijin acordată producătorilor eligibili. Pe de o parte, producătorii eligibili au suport prin asigurarea unui preț de vânzare a energiei electrice cu obligațiile corespunzătoare de cumpărare a energiei în cauză pentru FCEE și furnizorii care deserveșc consumatori finali. Prin această propunere de completare a legii se adaugă aparent un mecanism suplimentar de sprijin, care complică fluxurile financiare în sector, pe de o parte, costuri suplimentare (-) pentru furnizori de a cumpăra garanțiile de origine, care vor fi deduse (+) din costurile FCEE și respectiv din costurile de cumpărare a energiei în cauză pentru furnizorii care deserveșc consumatori finali. Așteptările spre final sunt ca costurile suplimentare pentru furnizori să fie compensate cu costuri mai mici de cumpărare a energiei de la FCEE.
Articolul 34: La alin. (2), lit. b) 6)	Propunem următoarea redacție: (6) Producătorul eligibil poate renunța cel puțin pentru o lună calendaristică oricând la contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile fără cu drept de revenire asupra deciziei de renunțare.	În o piață liberă considerăm că producătorilor eligibili urmează singuri să decidă dacă vinde energia în piață ori la FCEE, similar ca și în cazul consumatorilor finali, care pot să iasă în piața liberă și să revină înapoi la furnizorul reglementat atunci când consideră oportun. Totodată, pe de o parte, conform celor specificate în această lege avem suportul și îndemnarea de a dezvolta surse regenerabile de energie. Dar, dacă se menține obligația pentru acești producători de a rămâne blocați sub umbrela furnizorului central,

		atunci aceasta nu mai este un suport, ci o limitare care reduce sau chiar anulează stimulentele de dezvoltare a energiei verzi. Drept urmare, considerăm că mecanismul de suport ar urma să fi privit ca o opțiune asiguratorie pusă la dispoziția producătorilor din surse regenerabile și nu sub forma unei obligații restrictive.
Articolul 34: La alin. (2), lit. b) 7) și 8)	Propunem a fi excluse	Vezi comentariul de la Articolul 34: La alin. (2), lit. b) 6)
Articolul 34: La alin. (2), lit. b) 9)	Propunem un aliniat nou: c) înaintează propunerea de modificare la Codul Fiscal cu privire la scutirea de TVA cu drept de deducere la importul echipamentelor utilizate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile și care au o durată de fabricație ce nu depășește 48 de luni.	Considerăm că scutirea de TVA ar veni în susținerea producătorilor de energie din surse regenerabile ce aduc echipamente noi, mai ales având în vedere că unii dintre acești producători ar putea să vândă energia electrică în condiții de piață.
Articolul 38 ³ . Contracte asiguratorii pe termen lung	Propunem următoarea redacție: b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat este nou și nu are o dată de fabricație mai veche de 48 luni la momentul punerii în funcțiune; c) prețul de contract este mai mic decât 75% din tariful fix stabilit de ANRE tariful fix stabilit de ANRE în dependență de tehnologie. Prețul stabilit se ajustează anual, în dependență de valoarea tariful fix ajustat de ANRE.;	Considerăm că pentru acești producători urmează să fie specificată o limită a duratei de fabricație similară celei pentru producătorii mari din surse regenerabile conform art.35 alin.(6), art.37 alin.(2) și art.382 alin.(3).
Articolul 39 alin. (3 ¹): „ (3 ¹) Centrala electrică trebuie să fie echipată, la ieșirea din inverter, cu echipament de măsurare, instalat din contul	Se propune excluderea acestuia	Pentru cantitatea de energie generată lunar, OSD trebuie să citească echipamentele de măsurare instalate la ieșirea din inverter, după cum este specificat la alin.(31) din acest articol. Însă, ținând cont că invertoarele nu sunt amplasate în locuri accesibile pentru personalul OSD, această activitate de citire devine practic o misiune imposibilă (mai ales în cazul consumatorilor casnici, care nu vor fi prezenți și respectiv nu vor asigura accesul în orele de lucru când este

<p>consumatorului final, deținător al centralei electrice, care să înregistreze cantitatea de energie electrică generată de centrala electrică respectivă.”</p>		<p>efectuată citirea). Dar chiar și dacă consumatorii finali vor fi prezenți și vor asigura accesul pentru citire, aceasta duce la creșterea timpului de citire a echipamentelor de măsurare, iar drept urmare duce la creșterea costurilor cu citirea echipamentelor de măsurare. Pentru ca OSD să poată citi indicațiile echipamentelor de măsurare cu privire la energia electrică generată, aceste echipamente urmează să fie instalate în locuri accesibile pentru citire, alături de echipamentele de măsurare care reflectă schimburile de energie cu rețeaua electrică.</p> <p>Nu este necesar din punct de vedere tehnic. În cazul în care se necesită determinarea energiei electrice produse de astfel de centrale, companiile ar putea aplica tehnici de estimare a energiei electrice generate și nu prin implementarea unor elemente adiționale.</p> <p>Cum se va proceda cu consumatorii finali care au instalat deja asemenea centrale electrice? Pentru acești consumatori de asemenea se va cere instalarea echipamentelor de măsurare la ieșirea din invertor? Ce se va întâmpla dacă consumatorii existenți nu vor instala echipamentele de măsurare în cauza?</p>
<p>Articolul 39². Schema de sprijin pentru autoconsumatorii de energiei electrice din surse regenerabile (1).</p>	<p>Se propune completarea cu: c) dacă soldul monetar este mai mare decât valoarea energiei consumate din rețea pentru aceeași perioadă de facturare, soldul este transferat în următoarea perioadă de facturare.</p>	<p>Nu este clar care este totuși modul de tranzacționare a excesului de energie pentru autoconsumatori, cel specificat la art.391 alin.(1) lit.e) (surplusul de energie electrică (kWh) care depășește energia electrică consumată nu este compensat), sau cel specificat la acest articol (soldul monetar (Lei) al auto consumatorului este pozitiv, acesta este anulat)?</p> <p>Totodată, considerăm că este incorectă abordarea de anulare a soldului monetar, din care motiv a fost eliminată limitarea utilizării soldului monetar în decurs de 12 luni cu anularea soldului respectiv după expirarea perioadei de 12 luni.</p>
<p>Articolul 40. Informații cu privire la echipamente și sisteme</p>	<p>Se propune completarea cu: (3) Deținătorii instalațiilor de producere a energiei electrice conectate la rețelele de distribuție, cu o capacitate mai mare de 200 kW sunt obligați să instaleze sisteme de transmitere a datelor cu privire la activitatea</p>	<p>Se va completa pentru ca OSD să aibă posibilitatea de a include aceste prevederi în AR sau inclusiv pentru acei care deja s-au racordat. Necesitate pentru a putea îndeplini cele specificate la art.40 (2).</p>

	de producere în timp real și să asigure transmiterea acestora către Operatorii sistemelor de distribuție.	
44. Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii 5) a)	Se propune utilizarea sintagmei 7 zile lucrătoare	Considerăm că termenul trebuie să fie specificat în zile lucrătoare, deoarece în caz contrar aceasta ar presupune practic activitatea on-line a OSD ceea ce va duce la costuri suplimentare.
44. Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (13) În vederea promovării energiei distribuite și încurajării investițiilor în capacități mici de generare a energiei electrice din surse regenerabile:	Se propune completarea cu: a) furnizorii pot semna contracte în baza mecanismului contorizării nete a energiei electrice, conform art. 39, până la atingerea cotei stabilite dar nu mai târziu de 31 decembrie 2026; b) consumatorii finali care au semnat contracte în baza mecanismului contorizării nete în limitele specificate la lit. a) vor beneficia de acest mecanism până la 31.12.2030.	Consideram ca condițiile nu pot fi schimbate atât de rapid, când a fost promovat acest mecanism prin lege urma sa fie specificat si un termen limită de aplicare pentru ca acești consumatori sa își evalueze recuperarea investiției.

nr. 12/09-1649 din 05.05.2023

la nr. din

Ministerul Energiei

S.A. "ENERGOCOM" a examinat proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/Men/2023), remis spre avizare de către Ministerul Energiei și intervine cu următoarele obiecții și propuneri.

Considerăm ca toate cheltuielile/costurile ce urmează a fi suportate/colectate de Furnizorul central urmează a fi incluse în tariful reglementat aprobat de ANRE și calculat în baza metodologiei de calcul aprobate de ANRE.

Astfel, considerăm oportun **Articolul 30 Alin. (2)** litera (i²) să fie exclus.

Articolul 30 de expus în următoarea redacție după cum urmează:

Contribuția financiară pentru energia electrică din surse regenerabile

(1) Costurile aferente schemei de sprijin și activității Furnizorului central de energie electrică sunt recuperate prin intermediul prețului reglementat aprobat de Agenție conform art.30 alineat (3) pentru energia electrică din surse regenerabile impusa și achitată de toți furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali;

(2) Prețul reglementat pentru energia electrică din surse regenerabile se calculează conform metodologiei elaborate și aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, se aproba de Agenție și se colectează lunar de la toți furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali pe kWh furnizat.

Articolul 37 Alin. (7), (10) se modifică după cum urmează:

Alin. (7) "Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 10%. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite".

Alin. (10) Costurile dezechilibrelor producătorilor eligibili ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în intervalele stabilite la alin.(7) se suportă de Furnizorul central de energie electrică și sunt incluse în tariful reglementat de ANRE pentru Furnizorul central.

Cu respect,

Director General interimar

Victor BÎNZARI

Digitally signed by Bînzari Victor
Date: 2023.05.05 17:16:02 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministerul Energiei al Republicii Moldova,
Piața Marii Adunări Naționale nr. 1, Chișinău,
MD-2012, E-mail: secretariat@energie.gov.md

Nr. de ieșire: 0504/073651-20230428
Nr. intrare: 39783 din 20230405
La Nr.: 07/3 -126 din 04 aprilie 2023

Subiect: Avizarea "Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile"

Prin prezenta, Î.C.S. "Premier Energy Distribution" S.A. având în vedere scrisoarea Nr. 07/3 -126 din 04 aprilie 2023, de avizarea a proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, expediază atașat propunerile și sugestiile cu privire la elaborarea proiectului menționat.

Anexa: Propuneri de modificare a „Legii nr. 10/26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile” Premier Energy SRL – 15 pagini.

Cu respect,

Porohonciuc Galina

Administrator

Digitally signed by Porohonciuc Galina
Date: 2023.05.03 11:09:30 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex: Livădari Kătălin
Tel : 022 431 774

Anexă: Propuneri de modificare a „Legii nr. 10/26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile” Premier Energy SRL

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Conținutul obiecției/ propunerii/ recomandării	Argumentarea
<p>Articolul 14: („c¹) elaborează și aprobă clauzele obligatorii la contractul pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile de la producător, precum și modelul contractului pentru tranzacții inter-pares;”</p>	<p>Articolul 14: c¹) elaborează și aprobă clauzele obligatorii la contractul pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile de la producătorii eligibili, precum și modelul contractului pentru tranzacții inter-pares;</p>	<p>Clauze obligatorii ar fi oportun să fie impuse numai pentru producătorii eligibili.</p>
<p>Articolul 30: (f²) își asumă rolul de responsabil al grupului de echilibrare al producătorilor eligibili mici care dețin statutul de membri ai grupului său de echilibrare;</p>	<p>Articolul 30: (f²) își asumă rolul de responsabil al grupului de echilibrare în baza unei solicitări de la producătorii eligibili mici;</p>	<p>Consideram că producătorul individual trebuie să decidă din ce grup de echilibrare să facă parte. Dacă în piață există un grup ce oferă condiții mai avantajoase nu înțelegem de ce trebuie să existe obligații.</p>
<p>Articolul 32¹: (4) Prin derogare de la alin. (3), furnizorii de energie electrică pot fi obligați de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică să cumpere o cotă definită de garanții de origine la prețul stabilit de Agenție pe baza prețului garanțiilor de origine pe piața europeană. O astfel de obligație va fi impusă în mod transparent și egal între toți furnizorii de energie electrică.</p>	<p>Articolul 32¹ lit (4) – de exclus</p>	<p>Considerăm că ar trebui să fie reevaluat mecanismul de sprijin acordat producătorilor eligibili. Pe de o parte, producătorii eligibili au suport prin asigurarea unui preț de vânzare a energiei electrice, iar pe de altă parte sunt impuse obligațiile corespunzătoare de cumpărare a energiei în cauză pentru FCEE și furnizorii care deservește consumatori finali. Prin această propunere de completare a legii se adaugă aparent un mecanism suplimentar de sprijin, care complică fluxurile financiare în sector. Pe de o parte, urmează să fie înregistrate costuri suplimentare (-) pentru furnizorii de a cumpăra garanțiile de origine, iar pe de altă parte, aceste costuri suplimentare vor fi deduse (+) din costurile FCEE și respectiv din costurile de cumpărare a energiei în cauză pentru furnizorii care deservește consumatori finali. Așteptările spre final sunt ca costurile suplimentare pentru furnizori să fie</p>

		<p>compensate cu costuri mai mici de cumpărare a energiei de la FCEE. Drept urmare, considerăm că este inoportună și ar trebui să fie exclusă o asemenea obligație pentru furnizorii de energie.</p>
<p>Articolul 34: (6) Producătorul eligibil poate renunța oricând la contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile fără drept de revenire asupra deciziei de renunțare. (7) Contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este denunțat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică în cazul în care producătorul eligibil vinde prin alte contracte cantități de energie electrică produse de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil. (8) În cazurile stabilite la alin. (6) și (7), producătorul pierde statutul de producător eligibil pentru capacitățile de producere a energiei electrice ce fac obiectul contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile ce își încetează valabilitatea.”</p>	<p>Articolul 34: (6) Producătorul eligibil poate solicita suspendarea contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile pentru cel puțin o lună calendaristică cu drept de revenire asupra deciziei de suspendare. (7) și (8) – se exclude</p>	<p>Considerăm că producătorilor eligibili urmează să li se ofere posibilitatea să poată ieși în piața liberă cel puțin lunar și să revină înapoi la FCEE, similar ca și în cazul consumatorilor finali, care pot să iasă în piața liberă și să revină înapoi la furnizorul reglementat atunci când consideră oportun. Totodată, pe de o parte, conform celor specificate în această lege avem suportul și îndemnarea de a dezvolta surse regenerabile de energie. Dar, dacă se menține obligația pentru acești producători de a rămâne blocați sub umbrela furnizorului central, atunci aceasta nu mai este un suport, ci o limitare care reduce sau chiar anulează stimulentele de dezvoltare a energiei verzi. Drept urmare, considerăm că mecanismul de suport ar urma să fie privit ca o opțiune asiguratorie pusă la dispoziția producătorilor din surse regenerabile și nu sub forma unei obligații restrictive.</p>
<p>Articolul 34: Punct nou</p>	<p>Articolul 34: c) înaintează propunerea de modificare la Codul Fiscal cu privire la scutirea de TVA cu drept de deducere la importul echipamentelor utilizate pentru producerea energiei electrice din surse</p>	<p>Considerăm că această scutire de TVA ar veni în susținerea producătorilor de energie din surse regenerabile ce aduc echipamente noi, mai ales având în vedere că unii dintre acești producători ar putea să vândă energia electrică în condiții de piață. În prezent sunt asemenea exemple când unii producătorii,</p>

	regenerabile și care au o durată de fabricație ce nu depășește 48 de luni.	care nu au obținut statutul de producător eligibil la tarife fixe aprobate de ANRE, vând energia electrică în condiții de piață.
<p>Articolul 37: (7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite.</p>	<p>Articolul 37: (7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la poziția netă măsurată în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare, fiind exclusă obligația de plată a dezechilibrelor cuprinse între intervalele indicate.</p>	<p>În ultima frază nu este clar ce reprezintă limita depășită, respectiv considerăm că ar fi mai clar dacă se va specifica exact până unde va fi ajustată notificarea fizică. Au fost inserate precizări cu privire la poziția netă măsurată și poziția netă contractuală conform prevederilor RPEE.</p> <p>Care este justificarea intervalelor de toleranță specificate (+/- 8%, +/-4%)?</p>
<p>Articolul 38¹: (2) Prin derogare de la prevederea de la alin. (1), producătorii eligibili mici sunt exonerati de obligația de a comercializa energia electrică produsă pe piața concurențială. Furnizorul central de energie electrică achiziționează de la producătorii eligibili mici întreaga cantitate de energie electrică și o comercializează furnizorilor de energie electrică, în condițiile art. 29, alin. (1) și (2).</p>	<p>Articolul 38¹: (2) Prin derogare de la prevederea de la alin. (1), producătorii eligibili mici sunt exonerati de obligația de a comercializa energia electrică produsă pe piața concurențială. Furnizorul central de energie electrică achiziționează de la producătorii eligibili mici întreaga cantitate de energie electrică notificată și o comercializează furnizorilor de energie electrică, în condițiile art. 29, alin. (1) și (2).</p>	<p>Fără această precizare "notificată" s-ar putea de interpretat că urmează să fie procurată toată energia electrică produsă. Sau intenția legiuitorului a fost anume această ca de la producătorii mici să se procure toată energia produsă și măsurată, iar costurile dezechilibrelor să fie asumate integral de FCEE, care la rândul le va include în prețul de vânzare?</p>

<p>Articolul 38²:</p> <p>(4) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor din sursă eoliană sau solară, alții decât producătorii eligibili, efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite.</p>	<p>Articolul 38²:</p> <p>(4) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor din sursă eoliană sau solară, alții decât producătorii eligibili, efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, se ajustează automat la poziția netă măsurată în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală se află în intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare. Dacă valoarea dezechilibrului calculat raportată la poziția netă contractuală depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la intervalele +/- 8% în cazul utilizării sursei eoliene și +/- 4% în cazul utilizării sursei solare, fiind exclusă obligația de plată a dezechilibrelor cuprinse între intervalele indicate.</p>	<p>Au fost inserate precizări cu privire la poziția netă măsurată și poziția netă contractuală conform prevederilor RPEE.</p> <p>Care este justificarea intervalelor de toleranță specificate (+/- 8%, +/-4%)?</p>
<p>Articolul 38²:</p> <p>(5) Costurile dezechilibrelor producătorilor ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în intervalele stabilite la alin.(4) se suportă de operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și se transferă celorlalte părți responsabile de echilibrare sau grupuri de echilibrare.</p>	<p>Articolul 38²:</p> <p>(5) Costurile dezechilibrelor producătorilor ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în intervalele stabilite la alin.(4) se suportă de operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și se transferă participanților la piață în conformitate cu prevederile RPEE.</p>	<p>Precizarea privind repartizarea către participanți în conformitate cu RPEE este justificată de următoarele aspecte – (1) aceste costuri ale dezechilibrelor urmează să fie transferate și acumulate la OST, deoarece în caz contrar costul dezechilibrelor în cauză generate de producătorii SER din cadrul grupurilor de echilibrare se vor repartiza către aceste grupuri de echilibrare, care la rândul său le va repartiza înapoi către acești producători, (2) OST urmează să acumuleze aceste costuri la conceptul costuri suplimentare pentru echilibrarea sistemului și să le repartizez doar către furnizorii care deserveșc consumatorii finali, așa cum specifică în prezent RPEE. Pentru a face lucrativ un asemenea mecanism de identificare și transferare a acestor dezechilibre de la grupurile de echilibrare către OST este necesar să fie cunoscute pentru fiecare producător din cadrul grupurilor de echilibrare valorile notificate și măsurate pentru fiecare interval de dispecerizare. Astfel, responsabilii grupurilor de echilibrare vor urma să</p>

		specifice pe platforma gestionată de OST notificări separate pentru fiecare producător SER din cadrul grupului de echilibrare. Iar însuși valorile măsurate sunt prezentate către OST în temeiul exigențelor pct.525 alin.(1) din RPEE.
<p>Articolul 38³:</p> <p>(1) Producătorii de energie electrică din surse regenerabile sunt în drept să negocieze contracte de vânzare a energiei electrice pe termen lung cu furnizorii de energie electrică cu obligații de serviciu universal sau de furnizare de ultimă opțiune, în următoarele condiții:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) contractul nu depășește durata de 15 ani; b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat nu are o dată de fabricație mai veche de 36 luni la momentul punerii în funcțiune; c) prețul de contract este mai mic decât prețul mediu de achiziție a energiei electrice din alte surse al furnizorului respectiv pe toată durata contractului; d) puterea instalată per loc de producere nu depășește [20 MW]; e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă. 	<p>Articolul 38³:</p> <p>(1) Furnizorii serviciului universal sunt în drept să încheie contracte bilaterale de procurare a energiei electrice pe termen lung cu producătorii de energie electrică din surse regenerabile, în următoarele condiții:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) contractul nu depășește durata de 15 ani; b) echipamentul de producere a energiei electrice utilizat este nou și nu are o dată de fabricație mai veche de 48 luni la momentul punerii în funcțiune; c) prețul de contract este mai mic decât 75% din tariful fix stabilit de ANRE în dependență de tehnologie. Prețul stabilit se ajustează anual, în dependență de valoarea tariful fix ajustat de ANRE; d) puterea instalată pe centrala electrică nu depășește [20 MW]; e) puterea instalată totală pentru care se pot negocia astfel de contracte nu depășește [50%] din cota maximă de capacitate stabilită de Guvern pentru tehnologia respectivă. 	<p>Considerăm că ar mai corect să se specifice că acest drept este al furnizorilor la serviciului universal, deoarece sunt impuse condiții specifice de procurare a energiei electrice pentru entitățile reglementate.</p> <p>comentariu la pct. b) Pentru acești producători urmează să fie specificată o limită a duratei de fabricație similară celei pentru producătorii mari din surse regenerabile conform art.35 alin.(6), art.37 alin.(2) și art.382 alin.(3).</p> <p>comentariu la pct. c) Producătorii SER, care nu beneficiază de mecanisme de suport specificate în lege, ar urma să obțină sprijin prin stabilirea unor prețuri de vânzare a energiei electrice ce nu vor depăși tarifele fixe aprobate pentru producătorii eligibili.</p> <p>comentariu la pct. d) În conformitate cu definițiile din Codul de Rețea.</p>

<p>Articolul 39: (3¹) Centrala electrică trebuie să fie echipată, la ieșirea din inverter, cu echipament de măsurare, instalat din contul consumatorului final, deținător al centralei electrice, care să înregistreze cantitatea de energie electrică generată de centrala electrică respectivă.</p>	<p>Articolul 39. (3¹) – se exclude</p>	<p>Considerăm că acest alineat urmează să fie exclus. Nu este necesar din punct de vedere tehnic. În cazul în care se necesită determinarea energiei electrice produse de astfel de centrale, s-ar putea aplica tehnici de estimare a energiei electrice generate și nu prin implementarea unor elemente adiționale.</p>
<p>Articolul 39: (4) Calculul energiei electrice prin aplicarea contorizării nete se efectuează după cum urmează: b) în cazul în care, la sfârșitul lunii, cantitatea de energie electrică pe care consumatorul final, deținător al centralei electrice, a primit-o de la furnizor este mai mică decât cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică, furnizorul de energie electrică calculează soldul energiei livrate în rețeaua electrică și al celei consumate din rețea, iar diferența de cantitate este inclusă în contul consumatorului final respectiv pentru a fi utilizată în lunile următoare. La data de 31 martie a fiecărui an, la solicitarea în scris a consumatorului final, furnizorul stabilește dacă consumatorul final, deținător al centralei electrice, a livrat în rețeaua electrică o cantitate de energie care depășește cantitatea de energie electrică ce a fost consumată din rețea și achită consumatorului final respectiv contravaloarea energiei electrice neutilizate până la data respectivă la prețul mediu de procurare a energiei electrice pe piață de către</p>	<p>Articolul 39: (4) Calculul energiei electrice prin aplicarea contorizării nete se efectuează după cum urmează: b) în cazul în care, la sfârșitul lunii, cantitatea de energie electrică pe care consumatorul final, deținător al centralei electrice, a primit-o de la furnizor este mai mică decât cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică, furnizorul de energie electrică calculează soldul energiei livrate în rețeaua electrică și al celei consumate din rețea, iar diferența de cantitate este inclusă în contul consumatorului final respectiv pentru a fi utilizată în lunile următoare. Până la data de 31 martie a fiecărui an consumatorul final, deținător al centralei electrice, este în drept să solicite achitarea energiei electrice livrate în exces în rețea. Furnizorul serviciului universal stabilește dacă consumatorul final, deținător al centralei electrice, a livrat în rețeaua electrică o cantitate de energie care depășește cantitatea de energie electrică ce a fost consumată din rețea și procură de la consumatorului final respectiv energia electrică neutilizată până la data de 31 martie a fiecărui an la prețul mediu de procurare a energiei</p>	<p>comentariu la pct. 4 b) Deoarece contractele de procurare a energiei electrice pe care le are furnizorul prevăd achitarea energiei electrice în valută, iar ultima tranșă este achitată în luna următoare la cursul BNM, procesele de stabilire a costurilor aferente energiei electrice procurate în luna martie 2023 pot lua până la câteva săptămâni. Respectiv prețul de procurare a energiei electrice pentru ultimele 12 luni (apr.22-mar.23) este cunoscut abia în a doua jumătate a lunii aprilie. Corespunzător, pentru a nu târăgana achitățile pentru energia electrică în cauză se propune să se opereze cu prețul pentru anul precedent. De asemenea, conform alin.(5), prețul de procurare a energiei este unul diferit de cel specificat în acest alineat. Din aceste motive se propune de a unifica metoda de stabilire a prețului pentru energia electrică livrată în baza mecanismului contorizării nete.</p> <p>comentariu la pct. 5 Se propune de a unifica metoda de stabilire a prețului din acest alineat și alin.(4) de mai sus:</p>

<p>furnizorul serviciului universal pentru ultimele 12 luni;</p> <p>(5) În cazul în care consumatorul final, deținător al centralei electrice, reziliază contractul cu privire la contorizarea netă sau se deconectează de la rețeaua electrică, furnizorul de energie electrică este obligat să achite acestui consumator final contravaloarea energiei electrice neutilizate la prețul mediu de procurare a energiei electrice pe piață de către furnizorul serviciului universal în anul de gestiune.</p>	<p>electrice pe piață de către furnizorul serviciului universal în anul precedent;</p> <p>(5) În cazul în care consumatorul final, deținător al centralei electrice, reziliază contractul cu privire la contorizarea netă sau se deconectează de la rețeaua electrică, furnizorul de energie electrică este obligat să achite acestui consumator final contravaloarea energiei electrice neutilizate la prețul mediu de procurare a energiei electrice pe piață de către furnizorul serviciului universal în anul precedent.</p>	
<p>Articolul 39:</p> <p>(6) Beneficiază de mecanismul de contorizare netă, în baza principiului "primul venit, primul servit", consumatorii finali deținători ai centralelor electrice a căror capacitate instalată cumulată nu depășește 5% din valoarea sarcinii maxime înregistrate pe parcursul anului precedent de către operatorul sistemului de distribuție la rețelele căruia sânt racordate centralele electrice respective. Limita de 5%, stabilită în prezentul alineat, poate fi revizuită și modificată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică prin aprobarea, în conformitate cu Legea cu privire la energetică, a unei hotărâri motivate și supuse în prealabil consultărilor publice.</p>	<p>Articolul 39:</p> <p>(6) Beneficiază de mecanismul de contorizare netă, în baza principiului "primul venit, primul servit", consumatorii finali deținători ai centralelor electrice a căror capacitate instalată cumulată nu depășește 10% din valoarea sarcinii maxime înregistrate pe parcursul anului precedent de către operatorul sistemului de distribuție la rețelele căruia sânt racordate centralele electrice respective. Limita de 10%, stabilită în prezentul alineat, poate fi revizuită și modificată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică prin aprobarea, în conformitate cu Legea cu privire la energetică, a unei hotărâri motivate și supuse în prealabil consultărilor publice.</p>	<p>Conform ultimii valori aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.</p> <p>Informativ: Plafonul de 10% stabilit de ANRE – 59,4MW Semnat sf. aprilie 2023 PE – 41,3 MW Avize emise PED – 115 MW</p> <p>La atingerea plafonului stabilit vom fi nevoiți sa nu semnăm contracte de contorizare netă.</p>

<p>Articolul 39:</p> <p>(8) Anual, până la 30 aprilie, furnizorii de energie electrică vor elabora și prezenta Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică un raport cu privire la contorizarea netă a energiei electrice din surse regenerabile. Raportul va conține următoarele informații pentru anul precedent:</p> <p>a) numărul total de consumatori finali, deținători ai centralelor electrice, care beneficiază de contorizare netă, diferențiat pe tipul sursei regenerabile utilizate;</p> <p>b) puterea instalată a centralelor electrice;</p> <p>b¹) cantitatea de energie electrică generată, lunar, după cum a fost citită de operatorii sistemelor de distribuție;</p> <p>c) cantitatea de energie electrică (în kWh) livrată furnizorului de energie electrică la tarife reglementate prin aplicarea mecanismului contorizării nete.</p>	<p>Articolul 39:</p> <p>(8) Anual, până la 30 aprilie, furnizorii de energie electrică vor elabora și prezenta Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică un raport cu privire la contorizarea netă a energiei electrice din surse regenerabile. Raportul va conține următoarele informații pentru anul precedent:</p> <p>a) numărul total de consumatori finali, deținători ai centralelor electrice, care beneficiază de contorizare netă, diferențiat pe tipul sursei regenerabile utilizate;</p> <p>b) puterea instalată a centralelor electrice;</p> <p>b¹) cantitatea de energie electrică generată, lunar, după cum a fost recepționată și/sau estimată de operatorii sistemelor de distribuție;</p> <p>c) cantitatea de energie electrică livrată în rețea;</p> <p>c¹) cantitatea de energie electrică consumată din rețea;</p> <p>d) cantitatea de energie electrică livrată furnizorului serviciului universal prin aplicarea mecanismului contorizării nete.</p>	<p>Este livrata furnizorului doar acea energie ce se procura de către furnizor. Dacă consumatorul nu solicită achitarea excesului de energie, atunci energia respectiva se considera livrata în rețea.</p>
<p>Articolul 39¹:</p> <p>e) surplusul de energie electrică livrat în rețea pe durata a 12 luni trebuie să fie mai mic decât cantitatea de energie electrică consumată din rețea în aceeași perioadă. Dacă surplusul de energie electrică livrată în rețea în perioada de 12 luni este mai mare decât cantitatea de energie electrică consumată în aceeași perioadă, partea din</p>	<p>Articolul 39¹. (e) – se exclude</p>	<p>Acest mecanism de contabilizare a energiei livrate (în kWh) în exces după 12 luni este diferit de cel formulat la art.39² alin.(1), unde este specificat mecanismul de facturare netă (în lei). Drept urmare considerăm că conținutul de la lit.e) urmează să fie exclus.</p>

<p>surplusul de energie electrică care depășește energia electrică consumată nu este compensată. Perioada de 12 luni începe la data de 1 aprilie, sau la o altă dată, stabilită de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în coordonare cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, care poate fi diferențiată pe tehnologii.</p>		
<p>Articolul 39¹ :</p> <p>(3) Autoconsumatorul de energie din surse regenerabile are următoarele obligații:</p> <p>e) să ofere acces operatorului sistemului de distribuție a energiei electrice la echipamentele de măsurare a energiei electrice produse de centrala electrică, energia electrică livrată în rețea, energia electrică consumată, în vederea stabilirii unui bilanț deplin și corect al fluxurilor de energie electrică către și dinspre rețeaua electrică;</p> <p>d) să îndeplinească toate cerințele tehnice stabilite de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, inclusiv cerințele cu privire la măsurarea energiei electrice, după cum este stabilit la lit. f).</p>	<p>Articolul 39¹ :</p> <p>(3) Autoconsumatorul de energie din surse regenerabile are următoarele obligații:</p> <p>e) să transmită lunar operatorului sistemului de distribuție a energiei electrice cantitatea energiei electrice produse de centrala electrică,</p> <p>d) să ofere acces operatorului sistemului de distribuție a energiei la echipamentele de măsurare a energiei electrice livrate în rețea, energia electrică consumată, în vederea stabilirii unui bilanț deplin și corect al fluxurilor de energie electrică către și dinspre rețeaua electrică;</p>	<p>Conform celor comentate la art.39 alin.(8) lit.b¹).</p>

Articolul 39²:

Schema de sprijin pentru autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile

(1) Schema de sprijin a autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, este stabilită și implementată în conformitate cu un regulament elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, și se bazează pe următoarele principii:

a) furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică autoconsumatorilor, în calitatea acestora primară de consumatori finali, sunt obligați să încheie contracte de autoconsumator de energie din surse regenerabile cu autoconsumatorii respectivi, în conformitate cu criteriile și condițiile stabilite în conformitate cu prezenta lege, și să achiziționeze surplusul de energie electrică generată;

b) autoconsumatorii de energie din surse regenerabile au dreptul la o remunerare pentru surplusul de energie electrică livrată în rețea, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un sold, calculat pe baza valorii energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă), care se ia în considerare la

Articolul 39²:

Schema de sprijin pentru autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile

(1) Schema de sprijin a autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, este stabilită și implementată în conformitate cu un regulament elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, și se bazează pe următoarele principii:

a) furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică autoconsumatorilor, în calitatea acestora primară de consumatori finali, sunt obligați să încheie contracte de autoconsumator de energie din surse regenerabile cu autoconsumatorii respectivi, în conformitate cu criteriile și condițiile stabilite în conformitate cu prezenta lege, și să achiziționeze lunar surplusul de energie electrică generată;

b) autoconsumatorii de energie din surse regenerabile au dreptul la o remunerare pentru surplusul de energie electrică livrată în rețea, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un sold, calculat pe baza cantității de energie electrică livrată în rețea și cantității de energie electrică consumată din rețea într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă), care se ia în considerare la întocmirea facturilor de energie electrică de către furnizor;

c) dacă soldul monetar este mai mare decât valoarea energiei consumate din rețea pentru

Comentariu (1) a): Conform celor prevăzute la lit.c) din acest articol.

Comentariu (1) c): Nu este clar care este totuși modul de tranzacționare a excesului de energie pentru autoconsumatori, cel specificat la art.39¹ alin.(1) lit.e) (surplusul de energie electrică (kWh) care depășește energia electrică consumată nu este compensat), sau cel specificat la acest articol (soldul monetar (lei) al autoconsumatorului este pozitiv, acesta este anulat)? Din acest motiv, s-a propus să fie exclus conținutul de la art.39¹ alin.(1) lit.e) și să rămână doar mecanismul descris în acest articol. Totodată, considerăm că este incorectă abordarea de anulare a soldului monetar, din care motiv a fost eliminată limitarea utilizării soldului monetar în decurs de 12 luni cu anularea soldului respectiv după expirarea perioadei de 12 luni.

întocmirea facturilor de energie electrică de către furnizor;

c) dacă soldul monetar este mai mare decât valoarea energiei consumate din rețea pentru aceeași perioadă de facturare, soldul este transferat în următoarea perioadă de facturare. Soldul monetar este utilizat de către autoconsumatorul de energie din surse regenerabile într-o perioadă de timp de nu depășește 12 luni. Dacă la expirarea perioadei de 12 luni soldul monetar al autoconsumatorului este pozitiv, acesta este anulat.

(2) În vederea implementării schemei de sprijin a autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică are următoarele obligații:

a) să elaboreze și să aprobe o metodologie de determinare a valorii monetare, per kWh, a surplusului de energie electrică livrată în rețea pentru fiecare perioadă de facturare, și să publice prețurile respective pe pagina sa web oficială. Metodologia de calcul și prețurile determinate în conformitate cu prezentul alineat sunt revizuite periodic, dar nu mai rar de o dată la fiecare doi ani;

b) să stabilească perioada pentru care soldul monetar poate fi utilizat de către autoconsumatorii de energie din surse regenerabile, din momentul în care acesta a

aceeași perioadă de facturare, soldul este transferat în următoarea perioadă de facturare.

(2) În vederea implementării schemei de sprijin a autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică are următoarele obligații:

a) să elaboreze și să aprobe o metodologie de determinare a valorii monetare, per kWh, a surplusului de energie electrică livrată în rețea pentru fiecare perioadă de facturare, și să publice prețurile respective pe pagina sa web oficială. Metodologia de calcul și prețurile determinate în conformitate cu prezentul alineat sunt revizuite periodic, dar nu mai rar de o dată la fiecare doi ani;

b) să stabilească perioada pentru care soldul monetar poate fi utilizat de către autoconsumatorii de energie din surse regenerabile, din momentul în care acesta a fost obținut, conform alin. 39², alin. (1), lit. c);

c) să stabilească reguli și principii cu privire la implementarea mecanismului de facturare-netă, care ar încuraja investițiile în centrale electrice de producere a energiei electricei regenerabile de mică capacitate;

<p>fost obținut, conform alin. 39¹, alin. (1), lit. e);</p> <p>c) să stabilească reguli și principii cu privire la implementarea mecanismului de facturare-netă, care ar încuraja investițiile în centrale electrice de producere a energiei electricei regenerabile de mică capacitate;</p>		
<p>Articolul 39²:</p> <p>(3) La punctul de conectare al unui autoconsumator de energie din surse regenerabile, autoconsumatorul în cauză instalează un echipament de măsurare (contor) bidirecțional care înregistrează separat energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea, precum și un echipament de măsurare (contor) unidirecțional la ieșirea din invertor. În cazul autoconsumatorilor care acționează în comun, numărul și tipul echipamentelor de măsurare necesar a fi instalat este stabilit în regulamentul aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu alin. (1).</p> <p>(5) Regulamentul cu privire la autoconsumatorii de energie din surse regenerabile, elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică</p>	<p>Articolul 39²:</p> <p>(3) La punctul de conectare al unui autoconsumator de energie din surse regenerabile, autoconsumatorul în cauză instalează un echipament de măsurare (contor) bidirecțional care înregistrează separat energia electrică livrată în rețea și energia electrică consumată din rețea. În cazul autoconsumatorilor care acționează în comun, numărul și tipul echipamentelor de măsurare necesar a fi instalat este stabilit în regulamentul aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu alin. (1).</p> <p>(5) Regulamentul cu privire la autoconsumatorii de energie din surse regenerabile, elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu alin. (1), include prevederi cu privire la următoarele:</p> <p>a) obligația autoconsumatorilor de a asigura accesul operatorilor sistemului de distribuție a energiei electrice la echipamentele de măsurare a</p>	<p>Comentariu (3): Conform celor comentate la art.39 alin.(8) lit.b1).</p> <p>Comentariu (5):Conform celor comentate la art.39 alin.(8) lit.b1).</p>

<p>în conformitate cu alin. (1), include prevederi cu privire la implementarea următoarelor:</p> <p>a) obligația autoconsumatorilor de a asigura accesul operatorilor sistemului de distribuție a energiei electrice la echipamentele de măsurare a energiei electrice, la datele cu privire la consumul de energie generată și consumată;</p>	<p>energiei electrice livrate și consumate din rețea, precum și la datele cu privire la energia generată;</p>	
<p>Articolul 39³:</p> <p>(2) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ține un registru al autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, care va include următoarele informații:</p> <p>i) energia electrică din surse regenerabile livrată în rețea.</p>	<p>Articolul 39³:</p> <p>(2) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică ține un registru al autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, care va include următoarele informații:</p> <p>i) energia electrică din surse regenerabile injectată în rețea.</p>	<p>Nu livrată ci injectată în rețea</p>
<p>Articolul 39⁵:</p> <p>(1) 2) principii privind guvernarea comunităților de energie din surse regenerabile:</p> <p>b) comunitatea de energie din surse regenerabile este o persoană juridică autonomă, care acționează în nume propriu și poate exercita drepturi și poate fi supusă unor obligații independent de membrii și acționarii săi. Comunitatea este controlată și gestionată de acționarii sau membrii săi, care sunt localizați în proximitatea unităților de</p>	<p>Precizare</p>	<p>La ce distanță exactă se referă cuvântul „proximitatea” (100 m, 1 km sau 10 km ...) din ultima frază?</p>

<p>generare a energiei prin valorificarea potențialului regenerabil dezvoltate de comunitate;</p>		
<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (13) În vederea promovării energeticii distribuite și încurajării investițiilor în capacități mici de generare a energiei electrice din surse regenerabile:</p> <p>a) mecanismul contorizării nete a energiei electrice, conform art. 39, este aplicat până la 31 decembrie 2026;</p> <p>b) în termen de 18 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, consumatorii finali pot depune o cerere pentru obținerea statutului de autoconsumator de energie din surse regenerabile, în condițiile prezentei legi;</p> <p>c) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, începând cu 1 ianuarie 2027, face uz de prevederea de la art. 39¹, alin. (4), prin elaborarea analizei comprehensive de estimare a impactului utilizatorilor contorizării nete și autoconsumatorilor, asupra rețelei. În condițiile cuantificării unei sarcini disproporționate semnificative pentru sustenabilitatea financiară a sistemului electric, Agenția stabilește tarife specifice pentru utilizarea rețelei a fi achitate de</p>	<p>Art. II. – Dispoziții finale și tranzitorii (13) În vederea promovării energeticii distribuite și încurajării investițiilor în capacități mici de generare a energiei electrice din surse regenerabile:</p> <p>a) pot fi semnate contracte în baza mecanismului contorizării nete a energiei electrice, conform art. 39, până la atingerea cotei stabilite dar nu mai târziu de 31 decembrie 2026;</p> <p>a¹) consumatorii finali care au semnat contracte în baza mecanismului contorizării nete în limitele specificate la lit.a) vor beneficia de acest mecanism până la 31.12.2030.</p> <p>b) în termen de 18 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, consumatorii finali, beneficiari ai mecanismului de contorizare netă, pot depune o cerere pentru obținerea statutului de autoconsumator de energie din surse regenerabile, în condițiile prezentei legi;</p> <p>c) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, începând cu 1 ianuarie 2027, face uz de prevederea de la art. 39¹, alin. (4), prin elaborarea analizei comprehensive de estimare a impactului utilizatorilor contorizării nete și</p>	<p>Comentariu la pct a) Consideram ca condițiile nu pot fi schimbate atât de rapid, când a fost promovat acest mecanism prin lege urma sa fie specificat si un termen limită de aplicare pentru ca acești consumatori sa își evalueze recuperarea investiției.</p> <p>Comentariu la pct c) Mecanismul contorizării nete nu mai este valabil după 2026, după cum și este specificat la alin.(6) lit.a) de mai sus.</p>

<p>utilizatorii contorizării nete și autoconsumatori, în raport cu energia electrică injectată în rețea sau în raport cu capacitatea de generare deținută. Agenția poate revizui analiza comprehensivă efectuată în conformitate cu această prevedere și art. 39¹, alin. (4), odată la 12 luni.</p>	<p>autoconsumatorilor, asupra rețelei. În condițiile cuantificării unei sarcini disproporționate semnificative pentru sustenabilitatea financiară a sistemului electric, Agenția stabilește tarife specifice pentru utilizarea rețelei a fi achitate de autoconsumatori, în raport cu energia electrică injectată în rețea sau în raport cu capacitatea de generare deținută. Agenția poate revizui analiza comprehensivă efectuată în conformitate cu această prevedere și art. 39¹, alin. (4), odată la 12 luni.</p>	
--	---	--

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-03-2411 din 13.04.2023

Ministerul Energiei
secretariat@energie.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**
cancelaria@gov.md

Urmare demersului Cancelariei de Stat nr. 18-69-3580 din 03 aprilie 2023, Agenția Proprietății Publice a examinat proiectul de hotărâre *privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)* și, în limita competențelor funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor.

Totodată, în conținutul proiectului se face trimitere la Regulamentul privind calculul consumului de energie din surse regenerabile. În acest sens, menționăm despre faptul că, potrivit prevederilor art. 55 alin. (5) din *Legea cu privire la actele normative nr. 100/2017*, în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în alt act normativ, pentru evitarea reproducerii normelor complementare, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, indicându-se denumirea, numărul și anul adoptării, aprobării sau emiterii actului citat. Astfel, Regulamentul menționat supra trebuie să fie adoptat până la intrarea în vigoare a modificărilor operate prin proiect. Or, în cazul dat, se face trimitere la un act normativ inexistent.

Concomitent, reieșind din faptul că proiectul a fost expedit spre avizare și societăților pe acțiuni din domeniul energetic în care statul deține cotă-parte din capitalul social, susținem propunerile acestora și solicităm să se țină cont de ele la definitivarea proiectului.

Director general

Digitally signed by Musteață Alexandru
Date: 2023.04.13 15:30:55 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandru MUSTEAȚĂ

Societatea pe Acțiuni
„REȚELELE ELECTRICE DE DISTRIBUȚIE NORD”

MD 3100, mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 180 "A"
tel: +373 231 53100, fax: +373 231 53118
email: auticamera@rednord.md; www.rednord.md
IDNO 1003602006563 Cod TVA 1200555

Nr. Adm-04/697 din 19.04.2023

Domnului Constantin BOROSAN

Secretar de Stat

Ministerul Energiei al Republicii Moldova

mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1,

MD-2012

Stimate Domnule Borosan,

Referitor la scrisoarea nr.07/3-126 din 4 aprilie 2023 cu privire la avizarea proiectului de hotărâre la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, S.A. „RED-Nord” Vă informează că, a analizat proiectul prezentat, susține modificarea actului normativ menționat și, înaintează următoarele propuneri, care vizează aspecte ce țin de activitatea operatorului de distribuție, după cum urmează:

Art.38² alin.(5) prevede: „Costurile dezechilibrelor producătorilor ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în intervalele stabilite la alin.(4) se suportă de operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și se transferă celorlalte părți responsabile de echilibrare sau grupuri de echilibrare”.

În opinia noastră, această normă legală intră în contradicție cu prevederile alineatului întâi, care stabilește că: „Guvernul încurajează investitorii și dezvoltatorii de proiecte de producere a energiei electrice din surse regenerabile ... să dezvolte proiecte în condiții de piață, fără a beneficia de schema de sprijin instituită de prezenta lege”. Norma legală citată tocmai presupune acordarea unui sprijin acestor producători prin transferul responsabilității pentru energia de echilibrare către „celelalte părți responsabile de echilibrare sau grupuri de echilibrare”. Pentru excluderea subvențiilor încrucișate și motivarea producătorilor să prezinte prognoze realiste, având în vedere că traversăm o situație de incertitudine și fiecare parte responsabilă de echilibrare (PRE) se află într-o situație de risc permanent, considerăm că este oportun și necesar, ca fiecare dintre PRE să-și asume partea sa de responsabilitate, inclusiv producătorii ce utilizează sursa eoliană și sursa solară.

La art.39 este necesar de stipulat concret drepturile și obligațiile Operatorului sistemului de distribuție, după cum urmează: „(3¹) Centrala electrică trebuie să fie echipată, la ieșirea din invertor, cu echipament de măsurare... de adăugat sintagma „cu posibilitatea înregistrării orare a energiei electrice livrate și consumate”.

Obligatoriu trebuie specificate cerințele către echipamentul de măsurare, destinația, modul de operare etc.

La alin.(8) lit. b¹) prevede: „cantitatea de energie electrică generată, lunar, după cum a fost citită de operatorii sistemelor de distribuție”, se propune de completat cu următoarea formulă: „Perioada de calcul pentru valorile determinate la producere / livrare de energie electrică va fi cuprinsă între prima zi a lunii, cu începere de la 00:00 (ora locală) și va finaliza în ultima zi a lunii de referință la 24:00 (ora locală). Toate echipamentele de măsurare a energiei electrice pe interval vor avea obligatoriu funcții de memorizare la prima zi a lunii, cu începere de la 00:00”.

Art.39¹ alin.(5) prevede: „Prin derogare de la alin.(1) lit.a) și alin.(3) lit.c), un autoconsumator de energie din surse regenerabile – consumator casnic, poate deține o centrală electrică localizată în afara locului său de consum ...”

În opinia noastră, este necesară reglementarea detaliată a mecanismului de calcul și atribuire a locului de consum a energiei electrice livrate de la centrala electrică. Spre exemplu: loc de consum oraș, bloc de locuit, la etaj. În practică, avem situații când centralele electrice sunt amplasată la zeci de km distanță. Întrebările la care legea nu oferă răspuns sunt, spre exemplu următoarele:

- Serviciul de distribuție va fi achitat la care nivel de tensiune?
- Cum va fi reflectată energia electrică produsă, livrată și consumată la un loc de producere și corelația cu locul de consum?

Art.39² alin. (2) lit.a) prevede că: „ ... Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică are următoarele obligații: a) să elaboreze și să aprobe o metodologie de determinare a valorii monetare, per kWh, a surplusului de energie electrică livrată în rețea pentru fiecare perioadă de facturare, și să publice prețurile respective pe pagina sa web oficială. Metodologia de calcul și prețurile determinate în conformitate cu prezentul alineat sunt revizuite periodic, dar nu mai rar de o dată la fiecare doi ani”. Din considerente de ordin practic, se propune de înlocuit sintagma „la fiecare doi ani”, cu sintagma „pe an”.

La art. II – Dispoziții finale și tranzitorii, alin.(12) lit.(b) prevede: „consumatorii finali utilizatori ai mecanismului de contorizare netă au obligația instalării, în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, a unui echipament de măsurare a energiei electrice la ieșirea din inverter”.

Aici trebuie indicat expres și ce măsuri se impun a fi aplicate în caz de neîndeplinire a obligației în cauză.

Cu respect,

Digitally signed by Tcaci Victoria
Date: 2023.04.19 14:48:51 EEST
Director general interimar
MoldSign Signature
Location: Moldova

Romeo LOPOTENCU

Director financiar
Vitoria Tcaci
Tel.023153135

Ex. Albert Mazur
Tel. 023153156
email: albert.mazur@rednord.md

Mr Constantin Borosan
State Secretary
Ministry of Energy
Republic of Moldova

25 April 2023

RE: Draft of amendments to Law No 10/2016 on the promotion of the use of energy from renewable sources

Dear Mr. Borosan,

Thank you for the invitation to comment on the draft amendments to Law No 10/2016 on the promotion of the use of energy from renewable sources (the “RES Law”). We would like to take the opportunity to express our support for the progress on this important legislation. We welcome many of the important changes that these amendments will introduce in Moldova to enable more renewable energy production, and particularly utility-scale ones via the envisaged tenders.

Based on our review of the RES Law, we would like to highlight the following points for your consideration:

1. Paragraphs (7) – (11) of Article 34 cover the **transitional arrangements for balancing responsibility** that will be available to eligible producers until a liquid intraday market is established. We welcome the addition of transitional arrangements in the proposed amendments. We believe it is important for renewable energy producers to assume balancing responsibility when market conditions allow them to efficiently manage imbalance costs (which is when they are able to trade in a well-functioning intraday market).

We would, however, want to highlight the following suggestions on the proposed transitional arrangements:

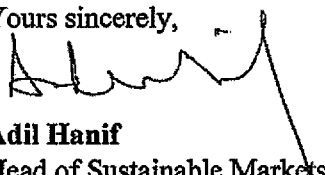
- a. Specifying the basis on which the imbalance thresholds are defined. Paragraph 7 of Article 34 specifies an allowed imbalance threshold such that the costs of imbalances within this threshold are borne by the Central Electricity Supplier (per paragraph 10 of Article 34). The allowed imbalance threshold is +/- 7% for wind power and +/- 4% for solar power. However, it is not clear what these imbalances are calculated in relation to. There are two common approaches:
 - i. Specifying imbalances relative to forecasted generation
 - ii. Specifying imbalances relative to installed capacityThe narrow thresholds suggest that the imbalances are defined relative to installed capacity. We recommend that the amendments should explicitly highlight how the imbalance thresholds are defined.
- b. Differentiate the transitional balancing arrangements between: (i) when the eligible producer is receiving support under a feed-in tariff (i.e. before electricity is sold in the day-ahead market) and no liquid intraday market exists; and (ii) when the eligible

producer is receiving support under a contract-for-difference (CFD) and no liquid intraday market exists.

- i. In case (ii), the eligible producer will sell electricity in the day-ahead market and receive revenues on the basis of nominated electricity. The transitional balancing market arrangements should account for this so that any penalties applied should ensure that revenues earned from nominated electricity (and that is ultimately not produced) are accounted for. Likewise, the transitional balancing arrangements should also account for cases where more electricity is produced than what was nominated (and therefore paid for) in the day-ahead market.
 - ii. At present, paragraphs 8 and 9 do not account for the trading of electricity in the day-ahead market (referring only to the fixed tariff or the fixed price; we understand that the latter is referring to the strike price underpinning the CFD).
 - iii. We would also highlight that the system of penalties should (in addition to being predictable) provide an incentive to forecast accurately. The penalties are currently different between the cases where the eligible producer under-forecasts and the cases when the eligible producer over-forecasts. We recommend that this is reviewed carefully to ensure that eligible producers have incentives to forecast accurately when the transitional balancing arrangements are in operation.
2. **Definition of reference electricity price.** The proposed amendments include a definition for the “wholesale electricity price”, which is defined as the “the weighted average price established over a given time interval on the Day-Ahead Market”. We understand that this is intended to be the reference price that will underpin contracts for difference. We would recommend that the averaging period should be the time interval over which trading is conducting in the day-ahead market (typically one hour). In addition, the definition of the reference electricity price could be left to secondary legislation – for example, the rules of individual rounds of competitive bidding processes for selecting eligible producers. This will allow policy makers to tailor the reference electricity price to market developments.
3. **Providing a basis for step-in rights to be included in secondary legislation.** Step-in rights are an important feature of the contractual documentation that underpins renewable energy projects. They provide the means for the financing parties to address potential issues if a project encounters difficulties. Step-in rights would normally be included in all key contracts – for example, the support agreement, the grid connection agreement, etc. We understand from previous discussions with stakeholders that it would be desirable to include the concept of step-in rights in the RES Law so that there is a sound legal basis for reflecting these in contractual documentation (for example, in the mandatory clauses of the power purchase agreement).

Thank you again for the opportunity to provide feedback on the proposed amendments to the RES Law. We take the opportunity to express our support for the progress on this important legislation. Moreover, we look forward to supporting you on the implementation of the competitive bidding processes for renewable energy sources envisaged by the proposed amendments.

Yours sincerely,

Adil Hanif
Head of Sustainable Markets
Climate Strategy and Delivery
European Bank for Reconstruction and Development

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

BAROUL AVOCAȚILOR DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Cabinetul Avocatului "TARNOVSCHI VASILE"

MD-2012, mun. Chișinău, str. Maria Cebotari nr.37, of.301
tel./fax: (022) 88-16-48; tel.mob.: 067176791; e-mail: v_tarnovschi@yahoo.com

Chișinău, 05 iulie 2023

Domnului Victor PARLICOV
Ministru al Energiei
str. Piața Marii Adunări Naționale nr.1
mun. Chișinău

Subiect: proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Stimate Domnule PARLICOV,

Actualmente Ministerul Energiei este antrenat plener în procesul de elaborare a proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Având în vedere identificarea unor curențe juridice în actuala redacție a normei art.36 a Legii nr.10/2016, pun în atenția Dumneavoastră următoarele aspecte care justifică modificarea acestei norme legale.

Astfel, dispoziția art.36 a Legii nr.10/2016 stabilește procedura de confirmare a statutului de producător eligibil, iar alin.(5¹) al acestei norme legale stabilește după cum urmează: „(5¹) *Un producător nu are dreptul să solicite confirmarea statutului de producător eligibil, în conformitate cu prezentul articol, pentru dezvoltarea a două sau mai multe centrale electrice care utilizează același tip de tehnologie de producere a energiei electrice din surse regenerabile dacă puterea electrică instalată/cumulată a acestora este mai mare decât limita de capacitate stabilită de către Guvern în conformitate cu art.10 lit.e). În acest caz, investitorul respectiv urmează să participe la licitație pentru a obține dreptul de producător eligibil în conformitate cu art.35. Prevederile prezentului alineat se extind și asupra soțului, rudelor și afiniilor în linie dreaptă și în linie colaterală, până la gradul doi inclusiv, ai producătorului de energie electrică”.*

În primul rând, este de menționat că un producător de energie regenerabilă, care este de fapt un agent economic, a priori nu poate avea soție sau rude până la gradul II inclusiv. La elaborarea acestei norme legale legiuitorul a avut de fapt în vedere soția sau rudele până la gradul II al beneficiarului efectiv al producătorului de energie regenerabilă, dar acest fapt nu a fost menționat *expressis verbis* în norma legală.

În rândul al doilea, art.36 a Legii nr.10/2016 nu stabilește nicio restricție ca statutul de producător eligibil să fie obținut de un alt agent economic fondat de persoana juridică care deja a obținut statutul de producător eligibil, sau unde deține controlul acestui agent economic prin

deținerea dreptului de proprietate sau controlului asupra a cel puțin 50%+1 din acțiuni sau din capitalul social al acestui agent economic.

În rândul al treilea, actuala redacție a art.36 din Legea nr.10/2016 **restrânge nejustificat și discriminatoriu pe criteriu de rudenie** dreptul rudelor beneficiarului efectiv al producătorului de energie regenerabilă (altele decât soția/soțul) de a efectua în mod independent activitatea de producere a energiei regenerabile în urma confirmării statutului de producător eligibil, fapt ce ridică serioase aspecte privind compatibilitatea acestei norme cu principiul nediscriminării ce rezidă din art.16 a Constituției Republicii Moldova și din art.14 a Convenției Europene a Drepturilor Omului.

În acest sens, în cazul soțului prevăzut la art.36 alin.(5¹) din Legea nr.10/2016, ingerința are o justificare clară datorită faptului că bunurile unuia din soți sunt și proprietatea comună devălmașă a celuilalt soț, motiv din care este evident că în acest caz cererea de confirmare a statutului de producător eligibil din partea agentului economic al cărui beneficiar efectiv este soțul, are de fapt în vedere și interesul celuilalt soț, fapt ce determină ca fiind justificată ingerința impusă.

Pe de altă parte, în cazul rudelor și afinilor până la gradul II, nu este justificată discriminarea pe acest criteriu al rudeniei (i.e. pe linia rudeniei: copii și nepoți pe linia descendentă, precum și părinți, bunei, frați pe linia ascendentă; iar pe linia afinității: copii și nepoții pe linia descendentă a soției, precum și părinți, bunei, frați pe linia ascendentă a soției). Acest fapt **limitează în mod direct** ca rudele și afinii de până la gradul II inclusiv, să nu poată efectua în mod independent activitatea de antreprenariat privind producerea energiei regenerabile în urma confirmării statutului lor de producător eligibil. Spre exemplu, nepotul care are propria sa companie nu poate solicita confirmarea statutului de producător eligibil, dacă bunelul său are confirmat un astfel de statut, sau, fratele nu va putea solicita confirmarea statutului de producător eligibil, dacă fratele său are deja confirmat un astfel de statut.

Această limitare este întemeiată **doar pe criteriul rudeniei** și constituie **o discriminare** nejustificată care este prohibită atât de art.14 a Convenției Europene a Drepturilor Omului cât și de art.16 a Constituției Republicii Moldova. Este doar o chestiune de timp până când cineva din categoria acestor persoane ar putea ridica acest aspect către Curtea Constituțională sau Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Deși alin.(5¹) nu se găsea în varianta inițială a art.36 a Legii nr.10/2016, acest alineat a fost introdus ulterior prin Legea nr. 34 din 16.03.2018, dar în nota informativă la acest proiect de lege privind modificarea Legii nr.10/2016 **nu a fost justificat** în niciun mod chestiunea discriminării pe aceste criteriu al rudeniei.

Este adevărat că scopul real al acestei norme este de a preveni confirmarea statutului de producător eligibil pentru unul și același beneficiar efectiv, **care poate acționa concertat** prin intermediul rudelor sale. Cu toate acestea, urmează a fi stabilit **un echilibru** în realizarea acestui scop, inclusiv prin stabilirea unor alte modalități și instrumente în vederea verificării dacă, pe de o parte, beneficiarul efectiv al producătorului, iar pe de altă parte, rudele sau afinii lui, acționează concertat, dar fără a se merge în mod exclusiv **doar pe prezumția** că un astfel de comportament există între aceste persoane.

Modul cum a fost redactată dispoziția art.36 alin.5¹ din Legea nr.10/2016 **instituie o prezumție totală** a faptului că beneficiarul efectiv al producătorului pe de o parte și, rudele sau afinii lui pe de altă parte, ar acționa împreună concertat, ca pentru o singură persoană, la solicitarea

confirmării statutului de producător eligibil. **Această prezumție nu poate fi răsturnată**, așa cum decurge clar din textul acestei norme legale, obligând autoritatea care confirmă statutul de producător eligibil să aplice *tale quale* această normă legală, fără a verifica factorii relevanți în fiecare caz în parte.

Astfel, urmează a fi stabilite cu o prudență deosebită ce măsuri exacte pot duce la realizarea scopului legitim propus de legiuitor, dar **fără a încălca nejustificat drepturile legitime ale altor persoane care sunt de bună-credință**. Una din modalitățile mai puțin intruzive în realizarea acestui scop ar fi verificarea provenienței banilor cu care ruda sau afinul au construit sau își propun să construiască centrala electrică, în vederea stabilirii dacă banii nu sunt a uneia și aceleiași persoane (i.e. a beneficiarului efectiv al producătorului care deține statutul de producător eligibil).

Este de menționat că echilibrul dintre principii **nu trebuie să presupună existența unei sarcini individuale și excesive pentru persoane**. În prezentul caz însă, având în vedere care este scopul legitim al ingerinței stabilite de art.36 alin.5¹ din Legea nr.10/2016, această măsură este **disproporționată și excesivă**. Or, în baza acestei prezumții, rudele și afinii sunt **limitați permanent și doar pe aspectul că sunt rude sau afini**, în exercitarea dreptului de a efectua, în mod **independent** unul față de altul, activitatea de producere a energiei regenerabile prin confirmarea statutului lor de producător eligibil în sensul Legii nr.10/2016.

În lumina argumentelor mai sus expuse, solicit respectuos ca la elaborarea versiunii finale a proiectului de lege privind modificarea Legii nr.10/2016, să țineți cont și de carențele juridice mai sus expuse referitor la dispoziția alin.(5¹) a art.36 din actuala redacție a Legii nr.10/2016.

Primiți din partea mea asigurare destinsei considerații.

Cu deosebită considerație,

Avocatul Vasile TARNOVSCHI

Digitally signed by Tarnovski Vasile
Date: 2023.07.05 11:55:55 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Chișinău, 12 aprilie 2023

Domnului Victor PARLICOV

Ministru al Energiei

str. Piața Marii Adunări Naționale nr.1

mun. Chișinău

Solicitanți: Producătorii de energie electrică
eoliană și solară din Republica Moldova
SRL „SDS EKIP”
UTA Găgăuzia,
or. Comrat, str. Sovetskaia 9 A
email: sdsekip@gmail.com
SRL „Global VDN Energetic”
mun. Chișinău, str. Ismail nr. 86, of. 120
email: globalvdnenergetic2019@gmail.com
telefon de contact: 067176791

Subiect: Propunerile unor producători de energie electrică regenerabilă pentru definitivarea proiectului de modificare și completare a Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Stimate Domnule PARLICOV,

Pe parcursul anului 2022 mai multe companii producătoare de energie regenerabilă din Republica Moldova, printre care SRL „SDS EKIP” și SRL „Global VDN Energetic”, au sesizat inclusiv Guvernul Republicii Moldova, în vederea modificării normelor legale în domeniul energiei regenerabile, dat fiind lipsa statutului prioritar al energiei regenerabile, precum și dat fiind punerea în aplicare a celui mai rigid model pentru responsabilitatea financiară de echilibrare, care creează riscuri financiare pentru viabilitatea proiectelor investiționale.

Având în vedere că în prezent Ministerul Energiei a elaborat un proiect de lege pentru modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care la 03.04.2023 a fost expediat pentru avizare și expertizare, solicităm respectuos ca la etapa definitivării proiectului de lege conform art.39 a Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, să fie examinate următoarele propuneri de completare și modificare a Legii nr.10/2016:

1) Responsabilitatea financiară de echilibrare

Este salutar că în proiectul de lege s-a regăsit propunerea noastră pentru stabilirea unei marje de eroare procentuale în limita căreia să nu fie calculate dezechilibrele pozitive sau negative. Cu toate acestea, propunem preluarea integrală a acestui mecanism ce funcționează deja în alte țări, unde este prevăzută marja de eroare (tolerance balance) de 10% în cazul producerii energiei eoliene și 5% în cazul producerii energiei solare. Este tot mai mult cu cât limita acestei marje de eroare a fost propusă și de ANRE în calitate sa de regulator al pieței energiei electrice.

În plus, deși acest mecanism a fost propus pentru toți producătorii de energie regenerabilă eoliană și solară (indiferent de faptul deținerii sau nu a statutului de producător eligibil), proiectul legii stabilește însă o abordare diferită și nejustificată în ce privește suportarea costurilor de echilibrare. Astfel, potrivit art.37 al proiectului de modificare a Legii nr.10/2016, în cazul

876

26.04.2023

producătorilor eligibili, costul dezechilibrelor sunt suportate de Furnizorul Central și se transferă furnizorilor consumatorilor finali, care la rândul său vor include aceste cheltuieli în tariful de livrare a energiei electrice, rațiunea fiind că consumatorii finali sunt beneficiarii în ultimă instanță a energiei curate de care beneficiază în contextul schimbărilor climatice cu mari efecte asupra omenirii în general.

Cu toate acestea, în cazul celorlalți producători de energie eoliană și solară care nu au statutul de producător eligibil, prin art.38² a proiectului de modificare a Legii nr.10/2016 a fost propus ca cheltuielile dezechilibrelor să fie suportate de operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și aceste cheltuieli să se transfere celorlalte părți responsabile de echilibrare sau grupuri de echilibrare. Din rațiunea mai sus expusă, propunem ca și în acest caz cheltuielile să se transfere per final furnizorilor consumatorilor finali, nefiind astfel nicio justificare logică pentru abordări diferite în acest caz între producătorii eligibili și producătorii neeligibili.

2) Denunțarea și încetarea contractului reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile

Proiectul de lege prevede completarea art.34 cu alin.(7) prin care s-a propus: *„Contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este denunțat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică în cazul în care producătorul eligibil vinde prin alte contracte cantități de energie electrică produse de centrala/centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil”.*

Nota informativă la proiectul de lege nu conține nicio argumentare privind scopul acestei limitări de a vinde energie electrică pe alte contracte, care pot apărea pentru anumite intervale de timp și la prețuri mai avantajoase. Cu toate acestea, considerăm că urmează a fi exclusă această prevedere din proiectul de lege.

În acest sens, este de menționat că achiziționarea energiei electrice de la producătorii eligibili se efectuează în baza schemei de sprijin. La rândul său, așa cum prevede art.30¹ alin.(1) din proiectul privind modificarea și completarea Legii nr.10/2016, *„(1) Costurile aferente schemei de sprijin și activității Furnizorului central de energie electrică sunt recuperate prin intermediul contribuției financiare pentru energia electrică din surse regenerabile impusă și achitată de toți furnizorii de energie electrică care furnizează energie electrică consumatorilor finali”.* Totodată, potrivit alin.7 al aceluiași articol, *„Furnizorii de energie electrică pot include echivalentul contribuției financiare pentru energia electrică din surse regenerabile în prețurile de furnizare a energiei electrice propriilor săi consumatori finali”.*

Astfel, costurile aferente achiziționării de la producătorii eligibili a energiei electrice prin schema de sprijin la preț/tarif fix, vor fi suportate per final de consumatorii de energie electrică.

În situația în care producătorii eligibili vor găsi posibilități temporare, pe anumite intervale de timp, să vândă energia electrică mai convenabil pe alte contracte, în acest caz în mod evident nu vor exista costuri pentru schema de sprijin și respectiv aceste costuri nu vor fi reflectate per final în tariful de livrare a energiei electrice către consumatori.

Respectiv, este inexplicabil de ce în proiectul de lege s-a optat pentru denunțarea de către Furnizorul Central a contractului de achiziționare a energiei electrice de la producătorul eligibil, în situația în care producătorul va vinde energia electrică și pe alte contracte. Or, o astfel de vânzare pe anumite intervale de timp este tocmai în interesul diminuării costurilor pentru schema de sprijin.

Din aceste motive, propunem excluderea acestor prevederi limitative.

3) Costuri nejustificate pentru constituirea garanției financiare în favoarea operatorului sistemului de transport

Actualmente producătorii de energie regenerabilă se confruntă cu costuri financiare nejustificate pentru constituirea garanției financiare în favoarea ÎS „Moldelectrica” ca operator al sistemului de transport a energiei electrice (conform procedurii Garanției Financiare emisă de ÎS „Moldelectrica” și aprobată de ANRE).

Scopul principal al acestei garanției financiare este de a asigura executarea față de ÎS „Moldelectrica” a obligațiilor lunare scadente a participanților la piață, care au apărut din dezechilibrele create, astfel încât ÎS „Moldelectrica” să utilizeze această garanție financiară în cazul în care unul din participanții pieței nu își onorează obligațiunile financiare de plată pentru dezechilibre. Având în vedere acest scop general, este total neclar de ce ar trebui să existe o obligație generală de constituire a garanției financiare și pentru producătorii de energie regenerabilă ce sunt de bună-credință și responsabili la executarea obligațiilor, dar nu se impune o astfel de obligație doar pentru acei participanți care nu își execută în mod corespunzător și cu bună-credință obligațiile. Prin urmare, pentru a nu crea costuri suplimentare și nejustificate pentru producătorii de energie regenerabilă ce sunt responsabili la executarea obligațiilor sale, propunem completarea Legii nr.10/2016 cu o prevedere expresă prin care să fie stabilită obligativitatea instituirii garanției financiare în favoarea operatorului de sistem doar de către producătorul de energie regenerabilă care a întârziat o singură dată la executarea obligațiilor ce rezidă din contractul PRE și contractul PEE, sub rezerva suspendării contractelor PRE și PEE în cazul neconstituirii garanției financiare.

Respectiv, în varianta mai sus propusă, în situația în care unul din producătorii de energie regenerabilă va încălca o singură dată termenul de executare a obligațiilor ce rezultă din dezechilibrele create, va apărea automat obligația lui de a constitui garanția financiară pentru obligațiile lunare viitoare, iar în cazul neconstituirii garanției, ar interveni suspendarea contractelor PRE și PEE. Drept urmare, prin această metodă vor suporta cheltuieli suplimentare de constituire a garanției doar producătorii de energie regenerabilă care nu sunt responsabili la executarea obligațiilor sale și nu vor fi afectați ceilalți producători care își execută conștiincios și cu bună-credință obligațiile. Astfel, prin acest instrument vor fi apărate atât interesele ÎS „Moldelectrica”, cât și ale producătorilor onești în executarea obligațiilor lor.

În plus, în același scop menționat *supra* și pentru un grad mai mare de protecție a intereselor operatorului de sistem, se propune ca prin aceeași normă legală să fie instituit dreptul operatorului de sistem de a stinge prin compensare obligațiile producătorului de energie regenerabilă apărute din dezechilibre negative, din contul obligațiile operatorului de sistem față de producător apărute din dezechilibrele pozitive.

4) Lipsa statutului prioritar a procurării energiei electrice de la producătorii care nu dețin statutul de producător eligibil

Legea nr.10/2016 stabilește statutul prioritar de procurare doar a energiei electrice produsă de centralele electrice de termoficare urbane și produsă de centralele electrice eligibile care produc energia din surse regenerabile.

Astfel, ceilalți producători SRE care nu au statutul de producător eligibil, dar care prin energia verde produsă contribuie la asigurarea securității energetice a țării, combaterea semnificativă a

schimbărilor climatice, precum și creșterea economică a țării, sunt lăsați la discreția furnizorilor cu poziții dominante pe piața de energie electrică, care dacă doresc procură energia verde iar dacă nu, refuză încheierea contractelor de procurare a energiei electrice (la moment doi furnizori domină la propriu piața energiei electrice). Referitor la producătorii SRE neeligibili, prin art. 36 alin. (6) a Legii nr. 10/2016 s-a stabilit doar că acești producători pot să comercializeze energia electrică produsă în baza unor condiții negociate cu participanții la piața energiei electrice. Însă este de menționat că **nu există de fapt niciun mecanism de negociere**, iar rezultatele sunt la vedere, în situația în care furnizorii cu poziția dominată pe piață, fie refuză încheierea contractelor de procurare a energiei verzi, fie sub această presiune determină producătorii SRE să încheie contracte la orice condiții ale furnizorului, **lipsind astfel un mecanism de negociere și aceasta datorită faptului că nu există o veritabilă piață concurențială**, care presupune că producătorul poate să aibă **opțiuni reale** de încheiere a contractelor de vânzare a energiei verzi și în caz de necesitate să își schimbe partenerul comercial dacă produsul acestuia a devenit neconcurențial. Drept consecință, producătorii neeligibili sunt nevoiți să vândă energia la un **preț inechitabil** care este cu mult mai mic inclusiv față de cel mai mic preț de procurare de către furnizori a energiei produsă din combustibili fosili și care este achiziționată din exteriorul pieței electrice supravegheată a țării. Într-un cuvânt, se achită altor țări sau entități ale acestor țări, decât să se achite același preț pentru **producătorii locali de energie electrică verde** care contribuie nu doar la asigurarea energetică a țării, dar și la combaterea schimbărilor climatice și creșterea economică a țării.

Deși, de la 01.06.2022 au intrat în vigoare Regulile pieței energiei electrice, situația producătorilor SRE a rămas aceeași, deoarece nici prin acest act normativ **nu s-a stabilit** caracterul prioritar a energiei verzi produsă de alți producători locali decât cei care au statutul de producător eligibil. Prin pct.28 a acestor Reguli s-a stabilit doar **dreptul** furnizorilor de a încheia, în afara licitațiilor, contracte bilaterale cu producătorii SRE, ceea ce va duce la aceeași situație prin care furnizorii având doar dreptul de procurare, nu vor dori să se complice prea tare cu acești producători și vor refuza încheierea contractelor cu ei, în favoarea procurării energiei electrice **cu o frecvență stabilă** de la SA „MGRES”, de la furnizorii din Ucraina sau alți furnizori din exteriorul pieței energiei electrice supravegheate a țării. În plus, așa cum denotă situația de fapt de la începutul anului 2022 (când s-au organizat ultimele licitații de procurare a energiei electrice –ulterior suspendate), accesul producătorilor neeligibili la licitațiile de procurare a energiei electrice a fost de fapt **blocat**, datorită mai multor condiții ale ofertanților, printre care inclusiv condiția procurării energiei electrice cu o frecvență stabilă ce un poate fi de fapt asigurată de producătorii SRE.

Astfel, deși Republica Moldova este dependentă cu aproximativ 80% de energia electrică necesară consumului total al țării și deși statul și-a asumat angajamente clare pentru a reduce emisiile cu efect de seră inclusiv în sectorul energetic ca cea mai importantă ramură a economiei responsabilă de emisii, **nu este prioritară** procurarea energiei electrice eoliană și solară a producătorilor locali care nu au statutul de producător eligibil în sensul Legii nr.10/2016, dându-se preferințe energiei produsă **din combustibilii fosili** în regiunea transnistreană sau din Ucraina care **nu au conexiuni** cu bugetul țării, iar producătorii locali de energie regenerabilă neeligibili, au fost plasați într-o „zonă gri” unde predomină haosul față de ei prin: i) procurarea energiei electrice la un preț inechitabil de mic în urma abuzului de poziție dominantă din partea furnizorilor și fără existența unei piețe cu adevărat concurențiale; ii) refuzul încheierii contractelor de achiziție a energiei electrice, cu toate că furnizorii nu au suficientă energie pe piața internă, procurând-o din exterior și cu un preț evident mai mare; iii) includerea clauzelor abuzive și inechitabile în contractele de achiziție a energiei electrice; iv) blocarea pentru producătorii SRE a accesului la licitațiile organizate pentru achiziția energiei electrice.

Din aceste considerente și având în vedere: i) stricta necesitate a scăderii dependenței energetice a țării și combaterii efectelor schimbărilor climatice; ii) luând în considerare abuzurile de poziție dominantă a furnizorilor și lipsa unei piețe concurențiale veritabile de care să beneficieze producătorii SRE neeligibili, solicităm respectuos completarea Legii nr.10/2016 prin stabilirea caracterului prioritar al achiziției energiei electrice produse de producătorii neeligibili și la un preț nu mai mic decât prețul de achiziție a energiei electrice de la furnizorii din exteriorul pieței interne electrice supravegheate a țării. Această măsură va fi cu adevărat una de promovare a energiei verzi produsă în țară, care va duce cu pași siguri și previzibili la înlocuirea cu aceleași costuri a unei părți semnificative din energia electrică care se importă din exterior și care este produsă din combustibili fosili atât de dăunători mediului.

5) Licitațiile pentru investitorii străini și investitorii locali

Proiectul privind modificarea Legii nr.10/2016 prevede cu titlu de novație noțiunea de „producător eligibil mare”, care de fapt vor fi acei producători ce vor deține centrale electrice cu puterea instalată mai mare de 1 MW și care vor obține statutul de producător în urma licitațiilor.

Este însă de notat că majoritatea investitorilor locali nu vor putea concura la licitații cu investitorii străini care au acces la resurse financiare foarte ieftine în comparație cu investitorii locali și care respectiv vor propune prețul de licitație din raționamentul costurilor investiției (efectuată din resurse financiare ieftine) și perioadei de recuperare a acestor costuri. În aceste condiții, ofertele investitorilor locali vor fi din start neconcurențiale față de ofertele investitorilor străini cu acces la instrumente financiare ieftine, ceea ce semnifică că în această parte vor efectua investiții preponderent doar investitorii străini.

Din această rațiune, propunem completarea Legii nr.10/2016 cu prevederi care să permită licitarea aparte pentru investitori străini și aparte pentru investitorii locali, sau, crearea unei alternative ca investitorii locali să aibă acces în aceleași condiții (ca și investitorii străini) la resurse financiare ieftine. Reiterăm din nou că în varianta actuală a proiectului de lege, se va deschide calea investitorilor străini, dar faptic se va închide accesul investitorilor locali, motiv din care urmează a fi creat un echilibru rațional în acest sens.

În final, în vederea îmbunătățirii transparenței decizionale și implicarea mai largă a sectorului privat la elaborarea și definitivarea cadrului legislativ și normativ relevant, solicităm respectuos să includeți SRL „SDS EKIP” și SRL „Global VDN Energetic” în lista participanților la ulterioarele consultări publice pe marginea definitivării acestui proiect de lege sau elaborării altor acte normative în conexiune cu acest proiect de lege.

Primiți din partea noastră asigurarea destul de serioasă a considerațiilor.

Director al SRL „SDS EKIP”
Ion SARANDI

Director al SRL „Global VDN Energetic”
Elvira ERHAN

Digitally signed by Erhan Elvira
Date: 2023.04.13 14:51:17 MSK
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

4 iulie 2023

Către: Ministerul Energiei

De la:

ASOCIAȚIA MOLDOVA FRUCT

Mun. Chișinău, MD-2012, Republica Moldova, str. Mitropolit Dosoftei, 102

Tel: +373 22 22 30 05 Email: info@moldovafruct.md

Asociația Națională a Producătorilor de Lapte și Produse Lactate LAPTE

Mun. Chisinau, MD 2002, Republica Moldova, str. Muncești 121 A

tel. Tel. +37368090046, E-mail: asociatiapatronala_lapte@mail.ru

Patronatul Întreprinderilor Prelucrătoare de Carne

Mun. Chisinau, MD 2002, Republica Moldova, str. Muncești 121 A

Tel. +37368022222, E-mail: patronatcarne016@gmail.com

Aviz la proiectul Lege privind modificare a Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Stimate Doamnă Ministru, Victor Parlicov,

Din numele celor patru organizații semnatare, Vă asigurăm de înalta apreciere și încredere în ceea ce privește implementarea priorităților prevăzute de Planul de Acțiuni al Guvernului în vederea promovării energiei din surse regenerabile.

Asociațiile noastre au analizat proiectul de Lege privind modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Prin urmare dorim sa comunicam următoarele:

Se menționează că "Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile" are ca scop promovarea și reglementarea cadrului normativ pentru a încuraja cetățenii, actorii economici să investească în domeniul producerii/furnizării/transportului energiei din surse regenerabile. Din start vă informăm că apreciem mult scopul nobil al acestei legi pentru securitatea energetică a țării căit și posibilitatea fiecărui cetățean de a deveni independent, și de a produce energie din surse alternative cu reducerea emisiilor de CO2. Însă cu părere de rău unele din noile modificări ce sunt incluse în proiectul de lege au ca rezultat exact opusul acestui scop.

Conform: "**Articolul 39¹** Drepturile și obligațiile autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile

(1) Orice consumator final are dreptul de a construi o centrală electrică de generare a energiei electrice din surse regenerabile și de a deveni autoconsumator de energie din surse regenerabile în următoarele condiții:

- c) capacitatea totală instalată a centralei electrice a autoconsumatorului este egală sau mai mică decât puterea contractată cu propriul furnizor de energie electrică, dar nu depășește 200 kW. Capacitatea totală a centralei electrice poate fi limitată de operatorul sistemului de distribuție în anumite zone și/sau pentru anumite perioade de timp, din cauza limitărilor tehnice din rețeaua*

electrică în zonele respective. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică monitorizează aceste cazuri și acțiunile întreprinse de operatorii de sistem în vederea soluționării acestor limitări și este responsabilă de soluționarea litigiilor dintre operatorii de sistem și autoconsumatori;

Rugam respectuos limitarea capacității la 500kw.

Articolul 39². *Schema de sprijin pentru autoconsumatorii de energie electrică din surse regenerabile*

(1) *Schema de sprijin a autoconsumatorilor de energie din surse regenerabile, este stabilită și implementată în conformitate cu un regulament elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, și se bazează pe următoarele principii:*

b) *autoconsumatorii de energie din surse regenerabile au dreptul la o remunerare pentru surplusul de energie electrică livrată în rețea, exprimată într-un echivalent monetar și cumulată într-un sold, calculat pe baza valorii energiei electrice livrate în rețea și valorii energiei electrice consumate din rețea într-o perioadă de facturare (mecanismul de facturare netă), care se ia în considerare la întocmirea facturilor de energie electrică de către furnizor;*

In acest sens este oportun excludea calculării surplusului de energie produsă în kwh prin crearea unui sold. Deoarece energia este produsă în kw și consumată la fel în kw. Acest sold reprezintă un calcul eronat prin deducerea cheltuielilor de transport, distribuție, pierderi și profitul furnizorului. La fel menționam că energia este consumată local, și nu pot fi deduse costurile integral de distribuție și total cele de transport. Din contra, energia produsă de centrale din surse regenerabile diversifică sursele de producere. Acest fenomen duce la reducerea cheltuielilor de transport și cele de distribuție. Efectul este unul invers, și facturarea ar trebui să fie inversă. OSD și OST ar trebui să achite producătorii pentru fiecare kwh deoarece energie se consumă local, fără a intra în sistemul de transport și parțial în cel de distribuție, acest proces poate fi confirmat prin citirea datelor de la fiecare PT prin sistemul SCADA. Însă OST și OSD facturează către consumatorul final cheltuielile integrale pentru transport și distribuție la cantitatea injectată în rețea ca surplus de energie produsă de centralele electrice din surse regenerabile. Acest calcul/facturare este greșit interpretat. La fel acest surplus de energie injectat în rețea și consumată local duce la scăderea uzurii echipamentelor de transformare a tensiunii și curenților, prin urmare avem o descreștere a pierderilor OSD, pierderi ce sunt acceptate de către ANRE în tariful reglementat pentru furnizori. Aceste argumente nu pot fi evitate atunci apare această nouă metodă de calcul cu sold.

La fel mecanismul de calcul nu ține cont de ora producerii energiei, fiind luată o medie a energie, însă mai ales pentru stațiile solare această medie este neechitabilă, deoarece ziua energia este mai scumpă decât noaptea. Păstrarea metodei actuale fără *scheme de sprijin* este una corectă pentru toți actorii din sistem.

Mai mult, **Articolul 39² (1) c)** prevede anularea soldului la final de an.

c) *dacă soldul monetar este mai mare decât valoarea energiei consumate din rețea pentru aceeași perioadă de facturare, soldul este transferat în următoarea perioadă de facturare. Soldul monetar este utilizat de către*

autoconsumatorul de energie din surse regenerabile într-o perioadă de timp de nu depășește 12 luni. Dacă la expirarea perioadei de 12 luni soldul monetar al autoconsumatorului este pozitiv, acesta este anulat.

Conform tuturor legilor fizicii si celor naturale, energia nu poate să dispară sau apară. Consideram inacceptabil faptul că aceasta energie de surplus să fie inclusă indirect în cele 7% de pierderi ale OSD, acceptată de către ANRE și să fie achitată de consumatorul final.

În aceasta iarnă, majoritatea școlilor, grădinițelor au întâmpinat probleme financiare pentru a achita facturile la energie electrică. Prin urmare propunem în cel mai rău caz să fie decontată din volumul consumat de instituțiile publice precum școli sau grădinițe de copii din localitatea unde produce centrala, decât aceasta energie să fie folosită de OSD la diminuarea pierderilor și apoi achitată de consumatorul final.

Putem conchide clar că acestea sunt Scheme de sprijin pentru OSD si OST, nu pentru producătorul de energie din surse regenerabile sau pentru consumatorul final.

Rugam respectuos să atrageți atenție la aceste metode eronate de calcul, și să nu le includeți prin modificările la lege.

Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Fructe
„Moldova Fruct ” (069366424)

Iu. Fală

Patronatul Întreprinderilor
Prelucrătoare de Carne (068022222)

S: GRĂDINARU

Asociația Națională a Producătorilor de Lapte
și Produse Lactate LAPTE (068090046)

C. LINTE

Rugăm să considerați drept dovadă a semnării prezentului aviz nr. de telefon a semnatarilor.

Ministerul Energiei

Magdîl Nicolae

Şef al Direcţiei surse de energie regenerabilă

Nr. C630/00003
20 aprilie 2023

BC"MAIB"S.A. (în continuare maib) în contextul în care Ministerul Energiei a făcut public anunţul despre iniţierea consultărilor publice asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, propune spre analizare şi examinare următoarele aspecte.

În calitate de instituţie bancară, **maib** depune efort maxim pentru acordarea produselor şi serviciilor de un înalt standard al calităţii tuturor clienţilor şi/sau potenţialilor clienţi, menţinând totodată un control intern eficient, în vederea aplicării şi conformării băncii la cerinţele actelor legislative şi normative în vigoare.

La momentul actual **maib** susţine în mod activ şi oferă credite investiţionale în domeniul producerii energiei din surse regenerabile, producătorilor care deţin statutul de producător eligibil în acest sector şi care solicită credite cu această destinaţie.

Dar în acelaşi timp, există riscuri şi aspecte ce trebuie a fi diminuate pentru ca susţinerea de către **maib** a acestui sector important al economiei naţionale, să fie constructivă şi echitabilă.

La această etapă de iniţiere a consultărilor publice asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege, pentru îmbunătăţirea mediului investiţional naţional în domeniul energiei regenerabile, prin revizuirea cadrului juridic naţional cu incidenţă în domeniul energiei regenerabile, considerăm oportun să fie identificate şi stabilite cu precizie, reglementări ce ar soluţiona următoarele aspecte:

- I. primul aspect este cel al tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile, or în varianta actuală a reglementărilor conform cadrului juridic naţional existent, aceste tarife fixe aprobate se ajustează (indexează) anual pe durata perioadei de 15 ani, reieşind din evoluţia ratei de schimb a monedei naţionale faţă de dolarul SUA, conferindu-le în aşa mod un statut de nesiguranţă (*Metodologia de determinare a tarifelor fixe şi a preţurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administraţie al ANRE nr. 375 /2017 din 28.09.2017*), iar în acest sens se propune:
 - a) pentru producătorii de energie din surse regenerabile, care deţin statutul de producător eligibil, să fie prevăzută posibilitatea stabilirii unor tarife fixe la energia electrică produsă din surse regenerabile de către aceşti producătorii – în USD, cu achitarea în MDL la cursul oficial al BNM la data achitării (dat fiind faptul că circa 80% din portofoliul de credite investiţionale, destinate pentru producătorii de energie din surse regenerabile, este în valută străină si plăţile la credite sunt lunare), inclusiv a unui tarif minim garantat în MDL eventual corelat cu tariful pentru consumatorii finali;
 - b) reieşind din solicitările clienţilor, "structura optimă a investiţiilor efectuate utilizată în calculul ratei de rentabilitate va fi la nivel de 35% din surse proprii şi 65% din împrumuturi" să fie modificată în "20% din surse proprii şi 80% din împrumuturi".

Considerăm că avantajele stabilirii unor asemenea tarife fixe, în sensul expus, ar fi excluderea necesităţii ajustării anuale a tarifelor fixe, de asemenea ar fi diminuat riscul valutar pentru producătorii de energie din surse regenerabile care preferă credite în valută străină, deoarece rata dobânzii este de două ori mai joasă decât rata pentru credite în MDL.

- II. al doilea aspect ce trebuie reglementat în mod sigur, este cel ce se referă situaţiile generate în practică conform cărora instituţiile bancare sunt nevoite să întreprindă măsuri specifice în privinţa producătorilor de

energie din surse regenerabile, care dețin statutul de producător eligibil și care nu-și respectă obligațiile asumate față de bancă, iar în rezultat se produc schimbările de rigoare (modificarea proprietarului centralei electrice):

- a) prin modificarea fondatorilor, asociațiilor, acționarilor;
- b) prin cumpărarea mijloacelor fixe (centralei electrice) de către altă companie, care va prelua statutul de producător eligibil pentru restul perioadei de sprijin, într-un termen rezonabil.

În regimul reglementărilor actuale, eventualul proprietar nu este stimulat și/sau protejat (cu referire la pct.3.4. din Clauzele obligatorii ale contractului pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, aprobate prin Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr.10 din 26 februarie 2016), or pentru așa gen de situații (prin intervenția instituțiilor bancare), este important momentul în care noul proprietar al centralei electrice va obține/prelua statutul de producător eligibil și/sau pentru noii fondatori, asociați, acționari modalitatea de menținere/confirmare a acestui statut

Considerăm că în acest mod vor fi stimulați toți cei care vor să inițieze și/sau să preia activitatea producătorilor de energie din surse regenerabile existenți, asigurând o continuitate și stabilitate în acest sector.

- III. un alt aspect important ce trebuie reglementat, este cel în privința producătorilor de energie din surse regenerabile, care dețin statutul de producător eligibil, a căror aport în cantitatea totală de energie livrată în sistem este limitată prin capacitatea admisă a centralei electrice pe care o dețin, să fie admise abaterile nesemnificative de la planul de livrare al energiei electrice (fără penalizare), până la dezvoltarea pieței serviciilor de planificare a livrărilor, or în prezent conform cadrului legal normativ existent producătorii de energie sunt obligați să compenseze costul dezechilibrelor apărute drept consecință a nelivrării cantității planificate sau a depășirii cantității de energie electrică planificate a fi livrate în perioada de calcul (cu referire la Regulile pieței energiei electrice aprobate de ANRE).

Considerăm că acest aspect va favoriza și va susține producătorii de energie din surse regenerabile cu capacitate mai redusă și care sunt la începutul activității, fiind astfel stimulați să-și mențină activitatea și să continue să o dezvolte.

- IV. un ultim aspect ce ar fi necesar să fie luat în considerare, în cadrul normativ și legal modificat, este cel referitor la capacitatea de energie stabilită pentru producătorii eligibili și anume faptul că nu în toate cazurile această capacitate corespunde realității din metodologie, fapt pentru care se propune să fie prevăzută și modalitatea de revizuire și majorare a tarifului fix, cu includerea tuturor cheltuielilor neprevăzute, inclusiv a cheltuielilor de dezechilibrare și a celor de planificare zilnică a energiei livrate, generate și puse în sarcina acestor producători eligibili.

În concluzie, solicităm ca la această etapă de consultări publice asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, să fie examinate și analizate corect propunerile **maib** expuse supra, cu încadrarea și regăsirea lor, în formula necesară în textul legii modificate și/sau după caz și în textul actelor normative ce vor fi elaborate/modificate întru executarea legii respective.

Cu respect,

Digitally signed by Glevatskyi Andrii
Date: 2023.04.19 19:36:36 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Andrii Glevatskyi,
Vicepreședinte

Ex.

1313 | /373/ 22 450 603
aib@maib.md
maib.md

BC "MAIB" SA
Str. Constantin Tănase 9/1, mun. Chișinău, Republica Moldova
Numărul înregistrării de stat - 1 002 600 003 778
Mărimea capitalului social - 207 526 800 lei
Președinte al Comitetului de Conducere - Giorgi Shagidze

Viorel
Janga

Digitally signed by Viorel Janga
DN: cn=Viorel Janga, o=maib, ou=maib, email=viorel.janga@maib.md, c=MD
Date: 2023.04.19 18:54:31 +0200

Sergiu
Statiu

Digitally signed by Sergiu Statiu
DN: cn=Sergiu Statiu, o=maib, ou=maib, email=sergiu.statiu@maib.md, c=MD
Date: 2023.04.19 12:04:03 +0200

SOCIETATEA PE ACȚIUNI MOLDO-RUSĂ
МОЛДАВСКО-РОССИЙСКОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

SA "MOLDOVAGAZ"

MD-2005, str. Alexandr Pușkin, 64, mun. Chișinău, RM
tel. (+373 22) 578-002, 578-004.

IBAN MD73ML00000002251109248 BC "Moldindconbank"
SA, Filiala Centru mun. Chișinău, cod bancar: MOLDMO2X309,
IDNO: 1003600005148, Capitalul Social: 1 332 908 000 lei

E-mail: office@moldovagaz.md , www.moldovagaz.md

MD-2005, ул. Александр Пушкин, 64, мун. Кишинэу, РМ
тел. (+373 22) 578-002, 578-004,

IBAN MD73ML00000002251109248 КБ «Moldindconbank» АО,
Филиал Центру, мун. Кишинэу, код банка: MOLDMO2X309,
IDNO: 1003600005148, Уставный Капитал: 1 332 908 000 лей

Nr. 03/4-1403 din 18.04. 2023

La nr. 07/3-126 din 04 aprilie 2023

**Ministerul energiei
al Republicii Moldova**

SA „Moldovagaz” a examinat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din sursele regenerabile (numărul unic 238/MEn/2023)* și Vă comunică, că nu are careva obiecții sau propuneri asupra proiectelor de acte vizate.

**Președintele
Consiliului de Administrație**

Vadim CEBAN

Ex.: Gheorghe Lunca,
Tel.: 0 (22) 578 168

DANISH RENEWABLES

**Ministrului Energiei
Domnului Victor Parlicov**

Nr. 01/04/23DR
Din 28/04/2023

Stimate Domnule Ministru,

Suntem compania Danish Renewables SRL Moldova, care face parte din grupul Danish Renewables din Danemarca și este specializată în dezvoltarea de proiecte de energie regenerabilă. Compania are o abordare integrată a proiectelor sale, acoperind toate aspectele de la cercetare și dezvoltare la construcția și operarea parcurilor de energie verde. Având în vedere experiența vastă a grupului Danish Renewables în dezvoltarea proiectelor fotovoltaice și eoliene, precum și angajamentul pentru inovare și dezvoltare sustenabilă, ne propunem ca Danish Renewables Moldova să aducă un aport semnificativ în dezvoltarea de soluții de energie regenerabilă eficiente și sustenabile în Republica Moldova.

Pe această cale, salutăm inițiativa Ministerului Energiei privind consultările lansate pe marginea Proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, iar în acest context venim cu câteva recomandări/propuneri pe care sperăm să le luați în calcul la elaborarea versiunii finale.

În speță, ne referim la Articolul 38³ (*Contracte asiguratorii pe termen lung*), care ajustat, ne-ar permite să accesăm garantat finanțări bancare pentru dezvoltarea proiectelor, pentru a ne asigura investițiile și pentru a ne planifica viitorul într-un mod sustenabil și previzibil.

De aceea, recomandările noastre sunt următoarele:

1. Elaborarea unei scrisori de Garanție privind păstrarea prețului de contract pe toata durata valabilității acestuia
2. La punctele 3 și 4 (*Prețul de contract este mai mic decât prețul mediu de achiziție a energiei electrice din alte surse al furnizorului respectiv pe toată durata contractului*); (*Prețul de contract este cel mult [75%] din tariful fix stabilit pentru*

- aceeași tehnologie în anul punerii în funcțiune a echipamentului);* propunem ca prețul absolut minim în acest caz să nu fie mai mic decât \$0,5/kWh;
3. Cu referință la punctul (*Prețul de contract este cel mult [75%] din tariful fix stabilit pentru aceeași tehnologie în anul punerii în funcțiune a echipamentului;*) ar trebui să existe o alocare obiectivă a cotei eligibile sugerate de 50% fiecărui furnizor reglementat.

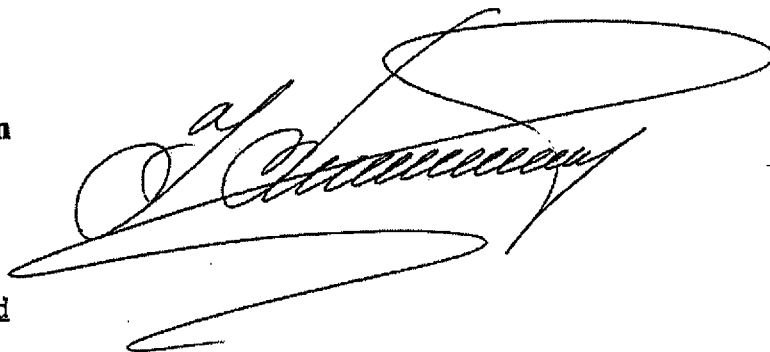
Întrucât energia regenerabilă reprezintă un element cheie în dezvoltarea economică și în lupta împotriva schimbărilor climatice, suntem convinși că Ministerul Energiei va susține aceste recomandări și că se vor găsi soluții viabile pentru a răspunde necesităților noastre, dar și ale altor companii din industrie.

Vă mulțumim anticipat pentru atenția acordată și așteptăm cu interes un răspuns pozitiv din partea Dumneavoastră.

Cu deosebită considerație,

Esben Kumke Christensen
Danish Renewables,
Email: ekc@danre.dk
Telefon: +45 2464 0781

Email: z.rotarenco@danre.md
Telefon: +37368480002

PLENUL CONSILIULUI CONCURENȚEI

Republica Moldova, MD- 2068, Chișinău, str. Alecu Russo, 1
E-mail: office@competition.md; www.competition.md

Nr. DJ-06/234-859 din 26.05.2023
La nr. 18-69-3580 din 03.04.2023

Ministerul Energiei
e-mail: secretariat@energie.gov.md

Copie: Secretariatul general al Guvernului
e-mail: cancelaria@gov.md

Plenul Consiliului Concurenței, în cadrul ședinței din 26 mai 2023, în temeiul prevederilor art. 39 lit. c) și art. 41 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței nr. 183/2012 a examinat proiectul de hotărâre *privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (număr unic 238/MEn/2023)* și, în limitele competenței sale, comunică următoarele.

1. Potrivit art. 34 alin. (5) din proiect, prin contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile producătorul eligibil se obligă să vândă întreaga cantitate de energie electrică produsă de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil, pe întreaga durată pentru care a obținut acest statut. Respectiv, producătorul eligibil este legat prin contract de o singură sursă de furnizare – Furnizorul central de energie electrică, care se prezumă că deține poziție dominantă în acord cu art. 10 din Legea concurenței.

Totodată, potrivit alin. (7) de la aceeași normă, în cazul în care producătorul eligibil vinde prin alte contracte cantități de energie electrică produse de centrala/ centralele electrice pentru care a obținut statutul de producător eligibil, contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile este denunțat unilateral de către Furnizorul central de energie electrică.

Normele citate *supra* nu sunt pe deplin corelate și nu asigură previzibilitate și claritate pentru situațiile în care producătorul de energie electrică din surse regenerabile va produce o cantitate de energie electrică care va depăși limitele stabilite a fi comercializate prin contract.

Respectiv, impunerea producătorului de a comercializa către Furnizorul central a întregii cantități de energie electrică produsă, în acord cu art. 34 alin. (5), sub sancțiunea denunțării unilaterale de către Furnizorul central a contractului încheiat, ar putea limita posibilitatea producătorului de a vinde altor potențiali cumpărători partea din energia electrică produsă, care va depăși limitele stabilite prin contractul reglementat și limita varietatea produsului sau inovarea pentru producătorii eligibili.

2. Îngrijorări din punct de vedere concurențial sunt atestate și în cazul prevederilor de la art. 38³ alin. (1) lit. b) din proiect, conform cărora, producătorii de energie electrică din surse regenerabile vor fi în drept să negocieze contracte de vânzare a energiei electrice pe termen lung cu furnizorii de energie electrică cu obligații de serviciu universal sau de furnizare de ultimă opțiune, doar în condițiile în care termenul de fabricație al echipamentului de producere al energiei electrice, nu va fi mai vechi de 36 luni la momentul punerii în funcțiune.

Impunerea acestui termen de fabricație nu este argumentat de către autorul proiectului, nefiind clar raționamentul stabilirii condiției privind limita termenului de fabricație anume până la 36 luni, contrar garanțiilor de acces nediscriminatoriu la rețea stabilite de art. 28 alin. (1) din Legea nr. 10/2016. În mod evident, fără o analiză economică a beneficiilor instalării unor echipamente cu termenul de fabricație/ exploatare de până la 36 luni la momentul punerii în funcțiune, în raport cu valoarea investiției și nu în ultimul rând cu impactul asupra mediului înconjurător, această condiție ar putea crea bariere de intrare pe piața producerii și comercializării energiei electrice din surse regenerabile pentru companiile care dețin echipamente de producere a energiei electrice cu un termen de fabricație/ exploatare mai mare de 36 luni, ar putea crește semnificativ costurile de intrare pe piață a noilor companii ce intenționează să presteze astfel de servicii și prin urmare, se va răsfrânge negativ asupra costului energiei ce va trebui să fie achitat de către consumatorul final.

3. În acord cu art. 37 alin. (1) din proiect, producătorii eligibili care au obținut statut vor putea comercializa întreaga cantitate de energie electrică la preț/ tarif fix stabilit de către ANRE, timp de până la 15 ani de la punerea în funcțiune a centralei electrice.

Aceste măsuri de sprijin conferă avantajul unor prețuri stabile ce nu ar fi putut fi obținute în condiții normale de piață, iar obținerea statutului de producător eligibil garantează livrările în mod continuu și sigur, Furnizorul central de energie electrică, fiind

obligat în temeiul art. 29 din proiectul de lege să achiziționeze întreaga cantitate de energie contractată.

În temeiul pct. 129 din Comunicarea Comisiei Orientări privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energiei pentru perioada 2014-2020, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 200/01 din 28.06.2014, prelungită și modificată prin Comunicarea Comisiei nr. C 224/02 din 08.07.2020, ajutoarele pentru producția de energie electrică din surse regenerabile se acordă numai până la amortizarea completă a instalației, în conformitate cu normele contabile obișnuite, și orice ajutor pentru investiții primit anterior trebuie dedus din ajutoarele de exploatare. Astfel, se atestă neconcordanță între normele juridice naționale ce se propun a fi adoptate și actele normative în vigoare ale UE. Respectiv, considerăm necesar ca la adoptarea modificărilor de lege propuse să fie asigurată transpunerea fidelă a actelor normative ale UE, iar conținutul art. 37 să fie modificat în sensul ca termenul de 15 ani să fie înlocuit cu data până la care centrala electrică a fost amortizată integral.

4. În acord cu art. 8 alin. (1) din Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, orice intenție de a acorda un ajutor de stat sau de a modifica un ajutor existent în baza unui proiect de act juridic trebuie să fie notificată Consiliului Concurenței de către furnizorul și/ sau inițiatorul ajutorului de stat, cu excepția ajutorului de minimis și a ajutoarelor de stat prevăzute la art. 4, care ulterior urmează a fi raportat.

Astfel, în vederea respectării normelor Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, la etapa de implementare a prevederilor legii sau de elaborare a proiectelor de acte juridice pentru acordarea și implementarea măsurilor de sprijin propuse prin proiect (art. 26⁴, art. 26⁸, art. 37, art. 39² și art. 39⁴), furnizorul/ inițiatorul ajutorului de stat trebuie, să notifice Consiliului Concurenței intenția de acordare a ajutorului de stat/ schema de ajutor de stat și eventual, intenția de modificare a unui ajutor existent, pentru a evalua compatibilitatea ajutorului de stat cu mediul concurențial normal și să raporteze măsurile de sprijin acordate.

Alexei Gherțescu
Președinte

Digitally signed by Gherțescu Alexei
Date: 2023.05.26 14:29:07 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex.: Mihail Cociorva, controlor principal de stat
tel. 0 (22) 27-13-89